ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ

ਘਰ-ਘਰ ਵਿੱਦਿਆ, ਘਰ-ਘਰ ਖ਼ੁਸ਼ਹਾਲੀ

ੴ
ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਿਮਰਿਐ ਘਰ ਨਉ ਨਿਧਿ ਆਵੈ ਧਾਇ ॥
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ
400ਵਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ
1621-2021

ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਭਵਿੱਖ ਲਈ

CAREER GUIDANCE compendium

ਕਿੱਤਾ ਮੁਖੀ ਕੋਰਸ : ਇੱਕ ਝਾਤ

S.C.E.R.T.

www.ssapunjab.org

ਨੋਟ

9ਵੀਂ ਅਤੇ 12ਵੀਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਹੀ ਕੋਰਸ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਕੋਰਸਾਂ ਦਾ ਸੰਯੋਜਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਰਵਾਇਤੀ, ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਤੇ ਨਵ-ਉਮਰ ਦੇ ਕੋਰਸਾਂ ਬਾਰੇ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਰਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਅਜੇ ਵੀ ਇੰਨਾ ਵਿਆਪਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਰਾਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ । ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਕਮੀ, ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਵੇਰਵਿਆਂ, ਵਰਗੀਕਰਨਾਂ ਜਾਂ ਸੰਜੋਗਾਂ ਲਈ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਅਧਿਕਾਰਤ ਵੈੱਬਸਾਈਟਾਂ ’ਤੇ ਜਾਣ।

ਵਧੇਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ NCS ਦੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ www.ncs.gov.in ਦੇਖ ਲਈ ਜਾਵੇ।

ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਕਲਮ ਤੋਂ............

ਕੋਈ ਵੀ ਇਨਸਾਨ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਾ ਹੋਇਆ ਜਿਹੜਾ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਆਮਦਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਸਦਾ ਕਿੱਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿੱਤੇ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨਾ ਜੇਕਰ ਅਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਸੋਖਾ ਕੰਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿੱਤੇ ਦੀ ਚੋਣ ਹੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਧੁਰੀ ਹੈ।

ਆਮ ਤੌਰ ’ਤੇ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਯੋਗਤਾ, ਰੁਚੀ ਅਤੇ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਅਣਦੇਖਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸਨੂੰ ਕਿੱਤੇ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਦੂਜੇ ਦੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ਼ ਬੱਚੇ ਦੇ ਆਤਮਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਵਿਲਖਣਤਾ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਚੰਗੇ ਮਿੱਤਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਉਸਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸਕਾਰਾਤਮਿਕਤਾ ਦਿਖਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਡਾਕਟਰ, ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸਰ, ਜੱਜ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਆਈ.ਐੱਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਬੱਚਾ ਸੰਗੀਤ ਨ੍ਰਿਤ,ਪੇਂਟਿੰਗ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਮਾਹਿਰ ਹੈ ਤਾਂ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਇਹ ਕਹਿਣ ਕਿ ਤੂੰ ਉਹੀ ਕਿੱਤਾ ਚੁਣ ਜੋ ਤੇਰੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਕਿੱਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਉਸ ਬੱਚੇ ਨਾਲ਼ ਅਨਿਆਂ ਹੋਵੇਗਾ।ਜੇਕਰ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰ ਡਾ.ਹਰੀਵੰਸ਼ਰਾਏ ਬੱਚਨ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਬੀ.ਐੱਸ.ਸੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟੀਚਿੰਗ, ਇੰਜੀਨਅਰਿੰਗ ਆਦਿ ਕਿਸੇ ਕਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਅੱਜ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਮਿਲੇਨਿਅਮ ਸੁਪਰਸਟਾਰ ਅਮਿਤਾਭ ਬੱਚਨ ਨਾ ਮਿਲਦਾ। ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਕ੍ਰਿਕੇਟ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣਾ ਸਭ ਕੁਝ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀ ਜੀ ਜਾਨ ਲਗਾ ਕੇ ਖੇਡਣ ਵਾਲ਼ਾ ਸਚਿਨ ਤੇਂਦੂਲਕਰ ਸ਼ਿਖਰਾਂ ਨੂੰ ਛੂ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਸੰਗੀਤ ਸਾਧਾਨ ਵਿੱਚ ਲੱਗੀ ਲਤਾ ਮੰਗੇਸ਼ਕਰ ਨੇ ਜੋ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਦੁਰਲੱਭ ਹੈ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੇ ਆਪਣੇ ਮਨਪਸੰਦ ਦਾ ਕੰਮ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਸਕਦੇ।

ਇਸ ਲਈ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਵਧੀਆ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਜਾਂ ਭਲ਼ਾ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲ਼ੇ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਸ 'ਤੇ ਨਾ ਥੋਪਦੇ ਹੋਏ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਲ ਚੁਣਨ ਦਾ ਅਵਸਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ। ਇਸ ਲਈ ਕਿੱਤੇ ਦੀ ਚੋਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਆਪਣਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਉਸਦੀ ਆਪਣੀ ਯੋਗਤਾ, ਰੁਚੀ, ਵਿਅਕਤੀਤੱਵ ਆਦਿ’ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਮਹਾਨ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਬਰਾਮ ਲਿੰਕਨ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ – **“ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਾਦ ਰਖੋ ਕਿ ਸਫ਼ਲਤਾ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ ਸੰਕਲਪ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਸੰਕਲਪ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦਾ ਹੈ”।**

ਕਿੱਤੇ ਦੀ ਚੋਣ ਜ਼ਲਦਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਹੀ ਚੋਣ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਰਸ਼ ਤੱਕ ਲੈ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਗ਼ਲਤ ਚੋਣ ਫ਼ਰਸ਼ ਤੱਕ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿੱਤੇ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਵੈ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ ਵੀ ਅਹਿਮ ਅਤੇ ਕਾਰਗਰ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਵਾਲ ਕਰਕੇ ਉਸਦਾ ਜਵਾਬ ਵੀ ਖੁਦ ਹੀ ਲੱਭਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਲ ਸਰਲਤਾ ਨਾਲ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ :

1. ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਕੀ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ ?
2. ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹੜੀ ਸਟ੍ਰੀਮ ਦਾ ਕੋਰਸ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ?
3. ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਟ੍ਰੀਮ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ?

4. ਕੀ ਮੈਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਿਸੇ ਖੇਡ ਵਿੱਚ ਆਨੰਦ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ?

5. ਕੀ ਮੇਰੀ ਰੁਚੀ ਸੰਗੀਤ, ਨ੍ਰਿਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਹੈ?

6. ਮੈਂ ਜਿਹੜਾ ਕੋਰਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਰਾਜ/ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਕਿਹੜੀ ਸੰਸਥਾ ਤੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

7. ਕੋਰਸ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਲਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ/ਡਿਪਲੋਮਾ/ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਡਿਗਰੀ/ ਪੋਸਟ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਡਿਗਰੀ/ ਪੀਐੱਚ.ਡੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹਾਇਰ ਡਿਗਰੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਲਗ ਸਕਦਾ ਹੈ?

8. ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿੰਨਾ ਖ਼ਰਚਾ ਆਵੇਗਾ ? ਕੀ ਫ਼ੀਸ ਸਾਲਾਨਾ ਦੇਣੀ ਪਵੇਗੀ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਜਾਂ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਮਗਰੋਂ ਦੇਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਕੀ ਪਹਿਲੇ ਸਾਲ ਕੋਈ ਇਕਮੁਸ਼ਤ ਰਾਸ਼ੀ ਵੀ ਦੇਣੀ ਪਵੇਗੀ? ਕੀ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਅਵਸਥਾ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਹੈ ?

10. ਕੀ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਕੋਰਸ/ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਸਸਤਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ?

11. ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਣ ਸਮੇਂ ਕੀ ਕੋਈ ਮੇਰਾ ਮਿੱਤਰ/ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਜਾਂ ਕੋਈ ਸੰਸਥਾ ਮੇਰੀ ਆਰਥਿਕ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੇਗੀ ?

12. ਜੋ ਕੋਰਸ ਮੈਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ,ਉਸ ਵਿੱਚ ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਕਾਮਯਾਬ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਹੋਰ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਕੋਰਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ?

13. ਮੇਰੀ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਬੋਧਿਕ ਯੋਗਤਾ ਕਿੰਨੀ ਹੈ ?

14. ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਕਿਹੜੀਆਂ ਖ਼ੂਬੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ੂਬੀਆਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਤਰਾਸ਼ ਸਕਦਾ ਹਾਂ?

15. ਮੇਰੀਆਂ ਕੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਦੂਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ?

ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਕੈਰੀਅਰ ਕੁਇਜ਼, ਕਾਨਫ਼ਰੈਂਸ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀਆਂ ,ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੇ ਕੈਰੀਅਰ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਸੰਬੰਧੀ ਭਾਸ਼ਣ ਆਦਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਅਤੇ ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਗਾਈਡੈਂਸ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਕੂਲ ਕੈਲੰਡਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਉਪਰੋਕਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਗਾਈਡੈਂਸ ਦੌਰਾਨ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿੱਚ ਹੋਣਹਾਰ, ਪਿਛੜੇ, ਔਸਤ ਅਤੇ ਦਿਵਯਾਂਗ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।ਇਸੇ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰਤਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੰਯੋਜਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਕਲਪਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੇਗੀ।

ਸਾਇੰਸ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਮੈਡੀਕਲ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨਰਸਿੰਗ, ਨਿਉਟ੍ਰੀਇਸ਼ੀਅਨ,ਮੈਡੀਕਲ ਲੈਬੋਰਟਰੀ ਟੈਕਨੀਸ਼ੀਅਨ,ਫ਼ੀਜ਼ਿਓਥੈਰੀਪੀ, ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਥਿਏਟਰ ਟੈਕਨੀਸ਼ੀਅਨ,ਰੇਡੀਓਥੈਰੇਪੀ ਵਰਗੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੈਰਾਮੈਡੀਕਲ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੈਰੀਅਰ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਨਾੱਨ-ਮੈਡੀਕਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਮਕੈਨੀਕਲ, ਸਿਵਲ, ਆਟੋਮੋਬਾਇਲ, ਕੰਪਿਊਟਰ, ਮਰੀਨ, ਏਰੋਨੈਟੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਆਦਿ ਕੋਰਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਾਇੰਸ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਸਿਵਿਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼, ਟੀਚਿੰਗ ਆਦਿ ਖੇਤਰਾਂ ਵੀ ਉਪਲਭੱਧ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਦੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ਼ ਵੱਧਦੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਾੱਮਰਸ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵੀ ਮੰਗ ਕਾਫੀ ਵਧੀ ਹੈ।ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਮੁੱਖ ਕੋਰਸ ਉਪਲਭੱਧ ਹਨ - ਅਕਾਊਂਟੈਂਸੀ (ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟ), ਬੈਂਕਿੰਗ (ਪਰਸਨਲ, ਕਾਰਪੋਰੇਟ, ਅਤੇ ਲੋਨ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵਜ਼), ਬੀਮਾ (ਇੰਸ਼ਓਰੈਂਸ ਏਜੈਂਟ, ਸਰਵੇਅਰ),ਫਾਈਨੈਂਸ (ਸਰਟੀਫਾਈਡ ਫਾਈਨਾਈਸ਼ਿਅਲ਼ ਪਲੈਨਰ/ ਐਨਾਲਿਸਟ), ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ (ਮਾਰਕਿਟਿੰਗ,ਈਵੈਂਟ,ਰੀਟੇਲ, ਸੇਲਜ਼ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ) ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਟੀਚਿੰਗ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਬੀ.ਕਾੱਮ, ਐੱਮ.ਕਾੱਮ, ਬੀ.ਐੱਡ ਕਰਕੇ ਸਕੂਲ ਲੈਕਚਰਾੱਰ ਲੱਗਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਾਲਜ/ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨੈੱਟ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸਰ ਦੀ ਅਸਾਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਨਵੈਸਟਮੈਂਟ, ਕੰਪਨੀ ਸੈਕਰੈਟਰੀ,ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹਨ।

ਆਰਟਸ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਕੇ ਵੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣਾ ਵਧੀਆ ਕੈਰੀਅਰ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਰਟਸ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ਼ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਆਈ.ਏ.ਐੱਸ.ਪਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਆਈ.ਏ.ਐੱਸ, ਆਈ.ਪੀ.ਐੱਸ.ਅਫ਼ਸਰ ਆਦਿ ਬਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡੀ.ਐੱਲ.ਐੱਡ ਕਰਕੇ ਈ.ਟੀ.ਟੀ. ਅਧਿਆਪਕ ਅਤੇ ਬੀ.ਏ/ਬੀ.ਐੱਡ ਕਰਕੇ ਮਾਸਟਰ ਕਾਡਰ ਅਤੇ ਮਾਸਟਰ ਡਿਗਰੀ ਤੇ ਬੀ.ਐੱਡ ਕਰਕੇ ਸਕੂਲ ਲੈਕਚਰਾਰ, ਕਾਲਜ/ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨੈੱਟ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸਰ ਦੀ ਅਸਾਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰਾਂ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ, ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ, ਰੇਲਵੇ, ਬੈਂਕਿੰਗ, ਲੋਕ ਸੰਘ ਸੇਵਾ ਆਯੋਗ ਅਤੇ ਸਟਾਫ਼ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਲਈਆਂ ਜਾਣ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਿਤਾਵਾਂ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਕਾਲਤ ਅਤੇ ਮਾਸ-ਕਮਿਊਨੀਕੇਸ਼ਨ ਆਦਿ ਵੀ ਆਰਟਸ ਵਿੱਚ ਚੰਗੇ ਵਿਕਲਪ ਹਨ। ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਉਪਰੰਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਮਾਸਟਰ ਡਿਗਰੀ ਅਤੇ ਅਨੁਵਾਦਕ ਦਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਕਰਕੇ ਅਨੁਵਾਦਕ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉੱਜਲ/ਰੌਸ਼ਨ ਹੈ। ਇੰਜੀਨਿਅਰਿੰਗ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕਲ, ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕਸ ਤੇ ਆਟੋਮੋਬਾਇਲ ਤਕਨੋਲੋਜੀ ਕੋਰਸ ਹਨ। ਕਾੱਮਰਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਫਿਸ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ, ਸ਼ਾਰਟਹੈਂਡ ਅਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਏਪਲੀਕੇਸ਼ਨ, ਬੈਂਕਿੰਗ, ਮਾਰਕਿਟਿੰਗ ਐਂਡ ਸੇਲਜ਼ਮੈਨਸ਼ਿਪ ਕੋਰਸ ਹਨ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਡੇਅਰੀ, ਪੋਲਟਰੀ ਉਦਯੋਗ ਆਦਿ ਕੋਰਸ ਹਨ । ਹੋਮ-ਸਾਇੰਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਿਹਤ, ਬਿਊਟੀ, ਫੈਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕਪੜਾ ਉਦਯੋਗ ਆਦਿ ਕੋਰਸ ਹਨ । ਹੈੱਲਥ ਐਂਡ ਪੈਰਾਮੈਡੀਕਲ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੈੱਲਥ ਕੇਯਰ, ਐਕਸ-ਰੇ ਤਕਨੋਲੋਜੀ ਆਦਿ ਕੋਰਸ ਹਨ । ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਟੂਰੀਜ਼ਿਮ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਫ਼ੂਡ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ, ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ,ਟੂਰੀਜ਼ਿਮ ਐਂਡ ਟ੍ਰੈਵਲ ਅਤੇ ਬੇਕਰੀ ਆਦਿ ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਕੋਰਸ ਹਨ। ਸੂਚਨਾ ਤਕਨੀਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਈ.ਟੀ. ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਕੋਰਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਭਾਰਤ ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਰਾਹ ਵੀ ਅਪਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਪ੍ਰਤੀ ਜਨੂਨ, ਪੂਰੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖੋਗੇ ਤਾਂ ਸਫ਼ਲਤਾ ਤੁਹਾਡੇ ਕਦਮ ਜ਼ਰੂਰ ਚੁੰਮੇਗੀ। ਫਿਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਘੜੀ-ਘੜੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵੱਲ ਤਾਂਘ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣੀ ਪਵੇਗੀ।ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨਾਲ਼ ਜਿੱਥੇ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਆਪ ਖੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉੱਥੇ ਉਹ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਉੱਨਤੀ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਪਿਆਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਓ ! ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਦਿਨ, ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਐਲਬਮ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇਗੀ।ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਨੌਵੀਂ ਅਤੇ ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਕੋਰਸਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸੰਯੋਜਨ (Compendium) ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਨਮ ਦਿਨ ਜਾਂ ਵਿਆਹ ਦੀ ਐਲਬਮ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੋਸਤਾਂ-ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੇਵਲ ਫ਼ੋਟੋਗ੍ਰਾਫਸ ਹੀ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦ ਕਿ ਇਸ ਸੰਯੋਜਨ ਵਿੱਚ ਕੈਰੀਅਰ ਸੰਬੰਧੀ ਫ਼ੋਟੋਗ੍ਰਾਫਸ ਦੇ ਨਾਲ਼ਨਾਲ਼- ਕੋਰਸਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਆਓ ! ਅਸੀਂ ਇਸ ਸੰਯੋਜਨ ਰਾਹੀਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਕਲਪਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੀਏ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਮਨਪਸੰਦ ਕਿੱਤਾ ਚੁਣੀਏ।

ਡਾ. ਸੁਨੀਲ ਬਹਿਲ
(ਸੰਪਾਦਕ)
ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ
ਸ.ਸ.ਸ.ਸਕੂਲ ਬਹਿਲੂਰ ਕਲਾਂ,
(ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ)

ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ

ਹਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਸਮਾਂ ਆਉਦਾ ਹੈ ਜਦ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਅਨਮੋਲ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹੈ-ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਅਦਾਰਾ ਚੁਣੇ ਜਿਸ ਨਾਲ਼ ਉਹ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸੁਖੀ ਤੇ ਖ਼ੁਸ਼ਹਾਲ ਬਣਾ ਸਕੇ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਉਹ ਕੋਰਸਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾ ਉਲਝ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਹੁਤ ਅਸਹਿਜ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਲਝਣਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਣ ਲਈ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਕੋਰਸਾਂ ਦਾ ਸੰਯੋਜਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਕੋਰਸਾਂ ਬਾਰੇ ਸਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਸਹੀ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸਟੀਕ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲੈ ਸਕੇ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ਼-ਨਾਲ਼ ਜਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਰਸਾਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਵ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕਰੋਨਾ ਦੇ ਮਹਾਂਸੰਕਟ ਨੇ ਨਵੇਂ ਅਨੁਭਵ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ, ਫਿਰ ਵੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਰ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈ ਸਕੇ। ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਲਜਾਂ/ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਵੈੱਬਸਾਈਟਾਂ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਸਪੈਕਟਸ ਚੈੱਕ ਕਰ ਲਏ ਜਾਣ। ਕਰੋਨਾ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਨਵੇਂ ਵਪਾਰ/ਕੋਰਸ/ਕੰਮ ਅਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਨਵੇਂ ਤਰੀਕੇ ਵੀ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਕੋਰਸ/ਕੈਰੀਅਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਟ੍ਰੀਮ (ਆਰਟਸ/ਕਮਰਸ/ਸਾਇੰਸ) ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਟੀਚਿੰਗ, ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਆਦਿ।

ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੋਰਸਾਂ ਬਾਰੇ ਅਪਡੇਟ ਰਹਿਣ ਲਈ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ/ ਮੈਗਜ਼ੀਨਾਂ/ਵੈੱਬਸਾਇਟਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸਹੀ ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਆਸ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸੰਯੋਜਨ ਕੈਰੀਅਰ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਲਝਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਇੱਕ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ।

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਿਵਾਨੀ ਸੇਤੀਆ,
ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ,
ਐੱਸ.ਸੀ.ਈ.ਆਰ.ਟੀ.

ਤਿਆਰ ਕਰਤਾ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ		
1	**ਮੈਡੀਕਲ ਸਟਰੀਮ ਅਤੇ ਨਾੱਨ ਮੈਡੀਕਲ ਸਟਰੀਮ**	
	ਸ਼੍ਰੀ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ(ਸਾਇੰਸ ਮਾਸਟਰ) ਸ.ਸ.ਸ. ਸਕੂਲ ਉਕਸੀ, ਜਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ	
	ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਾਇੰਸ ਮਾਸਟਰ, ਸਹਸ ਗਗੜਾ, ਜਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ	
	ਸ਼੍ਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਾਇੰਸ ਮਾਸਟਰ, ਸ.ਸ.ਸ.ਸ. ਪੱਖੋਵਾਲ, ਜਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਹਰਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ,ਸਾਇੰਸ ਮਾਸਟਰ,ਸਸਸਸਭਵਾਨੀਗੜ੍ਹ (ਮੁੰਡੇ)	
2	**ਆਰਟਸ ਸਟਰੀਮ**	
	ਸ਼੍ਰੀ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਾਇੰਸ ਮਾਸਟਰ, ਸਸਸਸ ਸਕੂਲ ਬੂਟ ਕਪੂਰਥਲਾ	
3	ਕਾਮਰਸ ਸਟਰੀਮ	
	ਅੰਮ੍ਰਿਤ, ਲੈਕਚਰਾਰ, ਕਮਰਸ ਮੋਰਟੋਰੀਅਸ ਸਕੂਲ, ਜਿਲ੍ਹਾ ਮੋਹਾਲੀ	
4	**ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਸਟਰੀਮ**	
	ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਲੈਕਚਰਾਰ ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ, 3B1 ਮੋਹਾਲੀ	
	ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਰਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਲੈਕਚਰਾਰ, ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ, 3B1 ਮੋਹਾਲੀ	
5	**ਐਨ.ਐਸ.ਕਿਊ.ਐੱਫ਼**	
	ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ, ਜਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਦਫ਼ਤਰ ਰੋਪੜ ਸਨਦੀਪ ਕੁਮਾਰ,ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਅਧਿਆਪਕ ਸਸਸਸ(ਮੁੰਡੇ) ਰੋਪੜ ਦਿਲਰਾਜ ਕੋਰ,ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਅਧਿਆਪਕ,ਸਸਸਸ ਸੰਗੋਲ,ਜਿਲ੍ਹਾ ਮੋਹਾਲੀ	
6	**ਸੰਪਾਦਕ**	
	ਸੁਨੀਲ ਬਹਿਲ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ,ਸਸਸਸ ਬਹਿਲੂਰ ਕਲਾਂ ਜਿਲ੍ਹਾ ਨਵਾਂ ਸਾਹਿਰ	
7	**ਪੰਜਾਬੀ ਟਰਾਂਸਲੇਟਰ ਪਰੂਫ਼ ਰੀਡਰ**	
8.	ਸ਼੍ਰੀ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੋਖੀ, ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਕੂਲ ਕੱਬਰ ਵੱਛਾ,ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ	
9.	Compiler and Coral designer	
	ਸ਼੍ਰੀ ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਧਿਆਪਕ ,ਸਹਸ ਬਹੋਈ ਕਲਾਂ ,ਜਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ	

ਤਤਕਰਾ

ਲੜੀ ਨੰਬਰ	ਵਿਸ਼ਾ	ਪੰਨਾ ਨੰਬਰ
	ਆਰਟਸ	
1.	ਕੈਰੀਅਰ ਗਾਈਡੈਂਸ ਕੀ ਹੈ?	1-3
2.	ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ	4-8
3.	ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ	9-11
4.	ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਵਿੱਚ ਕੈਰੀਅਰ	12-15
5.	ਵਕਾਲਤ	16-20
6.	ਕੱਪੜਾ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ	21-22
7.	ਫ਼ਾਈਨ ਆਰਟਸ (Fine Arts)	23
8.	ਬੈਚਲਰ ਆੱਫ ਫ਼ਾਈਨ ਆਰਟਸ (ਬੀ.ਐੱਫ.ਏ.)	24-27
9.	Master of Fine Arts (MFA):	27
10.	ਸਰੀਰਕ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਕੈਰੀਅਰ	28-30
11.	ਯੋਗ ਮਾਹਿਰ	30
	ਕਾਮਰਸ	
12.	ਸਰਟੀਫ਼ਾਈਡ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟ (ਸੀ.ਐੱਮ.ਏ.)	33-35
13.	ਕੰਪਨੀ ਸੈਕਟਰੀ (CS)	36-38
14.	ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟ	39-41
15.	ਲਾੱਅ	42-45
16.	ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਪੁੰਜ ਸੰਚਾਰ	46-48
17	ਬੀ.ਕਾੱਮ.	49-51
18	ਵਪਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧਨ (ਬੀਬੀਏ ਕੋਰਸ)	52-54
19.	ਹੋਟਲ ਪ੍ਰਬੰਧਨ	55-58
20.	ਅਧਿਆਪਨ ਕਿੱਤਾ	59-61
21.	ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਸਾਲਾ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਕੋਰਸ	62-63
22.	ਬੀ.ਏ. ਇਕਨਾਮਿਕਸ (ਆਨਰਜ਼)	64-65
23.	ਬੀ.ਏ. / ਬੀ.ਐੱਸ. ਅੰਕੜੇ	66-67
24.	ਸੈਰ ਸਪਾਟਾ ਅਤੇ ਯਾਤਰਾਵਾਂ	68-69
25.	ਕੰਪਿਊਟਰ(ਬੈੱਚੂਲਰ ਆੱਫ਼ ਕੰਪਿਊਟਰ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ)	70-71
26.	ਸਰਟੀਫਾਈਡ ਅਕਾਊਂਟਿੰਗ ਟੈਕਨੀਸ਼ੀਅਨ (ਸੀਏਟੀ)	72-73

	ਮੈਡੀਕਲ/ਨਾੱਨ ਮੈਡੀਕਲ	
27.	ਬੀ. ਟੈੱਕ. / ਬੀ. ਈ.	76-77
28.	ਬੀ. ਫਾਰਮਾ. ਬੈਚਲਰ ਅੱਫ਼ ਫਾਰਮੇਸੀ	78-79
29.	ਐੱਨ.ਡੀ.ਏ.	80-82
30.	ਐੱਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐੱਸ. (ਬੈਚਲਰ ਅੱਫ਼ ਮੈਡੀਸਨ ਅਤੇ ਬੈਚਲਰ ਅੱਫ਼ ਸਰਜਰੀ)	83-84
31.	ਬੀ.ਡੀ.ਐੱਸ (ਬੈਚਲਰ ਅੱਫ਼ ਡੈਂਟਲ ਸਰਜਰੀ)	85-86
32.	ਬੀ.ਵੀ.ਐੱਸ.ਸੀ. (ਬੈਚਲਰ ਵੈਟਰਨਰੀ ਸਾਇੰਸ)	87-88
33.	ਬੀ.ਏ.ਐੱਮ.ਐਸ. (ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਦਵਾਈ ਅਤੇ ਸਰਜਰੀ ਦਾ ਬੈਚਲਰ)	89-91
34.	ਬੀ.ਐੱਚ.ਐੱਮ.ਐੱਸ. (ਬੈਚਲਰ ਆਫ਼ ਹੋਮਿਓਪੈਥਿਕ ਮੈਡੀਸਨ ਐਂਡ ਸਰਜਰੀ)	92-95
35.	ਬੈਚਲਰ ਅੱਫ਼ ਆਰਕੀਟੈਕਚਰ	96-98
36.	ਬੀ. ਐੱਸ.ਸੀ. (ਬੈਚਲਰ ਅੱਫ਼ ਸਾਇੰਸ)	99-101
37.	ਡੀ.ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਟੀ. (ਮੈਡੀਕਲ ਲੈਬਾਰਟਰੀ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਵਿਚ ਡਿਪਲੋਮਾ)	102
	ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਗਾਈਡੈਂਸ	
38.	Vocational Education (ਕਿੱਤਾ ਮੁੱਖੀ ਸਿੱਖਿਆ)	105
39.	Group Wise & Trades Wise (ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਟਰੇਡਾਂ ਦੀ ਗਰੁੱਪਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵੰਡ)	106
40.	Agriculture Group (ਐਗਰੀਕਲਚਰ ਗਰੁੱਪ) 4.1 Horticulture (ਹੌਰਟੀਕਲਚਰ)	107
41.	Engineering and Technology Group (ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਅਤੇ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਗਰੁੱਪ) 1 Auto Mobile Engineering (ਆਟੋ ਮੋਬਾਈਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ) 2 Architecture (ਆਰਕੀਟੈਕਚਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ) 3 Computer Science(ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ) 4 Electrical (ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕਲ) 5 Electronics (ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕਸ) 6 Mechanical (ਮਕੈਨੀਕਲ)	111-122

42.	Home Science Group (ਹੋਮ ਸਾਇੰਸ ਗਰੁੱਪ) 1 Food preservation (ਭੋਜਨ ਦੀ ਸੰਭਾਲ਼) 2 Garment Making (ਗਾਰਮੈਂਟ ਮੈਕਿੰਗ) 3 TEXTILE DESIGNING (ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਡਿਜ਼ਾਈਨਿੰਗ) 4 TEXTILE WEAVING (ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਵੀਵਿੰਗ) 5 KNITTING TECHNOLOGY (ਨਿਟਿੰਗ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ)	123-137
43.	Buisness & Commerce Group (ਬਿਜ਼ਨੈੱਸ ਅਤੇ ਕਾੱਮਰਸ ਗਰੁੱਪ) 1 BANKING FINANCIAL SERVICES (ਬੈਂਕਿੰਗ ਵਿੱਤੀ ਸੇਵਾਵਾਂ) 2 TAXATION PRACTICE (ਕਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ) 3 INSURANCE (ਬੀਮਾ) 4 MARKETING (ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ) 5 MODERN OFFICE PRACTICE (ਮਾਡਰਨ ਆਫ਼ਿਸ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ) 6 COOPERATIVE MANAGEMENT (ਸਹਿਕਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ) 7 IMPORT AND EXPORT MANAGEMENT (ਆਯਾਤ ਅਤੇ ਨਿਰਯਾਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ)	138-154
44.	ਡਿਪਲੋਮਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲੇ ਲਈ ਮੁੱਢਲੀ ਯੋਗਤਾ	155
45.	Apprenticeship (ਅਪ੍ਰੈਂਟਿਸਸ਼ਿਪ)	156-158
	ਐੱਨ.ਐੱਸ.ਕਿਉ.ਐੱਫ	
46.	ਕਿੱਤਾ ਯੋਜਨਾ	161-164
47.	ਐੱਨ.ਐੱਸ.ਕਿਉ.ਐੱਫ ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ	166-169
48.	ਟਰੇਡ 1- ਆਟੋਮੋਬਾਈਲ	170-171
49.	ਟਰੇਡ 2- ਖੇਤੀਬਾੜੀ	172-173
50.	ਟਰੇਡ 3- ਅਪੈਰਲ	174-175
51.	ਟਰੇਡ 4- ਬਿਊਟੀ ਅਤੇ ਵੈੱਲਨੈੱਸ	176-177
52.	ਟਰੇਡ 5- ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ	178-179
53.	ਟਰੇਡ 6- ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ਼	180
54.	ਟਰੇਡ 7- ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜ/ਆਈ.ਟੀ.ਈ.ਐੱਸ	181-182
55.	ਟਰੇਡ 8-ਨਿੱਜੀ ਸੁਰੱਖਿਆ	183-184
56.	ਟਰੇਡ 9- ਸਰੀਰਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ	185-187
57.	ਟਰੇਡ 10-ਪਲੰਬਿੰਗ	188-189
58.	ਟਰੇਡ 11-ਪਰਚੂਨ	190-191
59.	ਟਰੇਡ 12-ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾਚਾਰੀ	192-194

CAREER GUIDANCE

CAREER GUIDANCE

ਕੈਰੀਅਰ ਗਾਈਡੈਂਸ ਕੀ ਹੈ ?

ਕੈਰੀਅਰ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਅਜਿਹਾ ਕਿੱਤਾ ਅਪਨਾਉਣਾ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਤਰੱਕੀ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇ। ਇੱਕਲਾ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਨੂੰ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਕੈਰੀਅਰ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇੱਕ ਚੰਗੇ ਕੈਰੀਅਰ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਹੋਣਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਕੈਰੀਅਰ ਗਾਈਡੈਂਸ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਰੁਚੀ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕੈਰੀਅਰ ਅਪਨਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦਸਵੀਂ ਜਾਂ ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਪਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਕੋਲ਼ ਕਈ ਵਿਕਲਪ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਭਾਲ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਮੈਡੀਕਲ ਲਾਈਨ ਚੁਣ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਵੈ-ਰੁਜਗਾਰ ਅਪਨਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅੱਗੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲਈ ਜੀਵਨ ਦੇ ਇਸ ਪੜਾਅ ‘ਤੇ ਇਹ ਅਹਿਮ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਵਿਕਲਪ ਚੁਣੇ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕੈਰੀਅਰ ਗਾਈਡ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਕੈਰੀਅਰ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰੇ। ਇਹ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵਾਲ਼ਾ ਕੰਮ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ’ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਕੈਰੀਅਰ ਗਾਈਡੈਂਸ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ:

ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਸੁਚੇਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪਿੱਛ-ਲੱਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਕੇ ਗ਼ਲਤ ਕੈਰੀਅਰ ਚੁਣ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਕੁੱਝ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮਾਪੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਰੁਚੀ ਦਾ ਖਿਆਲ਼ ਛੱਡ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੈਰੀਅਰ ਚੁਣਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੁੱਝ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਮਨਮੋਹਕ ਵਿਗਿਆਪਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕੈਰੀਅਰ ਚੁਣ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਅਸਲੀਅਤ ਤੋਂ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲਈ ਕੈਰੀਅਰ ਗਾਈਡੈਂਸ ਦੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ਼ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣੀ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਰੁਚੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕੈਰੀਅਰ ਚੁਣ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕੈਰੀਅਰ ਗਾਈਡ ਕੌਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ?

ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕੈਰੀਅਰ ਗਾਈਡ ਉਹ ਆਪ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਰੁਚੀ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ਼ ਸਮਝ ਅਤੇ ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਅਤੇ ਤਜ਼ਰਬੇਕਾਰ ਅਧਿਆਪਕ ਵੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਸੇਧ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਵੀ ਇੱਕ ਚੰਗੇ ਗਾਈਡ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਉਸਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਕੈਰੀਅਰ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਚੰਗਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰੇਲੂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਕੂਲਾਂ ਅਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੈਰੀਅਰ ਕਾਊਂਸਲਿੰਗ ਸੈੱਲ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕੈਰੀਅਰ ਅਤੇ ਅਗਲੇਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੈਰੀਅਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਸੇਧ ਦੇ ਸਕੇ, ਤੁਹਾਡਾ ਕੈਰੀਅਰ ਗਾਈਡ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੰਜ਼ਲ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜਾਅ:

ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਸਫ਼ਲਤਾ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ :

1. ਇੱਕ ਟੀਚਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨਾ ।
2. ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਕਰਨਾ ।
3. ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ।
4. ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ।
5. ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ।

1. ਟੀਚਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨਾ:

ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ । ਉਸੇ ਤਰਾਂ ਇਹ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਕੈਰੀਅਰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕੀ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ । ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਅਤੇ ਸਮਝਦਾਰੀ ਵਾਲਾ ਕਦਮ ਹੈ । ਬਹੁਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਇਹੋ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੂਰੀ ਕਰ ਲਈਏ ਫਿਰ ਸੋਚਾਂਗੇ ਕੀ ਬਣਨਾ ਹੈ? ਪਰ ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰਾਂ ਗ਼ਲਤ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਨੌਵੀਂ ਜਮਾਤ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲੈ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲ਼ੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ । ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਮਿੱਥੇ ਟੀਚੇ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਇੱਕਜੁੱਟ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ।

2. ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਕਰਨਾ:

ਟੀਚਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਗਲਾ ਪੜਾਅ ਹੈ : ਉਸ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ । ਜਿਵੇਂ ਮੰਨ ਲਈਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਕੈਰੀਅਰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀ ਵਿੱਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਹੜੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਉਹਨਾਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਿਵੇਂ ਕਰਨੀ ਹੈ ? ਇਸ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਸਮਾਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨਾ ਆਦਿ । ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅਗਲੇਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਨਾਲ਼-ਨਾਲ਼ ਹੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪਰੀਖਿਆਵਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ । ਇਸ ਸਭ ਲਈ ਚੰਗੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ।

3. ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰਨਾ:

ਅਕਸਰ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤਾਂ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਅੱਗੇ ਅਮਲ ਕਰਨਾ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਹੋ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਸਾਡੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਰੋੜਾ ਸਾਬਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ਼ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ।

4. ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ:

ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੇ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜੇਕਰ ਸਾਡਾ ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਡੋਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੰਜ਼ਲ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਅਣਥੱਕ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ਼ ਹੀ ਮੰਜ਼ਲ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

5. ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ:

ਕਈ ਵਾਰ ਮੰਜ਼ਲ ਵੱਲ ਵੱਧਦਿਆਂ ਔਕੜਾਂ ਸਾਨੂੰ ਭਟਕਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਸਾਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਖਿੜ੍ਹੇ ਮੱਥੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ। ਤਾਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਲ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਇਹੋ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਰੁਕਣਾ ਨਹੀਂ, ਥੱਕਣਾ ਨਹੀਂ, ਔਕੜਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਬਦਲਣਾ। ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਡਰੇ, ਅਣਥੱਕ ਮਿਹਨਤ ਸਦਕਾ ਹੀ ਮੰਜ਼ਲ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(Source – Competition Refresher, Bright's Career, After +2 and Beyond)

ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸ ਹਰ ਇੱਕ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਨਾਗਰਿਕ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਪਰ ਸਖ਼ਤ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਚਾਹਵਾਨ ਹੀ ਇਹ ਸੁਪਨਾ ਪੂਰਾ ਕਰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ । ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਕਾਰ ਵਾਲੀ ਨੌਕਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ਼ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵੀ ਪਰੀਖਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ । ਪਹਿਲਾ ਪੜਾਅ ਹੈ:- ਮੁੱਢਲੀ ਪਰੀਖਿਆ- ਇਸ ਪੜਾਅ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੂਜੇ ਗੇੜ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੇਨਜ਼ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਮੇਨਜ਼ ਵਿੱਚ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਲਿਖਤੀ ਪਰੀਖਿਆ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਮੇਨਜ਼ ਪਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਦੋ ਆਪਸ਼ਨਲ ਵਿਸ਼ੇ, ਅੰਗਰੇਜੀ ਅਤੇ ਆਮ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਪੁੱਛੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਇਹ ਪਰੀਖਿਆ ਯੂਨੀਅਨ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ (UPSC) ਵੱਲੋਂ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।

ਵਿੱਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ:

ਇਸ ਪਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਬੈਠਣ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੇ ਕਿਸੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਯੁਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਡਿਗਰੀ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ।

ਉਮਰ ਸੀਮਾ:

ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਬੈਠਣ ਲਈ ਪਰੀਖਿਆਰਥੀ ਦੀ ਉਮਰ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 21 ਸਾਲ ਹੋਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ 32 ਸਾਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕੁੱਝ ਰਾਖਵੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਉਮਰ ਸੀਮਾ ਵਿੱਚ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ । ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਪਿਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਜਨਜਾਤੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ 5 ਸਾਲ ਦੀ ਛੋਟ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ । ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਖਵੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਉਮਰ ਸੀਮਾ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਛੋਟਾਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ ।

ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਤਿੰਨ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੀ ਹੋਈ ਹੈ:

1. ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ (ਮੁੱਢਲੀ ਪਰੀਖਿਆ)
2. ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ (ਮੇਨਜ਼ ਪਰੀਖਿਆ)
3. ਇੰਟਰਵਿਊ

ਮੁੱਢਲੀ ਪਰੀਖਿਆ:

ਇਹ ਇੱਕ ਸਕਰੀਨਿੰਗ ਪਰੀਖਿਆ ਹੈ । ਇਹ ਪਰੀਖਿਆ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

ਪੇਪਰ 1: ਆਮ ਗਿਆਨ-1 (200 ਅੰਕ)

ਪੇਪਰ 2: ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸਜ ਐਪਟੀਚਿਊਟ ਟੈਸਟ (CSAT) (200 ਅੰਕ)

ਇਸ ਪਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਅੰਕ ਅੰਤਮ ਮੈਰਿਟ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਜੋੜੇ ਜਾਂਦੇ ।

ਮੇਨਜ਼ ਪਰੀਖਿਆ:

ਜਿਹੜੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮੁੱਢਲੀ ਪਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੇਨਜ਼ ਪਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਲਈ ਦੁਬਾਰਾ ਫਾਰਮ ਭਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਮੇਨਜ਼ ਪਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਅਕਾਦਮਿਕ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਜਵਾਬਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪਰਖ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੇਨਜ਼ ਪਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ 9 ਪੇਪਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ 2 ਕੁਆਲੀਫ਼ਾਈਂਗ (Qualifying) ਪੇਪਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਕੁਆਲੀਫ਼ਾਈਂਗ (Qualifying) ਪੇਪਰ

- ਦਿੱਤੀਆਂ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਇੱਕ ਭਾਸ਼ਾ (300 ਅੰਕ)
- ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ (300 ਅੰਕ)

ਬਾਕੀ 7 ਪੇਪਰਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਅਠਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

- **ਲੇਖ -** ਉਮੀਦਵਾਰ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਵਿੱਚ ਲਿਖ ਸਕਦਾ ਹੈ। (250 ਅੰਕ)
- **ਆਮ ਗਿਆਨ I –** ਭਾਰਤੀ ਵਿਰਾਸਤ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ, ਇਤਿਹਾਸ, ਵਿਸ਼ਵ ਅਤੇ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦਾ ਭੂਗੋਲ (250 ਅੰਕ)
- **ਆਮ ਗਿਆਨ II –** ਸ਼ਾਸਨ, ਸੰਵਿਧਾਨ, ਰਾਜਨੀਤੀ, ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆ ਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਬੰਧ (250 ਅੰਕ)
- **ਆਮ ਗਿਆਨ III –** ਸ਼ਾਸਨ, ਸੰਵਿਧਾਨ, ਰਾਜਨੀਤੀ, ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆ ਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਬੰਧ (250 ਅੰਕ)
- **ਆਮ ਗਿਆਨ IV –** ਨੈਤਿਕਤਾ, ਏਕੀਕਰਨ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ (250 ਅੰਕ)

ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਪਸ਼ਨਲ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ 1 ਆਪਸ਼ਨਲ ਵਿਸ਼ੇ

- **ਆਪਸ਼ਨਲ ਵਿਸ਼ਾ -** 1 (250 ਅੰਕ)
- **ਆਪਸ਼ਨਲ ਵਿਸ਼ਾ -** 2 (250 ਅੰਕ)

ਇੰਟਰਵਿਊ:

ਕੁੱਲ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਤੋਂ ਦੁੱਗਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਟੈਸਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਚੌਕਸੀ, ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਤਰਕਵਾਦੀ ਸੋਚ, ਨਿਰਣਾ ਲੈਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ, ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਗੁਣ, ਬੌਧਿਕ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਆਦਿ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ 275 ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੇਨਜ਼ ਪਰੀਖਿਆ ਅਤੇ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਮੈਰਿਟ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ :

ਹਰ ਸਾਲ ਲਗਭਗ 1000 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਇਸ ਪਰੀਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਮੁੱਢਲੀ ਤਨਖਾਹ:

ਭਾਰਤ ਵਿੱਕ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਤਨਖਾਹ ਲਗਭਗ 56,100/- ਰੁਪਏ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਲਾਨਾ ਤਰੱਕੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭੱਤਿਆ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਵਧਦੀ ਹੈ।

ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ :

ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਸੇਵਾਵਾਂ (IAS): ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਇੱਕ ਉੱਚ ਕੋਟੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਮੁਕਾਬਲਾ ਪਰੀਖਿਆ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲ਼ੇ ਅਤੇ ਵੱਖਰੀ ਪ੍ਰਤੀਭਾ ਵਾਲ਼ੇ ਗੁਣ ਹੋਣ। ਚੋਣ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਲਾਲ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਅਕਾਡਮੀ ਅੱਫ਼ ਨੈਸ਼ਨਲ ਐਡਮਿਨਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ, ਮਸੂਰੀ ਵਿੱਖੇ 20 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਹਾਸਲ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਜਿਸ ਰਾਜ ਸੰਬੰਧੀ ਉਸ ਨੇ ਰਜ਼ਾਮੰਦੀ ਦਿੱਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਤੈਨਾਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸੇਵਾਵਾਂ (IFS): ਭਾਰਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਇੱਕ ਉੱਚ ਕੋਟੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਡਿਪਲੋਮੈਟਿਕ ਮਿਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਭਾਰਤ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਤੈਨਾਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਤੈਨਾਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਰ 6 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਤੈਨਾਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਘਰੇਲੂ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਹੁੱਦਾ ਸੈਕਟਰੀ, ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਪੁਲਿਸ ਸੇਵਾਵਾਂ (IPS): ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਮਾਜਕ ਰੁਤਬੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਪੁਲਿਸ ਸੇਵਾਵਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਤੇ ਸਭ ਦੀ ਮਨਪਸੰਦ ਸੇਵਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਪੁਲਿਸ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਚੁਣੇ ਗਏ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਪਰਿਨਟੈਂਡੈਂਟ ਅੱਫ਼ ਪੁਲਿਸ (ਐੱਸ.ਪੀ.) ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਰੱਕੀ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਅਤੇ ਕਾਬਲੀਅਤ ਦੇ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਆਡਿਟ ਅਤੇ ਅਕਾਊਂਟ ਸੇਵਾਵਾਂ: ਭਾਰਤੀ ਆਡਿਟ ਅਤੇ ਅਕਾਊਂਟ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਤੈਨਾਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅੰਦਰੂਨੀ ਕੰਟਰੋਲ ਅਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਆਡਿਟ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ਼ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਡਿਟ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਭਾਰਤੀ ਕੰਪਟ੍ਰੋਲਰ ਅਤੇ ਆਡਿਟਰ ਜਨਰਲ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤੀ ਪੋਸਟ ਅਤੇ ਟੈਲੀਕਮਿਊਨੀਕੇਸ਼ਨ ਅਕਾਊਂਟ ਅਤੇ ਫ਼ਾਈਨਾਂਸ ਸੇਵਾਵਾਂ: ਭਾਰਤੀ ਪੋਸਟ ਅਤੇ ਟੈਲੀਕਮਿਊਨੀਕੇਸਨ ਅਕਾਊਟ ਅਤੇ ਫ਼ਾਈਨਾਂਸ ਸੇਵਾ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਡਰ ਹੈ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਦੂਰਸੰਚਾਰ ਅਤੇ ਡਾਕ ਵਿਭਾਗ ਲਈ ਕਈ ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਡਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਦੀ ਨੀਤੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨ, ਦੋ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਆਡਿਟ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੋਨੋ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੋਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤੀ ਮਾਲ ਸੇਵਾਵਾਂ (ਕਸਟਮ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਆਬਕਾਰੀ): ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਸਥਾ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਆੱਫ਼ ਆਬਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕਸਟਮਜ਼ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਆਬਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕਸਟਮ ਟੈਕਸਾਂ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤੀ ਰੱਖਿਆ ਅਕਾਊਂਟਸ ਸੇਵਾਵਾਂ (IDAS): ਭਾਰਤੀ ਰੱਖਿਆ ਅਕਾਊਂਟਸ ਸੇਵਾਵਾਂ (IDAS) ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ, ਲਾਇਸੈਂਸ, ਖ਼ਰੀਦ, ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਾਰੰਟੀ ਆਦਿ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿੱਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤੀ ਮਾਲ ਸੇਵਾਵਾਂ (I.T.): ਭਾਰਤੀ ਮਾਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੈਂਟਰਲ ਬੋਰਡ ਆੱਫ਼ ਡਾਇਰੈਕਟ ਟੈਕਸਿਜ਼ ਨਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਸਥਾ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਸਿੱਧੇ ਟੈਕਸਾਂ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਨਾਲ਼ ਸੰਬਧਿਤ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਫੈਕਟਰੀਜ ਸੇਵਾਵਾਂ (ਸਹਾਇਕ ਵਰਕਸ ਮੈਨੇਜਰ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ): ਆਈ.ਓ.ਐਫ.ਐਸ. ਅਧਿਕਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤੀ ਡਾਕ ਸੇਵਾਵਾਂ (IPS): ਭਾਰਤੀ ਡਾਕ ਸੇਵਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੰਚਾਰ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਡਾਕ ਸੰਚਾਰ ਲਈ ਨਵੀਨਤਮ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਨਾਲ਼ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ।

ਭਾਰਤੀ ਸਿਵਲ ਅਕਾਊਂਟ ਸੇਵਾਵਾਂ (ICAS): ਭਾਰਤੀ ਸਿਵਲ ਅਕਾਊਂਟ ਸੇਵਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਡਿਟ ਕਰਨ, ਟੈਕਸਾਂ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ ਲਈ ਬਜਟ ਅਨੁਮਾਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਿੱਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤੀ ਰੇਲਵੇ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਸੇਵਾ (IRTS): ਆਈ.ਆਰ.ਟੀ.ਐੱਸ. ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਰੇਲਵੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਵਿੰਗ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਰੇਲਵੇ ਅਕਾਊਂਟਸ ਸੇਵਾ (IRAS): ਆਈ. ਆਰ.ਏ. ਐੱਸ. ਅਧਿਕਾਰੀ ਭਾਰਤੀ ਰੇਲਵੇ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਦਾ ਵਿੱਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤੀ ਰੇਲਵੇ ਪ੍ਰਸੋਨਲ ਸੇਵਾ (IRPS): ਆਈ. ਆਰ.ਪੀ.ਐੱਸ. ਅਧਿਕਾਰੀ ਭਾਰਤੀ ਰੇਲਵੇ ਲਈ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੋਤ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਹਨ। ਇਹ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਚੋਣ, ਸਿਖਲਾਈ, ਤਨਖਾਹ ਆਦਿ ਨਾਲ਼ ਜੁੜੇ ਸਾਰੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ਼ਦੇ ਹਨ।

ਰੇਲਵੇ ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਫੋਰਸ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਮਿਸ਼ਨਰ: ਇਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਰੇਲਵੇ ਪੁਲਿਸ ਫੋਰਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੇਲਵੇ ਦੇ ਉਪਕਰਣਾਂ ਅਤੇ ਗਾਹਕਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਰੱਖਿਆ ਅਸਟੇਟ ਸੇਵਾ (IDS): ਆਈ.ਡੀ.ਐੱਸ. ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੀਆਂ ਛਾਉਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੇਵਾ (ਜੂਨੀਅਰ ਗ੍ਰੇਡ): ਆਈ.ਆਈ.ਐੱਸ. ਸੇਵਾਵਾਂ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਸੰਗਠਿਤ ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ਼ਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨੀਤੀਗਤ ਉਪਾਵਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਨਤਕ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਫੀਡਬੈਕ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤੀ ਵਪਾਰ ਸੇਵਾ, ਗਰੁੱਪ 'ਏ' (ਗ੍ਰੇਡ III): ਆਈ.ਟੀ.ਐੱਸ. ਅਧਿਕਾਰੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਵਣਜ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਆਰਮਡ ਫੋਰਸਿਜ ਹੈਡਕੁਆਟਰ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸ (ਸੈਕਸਨ ਅਫਸਰ ਗ੍ਰੇਡ): ਇਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇਵੀ, ਆਰਮੀ ਅਤੇ ਏਅਰ ਫੋਰਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਤੈਨਾਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਈ ਹੋਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਇਸ ਪਰੀਖਿਆ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ:

ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀਨੀਆਰਤਾ 'ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਮੋਸਨ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।ਪਰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅਹੁਦੇ ਜਿਵੇਂ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਸਕੱਤਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕਿਸਮਤ ਅਤੇ ਵਾਧੂ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕੁੱਝ ਤੁਹਾਡੇ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਸਨਮਾਨ ਪੱਤਰਾਂ, ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਹੁਨਰਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਵੈੱਬਸਾਈਟਾਂ 'ਤੇ ਵਿਜ਼ਿਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

- https://upsc.gov.in
- https://ppsc.gov.in

(Source – Competition Refresher, Bright's Career, After +2 and Beyond)

ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਕੰਮ ,ਆਰਾਮ ਅਤੇ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਚੰਗਾ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਜਗ੍ਹਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਇਸ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਟਲਾਂ ਅਤੇ ਆਰਾਮ ਘਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਂਦੀ ਹੈ । ਹੋਟਲ ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸਿਰਫ ਆਰਾਮ ਦਾਇਕ ਕਮਰੇ ਹੀ ਮੁਹੱਈਆ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਸਗੋਂ ਸਵਾਦਲਾ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦਿਲਖਿਚਵੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ । ਇਸ ਲਈ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕਿੱਤਾ ਚੁਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਛੁੱਟੀਆਂ ਵਰਗਾ ਆਨੰਦ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਇੱਕ ਬਿਹਤਰ ਕਿੱਤਾ ਹੈ । ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਨੰਦ ਭਰਪੂਰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲਖਿੱਚਵੇਂ ਅਤੇ ਸਵਾਦਲੇ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ । ਕਈ ਵਾਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸਖਸ਼ੀਅਤਾਂ ਨਾਲ਼ ਵੀ ਤੁਹਾਡਾ ਆਹਮਣਾ-ਸਾਹਮਣਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਨਭਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਭਰਪੂਰ ਕੰਮ ਹੈ । ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕੈਰੀਅਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਮਨਭਾਉਂਦੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ । ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ਼ ਮਿਲਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰਾਂ ਦਾ ਕਿੱਤਾ ਅਪਨਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀਆਂ, ਵੱਖਰਾਪਨ, ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਭਰਪੂਰ ਵਾਤਾਵਰਨ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੈਰੀਅਰ ਵੱਜੋਂ ਅਪਣਾ ਸਕਦੇ ਹੋ । ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨਾ, ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇਣੀਆਂ, ਖ਼ਰੀਦਣਾ ਅਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰੀਕਰਣ, ਦਫ਼ਤਰੀ ਕੰਮ ਅਤੇ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ (ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ) ਕਰਨਾ ਵੀ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਦਾ ਦਾਇਰਾ:

ਅੱਜ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਹਰ ਵਪਾਰਿਕ ਕੰਪਨੀ ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਉਤਪਾਦ ਵੇਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਲੋਕੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਹਰ ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਫੈਲੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਭੋਜਨ ਹੀ ਖਾਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਮਹਿਮਾਨ ਨਵਾਜ਼ੀ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਹਰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹੋਟਲ ਜੋ ਭਾਰਤ ਜਾਂ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜ਼ਰਾਂ ਦੀ ਭਾਰੀ ਮੰਗ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਗ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤੀਦਿਨ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ ।

ਯੋਗਤਾਵਾਂ :

ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਡਿਗਰੀ ਕਰਨ ਲਈ 10+2 ਪਾਸ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੀ ਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਪਰ ਕਈ ਸ਼ਾਰਟ ਟਰਮ ਕੋਰਸਾਂ ਲਈ ਦਸਵੀਂ ਪਾਸ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਦਾਖ਼ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਲਈ ਸੁਨਹਿਰੀ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕੰਪਨੀਆਂ: ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹੋਟਲ ਚੇਨ ਗਰੁੱਪ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ:

- Ambassador Group of Hotels
- Mansingh Group of Hotels
- Oberoi Group of Hotels
- Peerless Group of Hotels
- Sarovar Park Group of Hotels
- Sinclairs Group of Hotels
- Best Western Group of Hotels
- Casino Group of Hotels
- Clarks Group of Hotels
- Fortune Park Group of Hotels
- ITDC Group of Hotels
- Jaypee Group of Hotels
- K Raheja Group of Hotels
- Le Meridien Group of Hotels
- Taj Group of Hotels
- Tulip Star Group of Hotels
- Welcome Heritage Group of Hotels
- Holiday Inn Group of Hotels
- HRH Group of Hotels
- ITC Group of Hotels

ਡਿਗਰੀ ਕੋਰਸ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ:

ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ:

- ਡਾ.ਅੰਬੇਦਕਰ ਇੰਸਟੀਟਿਊਟ ਆੱਫ਼ ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
- ਇੰਸਟੀਟਿਊਟ ਆੱਫ਼ ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ, ਜੋਧਪੁਰ
- ਇੰਸਟੀਟਿਊਟ ਆੱਫ਼ ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ, ਕਲਕੱਤਾ
- ਇੰਸਟੀਟਿਊਟ ਆੱਫ਼ ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ, ਲਖਨਊ
- ਇੰਸਟੀਟਿਊਟ ਆੱਫ਼ ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ, ਗਾਂਧੀਨਗਰ
- ਇੰਸਟੀਟਿਊਟ ਆੱਫ਼ ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ, ਬੰਗਲੋਰ
- ਇੰਸਟੀਟਿਊਟ ਆੱਫ਼ ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ, ਭੋਪਾਲ
- ਇੰਸਟੀਟਿਊਟ ਆੱਫ਼ ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ, ਭੁਵਨੇਸਵਰ
- ਇੰਸਟੀਟਿਊਟ ਆੱਫ਼ ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ, ਚੇਨਈ
- ਇੰਸਟੀਟਿਊਟ ਆੱਫ਼ ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ
- ਦਿੱਲੀ ਇੰਸਟੀਟਿਊਟ ਆੱਫ਼ ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ
- ਇੰਸਟੀਟਿਊਟ ਆੱਫ਼ ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ, ਗੰਗਟੋਕ
- ਇੰਸਟੀਟਿਊਟ ਆੱਫ਼ ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ, ਗੋਆ
- ਇੰਸਟੀਟਿਊਟ ਆੱਫ਼ ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕੈਟਰਿੰਗ ਅਤੇ ਅਪਲਾਇਡ ਨਿਊਟਰੀਸ਼ਿਅਨ, ਦੇਹਰਾਦੂਨ
- ਇੰਸਟੀਟਿਊਟ ਆੱਫ਼ ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ, ਗੁਵਾਹਟੀ

ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ:

- ਇੰਸਟੀਟਿਊਟ ਆੱਫ਼ ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ
- ਇੰਸਟੀਟਿਊਟ ਆੱਫ਼ ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ, ਬਠਿੰਡਾ
- ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਆੱਫ਼ ਟੂਰਿਜਮ ਐਂਡ ਹੋਸਪਿਟੈਲਿਟੀ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
- ਸੀ.ਟੀ. ਇੰਸਟੀਟਿਊਟ ਆੱਫ਼ ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ, ਜਲੰਧਰ
- ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸਕੂਲ ਆੱਫ਼ ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਅਤੇ ਕੈਟਰਿੰਗ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ, ਰਿਆਤ ਬਾਹਰਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ
- ਪੀ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ.ਇੰਸੀਟਿਊਟ ਆੱਫ਼ ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਐਂਡ ਕੈਟਰਿੰਗ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ
- ਐਲ.ਪੀ.ਯੂ. ਸਕੂਲ ਆੱਫ਼ ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਅਤੇ ਟੂਰਿਜਮ
- ਸਕੂਲ ਆੱਫ਼ ਹਾਸਪਿਟੈਲੀਟੀ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ, ਆਰ. ਆਈ.ਐਮ.ਟੀ. ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ

ਦਾਖ਼ਲਾ ਵਿਧੀ: ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਦੇ ਡਿਗਰੀ ਕੋਰਸ ਬੀ.ਐੱਸ.ਸੀ. (ਹਾਸਪੀਟੈਲਿਟੀ ਐਂਡ ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ) ਲਈ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੌਂਸਲ ਫਾਰ ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਐਂਡ ਕੈਟਰਿੰਗ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ (NCHMCT) ਵੱਲੋਂ JEE ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਖ਼ਲਾ ਪਰੀਖਿਆ ਹਰ ਸਾਲ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ NCHMCT ਦੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ https://nchmcounselling.nic.in/ 'ਤੇ ਵਿਜ਼ਿਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਫ਼ੀਸ: ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕੋਰਸ ਦੀ ਫ਼ੀਸ ਕਾਲਜ ਦੇ ਦਰਜੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਿਧੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਫ਼ੀਸ ਇੱਕੋ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਤਨਖਾਹ: ਜਿਹੜੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਹੋਟਲ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਸੰਸਥਾ ਜਿਵੇਂ ਆਈ.ਐੱਚ.ਐੱਮ. ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਰਸ ਕਰ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ 20000/- ਰੁਪਏ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਤਨਖਾਹ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਡਿਪਲੋਮਾ ਜਾਂ ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਾਲ਼ੇ ਉਮੀਦਵਾਰ 8000/- ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 10000/- ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਤਨਖਾਹ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮਿਹਨਤੀ ਅਤੇ ਤਜ਼ਰਬੇਕਾਰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਲਈ ਉੱਚ ਦਰਜੇ ਦੇ ਹੋਟਲਾਂ ਵਿੱਚ ਤਨਖਾਹ ਦੀ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਮਿਲ਼ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਹੋਟਲਾਂ ਨੂੰ ਹੋਣਹਾਰ ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜ਼ਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਹੋਟਲਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਕੰਪਨੀਆਂ, ਰੇਲਵੇ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ਾਂ, ਹਸਪਤਾਲਾਂ, ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕੰਟੀਨਾਂ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜ਼ਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਸਰਵੇਖਣ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਦੁਨੀਆ ਦੇ 184 ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸੈਰ ਸਪਾਟੇ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ 18 ਵੇਂ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਹੈ। ਇਹ ਖੇਤਰ ਭਾਰਤ ਦੀ GDP ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਯੋਗਦਾਨ 2013 ਤੋਂ 2023 ਤੱਕ 7.8 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸਲਾਨਾ ਵਧਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਜਤਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ $ 18,366 ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਨਾਲ਼ 78 ਹੋਰ ਨੌਕਰੀਆਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਅੰਕੜੇ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜ਼ਮੈਂਟ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਸਥਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਯੋਗ ਅਤੇ ਤਜ਼ਰਬੇਕਾਰ ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜ਼ਰਾਂ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜ਼ਰੂਰਤ ਰਹੇਗੀ।

(Source – Jobs & Career News, The Tribune)

ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਵਿੱਚ ਕੈਰੀਅਰ

ਭਾਰਤੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਬ੍ਰਾਂਚ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਹੈ। ਇਹ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੂੰ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਲੜਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਈ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੈਦਲ ਦਲ (INFANTRY), ਤੋਪਖਾਨਾ (ARTILLERY) ਅਤੇ ਬਖ਼ਤਰਬੰਦ ਕੋਰ (ARMOURED CORPS) ਆਦਿ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਬਲਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਦਲਾਂ ਵਜੋਂ ਸਪਲਾਈ ਕੋਰ, ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਸਪਲਾਈ ਕੋਰ, ਮਿਲੀਟਰੀ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸਟਾਫ਼ ਆਦਿ ਵੀ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਅਹਿਮ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਭੂਗੋਲਿਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਯੁੱਧ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਰੱਖਿਆਤਮਕ ਅਤੇ ਹਮਲਾਵਰ ਦੋਵੇਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੱਪਰੇਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਫ਼ੌਜ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਕੁਦਰਤੀ ਆਪਦਾ, ਵਿਦਰੋਹ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਪਾਤਕਾਲੀਨ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਾਹਤ ਅਤੇ ਪੁਨਰਵਾਸ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫ਼ੌਜ ਵਿੱਚ ਕੈਰੀਅਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਕਲਪ ਹਨ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਹੁਨਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਜੋ ਮੌਕੇ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਕੈਰੀਅਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੇ। ਫ਼ੌਜ ਟੈਕਨੀਕਲ ਅਤੇ ਨਾਨ-ਟੈਕਨੀਕਲ ਦੋਨੋਂ ਬ੍ਰਾਂਚਾਂ ਲਈ ਭਰਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਨੂੰ ਕੰਮ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਈ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਭਾਗ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:-

ਪੈਦਲ ਦਲ (INFANTRY): ਪੈਦਲ ਦਲ ਉਹ ਫ਼ੌਜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਪੈਦਲ ਲੜਾਈ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਇਫ਼ਲ, ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਰਾਇਫ਼ਲ, ਮਸ਼ੀਨਗਨ, ਗ੍ਰਨੇਡ, ਟੈਂਕ, ਰਾਕੇਟ ਲਾਂਚਰ ਆਦਿ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਜੀਪਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਯਾਤਾਯਾਤ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਪੈਸ਼ਲ ਕਮਾਂਡੋ ਯੂਨਿਟ ਅਤੇ ਪੈਰਾਟਰੂਪਰਜ਼ ਵੀ ਇਸ ਦਲ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੈਦਲ ਦਲ ਦੇ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਅਤੇ ਫ਼ੌਜ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਚਲਾਉਣ ਅਤੇ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਦੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਤੋਪਖਾਨਾ (ARTILLERY): ਆਰਟੀਲਰੀਜ਼ ਲੰਮੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਮਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਬੰਦੂਕਾਂ, ਰਾਕੇਟ ਲਾਂਚਰ ਅਤੇ ਮਿਜ਼ਾਇਲਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਦੋਹਰਾ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੱਸੋਂ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਬੰਦੂਕਾਂ ਅਤੇ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਮਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਮਿਜ਼ਾਇਲਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਡੈਮ, ਹਵਾਈ ਖੇਤਰਾਂ, ਤੇਲ ਦੇ ਭੰਡਾਰਾਂ, ਬਿਜਲੀ ਉਤਪਾਦਨ ਕੇਂਦਰਾਂ ਅਤੇ ਬੰਦਰਗਾਹਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਬਖ਼ਤਰਬੰਦ ਕੋਰ (ARMOURED CORPS): ਬਖ਼ਤਰਬੰਦ ਕੋਰ ਵਿੱਚ ਟੈਂਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਕੋਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੈਦਲ ਦਲ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਬਖ਼ਤਰਬੰਦ ਕੋਰ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਾਣਮੱਤੀ ਕੋਰ ਹੈ।

ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇੰਜੀਨੀਅਰਜ਼, ਸਿਗਨਲਜ਼, ਆਰਮੀ ਸੇਵਾ ਕੋਰ, ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਕੋਰ, ਆਰਮੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕੋਰ, ਨਰਸਿੰਗ ਸੇਵਾ, ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਕੋਰ, ਪੋਸਟਲ ਸੇਵਾ, ਜੱਜ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ, ਵੈਟਨਰੀ ਕੋਰ ਆਦਿ ਵੀ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਕੰਮ ਕਾਜ ਨੂੰ ਸੁਚਾਰੂ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਦੇ ਤਰੀਕੇ:

ਤੁਹਾਡੀ ਉਮਰ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਫ਼ੌਜ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਦੇ ਕਈ ਤਰੀਕੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 10+2 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆੱਫ਼ੀਸਰ ਪੱਧਰ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਭਰਤੀ ਅਤੇ ਸਿਪਾਹੀ ਭਰਤੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹਨ।

10+2 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਤੌਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਿੱਧੀ ਭਰਤੀ: 1. ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰੱਖਿਆ ਅਕੈਡਮੀ (NDA): ਐੱਨ.ਡੀ.ਏ. ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਖੜਕਵਾਸਲਾ (ਪੂਨੇ) ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਾਲ ਦੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਅਕੈਡਮੀ (IMA), ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਵਿੱਖੇ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਐੱਨ.ਡੀ.ਏ. ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲ਼ੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਉਮਰ ਸੀਮਾ 16.5 ਸਾਲ ਤੋਂ 19.5 ਸਾਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ 10+2 ਹੋਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। 10+2 ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਬੈਠਣ ਵਾਲ਼ੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀ ਇਸ ਪਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਅਤੇ ਜਲ ਸੈਨਾ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਵਾਲ਼ੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ 10+2 ਵਿੱਚ ਫਿਜਿਕਸ, ਕੈਮਿਸਟਰੀ ਅਤੇ ਗਣਿਤ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਪਰ ਫ਼ੌਜ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਰਸ ਹਰ ਸਾਲ ਦੋ ਵਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ – ਜਨਵਰੀ (ਇਸ ਲਈ ਨਵੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਅਪਲਾਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਅਤੇ ਜੁਲਾਈ (ਇਸ ਲਈ ਅਪ੍ਰੈਲ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਅਪਲਾਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਵਿੱਚ। ਇਸ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ 8000/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਵਜੀਫ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਬੀ.ਏ./ਬੀ.ਐੱਸ.ਸੀ. ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

2. 10+2 ਤਕਨੀਕੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਸਕੀਮ (TES 10+2): ਇਸ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆੱਫ਼ੀਸਰਜ਼ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਅਕਾਦਮੀ (OTA), ਗਯਾ ਵਿੱਖੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 4 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਅਗਲੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕੈਡਿਟ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਵਿੰਗ (CTW), ਪੂਨੇ/ਮਹੂ/ਸਿਕੰਦਰਾਬਾਦ ਵਿੱਖੇ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਮਰ ਸੀਮਾ 16.5 ਤੋਂ 19.5 ਸਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ 10+2 ਫਿਜ਼ਿਕਸ, ਕੈਮਿਸਟੀ ਅਤੇ ਗਣਿਤ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ਼ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 70% ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ਼ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਹੋਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਰਸ ਹਰ ਸਾਲ ਦੋ ਵਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ – ਜਨਵਰੀ (ਇਸ ਲਈ ਨਵੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਅਪਲਾਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਅਤੇ ਜੁਲਾਈ (ਇਸ ਲਈ ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਅਪਲਾਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ 8000/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਵਜੀਫ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਯੂਨਿਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਬੀ.ਟੈੱਕ. ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਤਨਖਾਹ: ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਨਭਾਉਂਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਜੀਵਨਸ਼ੈਲੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਅਤੇ ਤੈਨਾਤੀ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਚੋਣ ਵਿਧੀ: ਐੱਨ.ਡੀ.ਏ. ਦੀ ਚੋਣ ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(I). ਲਿਖਤੀ ਪਰੀਖਿਆ (ਸੰਘ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਆਯੋਗ ਦੁਆਰਾ)। ਇਸ ਪਰੀਖਿਆ ਨੂੰ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ :

ਪੇਪਰ-1 (ਗਣਿਤ) 300 ਅੰਕ ਸਮਾਂ 2.30 ਘੰਟੇ।

ਪੇਪਰ-2 (ਆਮ ਯੋਗਤਾ ਪਰੀਖਿਆ - GAT) 600 ਅੰਕ ਸਮਾਂ 2.30 ਘੰਟੇ।

(II). ਸਰਵਿਸ ਸਿਲੈਕਸਨ ਬੋਰਡ (SSB) ਇੰਟਰਵਿਊ

(III). ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ *(ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ https://upsc.gov.in ਵੈੱਬਸਾਈਟ ’ਤੇ ਵਿਜ਼ਿਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।)*

ਫ਼ੌਜ ਵਿੱਚ ਬਤੌਰ ਸਿਪਾਹੀ ਵਜੋਂ ਭਰਤੀ :

ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਾਣ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਵਾਲ਼ੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਤ, ਮਜ਼੍ਹਬ ਅਤੇ ਜਮਾਤ ਦਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੌਕਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਲਈ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਵਿੱਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮਾਪਦੰਡ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਵਿੱਚ ਬਤੌਰ ਸਿਪਾਹੀ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ਼ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ :

1.ਸਿਪਾਹੀ (ਜਨਰਲ ਡਿਊਟੀ GD):

ਵਿੱਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ: ਦਸਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ 45% ਅੰਕ ਜਾਂ 10+2 ਪਾਸ

ਉਮਰ ਸੀਮਾ: 17.5 ਤੋਂ 21 ਸਾਲ

ਸਰੀਰਕ ਮਾਪਦੰਡ: ਉਚਾਈ 170 ਸੈ.ਮੀ. ਛਾਤੀ 77-82 ਸੈਂ.ਮੀ. ਭਾਰ 50 ਕਿ.ਗ੍ਰਾ

ਚੋਣ ਵਿਧੀ: (ੳ) ਸਰੀਰਿਕ ਯੋਗਤਾ ਟੈਸਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੀਲ ਦੌੜ-60 ਅੰਕ, 5.40 ਮਿੰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ 10 ਡੰਡ-40 ਅੰਕ

(ਅ) ਲਿਖਤੀ ਟੈਸਟ-100 ਅੰਕ (ਮਾਨਸਿਕ ਯੋਗਤਾ, ਗਣਿਤ, ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਆਮ ਗਿਆਨ)

ਇਹ ਪਰੀਖਿਆ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

2. ਸਿਪਾਹੀ ਟੈਕਨੀਕਲ:

ਵਿੱਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ: 10+2 ਪਾਸ (ਗਣਿਤ, ਫਿਜ਼ਿਕਸ, ਕੈਮਿਸਟੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜੀ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 50% ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ਼ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 40% ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹੋਣ)

ਉਮਰ ਸੀਮਾ: 17.5 ਤੋਂ 23 ਸਾਲ

ਸਰੀਰਕ ਮਾਪਦੰਡ: ਉਚਾਈ 170 ਸੈ.ਮੀ. ਛਾਤੀ 77-82 ਸੈ.ਮੀ. ਭਾਰ 50 ਕਿ.ਗ੍ਰਾ

ਚੋਣ ਵਿਧੀ: (ੳ) ਸਰੀਰਿਕ ਯੋਗਤਾ ਟੈਸਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੀਲ ਦੌੜ-60 ਅੰਕ, 5.40 ਮਿੰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ 10 ਡੰਡ-40 ਅੰਕ

ਲਿਖਤੀ ਟੈਸਟ: ਪੇਪਰ-1 ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਪਰੀਖਿਆ

ਪੇਪਰ-2 ਇਹ ਪੇਪਰ ਸਿਪਾਹੀ ਟੈਕਨੀਕਲ/ ਕਲਰਕ/ ਸਟੋਰਕੀਪਰ/ ਨਰਸਿੰਗ ਸਹਾਇਕਾਂ ਲਈ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

3. ਕਲਰਕ:

ਵਿੱਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ: 10+2 ਪਾਸ (ਗਣਿਤ, ਫਿਜ਼ਿਕਸ, ਕੈਮਿਸਟਰੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 50% ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ਼ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 40% ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹੋਣ)

ਉਮਰ ਸੀਮਾ: 17.5 ਤੋਂ 23 ਸਾਲ

ਸਰੀਰਕ ਮਾਪਦੰਡ: ਉਚਾਈ 162 ਸੈ.ਮੀ. ਛਾਤੀ 77-82 ਸੈ.ਮੀ. ਭਾਰ 50 ਕਿ.ਗ੍ਰਾ

ਚੋਣ ਵਿਧੀ: (ੳ) ਸਰੀਰਕ ਯੋਗਤਾ ਟੈਸਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੀਲ ਦੌੜ-60 ਅੰਕ, 5.40 ਮਿੰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ 10 ਡੰਡ-40 ਅੰਕ

ਲਿਖਤੀ ਟੈਸਟ : ਪੇਪਰ-1 ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਪਰੀਖਿਆ

ਪੇਪਰ-2 ਇਹ ਪੇਪਟ ਸਿਪਾਹੀ ਟੈਕਨੀਕਲ/ ਕਲਰਕ/ ਸਟੋਰਕੀਪਰ/ ਨਰਸਿੰਗ ਸਹਾਇਕਾਂ ਲਈ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

4. ਨਰਸਿੰਗ ਸਹਾਇਕ:

ਵਿੱਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ: 10+2 ਪਾਸ (ਫਿਜ਼ਿਕਸ, ਕੈਮਿਸਟਰੀ, ਬਾਇਓਲੋਜੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 50% ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ਼ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 40% ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹੋਣ)

ਉਮਰ ਸੀਮਾ: 17.5 ਤੋਂ 23 ਸਾਲ

ਸਰੀਰਕ ਮਾਪਦੰਡ: ਉਚਾਈ 170 ਸੈ.ਮੀ. ਛਾਤੀ 77-82 ਸੈ.ਮੀ. ਭਾਰ 50 ਕਿ.ਗ੍ਰਾ

ਚੋਣ ਵਿਧੀ: (ੳ) ਸਰੀਰਿਕ ਯੋਗਤਾ ਟੈਸਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੀਲ ਦੌੜ-60 ਅੰਕ, 5.40 ਮਿੰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ 10 ਡੰਡ-40 ਅੰਕ

ਲਿਖਤੀ ਟੈਸਟ: ਪੇਪਰ-1 ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਪਰੀਖਿਆ

ਪੇਪਰ-2 ਇਹ ਪੇਪਰ ਸਿਪਾਹੀ ਟੈਕਨੀਕਲ/ ਕਲਰਕ/ ਸਟੋਰਕੀਪਰ/ ਨਰਸਿੰਗ ਸਹਾਇਕਾਂ ਲਈ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

5. ਸਿਪਾਹੀ (GD) ਪੈਰਾ ਮਿਲੀਟਰੀ ਫੋਰਸਿਜ਼:

ਵਿੱਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ: 10+2 ਪਾਸ

ਉਮਰ ਸੀਮਾ: 18 ਤੋਂ 23 ਸਾਲ (ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ 5 ਸਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ 3 ਸਾਲ ਦੀ ਛੋਟ)

ਸਰੀਰਕ ਮਾਪਦੰਡ: ਉਚਾਈ 170 ਸੈ.ਮੀ. ਛਾਤੀ 80-85 ਸੈ.ਮੀ. ਭਾਰ – ਉਚਾਈ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ

ਚੋਣ ਵਿਧੀ: (ੳ) ਸਰੀਰਿਕ ਯੋਗਤਾ ਟੈਸਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੀਲ ਦੌੜ-6.50 ਮਿੰਟਾਂ ਵਿੱਚ, ਲੰਮੀ ਛਾਲ- 11 ਫੁੱਟ, ਉੱਚੀ ਛਾਲ-3.5 ਫੁੱਟ।

ਲਿਖਤੀ ਟੈਸਟ: ਆਮ ਗਿਆਨ (ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਗਣਿਤ ਅਤੇ ਸਾਇੰਸ ਆਦਿ) ਅਤੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਵਾਲ਼ੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਭਰਤੀ ਵਿੱਚ ਖੇਡਾਂ, ਐੱਨ.ਸੀ.ਸੀ., ਸਕਾਉਟ ਐਂਡ ਗਾਇਡਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਰਾਜ ਪੱਧਰ ਦਾ ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲ਼ੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ https://joinindianarmy.nic.in ਵੈਬੱਸਾਈਟ ‘ਤੇ ਵਿਜ਼ਿਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(Source – Jobs & Career News, The Tribune)

ਵਕਾਲਤ

ਵਕਾਲਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੈਰੀਅਰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲ਼ੇ ਲੋਕ ਚੰਗੀ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਕਾਮਯਾਬ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੋਢੇ ਨਾਲ਼ ਮੋਢਾ ਜੋੜ ਕੇ ਚੰਗਾ ਧਨ ਅਤੇ ਸ਼ੋਹਰਤ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਕਾਮਯਾਬ ਵਕੀਲ ਨੂੰ, ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਦਰਜੇ ਵਾਲ਼ੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਉਣ ਦਾ ਅਵਸਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਵਕਾਲਤ ਨਾਲ਼ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲ਼ ਕੰਮ ਦੀ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਰੌਚਕ ਅਤੇ ਖ਼ੁਸ਼ੀਆਂ ਭਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਚੰਗੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਚੰਗਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੂਸਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਫ਼ਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਕਾਲਤ ਦਾ ਕਿੱਤਾ ਸਖ਼ਤ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਾਲ਼ਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਕਾਮਯਾਬੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੋ ਕਿ ਗੁਜ਼ਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ੁਰੂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੀ ਆਮਦਨ ਜ਼ਰੂਰ ਕੁਝ ਸਧਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ਼-ਨਾਲ਼ ਅਤੇ ਤਜ਼ਰਬੇ ਨਾਲ਼ ਤੁਸੀਂ ਵਧੀਆ ਆਮਦਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਆਪਣੇ ਕਿੱਤੇ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਹਰ ਵਕੀਲ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾਂ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਕਮਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਅਦਾਲਤਾਂ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਤੀਸਰਾ ਥੰਮ੍ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸੰਗਠਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੂਝਵਾਨ ਤਰਕ ਵਾਲ਼ੇ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟਵਾਦੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ਼ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਅਸਲ ਤੱਥਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਤੁਹਾਡੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਮਰੱਥਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਹਰ ਤੱਥ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਸਕੋ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਰ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵੇਲ਼ੇ ਨਪੇ-ਤੁਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਉੱਤਮ ਗੁਣਵੱਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੁਨਰ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਨਾਲ਼ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਮੁਹਾਰਤ ਹਾਸਲ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਵਕੀਲ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵਕੀਲਾਂ ਕੋਲ਼ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਭੇਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾ ਸਕਣ। ਬਹੁਤ ਹੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਨਿਵੇਕਲੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਕੰਮ ਧੰਦਿਆਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਇੱਕ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਮਾਂ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਕੁਰਸੀ ਅਤੇ ਮੇਜ਼ ਉੱਪਰ ਬਿਤਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵਕਾਲਤ ਦਾ ਕਿੱਤਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਚੋਣ ਹੈ।

ਕੋਰਸ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ:

ਐੱਲ.ਐੱਲ.ਬੀ. ਕੋਰਸ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦਾ। ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਕੋਰਸ ਵਾਸਤੇ ਮੁੱਢਲੀ ਯੋਗਤਾ ਬੈਚਲਰਸ ਡਿਗਰੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਕੋਰਸ ਕਿਸੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਕੋਰਸ ਵਾਸਤੇ ਮੁੱਢਲੀ ਯੋਗਤਾ 10+2 ਹੈ। ਦੋਨਾਂ ਕੋਰਸਾ ਵਾਸਤੇ ਸਵੇਰ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆ ਹਨ।

ਐੱਲ.ਐੱਲ.ਬੀ. 3 - ਸਾਲਾ ਕੋਰਸ ਵਾਸਤੇ ਦਿੱਲੀ, ਪੰਜਾਬ, ਬਨਾਰਸ, ਪਟਨਾ, ਚੈਨੰਈ, ਕੋਚੀਨ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਹਨ । ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਲਾੱਅ ਕਾਲਜ ਵੀ ਵਧੀਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਛੋਟੀਆਂ ਅਤੇ ਘੱਟ ਮਸ਼ਹੂਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵੀ ਚੰਗਾ ਰਿਸਰਚ ਕੰਮ ਅਤੇ ਉੱਚੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਕੋਰਸ ਕਰਵਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਲਗਭਗ 30 ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਇਕੱਲੇ ਬੈਂਗਲੋਰ ਵਿੱਚ ਹੀ 5-ਸਾਲਾ ਐੱਲ. ਐੱਲ.ਬੀ. ਕੋਰਸ ਕਰਵਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਆਪਣੇ ਲਾੱਅ ਕੋਰਸਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵੱਖਰੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੀ ਲਾੱਅ ਕੋਰਸ ਵਾਸਤੇ ਦਾਖ਼ਲਾ ਪਰੀਖਿਆ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਕਰਦੀ ਹੈ । ਇਸ ਪਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ, ਬਹੁਵਿਕਲਪ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ , ਆਮ ਜਾਗਰੂਕਤਾ , ਅੰਕ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ਼ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਇਸ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਚਲੰਤ ਮਸਲੇ, ਜਨਰਲ ਸਾਇੰਸ , ਭਾਰਤੀ ਇਤਿਹਾਸ, ਭੂਗੋਲ, ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਲਾੱਅ ਸਕੂਲ ਬੰਗਲੋਰ ਐੱਲ.ਐੱਲ.ਬੀ.-5 ਸਾਲਾ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਇੱਕ ਉੱਤਮ ਲਾੱਅ ਸਕੂਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਦਾਖ਼ਲਾ ਪਰੀਖਿਆ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ, ਬਹੁਵਿਕਲਪ ਪ੍ਰਸ਼ਨ, ਆਮ ਗਿਆਨ ਅੰਗਰੇਜੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਯੋਗਤਾ ਨਾਲ਼ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । ਇਹ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

5-ਸਾਲਾ ਲਾੱਅ ਕੋਰਸ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲ਼ੀਆਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਮ :-

- Andhra University, Waltair
- Banaras Hindu University, Varanasi
- Bangalore University, Bangalore
- Bharathiar University, Coimbatore
- Bharathiar University, Tiruchirapalli
- University of Bombay, Mumbai
- University of Calcutta, Calcutta
- University of Calicut, Calicut
- Guru Jambheshwar University, Hissar
- Jodhpur University, Jodhpur
- Kakatiya University, Warangal
- University of Kerala, Thiruvananthapuram
- Kurukshetra University, Kurukshetra
- University of Madras, Chennai
- Madurai Kamraj University, Madurai
- Magadh University, Gaya
- MDU, Rohtak
- Mahatma Gandhi University, Kottyam
- University of Mysore, Mysore
- Mangalore University, Mangalore
- Nagpur University, Nagpur
- National Law School, Bangalore
- Osmania University, Hyderabad
- University of Pune, Pune

ਲਾੱਅ ਕੋਰਸ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲ਼ੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਮ :-

- Rajiv Gandhi National University of Law, Patiala
- Guru Nanak Dev University, Amritsar
- Punjabi University, Patiala
- Army Institute of Law, Mohali
- Central University of Punjab, Bathinda
- Lovely Professional University, Jalandhar
- Panjab University, Chandigarh

ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਲਾੱਅ ਵਿੱਚ 2-ਸਾਲਾ ਕੋਰਸ BAL ਡਿਗਰੀ ਕਰਵਾਉਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਬੈਚਲਰ ਅੱਫ਼ ਅਕਾਦਮਿਕ ਲਾੱਅ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ । ਇਸ ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਜਾਂ ਵਕਾਲਤ ਸੰਬੰਧੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੇ । ਸਿਰਫ ਕਿਸੇ ਅਦਾਰੇ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਜਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਲੱਗ ਸਕਦੇ ਹਾਂ । ਤਿੰਨ-ਸਾਲਾ L.L.B. ਕੋਰਸ ਵੀ ਬਹੁਤਾ ਲਾਭਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ । ਜੇਕਰ ਉਸ ਤੋ ਬਾਅਦ 2 ਸਾਲ ਦਾ ਅਕਾਦਮਿਕ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। L.L.M ਜਾਂ ਮਾਸਟਰ ਅੱਫ਼ ਲਾੱਅ 2-ਸਾਲਾ ਕੋਰਸ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ, ਅਪਰਾਧਿਕ, ਵਿਸ਼ੇਸ ਮੁਹਾਰਤ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਲਾੱਅ ਅਤੇ ਵਪਾਰਿਕ ਆਦਿ ਉਪਲੱਬਧ ਹੈ । ਇਹ ਕੋਰਸ ਵਕਾਲਤ ਵਿੱਚ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ਼ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਚੰਗਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ L.L.M ਕੋਰਸ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਤੌਰ ‘ਤੇ 1 ਸਾਲ ਦਾ ਅਕਾਦਮਿਕ ਕੋਰਸ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲਾ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ TOFEL ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ LSAT ਜੋ ਆਪਸ਼ਨਲ ਹੈ, ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਦੇਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ।

ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸਕੂਲ਼ L.L.M ਕੋਰਸ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਹਨ YALE, HARVARD, CORNELL, COLUMBIA, NYSU ਅਤੇ CALIFORNIA UNIVERSITY ਕੁੱਝ ਸਥਾਨਾਂ ਉੱਪਰ ਆਮ ਤੌਰ ‘ਤੇ UCLA ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਜ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦਾ L.L.M ਕੋਰਸ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ TOFEL ਜਾਂ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੌਂਸਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਟੈਸਟ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਕੋਰਸ ਵਾਸਤੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਸੰਦ ਹੈ ।

ਕਿੱਤੇ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨਾ:

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਹਿਰ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਜਿਵੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਸਲੇ, ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਲਾੱਅ, ਕਰ ਵਿਭਾਗ, ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਲਾੱਅ, ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਲਾੱਅ, ਲੇਬਰ ਲਾੱਅ, ਉਦਯੋਗਿਕ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਲਾੱਅ ਆਦਿ । ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਰਸ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਲਾੱਅ ਵਿੱਚ ਮੁਹਾਰਤ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕੋਗੇ ।

ਅਪਰਾਧਿਕ ਲਾਅ ਨਾਲ਼ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਕੀਲ ਆਪਣੀ ਰੁਚੀ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨਾਲ਼ ਕਦੇ ਵੀ ਸਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ । ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਸਲੇ ਉਪਰ ਦੋ-ਚਾਰ ਜਿੱਤਾਂ ਹੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਮਾਨ-ਸਨਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਵਾ ਦੇਣਗੀਆਂ । ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਕਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਅਨੰਦ ਆਵੇਗਾ । ਇੱਕ ਦੋ ਹਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਤੁਹਾਡੀ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਨੂੰ ਢਾਹ ਵੀ ਲੱਗ ਸਕਦੀ ਹੈ । ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ, ਸੂਝ-ਬੂਝ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ਼ੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਅਪਰਾਧਿਕ ਲਾਅ ਦੀ ਅੱਜਕੱਲ ਮੰਗ ਸਭ ਤੋ ਵੱਧ ਹੈ ।

ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਲਾੱਅ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਐਕਟ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੰਪਨੀ ਲਾੱਅ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ MRTP, FERA ਵਰਗੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਭਾਰਤੀ ਵਿਆਹ ਟੁੱਟ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਝਗੜੇ ਵੱਧ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਕੀਲਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਕੰਮ ਵੱਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮਾਨ-ਸਨਮਾਨ ਵੀ ਵੱਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਕਸਟਮ, ਕਰ ਵਿਭਾਗ, ਨੌਕਰੀ ਪੇਸ਼ਾ, ਜਾਇਦਾਦ, ਮਕਾਨ ਕਿਰਾਇਆ, ਮਾਲਕਾਨਾ ਹੱਕ, ਠੇਕਾ ਆਦਿ ਨਾਲ਼ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਣਗਿਣਤ ਮਸਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੰਮ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਕਰਕੇ ਹਰੇਕ ਲਾੱਅ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਨਾਲ਼ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵਿਹਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇੱਕ ਵਕਾਲਤ ਦਾ ਚੰਗਾ ਅਭਿਆਸੀ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥੋਂ ਨਿਕਲਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਉਹ ਪੂਰੀ ਸਮਰੱਥਾ ਲਗਾ ਕੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ਼ ਉਸ ਦਾ ਮਾਣ ਅਤੇ ਸ਼ੋਹਰਤ ਵੱਧਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਵੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਣ ਦਾ ਅਨੰਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਐਡਵੋਕੇਟ:-

ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਵਕੀਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਤਾਕਤ ਲਗਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੂਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਨਾਲ਼ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਫ਼ਾਇਲ ਵਰਕ, ਖੋਜਬੀਨ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤੀ ਕੰਮ ਨੂੰ ਤਰਤੀਬਵਾਰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਸੀਨੀਅਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਵੀ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਨਿਪੁੰਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿਵਿਲ ਕਨੂੰਨ ਮਾਹਿਰ ਵਕੀਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਿਵਿਲ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਨਾਲੋਂ ਤਰਜ਼ੀਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਿਉਂ ਜੋ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸਾਂ ਨਾਲ਼ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਕੀਲਾਂ ਕੋਲ਼ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਸਲੇ ਹੀ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ। ਤੁਹਾਡੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕੇਸ ਆ ਜਾਵੇ, ਤੁਸੀ ਨਾਂਹ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ।

ਹਰ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕੇਸ ਹੱਲ ਕਰਨ ਨਾਲ਼ ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣੇ ਉਪਰ ਭਰੋਸਾ ਅਤੇ ਤਜ਼ਰਬਾ ਵਧੇਗਾ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਨੂੰ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਚਮਕਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਮਾਨਦਾਰੀ, ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਗਾ ਅਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਕਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਛੂਹ ਲਵੋਗੇ।

ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹਕਾਰ :-

ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਦੀ ਵੀ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ । ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਫਰਮਾਂ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ ਹਨ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਿੱਜੀ, ਵਪਾਰਕ, ਪਰਿਵਾਰਿਕ, ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਇਦਾਦ, ਕਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ । ਇੱਕ ਜੂਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨਾਲ਼ ਕੰਮ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆੱਫ਼ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕੁਸ਼ਲ ਵਕੀਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ।

ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਲਾਹਕਾਰ :-

ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਲਾਹਕਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਦਲ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਉਪਰ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲੋਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹ ਲੈਣ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਸਲੇ ਜਿਵੇਂ ਲਾੱਅ ਐਂਡ ਆਰਡਰ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸ਼ਨਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ, ਵਪਾਰਿਕ, ਘਰ, ਵਪਾਰਿਕ, ਰਿਹਾਇਸ਼ ਆਦਿ ਨਾਲ਼ ਸੰਬੰਧੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਸਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । ਇਸ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਫਰਮਾਂ ਜਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਹਿਰ ਭਰਤੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ । ਕਿਰਾਇਆ, ਕਿਸਤਾਂ ਜਾਂ ਵਿਆਜ ਨਾਲ਼ ਸੰਬੰਧਿਤ ਝਗੜੇ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੁਹਾਰਤ ਨਾਲ਼ ਹੱਲ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ।

ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮ :-

ਸੈਂਕੜੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਮੰਤਰਾਲੇ ਭਰਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਇਹ ਭਰਤੀ UPSC ਦੁਆਰਾ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲੈ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਯੋਗਤਾ ਲਾੱਅ ਵਿੱਚ ਮਾਸਟਰ ਡਿਗਰੀ ਅਤੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦਾ ਤਜ਼ਰਬਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ । ਖੋਜ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲ਼ੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

ਜੋ ਲੋਕ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੌਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਭਾਵੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਕੁਝ ਵੱਧ ਵੀ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ । UPSC ਦੀ ਭਰਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਨਾਲ਼-ਨਾਲ਼ ਸਟੇਟ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ (SSC) ਵੀ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ । ਇਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਗਾਤਾਰ ਹਾਇਰ ਅਤੇ ਲੋਅਰ ਜੁਡੀਸ਼ਰੀ ਵਾਸਤੇ ਭਰਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਕੁੱਲ ਮਿਲਾਕੇ ਇਹ ਕਿੱਤਾ ਸਾਰੇ ਕਿੱਤਿਆ ਨਾਲੋਂ ਸੌਖਾ, ਰੁਚੀ ਭਰਪੂਰ, ਕਦੇ ਨਾ ਅੱਕਣ ਹੋਣ ਵਾਲ਼ਾ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਸ਼ੋਹਰਤ ਦੇਣ ਵਾਲ਼ਾ ਹੈ ।

(Source – Competition Refresher, Bright's Career, After +2 and Beyond)

ਕੱਪੜਾ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ

ਕੱਪੜਾ ਉਦਯੋਗ ਦਾ ਕੰਮ :-

ਕੱਪੜਾ ਉਦਯੋਗ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਉਦਯੋਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਇਸ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਪੱਧਰ ਅਤੇ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਿਹਨਤੀ ਅਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲ਼ੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੱਪੜਾ ਡਿਜ਼ਾਇਨਰ, ਤਕਨੀਕੀ ਮਾਹਿਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੇਚਣ ਅਤੇ ਬਜ਼ਾਰੀਕਰਨ ਕਰਨ ਆਦਿ ਲਈ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਅਤੇ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਕੱਪੜਾ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਕੰਮ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਜਿਵੇਂ ਸੂਤੀ, ਰੇਸ਼ੇਦਾਰ, ਉੱਨੀ ਅਤੇ ਸਿੰਥੈਟਿਕ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕਰਨਾ, ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਕਢਾਈ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਕੱਪੜਾ ਡਿਜ਼ਾਇਨਰ ਬਨਣ ਲਈ ਕੱਪੜਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ, ਬੁਣਨ, ਕਢਾਈ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰੰਗਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਨਾਲ਼ ਇੱਕ ਚੰਗੇ ਡਿਜਾਈਨਰ ਲਈ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਗੁਣਵਕਤਾ ਦੀ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਜੋ ਕਿ ਕੱਪੜੇ 'ਤੇ ਛਾਪਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਕੱਪੜਾ ਡਿਜ਼ਾਇਨਰ ਉਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਆ ਰਹੇ ਵੱਧ ਮੰਗ ਵਾਲ਼ੇ ਫੈਸ਼ਨਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਪਤਾ ਹੋਵੇ। ਕੱਪੜਾ ਡਿਜ਼ਾਇਨਰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਕੱਪੜਾ ਵਰਤਣਾ ਹੈ, ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਦੀ ਛਪਾਈ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਕੀ ਮਿਆਦ ਹੈ ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਭਾਰ ਕਿੰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਗ੍ਰਾਹਕ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਤੇ ਬਜ਼ਾਰ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਮੌਸਮ ਅਨੁਸਾਰ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਕੱਪੜਾ ਡਿਜ਼ਾਇਨਰ ਇਹਨਾਂ ਸੱਭ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦਾ ਕੱਚਾ ਖਾਕਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਖਾਕੇ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਪ੍ਰੀਟਿੰਗ ਮਾਹਿਰ ਡਿਜ਼ਾਇਨਰ ਨਾਲ਼ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਚੁਣੇ ਗਏ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਦਾ ਇੱਕ ਨਮੂਨਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵੇਚ ਅਤੇ ਬਜ਼ਾਰੀਕਰਨ ਵਾਲ਼ੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਇਸ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪਸੰਦ ਨਾਪਸੰਦ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਕੱਪੜਾ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ :

ਕੱਪੜਾ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਕੱਪੜਾ ਡਿਜ਼ਾਇਨਰ ਦੀ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਲੱਖਣ ਕਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਫੈਸ਼ਨ ਡਿਜ਼ਾਇਨਿੰਗ, ਟੈਕਸਟਾਇਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਰਿੰਗ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ ਜਾਂ ਡਿਗਰੀ ਕਰ ਕੇ ਕੱਪੜਾ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਭਵਿੱਖ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿੱਤਾ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਕੱਪੜਾ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਵੀ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੱਪੜਾ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿੱਚ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮੁਹਾਰਤ ਹਾਸਲ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਕੱਪੜਾ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲੇ ਲਈ ਮੁਢਲੀ ਵਿੱਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ ਦਸਵੀਂ ਜਾਂ ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਦਾਖ਼ਲਾ ਪਰੀਖਿਆ ਜਾਂ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੇਣ ਉਪਰੰਤ ਕੱਪੜਾ ਉਦਯੋਗ ਨਾਲ਼ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੋਰਸਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲਾ ਹਾਸਲ

ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਕਲਾਕਾਰੀ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਿਲੱਖਣ ਸਮਝਦਾਰੀ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ । ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਅਤੇ ਮਾਸਟਰ ਡਿਗਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੋਰਸ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਦਿੱਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਤਕਨੀਕੀ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵੱਲੋਂ ਦਸਵੀਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਂਝੀ ਦਾਖ਼ਲਾ ਪਰੀਖਿਆ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਉਪਰੰਤ ਟੈਕਸਟਾਇਲ ਇੰਜਿਨੀਅਰਿੰਗ ਅਤੇ ਫੈਸ਼ਨ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਗੈਰਸਰਕਾਰੀ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਡਿਪਲੋਮਾ ਕੋਰਸ ਸਿਲਾਈ ਅਤੇ ਕਢਾਈ, ਕਢਾਈ ਅਤੇ ਨੀਡਲ ਵਰਕ ਵਿੱਚ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨਿਵਰਸਿਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਟੈਕਨੀਕਲ ਯੂਨਿਵਰਸਿਟੀ, ਜਲੰਧਰ ਵੱਲੋਂ ਬੀ.ਐੱਸ.ਸੀ.(ਫੈਸ਼ਨ ਡਿਜ਼ਾਇਨ) ਅਤੇ ਐੱਮ.ਐੱਸ.ਸੀ. (ਫੈਸ਼ਨ ਡਿਜ਼ਾਇਨ) ਦੇ ਕੋਰਸ ਵੀ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ National Institute of Design (NID), Ahmedabad ਅਤੇ National Institute of Fashion Technology (NIFT), New Delhi, Mumbai, Chennai, Gandhi Nagar ਅਤੇ Hydrabad ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਟੈਕਸਟਾਇਲ ਡਿਜ਼ਾਇਨਿੰਗ ਦੇ ਕੋਰਸ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਕੋਰਸਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੱਪੜਾ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣਾ ਕੈਰੀਅਰ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

ਕੱਪੜਾ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਰ:

ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਕਲਾਤਮਕ ਕੰਮ ਹੈ। ਇਸ ਉਦਯੋਗ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਕਾਈਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕੱਪੜਾ ਮਿੱਲ, ਰੰਗਾਈ, ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ, ਬੁਣਾਈ ਅਤੇ ਫੈਸ਼ਨ ਘਰਾਂ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਤਜ਼ਰਬੇਕਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ । ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਸਰਵੇਖਣ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਦੂਜਾ ਅਜਿਹਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੱਪੜਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਚੀਨ ਕੱਪੜਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਹੈ । ਇਹ ਚੀਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਤੀਜਾ ਅਜਿਹਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ ਜਿਥੇ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੂਤੀ ਕੱਪੜਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਚੀਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਦੂਜਾ ਅਜਿਹਾ ਦੇਸ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸੂਤੀ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਇਹਨਾਂ ਸਰਵੇਖਣਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਕੈਰੀਅਰ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਇੱਕ ਲਾਹੇਵੰਦ ਸੋਚ ਹੈ । ਇਸ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਵਾਧੇ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਆਸਾਰ ਹਨ ।

(Source – Competition Refresher, Bright's Career, After +2 and Beyond)

ਫ਼ਾਈਨ ਆਰਟਸ (Fine Arts)

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਡਰਾਇੰਗ, ਪੇਂਟਿੰਗ, ਮੂਰਤੀਕਲਾ ਜਾਂ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਗੁਣ ਹੋਣ, ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਫ਼ਾਈਨ ਆਰਟਸ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ ਜਾਂ ਡਿਗਰੀ ਕੋਰਸ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਵਧੀਆ ਭਵਿੱਖ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰਾਂ ਉਹ ਆਪਣਾ ਸ਼ੌਕ ਵੀ ਪੂਰਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾਲ਼ ਹੀ ਦੌਲਤ ਅਤੇ ਸ਼ੁਹਰਤ ਵੀ ਕਮਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਇਨਾਂ ਕੋਰਸਾਂ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਮੰਗ ਹੈ। ਆਓ ਇਹਨਾਂ ਕੋਰਸਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ।

ਡਿਪਲੋਮਾ ਇਨ ਫ਼ਾਈਨ ਆਰਟਸ (ਡੀ.ਐੱਫ.ਏ):

ਇਹ ਇੱਕ ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ ਕੋਰਸ ਹੈ। ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਇਹ ਡਿਪਲੋਮਾ ਕੋਰਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕੋਰਸ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੁਆਰਾ 10+2 ਵਿੱਚੋਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 50% ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹੋਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਰਾਖਵੀਆਂ ਸ੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ 45% ਨੰਬਰ ਲੈਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਨੰਬਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਦਾਖ਼ਲੇ ਦੀ ਵਿਧੀ:

ਦਾਖ਼ਲੇ ਦੀ ਵਿਧੀ ਮੈਰਿਟ ਅਧਾਰਿਤ ਜਾਂ ਦਾਖ਼ਲਾ ਪਰੀਖਿਆ 'ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਧੀ ਵੀ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਇਹ ਡਿਪਲੋਮਾ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਗ੍ਰਾਫ ਡਿਜ਼ਾਇਨਿੰਗ, ਫਲੈਸ਼ ਐਨੀਮੇਸ਼ਨ, ਅਧਿਆਪਨ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਭਵਿੱਖ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਸ਼ਾ ਲਿਖਤੀ (Theoretical) ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ਼-ਨਾਲ਼ ਪ੍ਰਯੋਗੀ(Practical) ਵੀ ਹੈ । ਕੁੱਝ ਨਾਮਵਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਕੋਰਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:

1. ਐੱਫ.ਏ.ਡੀ. ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਕੈਡਮੀ, ਪੂਨਾ
2. ਐੱਮ.ਆਈ.ਟੀ. ਇੰਸੀਟਿਊਟ ਆੱਫ਼ ਡਿਜ਼ਾਇਨ, ਪੂਨਾ
3. ਪੈਸੀਫ਼ਿਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਉਦੇਪੁਰ
4. ਦਿੱਲੀ ਕਾਲਜ ਆੱਫ਼ ਆਰਟ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ
5. ਐੱਫ.ਏ.ਡੀ. ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਕੈਡਮੀ, ਮੁੰਬਈ
6. ਗ੍ਰੈਫਿਟੀ ਇੰਸੀਟਿਊਟ ਆੱਫ਼ ਫੈਸ਼ਨ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ, ਇੰਦੋਰ
7. ਹਿਮਾਂਸ਼ੂ ਆਰਟ ਇੰਸੀਟਿਊਟ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ
8. ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਪੋਲਿਟੈਕਨਿਕ ਫਾਰ ਵੋਮੈਨ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ
9. ਇੰਸੀਟਿਊਟ ਆੱਫ਼ ਡਿਜ਼ਾਇਨ, ਚੇਨਈ
10. ਇੰਸੀਟਿਊਟ ਆੱਫ਼ ਫ਼ਾਈਨ ਆਰਟ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ

ਬੈਚਲਰ ਔੱਫ ਫ਼ਾਈਨ ਆਰਟਸ (ਬੀ.ਐੱਫ.ਏ.)

ਇਹ ਇੱਕ ਚਾਰ ਸਾਲਾ ਡਿਗਰੀ ਕੋਰਸ ਹੈ। ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਜਮਾਤ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬੀ.ਐੱਫ.ਏ. ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲਾ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੋਰਸ ਲਈ ਬਾਰਵੀਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਆਰਟਸ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਵਿਕਲਪ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਰਸ ਵਿਜ਼ੂਅਲ ਅਤੇ ਪਰਫ਼ਾਰਮਿੰਗ ਆਰਟਸ ਨਾਲ਼ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਬੈਚਲਰ ਔੱਫ਼ ਵਿਜ਼ੂਅਲ ਆਰਟਸ (ਬੀ.ਵੀ.ਏ.) ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ਼ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਵਿਜ਼ੂਅਲ ਆਰਟਸ ਵਿੱਚ ਡਰਾਇੰਗ, ਪੇਂਟਿੰਗ, ਮੂਰਤੀਕਲਾ, ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫ਼ੀ ਅਤੇ ਐਨੀਮੇਸ਼ਨ ਆਦਿ ਵਿਸ਼ੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਪਰਫ਼ਾਰਮਿੰਗ ਆਰਟਸ ਵਿੱਚ ਡਾਂਸ, ਥਿਏਟਰ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ ਆਦਿ ਵਿਸ਼ੇ ਪੜ੍ਹਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਸ਼ਾ ਆਪਣੀ ਰੁਚੀ ਅਤੇ ਕਾਬਲੀਅਤ ਅਨੁਸਾਰ ਚੁਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਰਸ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਕਲਾ ਨੂੰ ਨਿਖਾਰਨ ਦੇ ਨਾਲ਼-ਨਾਲ਼ ਉਸ ਅੰਦਰ ਛੁੱਪੇ ਹੋਏ ਕਲਾਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕਲਾ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦ੍ਰਿਸਟੀਮਾਣ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਇਸ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖਤੀ ਦੇ ਨਾਲ਼-ਨਾਲ਼ ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਕੁਸ਼ਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਵਿੱਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ:

ਇਸ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲੇ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੇ ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਜਮਾਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਬੋਰਡ/ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 50% ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ਼ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ। ਰਾਖਵੀਆਂ ਸ੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ 45% ਨੰਬਰ ਲੈਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ । ਕੁੱਝ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਾਖ਼ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਮਵਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਖ਼ਲੇ ਲਈ ਦਾਖ਼ਲਾ ਪਰੀਖਿਆ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦਾਖ਼ਲਾ ਪਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲ਼ੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਦਾਖ਼ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਖ਼ਲੇ ਦੀ ਵਿਧੀ ਅਤੇ ਨੰਬਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਆਪਣੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਕੋਰਸ ਪਾਠਕ੍ਰਮ:

ਬੀ.ਐਫ ਦੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਆਪਸ਼ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ:

1. ਪੇਂਟਿੰਗ
2. ਅਪਲਾਇਡ ਆਰਟਸ
3. ਪਲਾਸਟਿਕ ਆਰਟਸ
4. ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਡਿਜ਼ਾਇਨ
5. ਨਾਟਕ ਅਤੇ ਥੀਏਟਰ
6. ਕੈਲੀਗ੍ਰਾਫ਼ੀ
7. ਨਾਚ
8. ਪੇਂਟਮੇਕਿੰਗ
9. ਭਾਂਡੇ ਅਤੇ ਸੈਰਾਮਿਕਸ
10. ਸੰਗੀਤ
11. ਡਿਜ਼ੀਟਲ ਆਰਟ

12. ਕਾਰਟੂਨਿੰਗ

13. ਗ੍ਰਾਫ਼ਿਕ ਡਿਜ਼ਾਇਨਿੰਗ

14. ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫ਼ੀ

15. ਮੂਰਤੀ ਕਲਾ ਆਦਿ ।

ਉਮੀਦਵਾਰ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਔੱਪਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਆਪਣੀ ਰੁਚੀ ਅਤੇ ਕਾਬਲੀਅਤ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਵੀ ਔੱਪਸ਼ਨ ਚੁਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲ਼ਾ ਕੋਰਸ ਅਪਲਾਇਡ ਆਰਟਸ ਹੈ।

List of Top BFA Colleges in India:

- Kamla Nehru College for Women (KNC) Kapurthala Punjab.
- Chhatrapati Shahuji Maharaj University (CSJMU) Kanpur Uttar Pradesh.
- Chandigarh University (CU) Chandigarh.
- University of Lucknow (LU) Lucknow Uttar Pradesh.

NIMS University , Jaipur Rajasthan ਨੌਕਰੀਆਂ:

ਕਲਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਡਿਗਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕੋਲ਼ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰ ਹਨ ਜਿਥੇ ਉਹ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਨੌਕਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਫ਼ਾਈਨ ਆਰਟਸ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲ਼ੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀਆਂ ਉਪਲਭਧ ਹਨ। ਜਿਵੇ: ਸਿਨੇਮਾ, ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ, ਐਨੀਮੇਸ਼ਨ, ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜੀ, ਆਰਟ ਸਟੂਡੀਓਜ਼, ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ ਆਦਿ।

1. ਕਲਾ ਅਧਿਆਪਕ (Art Teacher):

ਜੇਕਰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਪੇਂਟਿੰਗ ਅਤੇ ਮੂਰਤੀਕਾਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਬੀ.ਐਫ.ਏ. ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਇੱਕ ਕਲਾ/ਡਰਾਇੰਗ ਅਧਿਆਪਕ ਬਣਕੇ ਸਰਕਾਰੀ/ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਬਤੌਰ ਕਲਾ ਅਧਿਆਪਕ ਨੌਕਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿਖਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

2.ਫ਼ਾਈਨ ਆਰਟਿਸਟ (Fine Artist):

ਫ਼ਾਈਨ ਆਰਟਿਸਟ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਕਲਾਕਾਰੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਫ਼ਾਈਨ ਆਰਟਿਸਟ ਪੇਂਟਰ, ਮੂਰਤੀਕਾਰ, ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਜਾਂ ਪ੍ਰਿੰਟਮੇਕਰ ਵੱਜੋਂ ਆਰਟ ਸਟੂਡੀਓਜ਼, ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕੰਪਨੀਆਂ, ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

3. ਅਦਾਕਾਰ (Actor):

ਜੋ ਉਮੀਦਵਾਰ ਥਿਏਟਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਬੀ.ਐੱਫ.ਏ. ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਪਰਦੇ ਜਾਂ ਸਟੇਜ਼ 'ਤੇ ਇੱਕ ਅਭਿਨੇਤਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ । ਅਭਿਨੇਤਾ ਵੱਜੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ, ਫ਼ਿਲਮ, ਥਿਏਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀ ਕਲਾ ਮੀਡੀਆ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ । ਉਮੀਦਵਾਰ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਾਮ-ਦੌਲਤ ਅਤੇ ਸ਼ੋਹਰਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

4. ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਕਲਾਕਾਰ (Multimedia Artist):

ਜੋ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਵਿੱਚ ਬੀ.ਐੱਫ.ਏ. ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਐਨੀਮੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸਟੋਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਅਜਿਹੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਗਿਆਪਨ ਏਜੰਸੀਆਂ, ਸਾਫ਼ਟਵੇਅਰ, ਗੇਮਿੰਗ, ਡਿਜ਼ਾਈਨਿੰਗ ਅਤੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।

5. ਕਲਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ (Art Director):

ਜੋ ਉਮੀਦਵਾਰ ਗ੍ਰਾਫ਼ਿਕ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਜਾਂ ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਬੀ.ਐੱਫ.ਏ. ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਲਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਕਲਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਕਲਾਕਾਰੀ, ਕਾਪੀ ਦੇ ਲੇਆਊਟ ਅਤੇ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਖ ਅਤੇ ਲਿਖਤ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਕਲਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਹਾਊਸ ਜਾਂ ਵਿਗਿਆਪਨ ਏਜੰਸੀਆਂ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

6. ਲੇਖਕ (Writer):

ਜੋ ਉਮੀਦਵਾਰ ਰਚਨਾਤਮਕ ਲਿਖਾਈ (Creative Writing) ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਬੀ.ਐੱਫ.ਏ. ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕ ਲੇਖਕ, ਤਕਨੀਕੀ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਕਾਪੀਰਾਈਟਰ (Copywriter) ਵੱਜੋਂ ਨੌਕਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ । ਇੱਕ ਲੇਖਕ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਏਜੰਸੀਆਂ, ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਕੰਪਨੀਆਂ (broadcast companies) ਅਖ਼ਬਾਰ ਜਾਂ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਜੋ ਕਿ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਸਾਧਨ ਹੈ।

7. ਚਿੱਤਰਕਾਰ (Painter):

ਪੇਂਟਿੰਗ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ BFA ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਇਸਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਜਾਂ ਅਖ਼ਬਾਰ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਇੱਕ ਪੇਂਟਰ ਸੁਤੰਤਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀਆਂ ਪੇਂਟਿੰਗਾਂ ਨੂੰ ਕਲਾ ਦੀਆਂ ਗੈਲਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

8. ਗ੍ਰਾਫ਼ਿਕ ਡਿਜ਼ਾਇਨਰ (Graphic Designer):

ਇੱਕ ਗ੍ਰਾਫ਼ਿਕ ਡਿਜ਼ਾਈਨਰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ, ਰਸਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਲਈ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

9. ਐਨੀਮੇਟਰ (Animator):

Animator ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ BFA ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਇੱਕ ਐਨੀਮੇਟਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫ਼ਿਲਮਾਂ,ਵੀਡੀਓ ਗੇਮਾਂ, ਕਿਤਾਬਾਂ, ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਆਦਿ ਲਈ ਤਸਵੀਰਾਂ ਅਤੇ ਵੀਡੀਓ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

10. Art Conservator:-

Art Conservator ਨੂੰ art restorer ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ਼ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । Art Conservator ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕਲਾਕਾਰੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਜਿਵੇ ਮੂਰਤੀਆਂ, ਪੇਂਟਿੰਗਜ਼, ਕੰਧ ਚਿੱਤਰਾਂ, ਟੈਕਸਟਾਈਲ, ਕਿਤਾਬਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ।

11. ਸੰਗੀਤਕਾਰ (Musician)

ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ BFA ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕੰਮ ਸੰਗੀਤ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਆਕਰਸ਼ਕ ਧੁਨਾਂ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ । ਇੱਕ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਵੀਡੀਓ ਗੇਮਾਂ, ਵਪਾਰਕ ਜਾਂ ਸਟੇਜ਼ਾਂ ਲਈ ਸੰਗੀਤ ਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਮੀਦਵਾਰ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗੀਤਾਂ ਲਈ ਵੀ ਸੰਗੀਤ ਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

ਉੱਪਰ ਦਰਸਾਏ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਭਵਿੱਖ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁੱਝ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵੀ ਹਨ, ਜ਼ਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੀ.ਐੱਫ.ਏ. ਗ੍ਰੈਜੂਏਟਸ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਮੰਗ ਹੈ ।

Recruiting companies for BFA Graduates

- AAPC
- Microsoft Corporation
- Robosoft Technologies
- Cognizant
- Lowe Lintas

Master of Fine Arts (MFA):

MFA ਇੱਕ ਪੋਸਟ ਗ੍ਰੈਜ਼ੂਏਟ ਡਿਗਰੀ ਹੈ। ਜੋ ਕਿ BFA ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ । ਜੇਕਰ ਉਮੀਦਵਾਰ BFA ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੱਗੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ MFA ਦੀ ਪੋਸਟ ਗ੍ਰੈਜ਼ੂਏਟ ਡਿਗਰੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਮਿਆਦ 2 ਸਾਲ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਮੀਦਵਾਰ BFA ਵਿੱਚ ਚੁਣੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਸੰਦੀਦਾ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਮਾਸਟਰ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ । BFA ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲੇ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਨੰਬਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ੱਤਤਾ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਅਤੇ ਦਾਖ਼ਲੇ ਦੀ ਵਿਧੀ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਕੁਝ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾਖ਼ਲਾ ਪਰੀਖਿਆ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਾਖ਼ਲਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ।

Ph. D. IN Fine Arts:

ਚਾਹਵਾਨ ਉਮੀਦਵਾਰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ Fine Arts ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਮਿਆਦ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ 3 ਅਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 5 ਸਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । Ph.D. in Fine Arts ਲਈ MFA ਦੀ ਪੋਸਟ ਗ੍ਰੈਜ਼ੂਏਟ ਡਿਗਰੀ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਹੋਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ।

(Source – Jobs & Career News, The Tribune)

ਸਰੀਰਕ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਕੈਰੀਅਰ

ਸਕੂਲ /ਕਾਲਜ ਸਰੀਰਕ ਸਿੱਖਿਆ ਅਧਿਆਪਕ ਬਣਨ ਲਈ ਕੋਰਸ :-

(ੳ) ਡੀ.ਪੀ.ਐੱਡ (D.P.Ed.) - ਇਹ ਕੋਰਸ ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 2 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੋਰਸ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਮਿਡਲ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਬਤੌਰ ਪੀ.ਟੀ.ਆਈ ਅਧਿਆਪਕ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦਾਖ਼ਲੇ ਲਈ ਯੋਗਤਾ (Eligibility of Admission)-

- ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਸ਼ੇ (ਸਟ੍ਰੀਮ) ਵਿੱਚ 12ਵੀਂ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।
- ਦਾਖ਼ਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਇਛੁੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਰੀਰਿਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਲਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸਰੀਰਿਕ ਯੋਗਤਾ ਵਾਲਾ ਟੈਸਟ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

(ਅ) ਬੀ.ਪੀ.ਐੱਡ ਡਿਪਲੋਮਾ (B.P.Ed. Diploma)- ਸਰੀਰਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਇਹ ਡਿਪਲੋਮਾ ਕੋਰਸ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 2 ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਰਸ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਕਈ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਕਰਵਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਕੋਰਸ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਜਾਂ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਬਤੌਰ ਸਰੀਰਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਅਧਿਆਪਕ (D.P.E) ਦੀ ਅਸਾਮੀ ’ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦਾਖ਼ਲੇ ਲਈ ਯੋਗਤਾ (Eligibility for Admission)-

- ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਸਰੀਰਿਕ ਯੋਗਤਾ ਟੈਸਟ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਰੀਰਿਕ ਤੋਰ ‘ਤੇ ਯੋਗ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
- ਕਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾਖ਼ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਡ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਪੱਧਰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਹੋਵੇ।
- ਬੀ.ਪੀ.ਐੱਡ ਦੋ ਸਾਲਾ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਟਰੀਮ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਦਾਖ਼ਲੇ ਲਈ ਯੋਗਤਾ (Eligibility for Admission)-

ਬੀ.ਪੀ.ਐੱਡ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਸ਼ਰਤਾਂ ਡੀ.ਪੀ.ਐੱਡ (D.P.Ed)- ਕੋਰਸ ਵਾਲੀਆਂ ਹੀ ਹਨ।

(ੲ) ਐੱਮ.ਪੀ.ਐੱਡ (M.P.Ed.)- ਸਰੀਰਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਮਾਸਟਰ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਾਸਟਰ ਆਫ਼ ਫਿਜ਼ੀਕਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ਼ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਰੀਰਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਕਾਲਜਾਂ ਜਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਮਾਸਟਰ ਡਿਗਰੀ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਲੈਕਚਰਾਰ ਦੀ ਅਸਾਮੀ ‘ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦ ਕਿ ਯੂ.ਜੀ.ਸੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਨੈਟ ਪਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕਾਲਜ ਲੈਕਚਰਾਰ ਵਜੋਂ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦਾਖ਼ਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਯੋਗਤਾ (Eligibility for Admission)-

- ਇਸ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲਾ ਲੈਣ ਦੇ ਇਛੁੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਸਰੀਰਿਕ ਯੋਗਤਾ ਟੈਸਟ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।
- ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਬੀ.ਪੀ.ਐੱਡ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੈਰਿਟ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੈਰਿਟਸ ਅਨੁਸਾਰ ਦਾਖ਼ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਐਮ.ਪੀ.ਐੱਡ ਕੋਰਸ ਵਿੱਤ ਦਾਖ਼ਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਬੀ.ਪੀ.ਐੱਡ (B.P.Ed) ਜਾਂ ਚਾਰ ਸਾਲਾ (B.P.E) ਡਿਗਰੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

(ਸ) ਮਾਸਟਰ ਔਫ ਫ਼ਿਲਾਸਫ਼ੀ (M.Phil)- ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਈ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਐੱਮ.ਫ਼ਿਲ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਕਰਵਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਮਾਸਟਰ ਰਿਸਰਚ ਕੋਰਸ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਸਟਰ ਡਿਗਰੀ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਖੋਜ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦਾਖ਼ਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਯੋਗਤਾ (Eligibility for Admission)-

- ਇਸ ਡਿਗਰੀ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ ਆਯੋਜਿਤ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਪਰੀਖਿਆ (Entrance Test) ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।
- ਇਸ ਡਿਗਰੀ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਮਾਸਟਰ ਔਫ਼ ਫਿਜ਼ੀਕਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ 55% ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ਼ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

(ਹ) **ਬੀ.ਪੀ.ਐੱਡ (ਇੰਟੀਗ੍ਰੇਟਿਡ ਕੋਰਸ) (B.P.Ed.(Integrated Course)-** ਸਰੀਰਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲ਼ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਬੈਚਲਰ ਆਫ ਸਰੀਰਿਕ (ਚਾਰ ਸਾਲਾ) ਕੋਰਸ ਕਰਵਾ ਰਹੀਆ ਹਨ। ਇਸ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰੀਰਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ ਦੀਆਂ ਬੇਸਿਕ ਸਕਿੱਲਜ਼ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਕੋਰਸ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਜਾਂ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਅਧਿਆਪਕ (DPE) ਦੀ ਅਸਾਮੀ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਕ) ਡਾਕਟਰ ਔਫ ਫ਼ਿਲਾਸਫ਼ੀ (Ph.D)- ਇਹ ਸਰੀਰਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਉੱਚ ਡਿਗਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਡਿਗਰੀ ਨੂੰ ਕਈ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਕਰਵਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਡਿਗਰੀ ਰੈਗੂਲਰ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।ਇਹ ਡਿਗਰੀ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰੇਟ ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਡਿਗਰੀ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਰੀਰਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਵੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਰੀਰਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਕੋਰਸ (COURSE OF PHYSICAL EDUCATION)

ਲੜੀ ਨੰ.	ਕੋਰਸ ਦਾ ਨਾਮ	ਕੋਰਸ ਦੀ ਯੋਗਤਾ	ਸਮਾਂ	ਪੇਸ਼ੇ/ਕਿੱਤੇ ਵਜੋਂ
1.	ਡੀ.ਪੀ.ਐੱਡ	ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਪਾਸ	2 ਸਾਲ	ਪੀ.ਟੀ.ਆਈ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ
2.	ਬੀ.ਪੀ. ਐੱਡ (ਇੰਟੀਗ੍ਰੇਟਿਡ ਕੋਰਸ)	ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਪਾਸ	4 ਸਾਲ	ਡੀ.ਪੀ.ਈ ਦੀ ਅਸਾਮੀ, ਹਾਈ ਅਤੇ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ
3.	ਬੀ.ਪੀ.ਐੱਡ. (ਡਿਪਲੋਮਾ)	ਬੀ.ਏ ਜਾਂ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਡਿਗਰੀ		ਡੀ.ਪੀ.ਈ ਹਾਈ ਅਤੇ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ
4.	ਐੱਮ.ਪੀ. ਐੱਡ	ਬੀ.ਪੀ.ਐੱਡ. (ਇੰਟੀਗ੍ਰੇਟਿਡ ਕੋਰਸ)/ ਬੀ.ਪੀ.ਐੱਡ.(ਡਿਪਲੋਮਾ)	2 ਸਾਲ	ਲੈਕਚਰਾਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਕਾਲਜ
5.	ਐੱਮ.ਫਿਲ਼	ਐੱਮ.ਪੀ.ਐੱਡ	1 ਸਾਲ	ਲੈਕਚਰਾਰ ਕਾਲਜ/ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ
6.	ਪੀਐੱਚ.ਡੀ.	ਐੱਮ.ਪੀ.ਐੱਡ/ਐੱਮ.ਫਿਲ	3 ਸਾਲ ਤੋਂ 5 ਸਾਲ	ਲੈਕਚਰਾਰ ਕਾਲਜ/ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ
7.	ਡੀ.ਲਿਟ	ਪੀਐੱਚ.ਡੀ.	2 ਸਾਲ	ਕਾਲਜ/ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ

2 ਯੋਗ ਮਾਹਿਰ (Yoga Expert)

(ੳ) ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਕੋਰਸ ਇੰਨ ਯੋਗ (Certificate Course in Yoga)- ਇਹ ਕੋਰਸ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਕਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਲਜ ਛੇ ਹਫ਼ਤੇ ਦਾ ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ ਕੋਰਸ ਕਰਵਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਪਾਸ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(ਅ) ਡਿਪਲੋਮਾ ਕੋਰਸ ਇੰਨ ਯੋਗ (Diploma Course in Yoga)- ਇਸ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਬੀ.ਏ. (ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ) ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੋ ਸਾਲ ਦਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਕੋਰਸ ਹੈ।

(ੲ) ਬੈਚਲਰ ਔੱਫ਼ ਯੋਗ (Bachelor of Yoga)- ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਕਈ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਯੋਗ ਦੀ ਬੈਚਲਰ ਡਿਗਰੀ ਕਰਵਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕਿਸੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਬੋਰਡ ਦੀ ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲਾ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬਤੌਰ ਯੋਗ ਮਾਹਰ ਜਾਂ ਯੋਗ ਅਧਿਆਪਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ਸ) ਐੱਮ.ਐੱਸ.ਸੀ ਇੰਨ ਯੋਗ ਸਾਇੰਸ (M.Sc in Yoga Science) - ਇਸ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕੋਲ਼ ਯੋਗ ਦੀ ਬੈਚਲਰ ਡਿਗਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਸਟਰ ਡਿਗਰੀ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਯੋਗ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੋਰਸ

ਲੜੀ ਨੰ.	ਕੋਰਸ ਦਾ ਨਾਮ	ਕੋਰਸ ਦੀ ਯੋਗਤਾ	ਸਮਾਂ	ਪੇਸ਼ੇ/ਕਿੱਤੇ ਵਜੋਂ
1.	ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ ਕੋਰਸ ਇੰਨ ਯੋਗ	ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਪਾਸ	40 ਦਿਨ ਬੇਸਿਕ ਕੋਰਸ	ਯੋਗ ਇੰਸਟਕਕਟਰ
2.	ਬੈਚਲਰ ਔੱਫ ਯੋਗ	ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਪਾਸ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ	3 ਸਾਲ	ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕ
3.	ਡਿਪਲੋਮਾ ਇੰਨ ਯੋਗ	ਬੀ.ਏ ਜਾਂ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਡਿਗਰੀ	2 ਸਾਲ	ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕ
4.	ਐੱਮ.ਐੱਸ. ਸੀ ਇੰਨ ਸਾਇੰਸ	ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਇੰਨ ਯੋਗ ਲੇਕਚਰਾਰ	2 ਸਾਲ	ਕਾਲਜ / ਯੋਗ ਯੂਨਿਵਰਸਿਟੀ

(Source – Text Book of Physical Education (10+2), P.S.E.B)

COURSES AFTER

10+2 COMMERCE?

- CMA
- CS
- LAW
- Journalism and Mass Communication
- B.com
- BBA
- Hotel Management
- Teaching
- MBA
- B.A. Economics
- B.Sc. Statistics
- Tourism and Travel
- BCA
- CAT

1. Certified Management Accountant
ਸਰਟੀਫਾਈਡ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟ

1.1 INTRODUCTION/ਜਾਣ-ਪਛਾਣ: -

Certified Management Accountant (CMA) ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲੇਖਾਕਾਰੀ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿੱਤੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ, ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ, ਨਿਯੰਤਰਣ, ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ CMA, ICWAI, ICMAI ਅਤੇ CWA ਵਿੱਚ ਉਲਝ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ, ICWAI ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਬਦਲ ਕੇ ICMAI ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਰਸ ICWAI ਦਾ ਨਾਮ ਬਦਲ ਕੇ CMA ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ICWAI and CMA ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

1.2 COURSE/ਕੋਰਸ:-

ਇਸ ਕੋਰਸ ਦੇ ਦੋ components ਹਨ -: Practical Training ਅਤੇ Theoretical Component.

Theoretical Component ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਤਿੰਨ ਪੇਪਰ ਹਨ-:

(i) FOUNDATION COURSE/ਫ਼ਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਕੋਰਸ

(ii) INTERMEDIATE COURSE/ਇੰਟਰਮੀਡੀਏਟ ਕੋਰਸ

INTERMEDIATE [Gr. I]
INTERMEDIATE [Gr. II]

(iii) FINAL COURSE/ਫ਼ਾਈਨਲ ਕੋਰਸ

FINAL[Gr. III]
FINAL[Gr. IV]

1.3 DURATION/ਮਿਆਦ :- ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕੋਰਸ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 3-4 ਸਾਲ ਲੈਂਦੇ ਹਨ

1.4 ELIGIBILITY CRITERIA FOR CMA COURSE/CMA ਕੋਰਸ ਲਈ ਯੋਗਤਾ:-

Foundation :-	Intermediate :-	Final:-
• ਕਲਾਸ 10 (ਦਾਖ਼ਲੇ ਲਈ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਮਾਪਦੰਡ) • 10 + 2 (ਪਰੀਖਿਆ ਦੇਣ ਲਈ) • CMA FOUNDATION EXAM:- PAPER 1 :- Fundamentals of Economics and Management PAPER 2:- Fundamentals of Accounting PAPER 3:- Fundamentals of Laws and Ethics PAPER 4:- Fundamentals of Business Mathematics and Statistics	• CMA Foundation ਪਾਸ • CAT • Graduate(ਫ਼ਾਇਨ ਆਰਟਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ) • ICSI Foundation • ਯੋਗEngineers/ Engineering ਕੋਰਸ ਕਰ ਰਹੇ • ICAI Intermediate	•CMA Intermediate

1.5 SCHEDULE OF REGISTRATION/ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਮਾਂ ਸੂਚੀ :-

1.6 CMA Foundation ਦਾ ਪੇਪਰ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਾਰ ਜੂਨ ਅਤੇ ਦਸੰਬਰ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੂਨ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਲਈ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਸਾਲ ਦੇ 31 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦਸੰਬਰ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਉਸ ਸਾਲ 31 ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

1.7 CMA COURSE FEES/ਫ਼ੀਸ :-

COURSES	COURSE FEES (Examination Fees ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ)
FOUNDATION	INR 6,000/-
INTERMEDIATE	INR 22,000/-
FINAL	INR 25,000/-

ਨੋਟ -:ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ www.icmai.inਵੈੱਬ ਸਾਈਟ 'ਤੇ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

1.8 JOB OPPORTUNITIES AND PAY PACKAGE/ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਅਤੇ ਤਨਖਾਹ ਪੈਕੇਜ :-

- CEO
- Director - Finance
- Vice President – Finance
- Head of Finance
- Strategic Head
- Information System Audit, Forensic Audit
- Valuation and Audits under GST
- Cost Advisor
- Finance Controller
- Cost Controller
- Certification under SEZ, EOU, Foreign Trade Policies
- Research Analyst
- Dean/ Professor of Finance
- Cost Auditor
- Internal Auditor
- Registered Valuer
- Loss Assessor, Surveyor
- Tax Consultants and Tax Practitioner
- Risk Managers
- Business Analyst
- Arbitrator
- Advisor on Funds Management
- Financial Services
- Consultancy Services etc.

ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਕੋਲ ਪਬਲਿਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸੈਕਟਰ ਦੋਵੇਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਮੌਕੇ ਹਨ।

ਔਸਤਨ ਤਨਖਾਹ -ਪੈਕੇਜ 7 ਲੱਖ ਸਲਾਨਾ -20 ਲੱਖ ਸਲਾਨਾ

Jobs ਨਾਲ਼ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ www.ncs.gov.in ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

1.9 INSTITUTION/ਸੰਸਥਾ:-

THE INSTITUTE OF COST ACCOUNTANTS OF INDIA www.icmai.in
Headquarters: CMA Bhawan, 12 Sudder Street, Kolkata – 700016
NORTHERN INDIA REGIONAL COUNCIL CMA Bhawan 3, Institutional Area, Lodi Road New Delhi - 110 003 Ph: 011- 24615788,24626678, 24623792, 24623793 Tele-Fax: 91-11-24644630 Email: nirc@icmai.in Website: http://nirc-icmai.in
CHANDIGARH

- Chandigarh- Panchkula Chapter Room No. 216, New Public School PH-+91-172-2777921/9855118367/
  Office Timing : Sector- 18, 9878607921
  12.00 Noon TO 8.00 PM Chandigarh - 160 018 e-mail : chandigarh@icmai.in

HARYANA

- Faridabad Chapter SCO 33-34, 2nd Floor, (Left Side), New PH-+91-813-0592196
  Office Timing : 9 AM TO 6 PM Leaf Plaza, Shopping Complex, Spring Mob No. +91-9971544633/9818453834
  Field Colony, Faridabad, Pin -121 003 e-mail : faridabad@icmai.in

PUNJAB

- Jalandhar Chapter 1st Floor, Opp. Gurudwara, PH-+91-1 81-2236189
  Office Timing : Diwan Asthan Chowk Central Town, e-mail : jalandhar@icmai.in
  10 AM TO 5 PM Jalandhar - 144 001
- Ludhiana Chapter SCO-23-24, 2nd Floor, Model Town PH-+91-978-1130317/9815444697/
  Extn-D, Dugri Road, Opp. Libra Bus 9787730317/9815630383
  Service, Near Hotel Grand Marrian e-mail : ludhiana@icmai.in
  Above LIC Building. Ludhiana - 141 002
- Patiala Chapter Sh. Ajit Kumar, Co-ordinator - ICAI, Modi PH-+91-977-9702702/9149517528/9779814581
  Office Timing : 5 PM TO 7 PM College, Patiala - 147 001, Punjab e-mail : patiala@icmai.in
- Naya Nangal Chapter Near Nangal Dam, 44-B, Jawahar PH-+91-1887-228492/228006
  Office Timing : Market, P.O.- Pratap Nagar e-mail : nayanangal@icmai.in
  5.30 PM TO 7.30 PM Nangal Dam- 140 125

2.COMPANY SECRETARY
ਕੰਪਨੀ ਸੈਕਟਰੀ (CS)

2.1 INTRODUCTION/ਜਾਣ-ਪਛਾਣ: -

ਇੰਸਟੀਟਿਊਟ ਆੱਫ਼ ਕੰਪਨੀ ਸੈਕਟਰੀਜ਼ ਇੰਡੀਆ) ਆਈ.ਸੀ.ਐਸ.ਆਈ (ਭਾਰਤ ਦੀ ਇੱਕੋ ਇਕ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕੰਪਨੀ ਸੈਕਟਰੀਆਂ ਦੇ ਪੇਸ਼ੇ ਨੂੰ ਨਿਯਮਿਤ ਅਤੇ ਵਿਕਸਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕੋਰਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਉੱਚ ਚੋਟੀ ਦੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਛੱਤ ਹੇਠ ਚੰਗੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਕੰਪਨੀ ਸੈਕਟਰੀ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਬਾਰੇ ਸਲਾਹ ਦੇਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਕੰਪਨੀ ਐਕਟ, 2013ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੈਕਟਰੀਅਲ ਆਡਿਟ ਦੇ ਨਾਲ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਕੰਪਨੀ ਸੈਕਟਰੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਧੇਰੇ ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕੰਪਨੀ ਸੈਕਟਰੀ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਆਡਿਟ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕਰਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ।

2.2 COURSE/ਕੋਰਸ :-

ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੋ 2 + 10 ਪਾਸ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੰਪਨੀ ਸੈਕਟਰੀਜ਼ ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਤਿੰਨ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਣਾ ਪਏਗਾ।

1) ਫ਼ਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ/Foundation Programme
2) ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ/Executive Programme
3) ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ/Professional Programme

ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੋ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਕੰਪਨੀ ਸੈਕਟਰੀਸ਼ਿਪ ਦੇ ਦੋ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਣਾ ਪਏਗਾ।

1) ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ/Executive Programme
2) ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ/Professional Programme

- 2 + 10ਪਾਸ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਰਟਸ, ਸਾਇੰਸ ਜਾਂ ਕਾਮਰਸ ਸਟ੍ਰੀਮ) ਫ਼ਾਈਨ ਆਰਟਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ (ਦੁਆਰਾ ਫ਼ਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- Executive Programme/ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਫ਼ਾਈਨ ਆਰਟਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਰੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ਸੀ.ਐੱਸ ਕੋਰਸ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ/Executive Programme ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ/Professional Programme ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- CS ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲਾ ਸਾਲ ਭਰ ਵਿੱਚ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਪਰੀਖਿਆਵਾਂ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਾਰ ਜੂਨ ਅਤੇ ਦਸੰਬਰ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

2.3 DURATION /ਮਿਆਦ :- 03 ਸਾਲ

- ਫ਼ਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ/Foundation Programme – 8 months
- ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ/Executive Programme – 9 months
- ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ/Professional Programme – 15 months

2.4 ELIGIBILTY CRITERIA/ਯੋਗਤਾ:-

ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਉਮਰ 26 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

i) ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਪਰੀਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ (10+2) ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ। **ਅਤੇ**

ii) ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਏ ਗਏ Company Secretary Executive Entrance Test (CSEET) ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ।

ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸੀ. ਐੱਸ.ਈ.ਟੀ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਏਗੀ -:

- ਸੀ.ਐੱਸ ਫ਼ਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪਾਸ ਵਿਦਿਆਰਥੀ
- ਆਈ.ਸੀ.ਏ.ਆਈ. (ਇੰਸਟੀਟਿਊਟ ਆਫ਼ ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ) ਫ਼ਾਈਨਲ ਕੋਰਸ ਪਾਸ ਵਿਦਿਆਰਥੀ
- ਆਈ.ਸੀ.ਐੱਮ.ਏ.ਆਈ (ਇੰਸਟੀਟਿਊਟ ਆਫ਼ ਲਾਗਤ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ) ਫ਼ਾਈਨਲ ਕੋਰਸ ਪਾਸ ਵਿਦਿਆਰਥੀ

SELECTION CRITERIA/ਚੋਣ ਮਾਪਦੰਡ-:

ਕੁਆਲਟੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਬੈੱਚ ਦੇ ਸੀਮਤ ਆਕਾਰ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ, ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਚੋਣ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਮਾਪਦੰਡ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ।

1. ਅਕਾਦਮਿਕ ਸੀ.ਐੱਸ.ਈ.ਟੀ/.ਫ਼ਾਊਂਡੇਸ਼ਨ/ਸੀ.ਏ /.ਸੀ.ਡਬਲਯੂ.ਏ/.ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਤਮ ਪਾਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅੰਕ ਸਮੇਤ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਦਿਅਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ।
2. ਸਮੂਹ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ/Group Discussion
3. ਨਿੱਜੀ ਇੰਟਰਵਿਊ/Personal Interview

SCHEDULE OF REGISTRATION/ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਮਾਂ ਸੂਚੀ :-

Month of CSEET	Period During which candidates can register for CSEET	CSEET Exam date
May	16th December to 15th April	Saturday/ Sunday in 2nd /3rd Week of May
July	16th April to 15th June	Saturday/ Sunday in 2nd /3rd Week of July
November	16th June to 15th October	Saturday/ Sunday in 2nd /3rd Week of November
January	16th October to 15th December	Saturday/ Sunday in 2nd /3rd Week of January

- ਸੰਸਥਾ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਜਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

2.5 ਫ਼ੀਸ/FEES:- ਕੋਰਸ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀਆਂ ਫ਼ੀਸਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ 2,00,000/-ਰੁਪਏ ਹਨ ਫ਼ੀਸਾਂ ਦੋ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਫ਼ੀਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਸ਼ਤ ਦਾਖ਼ਲੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਕਿਸ਼ਤ ਸਤੰਬਰ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

- ਨੋਟ -:ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ www.icsi.edu, https://www.icsi.edu/ccgrt/home/ ਵੈੱਬ ਸਾਈਟ 'ਤੇ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

2.6 CS- JOB OPPORTUNITIES & PAY PACKAGE/ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਅਤੇ ਤਨਖਾਹ ਪੈਕੇਜ :-

ਸਿਰਫ ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਕੰਪਨੀ ਸੈਕਟਰੀ ਕੈਰੀਅਰ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਵਿੱਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ, Bureau ਔਫ ਪਬਲਿਕ ਐਂਟਰਪ੍ਰਾਈਜ, ਰਾਸ਼ਟਰੀਕਰਣ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿੱਚ ਕਨੂੰਨ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਕੰਪਨੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸੀਐਸ ਦੇ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ਾਲ ਖੇਤਰ ਹਨ।

ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਕੈਰੀਅਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ-:

Assistance to the Board of Directors
Company Registrar
Legal Advisor
Corporate Policymaker
Chief Administrative Officer
Principal Secretary
Corporate Planner
Chairman
Managing Director
Administrative Assistant
Administrative Secretary etc.

ਕੰਪਨੀ ਸੈਕਟਰੀ ਦੀ ਆਮਦਨ ਉਸਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਜ਼ਰਬੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਅਰੰਭੀ ਤਨਖਾਹ28 , 000 ਤੋਂ 40, 000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਵੀ, ਤਜ਼ਰਬੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਾਧੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮਾਲਕ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਸੈਕਟਰੀ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਨੂੰ 100, 000ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਤਕ ਵਧਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੰਪਨੀ ਸੈਕਟਰੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਈ ਗ਼ੈਰ-ਮੁਦਰਾ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਛੁੱਟੀ ਤਨਖਾਹ ਸਮੇਤ, ਬੀਮਾ, ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਆਵਾਜਾਈ ਦੇ ਲਈ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਬਿਮਾਰੀ ਲਈ ਛੁੱਟੀਆਂ ਆਦਿ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

- Jobs ਨਾਲ਼ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ www.ncs.gov.in ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

2.7 INSTITUTION/ਸੰਸਥਾ:-

- The Institute of Company Secretaries of India (ICSI)

www.icsi.edu, https://www.icsi.edu/ccgrt/home/
ICSI-CCGRT announces Integrated Company Secretary Course.
For more details, kindly visit: https://www.icsi.edu/ccgrt/integrated-cs-course-full-time/

3. CHARTERED ACCOUNTANT (ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟ)

3.1 INTRODUCTION/ਜਾਣ-ਪਛਾਣ: -

ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਸੀ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ।

3.2 COURSE/ਕੋਰਸ :-

- Foundation course
- Intermediate course
- Final course

3.3 DURATION /ਮਿਆਦ :-

ਸਾਰੇ ਤਿੰਨ ਪੱਧਰਾਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਸੀ.ਏ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਆਈ.ਸੀ.ਏ. ਆਈ ਇਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਸੀ ਦੇ ਪੇਸ਼ੇ ਨੂੰ ਨਿਯਮਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਸੀ ਦਾ ਕੋਰਸ ਲਗਭਗ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

3.4 Eligibility/ਯੋਗਤਾ:-

Through Foundation Course route:2+10 -
Through Direct Entry route -:ਕਾੱਮਰਸ ਗ੍ਰੈਜੁਏਟ/ਪੋਸਟ ਗ੍ਰੈਜੁਏਟ (%55) ਜਾਂ ਹੋਰ ਗ੍ਰੈਜੁਏਟ/ਪੋਸਟ ਗ੍ਰੈਜੁਏਟ (%60)

3.5 SCHEDULE OF REGISTRATION/ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਮਾਂ ਸੂਚੀ :-

ਫ਼ਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਕੋਰਸ ਲਈ ਮਈ/ਜੂਨ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਲਈ 1 ਜਨਵਰੀ ਜਾਂ ਨਵੰਬਰ/ਦਸੰਬਰ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਲਈ 1 ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰੋ।

3.6 FEES/ਫ਼ੀਸ :-

(1) CA Foundation Fee Structure

S.No.	Details of Fees	Rupees (For Indian Students)
1.	Cost of Foundation Prospectus	200
2.	CA Foundation Registration Fees	9000
3.	Subscription Fees for Student’s Journal (Optional)	200
4.	Subscription Fees for Member’s Journal (Optional)	400
	Total	9800

(2) **CA Intermediate Fee Structure**

ਸੀ.ਏ ਫ਼ਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਗਲਾ ਕਦਮ ਜਿਸਦਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਉਹ ਹੈ ਸੀ.ਏ ਇੰਟਰਮੀਡੀਏਟ ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਸੀ ਕੋਰਸ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ CA ਫ਼ਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਪਾਸ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ CA ਇੰਟਰਮੀਡੀਏਟ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲਾ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੀ.ਏ ਇੰਟਰਮੀਡੀਏਟ ਵਿੱਚ ਫ਼ੀਸ ਹੇਠ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ-:

S.No.	Details of Fees	Both Groups (Rs)	Single Group (Rs)
1.	CA Intermediate Registration Fees	15000	11000
2.	Student's Activity Fees for CA Intermediate	2000	2000
3.	CA Intermediate Registration Fees as an article assistant	1000	
	Total CA Intermediate Fees	18000	13000

(3) CA Final Course Fees in India

ਸੀ.ਏ. ਫ਼ਾਈਨਲ ਆਖਰੀ ਪੜਾਅ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਲੰਘਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ CA ਫਾਈਨਲ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ CA ਇੰਟਰਮੀਡੀਏਟ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਸਮੂਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ CA ਫ਼ਾਈਨਲ ਕੋਰਸ ਲਈ ਦਾਖ਼ਲਾ ਕਰਾਉਣ ਲਈ -/22000 ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

(4) Article ship Training Fees

ਉਪਰੋਕਤ ਕੋਰਸਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਆਰਟੀਕਲਸ਼ਿਪ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇ 3 ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਵੀ ਕਰਨੇ ਹਨ। ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੀ.ਏ ਇੰਟਰਮੀਡੀਏਟ ਦੇ ਇਕੱਲੇ ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਸਮੂਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਆਰਟੀਕਲਸ਼ਿਪ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਆਈ.ਸੀ.ਏ.ਆਈ ਦੁਆਰਾ 3 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਆਰਟੀਕਲਸ਼ਿਪ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਲਈ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਫ਼ੀਸ -/2000 ਰੁਪਏ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ।

(5) ICITSS Fees in India

ਆਰਟੀਕਲਸ਼ਿਪ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਸੀ.ਏ ਇੰਟਰਮੀਡੀਏਟ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਈ.ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ.ਐੱਸ. ਐੱਸ .ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਅਤੇ ਓਰੀਐਂਟੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਕੋਰਸਾਂ ਲਈ ਫ਼ੀਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ-:

Information Technology Program – Rs 6500/-
Orientation Program – Rs 7000/-

(6) AICITSS Fees in India

ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲੇਖ ਦੇ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਏ.ਆਈ.ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ.ਐੱਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐਡਵਾਂਸ ਇਨਫ਼ਰਮੇਸ਼ਨ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਤੇ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਐਂਡ ਕਮਿਊਨੀਕੇਸ਼ਨਜ਼ ਸਕਿੱਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।ਅਜਿਹੇ ਕੋਰਸਾਂ ਲਈ ਫ਼ੀਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ-:

Advanced Information Technology Program – Rs 7500/-
Management and Communication Skills – Rs 7000/-

- ਨੋਟ:- ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ www.icai.org 'ਤੇ ਲਾੱਗਇਨ ਕਰੋ

3.7 CA- JOB OPPORTUNITIES & PAY PACKAGE/ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਅਤੇ ਤਨਖਾਹ ਪੈਕੇਜ :-

- ਸੀ.ਏਜ਼ ਅੱਜ ਚੋਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਟੀਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸੈਕਟਰ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਸਥਾਨ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਹ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹਨ। ਸੀ.ਏਜ਼ ਆਡੀਟਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਡੀਟ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਨਕਮ-ਟੈਕਸ ਐਕਟ, 1961 ਅਧੀਨ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਸੀਏਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕਰਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। CA ਸਿੱਧੇ ਟੈਕਸ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਲਾਹਕਾਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।
- ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੋ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਉਂਟੈਂਟ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਪਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਉੱਤਮ ਸੇਵਾਵਾਂ/ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਭਰਤੀ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ । ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਸ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕੋਲ਼ ਇਹ ਯੋਗਤਾ ਹੈ, ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲੇ ਲਈ ਯੋਗ ਹੈ, ਜੋ ਆਈ.ਏ. ਐੱਸ, ਆਈ.ਪੀ.ਐੱਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮੂਹ 'ਏ'/ਸਮੂਹ 'ਬੀ' ਕੇਂਦਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ/ਪੋਸਟਾਂ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਉਂਟੈਂਟਸ ਹੇਠਲੇ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ :-

.1 Strategic Financial Decisions
2. Capital and Money Market
3. Foreign Exchange Risk Management
4. Mergers and Acquisitions
5. Investment Banking
6. Treasury Management
7. Hedge Funds
8. Portfolio Management
9. Risk Management
10. Mutual Funds
11. Credit Rating
12. Venture Capital

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਉਂਟੈਂਟਸ ਦੀ ਔਸਤਨ ਤਨਖਾਹ 7-6 ਲੱਖ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 30 ਲੱਖ ਤੱਕ ਹੈ।ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੈਕੇਜ ਹੋਰ ਵੀ ਵੱਧ ਹਨ।

- Jobs ਨਾਲ਼ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ www.ncs.gov.in ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

3.8 INSTITUTE/ਸੰਸਥਾ :-

The Institute of Chartered Accountants of India
ICAI Bhawan
Indraprastha Marg
Post Box No. 7100
New Delhi - 110 002
Northern India Regional Council of The Institute of Chartered Accountants of India ICAI BHAWAN, 52-54, Institutional Area, Vishwas Nagar, Shahdara, Near, Karkardooma Courts, Delhi - 110 032 Phone: 011-39893990, 30210601, Fax: 011- 30210680 E-mail: nro@icai.in

4. LAW (ਲਾਅ)

4.1 INTRODUCTION/ਜਾਣ-ਪਛਾਣ: -

Law course ਅਨੁਸ਼ਾਸਤ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਬਣਾਏ ਕਨੂੰਨ, ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ ਹੈ । ਜੋ ਕੀ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜ, ਸਮਝੌਤੇ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵੱਖ –ਵੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਲਾੱਅ ਕੋਰਸ ਕਨੂੰਨ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪੇਸ਼ੇ ਵਿਚ ਸਫ਼ਲ ਕੈਰੀਅਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਧੀਆ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

4.2 COURSES/ਕੋਰਸ:-

- Integrated course – B.COM LLB/ BBA LLB
- Bachelor of Law (LLB)

4.3 DURATION/ਮਿਆਦ :-

- LLB integrated course- 5 years
- LLB- 3 years

4.4 ELIGIBILITY/ ਯੋਗਤਾ:-

- LLB integrated course ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਯੋਗਤਾ:-
    - ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 45% (ਜਰਨਲ ਕੈਟਾਗਰੀ), 40% (SC/ST ਕੈਟਾਗਰੀ) ਲਈ ਅਤੇ ਐੱਲ.ਐੱਲ.ਬੀ. ਕੋਰਸਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲੇ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਦਾਖਲਾ ਟੈਸਟ ਜਿਵੇਂ ਕਿ CLAT ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਪੂਰੀ ਕਰੋ। Integrated course ਲਈ ਕੁਝ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕੀ ਪੀ.ਯੂ. ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ integrated ਕੋਰਸ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪਰਵੇਸ਼ ਪਰੀਖਿਆ ਕਰਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।
- LLB ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਯੋਗਤਾ:-
    - ਸਿੱਧੇ ਦਾਖ਼ਲੇ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 40% ਦੇ ਨਾਲ਼ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ।
    - ਦਾਖ਼ਲਾ ਪਰੀਖਿਆ ਦੁਆਰਾ-ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਨਾਮਵਰ ਲਾੱਅ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਕੱਟ-ਮਾਰਕਸ ਦੁਆਰਾ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ ।

ENTRANCE EXAM CLAT

- The Common Law Admission Test (CLAT) ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੀਆਂ 22 ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਲਾਅ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੰਡਰਗ੍ਰੈਜੂਏਟ) ਯੂ.ਜੀ (ਅਤੇ ਪੋਸਟ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ) ਪੀ.ਜੀ (ਲਾੱਅ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਲਈ ਦਾਖ਼ਲੇ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਦਾਖ਼ਲਾ ਪਰੀਖਿਆ ਹੈ ।ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਫੀਸ 4000 (ਜਰਨਲ ਕੈਟਾਗਰੀ) ਅਤੇ 3500 (SC/ST/BPL ਕੈਟਾਗਰੀ) ਲਈ ਹੈ।
- ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਵਿੱਤ ਨਾਲ਼ ਜੁੜੇ ਕਨੂੰਨ ਸਕੂਲ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਕੋਰਾਂ ਨੂੰ ਕਨੂੰਨੀ ਦਾਖ਼ਲੇ ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਹਨ।
- CLAT ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਲਾੱਅ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀਜ਼ ਦੇ ਕੋਂਸੋਰਟੀਅਮ ਦੁਆਰਾ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।
- UG-CLAT 2020 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਅਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਹੁਨਰਾਂ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਗਲੇ 5 ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੇ ਜਾਣਗੇ:

- English Language
- Current Affairs, including General Knowledge
- Legal Reasoning
- Logical Reasoning
- Quantitative Techniques

➢ ਨੋਟ:- ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ official websites 'ਤੇ ਲਾੱਗ ਇਨ ਕਰੋ।

- PU Law Entrance Test for BA / B.Com LLB integrated course :- www.puchd.ac.in
- CLAT:- https://consortiumofnlus.ac.in/clat-2020/

4.5 SCHEDULE OF REGISTRATION/ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਮਾਂ ਸੂਚੀ :-

Online application:-ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਮਾਰਚ ਤੱਕ ਭਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

CLAT Exam ਜੂਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

4.6 FEES/ਫ਼ੀਸ-:

ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਫ਼ੀਸ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਲਜਾਂ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਹੋਵੇਗੀ।ਫ਼ੀਸਾਂ ਵੀ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।ਜਿਸ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਐਡਮਿਸ਼ਨ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਫ਼ੀਸ ਉਸ ਕਾਲਜ ਦੇ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ।ਇਹ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਨੂੰਨ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਕ ਕਾਲਜ ਨੂੰ ਸ਼ਾਰਟਲਿਸਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲਾੱਅ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਫ਼ੀਸ structure ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ।

4.7 JOB OPPORTUNITIES AND PAY PACKAGE/ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਅਤੇ ਤਨਖਾਹ ਪੈਕੇਜ-:

ਬੀ.ਕਾਮ+ਐੱਲ.ਐੱਲ.ਬੀ. ਵਿੱਚ ਦੋਹਰੀ ਡਿਗਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ 5 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਕੋਰਸ ਦੇ ਦੌਰਾਨ 20 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਇੰਟਰਨਸ਼ਿਪ ਪੂਰੀ ਕਰਨੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ।

ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਖੇਤਰ	• Law Firms • Government Jobs • Corporate Giants • Pharmaceutical Companies • Casting Agencies • Private Practice • Consultancy Firms
ਨੌਕਰੀ ਦੀਆਂ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ / ਪ੍ਰੋਫ਼ਾਈਲ	• HR Manager • Lawyer • Advocate • Legal Advisor • Corporate Lawyer • Attorney General • Law Officer • Assistant Officer • Law Reporter • Management Accountant • Teacher or Lecturer, Professor

- ਤਨਖਾਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਕੰਪਨੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਹੁਨਰਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਤਜਰਬੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।
- ਕੋਈ ਵੀ 2.5 ਲੱਖ ਸਲਾਨਾ ਤੋਂ 50ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਸਲਾਨਾ ਵਿਚਕਾਰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਕਮਾਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦਰਾਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉੱਚੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

➢ Jobs ਨਾਲ਼ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ www.ncs.gov.in ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

4.8 ਸੰਸਥਾਵਾਂ/ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ:-

ਨੈਸ਼ਨਲ ਲਾੱਅ ਯੁਨੀਵਰਸਿਟੀਜ਼:-

1. The West Bengal National University of Juridical Sciences, Kolkata
2. National Law University, Jodhpur
3. Gujarat National Law University, Gandhinagar
4. Rajiv Gandhi National University of Law, Patiala
5. National University of Advanced Legal Studies, Kochi
6. National University of Study & Research in Law, Ranchi
7. Damodaram Sanjivayya National Law University (DSNLU) Visakhapatnam
8. Maharashtra National Law University, Mumbai
9. Maharashtra National Law University, Aurangabad
10. Dharmashastra National Law University, Jabalpur
11. National Academy of Legal Study & Research (NALSAR) University of Law, Hyderabad
12. National Law Institute University, Bhopal
13. Hidayatullah National Law University, Raipur
14. Dr Ram Manohar Lohiya National Law University, Lucknow
15. Chanakya National Law University Patna
16. National Law University Odisha, Cuttack
17. National Law University & Judicial Academy, Assam
18. The Tamil Nadu National Law School, Tiruchirapalli
19. Maharashtra National Law University, Nagpur
20. Himachal Pradesh National Law University, Shimla
21. Dr B R Ambedkar National Law University Sonipat, Haryana
22. NLSIU,Bengaluru

OTHER UNIVERSITIES/INSTITUTES:-

- Guru Nanak Dev University Regional Campus, Jalandhar
- Guru Nanak Dev University Regional Campus, Gurdaspur
- Punjab University, SSG Regional Centre, Hoshiarpur
- Government Mohindra College, Patiala, Punjab
- Punjab University, Chandigarh
- Punjab School of Law, Punjabi University, Patiala
- Guru Nanak Dev University, Amritsar
- Central University of Punjab ,Bathinda,Punjab
- Punjabi University,Patiala
- University of Rajasthan, Jaipur, Rajasthan
- Government Law College, Sriganganagar, Rajasthan
- Mewar University, Chittorgarh, Rajasthan
- Jodhpur National University, Jodhpur, Rajasthan
- The Indian Law Institute (NLI), New Delhi
- Indira Gandhi National Open University, New Delhi (http://www.ignou.ac.in/)
- Bhagat Phool Singh Mahila Vishwavidyalaya, khanpur Kalan

- Kurukshetra University, Kurukshetra
- MDU Centre for Professional and Allied Studies, Gurugram
- Amity Law school, Gurugram
- Maharshi Dayanand University, Rohtak
- Indira Gandhi University, Meerpur
- Ch Bansi Lal University, Bhiwani
- Gurugram University, Gurugram
- Chaudhary Devi Lal University, Sirsa
- Dr. BR Ambedkar National Law University, Sonipat
- Central University of Haryana, Mahendergarh
- Himachal Pradesh National Law University, Shimla
- HP University Regional Centre, Dharamshala
- Himachal Pradesh University, Shimla
- University Institute of Legal Studies, Himachal Pradesh University, Shimla

5. JOURNALISM AND MASS COMMUNICATION
ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਜਨ ਸੰਚਾਰ

5.1 INTRODUCTION/ਜਾਣ-ਪਛਾਣ: -

Mass communication ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਕੋਰਸ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਇਕਾਈਆਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਜਨਸੰਖਿਆ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਾਸ ਮੀਡੀਆ ਦੁਆਰਾ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੇਡੀਓ, ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਅਤੇ ਫ਼ਿਲਮ ਦੇ ਨਾਲ਼-ਨਾਲ਼,ਅਖ਼ਬਾਰ, ਮੈਗਜ਼ੀਨ, ਕਿਤਾਬ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਨਾਲ਼ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮਾਧਿਅਮ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਸਾਰ, ਖ਼ਬਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਪਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸਮੂਹਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ Mass communication ਕੋਰਸ ਦੀਆਂ ਕਈ ਧਾਰਾਵਾਂ ਹਨ -ਖ਼ਬਰਾਂ-ਪੜ੍ਹਨ, ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ, ਕਾਲਮ ਲੇਖਕ, ਐਂਕਰਿੰਗ, ਰੇਡੀਓ ਜੌਕੀ, ਜਨਤਕ ਸੰਬੰਧ, ਵਿਗਿਆਪਨ, ਨਿਰਮਾਣ, ਅਦਾਕਾਰੀ, ਵੈੱਬ ਪੱਤਰਕਾਰੀ, ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਆਦਿ।

5.2 Courses/ਕੋਰਸ :-

Diploma in Development Journalism- Diploma, 4 months
Diploma in Media Studies- Diploma, 3years
Diploma in Journalism and Mass Communication- Diploma, 2 years
BA in Journalism- Undergraduate Degree, 3 years
BA Hons Journalism & Mass Communication (BJMC)- Undergraduate Degree, 3 years
Bachelor of Mass Media (BMM)- Undergraduate Degree, 3 years
BA Hons Multi-Media & Mass Communication (BMMMC)- Undergraduate Degree, 3 years
BA (Hons.)Hindi Journalism & Mass Communication (BHJMC)- Undergraduate Degree, 3 years
B.A. Film Making and Mass Communication- Undergraduate Degree, 3 years

5.3 DURATION/ਮਿਆਦ :-

Diploma course :- 4 months – 3 years
Undergraduate degree:- 3 years

5.4 ELIGIBILITY/ ਯੋਗਤਾ:-

- ਕਿਸੇ ਵੀ journalism and mass communication ਕੋਰਸ ਡਿਪਲੋਮਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ਿਆ ਦੀ ਕਿਸੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਬੋਰਡ ਤੋਂ 12 ਵੀਂ ਜਮਾਤ ਤਕ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੂਰੀ ਕਰਨੀ ਪਏਗੀ। ਕੁਝ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦਾਖ਼ਲੇ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਪਰੀਖਿਆ ਕਰਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।
- ਅੰਡਰਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਡਿਗਰੀ ਕੋਰਸਾਂ ਲਈ ਯੋਗ ਹੋਣ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ 12 ਵੀਂ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 45% ਤੋਂ 50% ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦਾਖ਼ਲੇ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਪਰੀਖਿਆ ਕਰਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।
- ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪੋਸਟ-ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਡਿਗਰੀ ਅਤੇ ਡਿਪਲੋਮਾ ਕੋਰਸਾਂ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਇੱਕ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਡਿਗਰੀ ਅਤੇ ਡਿਪਲੋਮਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 50 % ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

Selection Criteria

- ਬਹੁਤੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ Mass communication ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲਾ ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀਆਂ ਬੋਰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਪਰੀਖਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਕੁਝ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ Mass communication ਕੋਰਸਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲੇ ਲਈ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਪਰੀਖਿਆ ਕਰਵਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।
- ਕਾਲਜ ਸੀਟ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਚਾਰ (communication) ਹੁਨਰਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਲਈ Group Discussions as well as Personal Interviews ਵੀ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ।

5.5 SCHEDULE OF REGISTRATION/ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਮਾਂ ਸੂਚੀ :-

ਮਈ/ਜੂਨ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਲਈ ਅਪ੍ਰੈਲ/ਮਈ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰੋ।

➢ ਨੋਟ:- ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ official websites ’ਤੇ ਲਾੱਗ ਇਨ ਕਰੋ

5.6 Course Fee/ਫ਼ੀਸ :-

- ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜਾਂ ਤੋਂ Mass Communication ਕੋਰਸਾਂ ਦੀ ਫ਼ੀਸ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਲਜਾਂ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਹੋਵੇਗੀ। Mass Communication ਫ਼ੀਸਾਂ ਵੀ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।

➢ ਨੋਟ:- ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ official websites ’ਤੇ ਲਾੱਗ ਇਨ ਕਰੋ

5.7 JOB OPPORTUNITIES AND PAY PACKAGE/ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਅਤੇ ਤਨਖਾਹ ਪੈਕੇਜ :-

- ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਅਤੇ ਕਾਗਜ਼ ਮੀਡੀਆ ਭਾਰਤੀ ਸੰਚਾਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਥੰਮ੍ਹ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਜਨ ਸੰਚਾਰ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੁੰਜ਼ਾਇਸ਼ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੀਡੀਆ houses, news ਚੈੱਨਲ, ਰਸਾਲੇ ਅਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਹਨ ਜੋ ਜਨ ਸੰਚਾਰ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।
- ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾੱਪੀਰਾਈਟਰ, ਸਮੱਗਰੀ ਲੇਖਕ ਆਦਿ ਦੇ ਰੋਲ ਲਈ ਵੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਕੁਝ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲ਼ੇ ਪ੍ਰੋਫ਼ਾਈਲ ਹਨ:

- TV Anchor
- News Editor
- Senior Journalist
- Junior Journalist
- Screen Writer
- Journalism (TV & Print)
- Public relations
- Social Media Specialists
- Writer or Publisher
- Content Writers

Mass communication ਇੱਕ ਉਹ ਖੇਤਰ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਤਜ਼ਰਬੇ ਨਾਲ਼ ਤਨਖਾਹ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਤਬਦੀਲੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਡਾ ਤਜ਼ਰਬਾ ਵਧੇਰੇ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਵੱਧ ਮਿਲੇਗੀ। ਔਸਤਨ ਤਨਖਾਹ 2 ਲੱਖ ਤੋਂ 2.5 ਲੱਖ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਤੱਕ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਕ ਰਿਪੋਰਟਰ ਲਈ ਔਸਤਨ ਤਨਖਾਹ 150,000 ਤੋਂ 200,000 ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਮੱਧ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ 800,000 ਤੋਂ 1,500,000 ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹਨ।

- ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਪੈਕੇਜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਾਮਵਰ ਕਾਲਜਾਂ ਤੋਂ Mass communication ਕੋਰਸਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

➢ ਨੋਟ:- Jobs ਨਾਲ਼ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ www.ncs.gov.in ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ।

5.8 ਸੰਸਥਾਵਾਂ/ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ:-

1. Guru Nanak Dev University, Amritsar:- www.gndu.ac.in :-B.A.(Hons.) Journalisme & Mass Communication
2. Punjab University, Chandigarh:-www.puchd.ac.in:- Master of Arts (Journalism & Mass Communication), Doctor of Philosophy (Journalism and Mass Communication)
3. Kurukshetra University, Haryana:- https://www.kuk.ac.in/ :- M.A. Mass Communication
4. Indira Gandhi National Open University, New Delhi (http://www.ignou.ac.in/)
5. Punjabi University, Patiala(http://pupdepartments.ac.in/):- BJMC
6. Govt. Mohindra College, Patiala(https://govtmohindracollege.in/)
Course:- BJMC
7. Govt. Post Graduate College, Sec. -1, Panchkula:- https://gcpanchkula.ac.in/
PGDJMC
8. Govt. Post Graduate College, Ambala Cantt.: http://gcambalacantthry.ac.in/
Bachelor of Mass Communication (BMC)
9. Chaudhary Bansi Lal University, Haryana:- https://cblu.ac.in/jmc/
MA in Journalism and mass communication
10.Chaudhary Devi Lal University, Haryana :- https://www.cdlu.ac.in/
B.A. (Mass Communication), MA (Mass Communication)
11.Maharshi Dayanand University, Haryana:- http://mdurohtak.ac.in/ ,
M.A. in Journalism and Mass Communication
12.Pt. Chiranji Lal sharma Govt. P.G College, Karnal, Haryana:- Bachelor of Arts (BA Mass Communication)
13. Indian Institute of Mass Communication (IIMC),Delhi:- http://iimc.nic.in/, (Diploma courses, post graduate diploma courses, short term courses in journalism)
14. Lady Shri Ram College for Women (LSR),Delhi:- https://lsr.edu.in/,Hons. Course in Journalism
15. Delhi College of Arts and Commerce (DCAC):- http://dcac.du.ac.in/, B.A. (Honours) Journalism
16. Indraprastha College for Women (IP College):- http://www.ipcollege.ac.in/, B.A. (Honours) Multimedia and mass communication
17. A.J.K Mass Communication Research Centre, Jamia Milia Islamia University:- https://www.jmi.ac.in/
MA Mass communication, M.phil / Phd Mass communication, MA (convergent journalism)

6. (B.COM COURSE)
ਬੀ.ਕਾੱਮ

6.1 INTRODUCTION/ਜਾਣ-ਪਛਾਣ: -

• (B.Com or Bachelor of Commerce (ਬੀ.ਕਾੱਮ ਜਾਂ ਬੈਚਲਰ ਆੱਫ਼ ਕਾੱਮਰਸ ਇੱਕ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਅੰਡਰ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਕੋਰਸ ਹੈ ਜੋ regular as well as distance education mode ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੀ.ਕਾੱਮ, ਕਾੱਮਰਸ ਬ੍ਰਾਂਚ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅੰਡਰਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਕੋਰਸ ਹੈ। ਬੀ.ਕਾੱਮ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇੱਥੇ ਤਿੰਨ ਸਭ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕੋਰਸ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ B.Com or B.Com-General, B.Com (Honours) and B.Com LLB.

• ਬੀ.ਕਾੱਮ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ, ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਅਤੇ ਵਿੱਤ ਨਾਲ਼ ਜੁੜੇ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਚੋਣਵੇਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਕਲਪ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਛੇ ਸਮੈਸਟਰਾਂ ਵਿੱਚ ਫ਼ੈਲਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਲੇਖਾ, ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਟੈਕਸ, ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ, ਕੰਪਨੀ ਕਨੂੰਨ, ਆਡਿਟ ਕਾਰੋਬਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਆਦਿ ਵਿਸ਼ੇ ਸਿਖਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

6.2 COURSE/ਕੋਰਸ:-

1. B.Com or B.Com-General
2. B.Com (Honours)
3. B.Com LLB

B.Com course ਵਿੱਚ specializations :-

- B.Com. in Law
- B.Com. in Accounts & Finance
- B.Com. in Economics
- B.Com. in Marketing
- B.Com. in Tourism & Travel Management
- B.Com. Honours
- B.Com. in Banking & Insurance
- B.Com. in Taxation
- B.Com. in Humans Resources
- B.Com. in Financial Management ਆਦਿ

6.3 DURATION /ਮਿਆਦ :- 3years

6.4 ELIGIBILITY CRITERIA/ਯੋਗਤਾ:-

▪ ਤਕਨੀਕੀ ਅਤੇ ਕਿੱਤਾਮੁਖੀ ਕੋਰਸਾਂ ਦੇ ਉਲਟ, B.Com ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਲਗਭਗ ਸਾਰੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਦੁਆਰਾ regular as well as distance education mode ਨਾਲ਼ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

▪ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੇ ਅਕਾਉਂਟੈਂਸੀ, ਬਿਜ਼ਨਸ ਸਟੱਡੀਜ਼, ਇਕਨਾਮਿਕਸ, ਗਣਿਤ/ਵਿਕਲਪਿਕ ਵਿਸ਼ੇ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਜੋਂ 11 ਵੀਂ ਅਤੇ 12 ਵੀਂ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

• ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲੇ ਲਈ minimum cut-off criteria ਪੂਰਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

• The minimum cut off marks criteria ਹਰੇਕ ਕਾਲਜ/ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਸ ਸਾਲ ਲਈ ਕਾਲਜ/ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਦਾਖ਼ਲੇ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ।

6.5 SCHEDULE OF REGISTRATION/ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਮਾਂ ਸੂਚੀ -:

ਬੀ.ਕਾੱਮ ਦੇ ਦਾਖ਼ਲੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ 12 ਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਨੰਬਰਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਤਾਰੀਖ਼ (ਆਰਜ਼ੀ):- ਅਪ੍ਰੈਲ ਮਹੀਨਾ

6.6 COURSE FEES/ਫ਼ੀਸ :- ਅੱਜ ਬਹੁਤੇ ਬੀ.ਕਾੱਮ ਡਿਗਰੀ ਕੋਰਸਾਂ ਦੀ ਫ਼ੀਸ 10,000 ਤੋਂ 50,000 ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਫ਼ੀਸ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਵੱਖਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

➢ ਨੋਟ:- ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ official websites 'ਤੇ ਲਾੱਗ ਇਨ ਕਰੋ।

6.7 JOB OPPORTUNITIES AND PAY PACKAGE/ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਅਤੇ ਤਨਖਾਹ ਪੈਕੇਜ :-

Accountant
Financial Analyst
Tax Consultant
Financial Consultant
Account Executive
Jr Accountant
Business Consultant
Accounts Manager
Business Executive ਆਦਿ

- ਬੀ.ਕਾੱਮ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ finance, accounting, banking, commerce, HR ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਜੂਨੀਅਰ ਪੱਧਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰੋਫ਼ਾਈਲਾਂ ਲਈ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹੈ। ਬੀ.ਕਾੱਮ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਲੇਖਾ ਅਤੇ ਆਡਿਟ ਫਰਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਨਾਲ਼ ਬੈਂਕਾਂ ਅਤੇ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
- ਬੀ.ਕਾੱਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਵਿਕਲਪ ਹੈ ਜੋ commerce, accounting, finance, banking ਅਤੇ insurance ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਕੈਰੀਅਰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ .ਬੀ.ਕਾਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਵੀ ਆਦਰਸ਼ ਹੈ, ਜੋ ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਸੀ, ਲਾਗਤ ਲੇਖਾ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਸੱਕਤਰਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- ਬੀ.ਕਾੱਮ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ management, teaching, advertising, law, journalism, mass communication, law, ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਵੀ ਆਪਣਾ ਕੈਰੀਅਰ ਅਪਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।
- ਤਨਖਾਹ ਲਗਭਗ 2 ਲੱਖ ਸਲਾਨਾ ਤੋਂ 9 ਲੱਖ ਸਲਾਨਾ ਜਾਂ ਵੱਧ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ।

➢ Jobs ਨਾਲ਼ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ www.ncs.gov.in ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ

6.8 INSTITUTION/ਸੰਸਥਾ:-

- Giani Kartar Singh Memorial Government College, Tanda Urmar, Hoshiarpur, Punjab
- Government Bikram College of Commerce, Patiala, Punjab
- Government Brijindra College,on Chahal Road, Opp. Nehru Stadium, Faridkot, Punjab
- Government College,Gurdaspur, Punjab
- Government College – Hoshiarpur,on Government College Chowk, Hoshiarpur, Punjab
- Government College – Munak,on Munak, Sangrur, Punjab
- Government College for Women,on Rakh Bagh, Bharat Nagar Chowk, Civil Lines, Ludhiana
- Government Mohindra College,on Lower Mall Road, Patiala, Punjab
- Government Rajindra College,on Guru Kashi Road , Bathinda, Punjab
- Government Ranbir College,on Patiala Road, Sangrur, Punjab
- Government Ripudaman College,on Nabha, Patiala, Punjab

- Guru Nanak Dev University,on Grand Trunk Road, NH-1, Amritsar, Punjab
- Nawab Jassa Singh Ahluwalia Government College – NJSA,on Kapurthala, Punjab
- Nehru Memorial Government College,on Mansa, Punjab
- Punjabi University,on Near Happiness Cafe, Patiala, Punjab
- Satish Chandra Dhawan Government College,on Civil Lines, Ludhiana, Punjab
- SCD Government College,on Civil Lines, Ludhiana, Punjab
- Shaheed Udham Singh Government College,on College-Road, Sunam, Sangrur, Punjab
- SR Government College for Women,on McLeod Road, Rani Ka Bagh, Amritsar, Punjab
- Sri Guru Arjun Dev Government College – SGADGC,on Noordi Road, Tarn Taran, Punjab
- Government college of commerce and business administration, Chandigarh
- Post graduate government college for girls, sec. 11, Chandigarh
- Post graduate government college for girls, sec. 42, Chandigarh
- Panjab university - [pu], Chandigarh
- University school of open learning, panjab university - [usol], Chandigarh
- Government College Sector-9, Gurgaon
- Pt. Jawahar Lal Nehru Government College,Faridabad
- Directorate of Distance Education, Maharshi Dayanand University,Rohtak
- Government P.G. College for Women, Panchkula
- Directorate of Distance Education, Guru Jambheshwar University of Science and Technology,Hisar
- Maharaja Agrasen College, Jagadhri,Haryana
- University Centre For Distance Learning, Chaudhary Devi Lal University,Haryana
- Neki Ram Sharma Government College,Rohtak
- Government P.G College For Women, Rohtak
- Dronacharya Government College,Gurgaon
- Government Postgraduate College, Ambala Cantt.
- Dr. B.R. Ambedkar Government College,Kaithal
- Government Girls College, Gurgaon
- Government College,Tigaon,Faridabad
- Government College, Kalka,Panchkula
- Government College for Girls, Palwal,Kurukshetra
- Pt. Chiranji Lal Sharma Government College,Karnal
- Government College For Women, Faridabad
- Rajiv Gandhi Government College For Women, Bhiwani
- Government College For Women, Karnal
- Government College, Hisar
- I.G. Government College,Tohana
- Government College, Bahadurgarh
- Government College, Bhuna,Haryana
- Government College, Rewari
- Government College, Gohana ,Sonepat
- Government College, Bawal,Rewari
- Priyadarshini Indira Gandhi Government College For Women,Jind
- Government College for women, Rewari
- Government College For Women, Lakhanmajra,Rohtak

7. BUSINESS ADMINISTRATION
ਵਪਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧਨ (ਬੀ.ਬੀ.ਏ ਕੋਰਸ)

7.1 INTRODUCTION/ਜਾਣ-ਪਛਾਣ: -

ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਵਟਾਂਦਰੇ ਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਕੁਸ਼ਲ ਸੰਗਠਨ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਰੋਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਂਝੇ ਟੀਚਿਆਂ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਸਿੱਧੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਰ ਸਕਣ। Bachelor of Business Administration or BBA ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਜਮਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਬੈਚਲਰ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਬੀ.ਬੀ.ਏ. ਕੋਰਸ ਕਈ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੁਆਰ ਹੈ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ, ਸਿੱਖਿਆ, ਵਿੱਤ, ਵਿਕਰੀ, ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਆਦਿ। ਵਪਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਿੱਚ 3 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਅੰਡਰਗ੍ਰੈਜੁਏਟ ਕੋਰਸ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਤਿੰਨੋਂ ਧਾਰਾਵਾਂ :ਵਿਗਿਆਨ, ਕਲਾ ਅਤੇ ਵਣਜ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ। ਬੀ.ਬੀ.ਏ. ਕੋਰਸ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਹੁਨਰਾਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉੱਦਮ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। BBA ਕੋਰਸ full-time as well as correspondence mode ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

7.2 COURSE/ਕੋਰਸ:-

- BBA in Human Resource Management
- BBA in Finance
- BBA in Sales & Marketing
- BBA in Foreign Trade
- BBA in Banking and Insurance
- BBA in Hospitality and Hotel Management
- BBA in Communication and Media Management
- BBA in Hospital and Healthcare Management
- BBA in Information Technology etc.

7.3 DURATION /ਮਿਆਦ :- 3 years

7.4 ELIGIBILITY CRITERIA/ਯੋਗਤਾ:-

ਚਾਹਵਾਨ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੀ ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਜਮਾਤ 2 + 10) ਪੱਧਰ (ਕਿਸੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਦਿਅਕ ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ %50 ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਸਕੋਰ ਹੈ ਬੀ.ਬੀ.ਏ. ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਬੀ.ਬੀ.ਏ .ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲਾ ਇੰਸਟੀਟਿਊਟ/ਕਾਲਜ ਦੁਆਰਾ ਕੋਰਸ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਇਕ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਟੈਸਟ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜੇ ਕਿਸੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਕੋਰਸ ਲਈ ਬਿਨੈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

SELECTION CRITIERIA FOR BBA /ਬੀ.ਬੀ.ਏ ਲਈ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ

ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਬੀ.ਬੀ.ਏ .ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲਾ ਇੰਸਟੀਟਿਊਟ/ਕਾਲਜ ਦੁਆਰਾ ਕੋਰਸ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਇਕ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਟੈਸਟ ਦੇ ਅਧਾਰ' 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਲ਼ ਹੀ, ਕੁਝ ਇੰਸਟੀਟਿਊਟ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਟੈਸਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਮੂਹ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਇੰਟਰਵਿਊ ਗੇੜ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਅੰਤਿਮ ਦਾਖ਼ਲਾ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਯੋਗਤਾ ਪਰੀਖਿਆ, ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਟੈਸਟ, ਅਤੇ ਜੀ.ਡੀ-.ਪੀ.ਆਈ .ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਸਕੋਰਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਬੀ.ਬੀ.ਏ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਪਰੀਖਿਆਵਾਂ NPAT, IPMAT, FEAT, UGAT, AUMAT, BHU UET ਆਦਿ ਹਨ।

7.5 SCHEDULE OF REGISTRATION/ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਮਾਂ ਸੂਚੀ :-

BBA ਦੇ ਦਾਖ਼ਲੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ 12 ਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਨੰਬਰਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।ਤਾਰੀਖ਼ (ਆਰਜ਼ੀ) :- ਅਪ੍ਰੈਲ ਮਹੀਨਾ।

7.6 COURSE FEES/ਫ਼ੀਸ :-

ਇੱਕ ਨਿਯਮਿਤ ਬੀ.ਬੀ.ਏ .ਡਿਗਰੀ ਕੋਰਸ ਲਈ25 , 000ਰੁਪਏ ਤੋਂ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਕਾਲਜ/ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦਾਖ਼ਲਾ ਫ਼ੀਸ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

➢ ਨੋਟ:- ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ official websites 'ਤੇ ਲਾੱਗ ਇਨ ਕਰੋ।

7.7 JOB OPPORTUNITIES AND PAY PACKAGE/ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਅਤੇ ਤਨਖਾਹ ਪੈਕੇਜ :-

- ਬੀ.ਬੀ.ਏ. ਦੇ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਤੇ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਾਹਵਾਨ ਐੱਮ.ਬੀ.ਏ. ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਮੀਦਵਾਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ banking, urban infrastructure & real estate management, business consultancies, advertising, manufacturing ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇ ਮੌਕੇ ਲੱਭਣ ਲਈ ਚੁਣ ਸਕਦੇ ਹਨ।
- Human Resource Executive
- Marketing Executive
- Marketing Manager
- Sales Executive
- Research and Development (R&D) Executive etc.
- ਤਨਖਾਹ ਲਗਭਗ 2 ਲੱਖ ਸਲਾਨਾ ਤੋਂ 9 ਲੱਖ ਸਲਾਨਾ ਤੱਕ ਜਾਂ ਵੱਧ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ।

➢ Jobs ਨਾਲ਼ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ www.ncs.gov.in ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ।

7.8 INSTITUTION/ਸੰਸਥਾ:-

- Faculty of Management studies, Delhi
- IIFT Delhi
- Indira Gandhi National Open University,New Delhi (http://www.ignou.ac.in/)
- University Business School – Ludhiana
- University Business School, Panjab University, Chandigarh.
- Distance Education Department, Punjabi University, Patiala
- Guru Nanak Dev University- Amritsar
- Govt. College for Girls, Ludhiana

- Govt. Mohindra College, Patiala
- Guru Nanak Dev University College,Jalandhar
- Amardeep Singh Shergill Memorial College, Mukandpur
- Saroop Rani Government College for women, Amritsar
- Govt. Rajindra College, Bathinda
- Punjabi University Regional Centre for Information Technology and Management, Mohali
- Govt. College, Sri Muktsar Sahib
- Malout Institute of Management and Information Technology, Muktsar
- Punjab Institute of Technology, Moga
- Guru Nanak Dev University College,Narot Jaimal Singh
- Satish Chandra Dhawan Government College, Ludhiana
- Govt. Ranbir College, Sangrur
- Nehru Memorial Government college, Mansa
- IK Gujral Punjab Technical University, Jalandhar
- Maharaja Ranjit Singh Punjab technical University, Bathinda
- Punjab Institute of Technology, Nandgarh
- Punjab Institute of Technology, Rajpura
- University School of Business studies, Punjabi University Guru Kashi Campus, T Talwandi sabo
- Guru Nanak Dev University Regional Campus, Sultanpur Lodhi
- Public College, Samana
- S Balraj Singh Bhunder Mamorial University college, sardulgarh
- University College, Miranpur

8. Hotel Management
ਹੋਟਲ ਪ੍ਰਬੰਧਨ

8.1 INTRODUCTION/ਜਾਣ-ਪਛਾਣ: -

ਹੋਟਲ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਿੱਚ ਹਾਊਸ - ਕੀਪਿੰਗ, ਫੂਡ ਐਂਡ ਬੀਵਰਸ ਸਰਵਿਸ, ਫੂਡ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ, ਡਾਇਟੈਟਿਕਸ ਐਂਡ ਪੋਸ਼ਣ, ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਮੈਨੇਜ਼ਮੈਂਟ, ਕੈਟਰਿੰਗ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ, ਰਿਹਾਇਸ਼ ਸੰਚਾਲਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ, ਰਸੋਈ ਕਲਾ ਅਤੇ ਰਸੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧਨ (ਸ਼ੈੱਫ ਸਿਖਲਾਈ) ਬਾਰਟੈਂਡਿੰਗ, ਫਰੰਟ ਦਫ਼ਤਰ ਆਦਿ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

8.2 COURSE/ਕੋਰਸ:-

- B.Sc. In Hospitality & Hotel Administration
  - B.Sc. in Hospitality and Hotel Administration - Generic
  - B.Sc. in Hospitality and Hotel Administration - Specialization
- Diploma Courses
  - Diploma in Food Production
  - Diploma in Food & Beverage Service
  - Diploma in Bakery & Confectionery
  - Diploma in Front Office Operation
  - Diploma in Housekeeping Operation
- Craftsmanship Certificate Course
  - Craftsmanship Certificate Course in Food Production & Patisserie
  - Craftsmanship Certificate Course in Food & Beverage Service

8.3 DURATION /ਮਿਆਦ :- 1 year to 4years ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਕੋਰਸ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ।

8.4 ELIGIBILITY CRITERIA / ਯੋਗਤਾ:-

- ਡਿਪਲੋਮਾ ਅਤੇ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਕੋਰਸਾਂ ਲਈ 10 + 2 ਜਾਂ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਪਰੀਖਿਆ।
- ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕੋਰਸਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲੇ ਲਈ ਦਾਖ਼ਲਾ ਪਰੀਖਿਆਵਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ, ਰਾਜ-ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਏਜੰਸੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾਲ਼ ਹੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕਾਲਜਾਂ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੁਆਰਾ PUTHAT Entrance test ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । www.puchd.ac.in
- ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਐਂਡ ਕੈਟਰਿੰਗ ਤਕਨਲੋਜੀ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਦਾਖ਼ਲਾ ਪਰੀਖਿਆ (NCHMCT JEE ਐੱਨ.ਸੀ.ਐੱਚ.ਐੱਮ.ਸੀ.ਟੀ. ਜੇ.ਈ.ਈ) ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰੀ ਪਰੀਖਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕੇਂਦਰੀ, ਰਾਜ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਹੋਟਲ ਪ੍ਰਬੰਧਨ / ਪ੍ਰਾਹੁਣਚਾਰੀ ਕੋਰਸਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲੇ ਲਈ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। http://nchm.nic.in/

8.5 SCHEDULE OF REGISTRATION/ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਮਾਂ ਸੂਚੀ :-

- ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਚੋਟੀ ਦੇ ਹੋਟਲ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਪਰੀਖਿਆਵਾਂ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਫਾਰਮ ਜਨਵਰੀ ਅਤੇ ਫ਼ਰਵਰੀ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
- NCHMTCT JEE ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਹਰ ਸਾਲ ਅਪ੍ਰੈਲ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਮਾਂ ਸੂਚੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਵੈਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਲਾੱਗ ਇਨ ਕਰੋ ।

8.6 COURSE FEES/ਫ਼ੀਸ :-

- ਡਿਪਲੋਮਾ ਕੋਰਸ ਦੀ ਫ਼ੀਸ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਕੋਰਸ ਦੀ ਫ਼ੀਸ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਡਿਪਲੋਮਾ ਕੋਰਸ ਦੀ ਫ਼ੀਸ ਲਗਭਗ 50,000 ਤੋਂ 1,00,000 ਅਤੇ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਕੋਰਸ ਦੀ ਫ਼ੀਸ ਲਗਭਗ 80,000 ਤੋਂ 1,25,000 ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਫ਼ੀਸ ਕੋਰਸ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ।

➢ ਨੋਟ :-ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਵੈਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਲਾੱਗ ਇਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ।

8.7 JOB OPPORTUNITIES AND PAY PACKAGE/ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਅਤੇ ਤਨਖਾਹ ਪੈਕੇਜ :-

ਬੀ.ਐੱਚ.ਐੱਮ. ਅੰਡਰਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਮੌਕੇ ਉਪਲਬਧ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਹੋਟਲ ਇੰਡਸਟਰੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਗ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਿਖਾਂਦਰੂਆਂ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਪੂਰੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਨਕਾਲੀ ਪਦਵੀਆਂ ਲਈ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹਨ। ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਤਨਖਾਹ 2.0 lakh ਤੋਂ 4 lakh ਰੁਪਏ ਹੈ। ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵੀ ਉਸੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਐੱਮ.ਐੱਚ.ਐੱਮ. ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਵਰਗੇ ਉੱਚ ਅਧਿਐਨ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹੇਠਾਂ ਕੁਝ ਬੀ.ਐੱਚ.ਐੱਮ .ਗ੍ਰੈਜੂਏਟਾਂ ਲਈ ਨੌਕਰੀ ਦੀਆਂ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਹਨ:

- Front Desk Officer
- Sales Manager
- Accounting Manager
- Chef
- Executive Housekeepers
- Resident Managers
- Convention Service Managers
- Front Office Managers

➢ Jobs ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ www.ncs.gov.in ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

8.8 INSTITUTION/ਸੰਸਥਾ:-

1.) Dr. Ambedkar Institute of Hotel Management
Sector 42-D, Chandigarh – 160036 -:http://www.ihmchandigarh.org/
- B.Sc. in Hospitality and Hotel Administration – Generic
- Diploma in Food Production

2.) Institute of Hotel Management Bariar, G.T. Road, Gurdaspur Punjab – 143521-: http://www.ihmgurdaspur.org/
- B.Sc. in Hospitality and Hotel Administration – Generic
- Diploma in Food Production

3.) Institute of Hotel Management Sikar Road, Bani Park, Near Bani Park Police Station,Jaipur Rajasthan – 302016 http://www.ihmjaipur.com/
- B.Sc. in Hospitality and Hotel Administration – Generic
- Diploma in Food Production
- Diploma in Food & Beverage Service
- Diploma in Front Office Operation
- Diploma in Housekeeping Operation

4.) Institute of Hotel Management, Library Avenue, Pusa Complex, New Delhi – 110012 http://www.ihmpusa.net/
- B.Sc. in Hospitality and Hotel Administration – Generic
- M.Sc. in Hospitality Administration
- Post Graduate Diploma in Dietetics & Hospital Food Service
- Post Graduate Diploma in Accommodation Operations & Management
- Diploma in Food & Beverage Service
- Diploma in Bakery & Confectionery
- Craftsmanship Certificate Course in Food Production & Patisserie

5.) Institute of Hotel Management,Kufri,Shimla Himachal Pradesh – 171012 http://www.ihmshimla.com/
- B.Sc. in Hospitality and Hotel Administration – Generic
- Diploma in Food & Beverage Service
- Craftsmanship Certificate Course in Food Production & Patisserie

6.) State Institute of Hotel Management,Village Bhamboli,Yamuna Nagar Haryana – 135001 http://www.ihmyamunanagar.com/
- B.Sc. in Hospitality and Hotel Administration – Generic
- Diploma in Food Production

7.) State Institute of Hotel Management,Industrial Area, Near Ram Lal Chowk, Panipat Haryana – 132103 http://www.ihmpanipat.com/
- B.Sc. in Hospitality and Hotel Administration – Generic
- Diploma in Food Production
- Diploma in Food & Beverage Service

8.) State Institute of Hotel Management,Tilyar Lake, Rohtak Haryana – 124001 http://www.ihmrohtak.com/
- B.Sc. in Hospitality and Hotel Administration – Generic
- Diploma in Food Production

9.) Institute of Hotel Management, Industrial Growth Centre, Mansa Road, Bathinda Punjab – 151001 http://www.ihmbti.com/
- B.Sc. in Hospitality and Hotel Administration – Generic
- Diploma in Food Production

10.) Delhi Institute of Hotel Management,Behind Lady Sriram College, Lajpat Nagar IV,Lajpat Nagar New Delhi – 110024 http://www.dihm.net/
- B.Sc. in Hospitality and Hotel Administration – Generic

11.) State Institute of Hotel Management,Govt. Polytechnic Campus, New Pali Road,Jodhpur Jaipur – 342001http://www.ihmjodhpur.com/

- B.Sc. in Hospitality and Hotel Administration – Generic
- Diploma in Food Production
- Diploma in Food & Beverage Service
- Diploma in Bakery & Confectionery
- Diploma in Front Office Operation

12.) Institute of Hotel Management,Village Sasan, P.O. Jhaniari,Hamirpur Himachal Pradesh – 177001http://www.sihmhamirpur.org/

- B.Sc. in Hospitality and Hotel Administration – Generic
- Diploma in Food & Beverage Service
- Craftsmanship Certificate Course in Food Production & Patisserie

13.) Institute of Hotel Management,Badkal Lake Crossing,
Faridabad Haryana – 121001 http://www.ihmfaridabad.com/

- B.Sc. in Hospitality and Hotel Administration – Generic
- Diploma in Food Production
- Diploma in Food & Beverage Service

14.) Chandigarh Institute of Hotel Management,Sector 42- D, Chandigarh – 160036 http://www.cihmct.com/

- B.Sc. in Hospitality and Hotel Administration – Generic
- Diploma in Food Production
- Diploma in Food & Beverage Service
- Diploma in Bakery & Confectionery
- Diploma in Front Office Operation
- Diploma in Housekeeping Operation

15.)Institute of Hotel Management,Jyotisar, Near Kalpana Chawla Planatarium, Kurukshetra Haryana – 136119 http://www.ihmkkr.com/

- B.Sc. in Hospitality and Hotel Administration – Generic
- Diploma in Food Production
- Diploma in Food & Beverage Service
- Diploma in Bakery & Confectionery

16.)Indira Gandhi National Open University, New Delhi (http://www.ignou.ac.in/)

17.) Panjab University, Chandigarh(www.puchd.ac.in)

9.TEACHING FIELD
ਅਧਿਆਪਨ ਕਿੱਤਾ

9.1 INTRODUCTION/ਜਾਣ-ਪਛਾਣ- :

ਸਿੱਖਿਆ ਕਿਸੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਸਰਵਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਿੱਸਾ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਪੇਸ਼ੇ ਵਜੋਂ ਸਿਖਾਉਣਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਧਿਆਪਕ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਕਾਰਜ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਇੱਕ ਕਮਾਲ ਦਾ ਪੇਸ਼ਾ ਹੈ। ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵੀ ਚਾਹਵਾਨ ਅਧਿਆਪਨ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ੇ ਵਜੋਂ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ 12 ਵੀਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਧੀਆ ਅਧਿਆਪਨ ਕੋਰਸ ਹਨ। ਇਕ ਅਧਿਆਪਕ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਅਸਿੱਧੇ ਢੰਗ ਨਾਲ਼ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਨਿਯਮਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਉੱਘੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਡਾਕਟਰ, ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੇਸ਼ੇਵਰਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

9.2 COURSE/ਕੋਰਸ:-

- BA B.Ed. Integrated Course
- Diploma in Elementary Education (D. El. Ed)
- Bachelor of Physical Education (B.P.Ed)
- Bachelor of Education (B.Ed)
- Pre & Primary Teachers' Training

9.3 DURATION /ਮਿਆਦ :-

- BA B.Ed. Integrated Course:- 4 years
- Diploma in Elementary Education (D. El. Ed) :- 2 years
- Bachelor of Physical Education (B.P.Ed):- 3 years
- Bachelor of Education (B.Ed):- 2 years
- Pre & Primary Teachers' Training:- 1 year

9.4 ELIGIBILITY CRITERIA/ਯੋਗਤਾ:-

- BA B.Ed. Integrated Course:- ਕੋਰਸ ਦੀ ਮਿਆਦ ਚਾਰ ਸਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕੋਰਸ ਲਈ ਯੋਗ ਬਣਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 50 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅੰਕ ਦੇ ਨਾਲ਼ 12 ਵੀਂ ਬੋਰਡ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ ਅਤੇ ਇਕ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇ ਵਜੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਲਈ CTET/STET ਦਾ ਪੇਪਰ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ।
- **D.El.Ed:-** ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਡੀ.ਐੱਲ.ਐੱਡ ਜਾਂ ਡਿਪਲੋਮਾ ਇੱਕ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਟੀਚਰ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਡਿਪਲੋਮਾ ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੈ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੋਰਸ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੋ ਸਾਲ ਹੈ। ਕੋਰਸ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਨ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 50 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ਼ 12ਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਪਾਸ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹਰ ਇੰਸਟੀਟਿਊਟ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ।
- **B.P.Ed. :-**ਬੀ.ਪੀ.ਐੱਡ ਜਾਂ ਬੈਚਲਰ ਆੱਫ਼ ਫਿਜ਼ੀਕਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਬੀ.ਪੀ.ਈ. ਕੋਰਸ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਅੰਡਰ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਡਿਗਰੀ ਕੋਰਸ ਹੈ ਜੋ ਸਿਰਫ਼ ਸਰੀਰਕ ਸਿੱਖਿਆ 'ਤੇ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੋਰਸ ਦੀ ਮਿਆਦ

ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਰਸ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਨ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 50 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅੰਕ ਦੇ ਨਾਲ 12 ਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਇੱਕ ਇੰਸਟੀਟਿਊਟ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ।

- **B.Ed :-** ਬੀ.ਐੱਡ ਜਾਂ ਬੈਚਲਰ ਆੱਫ਼ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਪੋਸਟ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਕੋਰਸ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਆਪਣੇ ਅੰਡਰ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਬੈਚਲਰ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਕੋਰਸ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਰਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸੈਕੰਡਰੀ ਜਾਂ ਉੱਚ ਸੈਕੰਡਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਧਿਆਪਕ ਬਣਨ ਲਈ ਇਹ ਡਿਗਰੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਬੀ.ਐੱਡ. ਕੋਰਸ ਵੀ ਪੋਸਟ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਕੋਰਸ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੋਰਸ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੋ ਸਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਰਸ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਨ ਲਈ ਇੱਕ ਜਾਂ ਤਾਂ ਬੀ.ਏ .ਜਾਂ ਬੀ.ਐੱਸ.ਸੀ .ਜਾਂ ਬੀ.ਕਾੱਮ .ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 50 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਬੀ.ਐੱਡ ਦਾਖ਼ਲਾ ਪਰੀਖਿਆਵਾਂ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਲਈ CTET/STET ਦਾ ਪੇਪਰ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ।

- **Pre & Primary Teachers' Training** :- ਪ੍ਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਇਹ ਕੋਰਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਜਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ ਲਈ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਵੀਨਤਮ ਉਪਲੱਬਧ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਬਣਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਰਸ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਜਟਿਲਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਵਧੇਰੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬਣਨ ਲਈ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। Pre & Primary Teachers' Training ਲਈ ਮਾਪਦੰਡ ਹੈ ਕਿ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ 10 + 2 ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਪਰੀਖਿਆਵਾਂ ਸਫ਼ਲਤਾਪੂਰਵਕ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

9.5 SCHEDULE OF REGISTRATION/ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਮਾਂ ਸੂਚੀ :-

ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਮਾਂ ਸੂਚੀ ਇਕ ਸੰਸਥਾ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

9.6 COURSE FEES/ਫ਼ੀਸ :-

ਅਕਾਦਮਿਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਵਸੂਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਫ਼ੀਸਾਂ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

9.7 JOB OPPORTUNITIES AND PAY PACKAGE/ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਅਤੇ ਤਨਖਾਹ ਪੈਕੇਜ :-

- ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਆਪਕ ਸਿਖਲਾਈ ਕੋਰਸ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਕੂਲਾਂ ਅਤੇ ਕੋਚਿੰਗ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇੱਕ ਕੁਸ਼ਲ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਡਿਜ਼ਾਈਨਰ, ਕੋਰਸ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ, ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਹੋਰ ਕਈ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਜਾਂ ਅਧਿਆਪਨ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।
- ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਕ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਇੱਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਤਜ਼ਰਬੇ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਸਾਲਾਨਾ ਪੈਕੇਜਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ 1.5 ਲੱਖ ਤੋਂ 6 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

9.8 INSTITUTION/ਸੰਸਥਾ

- Bhagwati College of Education
  Sunam Road, Bhikhi, Mansa, Punjab call (01652) 276842mail_outline (01652) 276842
- Government College of Education
  Opposite Sadbhavna Hospital, Lehal Colony, Patiala, Punjab call (0175) 2217587
- Guru Nanak Dev University
  Grand Trunk Road, NH-1, Amritsar, Punjab call (0183) 2258802, 2258803, 2258804, 2258805, 2258806mail_outline (0183) 2258819
- Lala Lajpat Rai Memorial College of Education
  V.P.O. Dhudike, Moga, Punjab call (01636) 264587 / phone 9814055759, 9888933218, 9878859251, 9872726055, 92
- Malwa Central College of Education for Women
  Basant Road, Civil Lines, Ludhiana, Punjab call (0161) 2410920mail_outline (0161) 2400042
- National College of Physical Education
  Village Chupki, Patiala, Punjab call (0175) 295665 / phone 98727-27363
- Prof Gursewak Singh Punjab Government College of Physical Education
  Patiala, Punjab call (0175) 2228303
- Punjabi University
  Near Happiness Cafe, Patiala, Punjab call (0175) 3046522, 3046390
- Sant Darbara Singh College of Education for Women
  Malliana Road, V.P.O. Lopon, Nihal Singh Wala, Moga, Punjab call (01636) 252370mail_outline (01636) 252078
- Shaheed Kanshi Ram College of Physical Education - SKRCPE
  Bhagoo Majra, Kharar, Mohali, Punjab call (0160) 2280289
- Panjab University
  Sector 14, Chandigarh, 160014
  Call 1800-180-2065, 2534818, 2534866

10. Five year integrated course in Management
ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਸਾਲਾ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਕੋਰਸ

10.1 INTRODUCTION/ਜਾਣ-ਪਛਾਣ: -

- ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਇਕ ਸੰਗਠਨ ਦੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਜਾਂ ਅਸਫ਼ਲਤਾ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇੱਕ ਸੰਗਠਨ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜ ਸਾਲਾ ਇਕੱਤ੍ਰਿਤ ਐੱਮ.ਬੀ.ਏ. ਜਾਂ ਬੀ.ਬੀ.ਏ. +ਐੱਮ.ਬੀ.ਏ. ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੈ। ਜਿਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ 12 ਵੀਂ ਤੋਂ ਕਲਾਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਨੌਕਰੀ ਪ੍ਰੋਫ਼ਾਈਲਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਕੱਤ੍ਰਿਤ ਐਮ.ਬੀ..ਏ ਅੰਡਰਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਤੋਂ ਪੋਸਟ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਧਿਐਨ ਦਾ ਇੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਕੋਰਸ ਹੈ।

10.2 COURSE/ਕੋਰਸ:-

- MBA (FYIC) Five year integrated course in Management

10.3 DURATION /ਮਿਆਦ :- 5 years

10.4 ELIGIBILITY CRITERIA/ਯੋਗਤਾ:-

ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਪਰੀਖਿਆ (12 ਵੀਂ ਜਮਾਤ) ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 50% (ਐੱਸ.ਸੀ/ਐੱਸ.ਟੀ. ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ 45%) ਅੰਕ ਦੇ ਨਾਲ਼। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਦਾਰਿਆਂ/ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬੀ.ਬੀ.ਏ. + ਐੱਮ.ਬੀ.ਏ. ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਚੋਣ ਮਾਪਦੰਡ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਆਪਣੀ ਦਾਖ਼ਲਾ ਪਰੀਖਿਆ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ,ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਕੇਂਦਰੀ ਦਾਖ਼ਲਾ ਪਰੀਖਿਆ ਅੰਕਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰਦੇ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਲਜ ਹਨ ਜੋ ਸਿਰਫ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

10.5 SCHEDULE OF REGISTRATION/ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਮਾਂ ਸੂਚੀ :-

ਦਾਖ਼ਲਾ ਟੈਸਟ ਦੀ ਮਿਤੀ, ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨ ਦੇ ਨਾਲ਼-ਨਾਲ਼ ਕਾਉਂਸਲਿੰਗ ਸ਼ਡਿਊਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀਆਂ ਵੈੱਬਸਾਈਟਾਂ ਤੋਂ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ ।

10.6 COURSE FEES/ਫ਼ੀਸ :-

ਪੰਜ ਸਾਲਾ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਕੋਰਸ ਫ਼ੀਸ ਲਗਭਗ 2.0 ਤੋਂ 9 ਲੱਖ ਹੈ । ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਾਲਾਨਾ ਕੋਰਸ ਦੀ ਫ਼ੀਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਲਜ ਦੇ ਫ਼ੀਸ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਵਿੱਤੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਕਾਲਜ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਵਜ਼ੀਫ਼ਾ ਜਾਂ ਲੋਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੀ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

10.7 JOB OPPORTUNITIES AND PAY PACKAGE/ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਅਤੇ ਤਨਖਾਹ ਪੈਕੇਜ :-

ਬੀ.ਬੀ.ਏ. + ਐੱਮ.ਬੀ.ਏ. ਕੋਰਸ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਪੋਸਟ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਹੈ।ਇੱਥੇ ਬੀ.ਬੀ.ਏ. + ਐੱਮ.ਬੀ.ਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕੈਰੀਅਰ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸੂਚੀ ਹੈ:

- Sales Manager
- Digital Marketer
- Logistics Analysts
- Management Consultant
- Operations Manager
- Retail Manager
- Human Resource Manager
- Business Head
- Entrepreneur
- General Manager
- Event Manager

➢ Jobs ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ www.ncs.gov.in ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

10.8 INSTITUTION/ਸੰਸਥਾ:-

- university School of Applied Management, Punjabi University, Patiala http://sam.punjabiuniversity.ac.in/
- University Business School,Amritsar http://gndu.ac.in/pdf_files/Business.pdf
- Guru Nanak Dev University College, Jalandhar http://www.gnducjal.org/department/management/
- IIM, Rohtak https://www.iimrohtak.ac.in/
- IIM, Amritsar https://iimamritsar.ac.in/

11.BA ECO. HONS./BBE
ਬੀ.ਏ ਇਕਨਾਮਿਕਸ (ਆਨਰਜ਼)

11.1 INTRODUCTION/ਜਾਣ-ਪਛਾਣ: -

ਬੀ.ਏ. (ਔਨਰਜ਼) ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ -ਵਿੱਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ, ਅਜਿਹੇ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਕੁਸ਼ਲ ਵੰਡ, ਸੀਮਤ ਸਰੋਤਾਂ ਦੇ ਬਚਾਅ ਦੇ ਕਦਮਾਂ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ਼ ਫੰਡਾਂ ਜਾਂ ਸਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਸਮਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏਗੀ।

11.2 COURSE/ਕੋਰਸ:-

- B.A. (Hons.) Economics
- Five year Integrated Programme in Economics [BA (Hons School) in Economics followed by MA (Hons. School) in Economics
- B.sc (Hons.) Economics
- M.Sc (USHS) Economics (Four Year Integrated Course)

11.3 DURATION /ਮਿਆਦ :-

- B.A. (Hons.) Economics:- 3 years
- Five year Integrated Programme in Economics:- 5 years
- B.Sc (Hons.) Economics:- 3 years
- M.Sc (USHS) Economics integrated course:- 4 years

11.4 ELIGIBILITY CRITERIA / ਯੋਗਤਾ:-

i) ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਤੋਂ 10+2 ਪਰੀਖਿਆ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਯੋਗਤਾ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ii) ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇ ਵਜੋਂ ਗਣਿਤ ਦੇ ਨਾਲ਼ 10 +2 ਪਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ।

Admission Process/ਦਾਖ਼ਲਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ

- **Entrance-Based Admissions**

– ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ/ਕਾਲਜ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਦਾਖ਼ਲਾ ਪਰੀਖਿਆ ਲੈਣਗੇ।

– ਦਾਖ਼ਲਾ ਪਰੀਖਿਆ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ/ਕਾਲਜ ਉਚਿਤ ਮੈਰਿਟ ਸੂਚੀਆਂ ਜਾਰੀ ਕਰੇਗੀ । ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਰੈਂਕ/ਸਕੋਰ ਹੋਣਗੇ।

– ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਪਰੀਖਿਆ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਸਮੂਹ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ’ਤੇ ਕੋਰਸਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ।

- **Merit-Based Admission**
- ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਨੈ-ਪੱਤਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਬੀ.ਏ .(ਔਨਰਜ਼) ਇਕਨਾਮਿਕਸ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।
- ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਅਤੇ ਜਾਂ ਸਮੂਹ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।
- ਪਿਛਲੇ ਵਿਦਿਅਕ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਸਮੂਹ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ/ਕਾਲਜ ਸੰਭਾਵਿਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾਖ਼ਲੇ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰੇਗਾ।

11.5 SCHEDULE OF REGISTRATION/ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਮਾਂ ਸੂਚੀ :-

ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਲਜ/ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਚੈੱਕ ਕਰਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਦਾਖ਼ਲਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

11.6 COURSE FEES/ਫ਼ੀਸ :-

ਲਗਭਗ ਫ਼ੀਸ 35,000 ਤੋਂ 2,00,000। ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਾਲਾਨਾ ਕੋਰਸ ਦੀ ਫ਼ੀਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਲਜ ਦੇ ਫ਼ੀਸ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਵਿੱਤੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਕਾਲਜ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਵਜ਼ੀਫ਼ਾ ਜਾਂ ਲੋਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੀ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਨੋਟ:- ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਲਜ/ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਲਾੱਗ ਇਨ ਕਰੋ ।

11.7 AJOB OPPORTUNITIES & PAY PACKAGE/ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਅਤੇ ਤਨਖਾਹ ਪੈਕੇਜ :-

11.8 ਬੀ.ਏ. (ਆਨਰਜ਼) ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਲਈ ਨੌਕਰੀ ਪ੍ਰੋਫ਼ਾਈਲਾਂ :

- Economists
- Sales Analyst
- Budget Analyst
- Investment Analyst
- Operations Manager
- Corporate and Financial Analyst
- Economics Researcher
- Research Associate
- Financial Analyst
- Investment Banker
- Marketing Manager
- Personal Financial Consultant
- Securities Analyst
- Data Analyst (Economics)
- ਤਨਖਾਹ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਤਜ਼ਰਬੇ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਾਲਾਨਾ ਪੈਕੇਜਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ 2.5 ਲੱਖ ਤੋਂ 30 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

➢ Jobs ਨਾਲ਼ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ www.ncs.gov.in ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ

11.9 INSTITUTION/ਸੰਸਥਾ:-

- Satish Chandra Dhawan Government College, Ludhiana:- https://www.scdgovtcollege.ac.in/
- Government Ranbir College (GRC) , Sangrur:- https://ranbircollegesangrur.com/
- S.R. Govt. College For Women (SRGCW AMRITSAR) , Amritsar:- http://srgcwamritsar.org/
- Government Arts & Sports College (GASC) , Jalandhar:- https://sportscollegejalandhar.com/
- Guru Nanak Govt. College (GNGC) , Moga:- https://gncmoga.com/
- GN Prem Karamsar College (GPC) , Kapurthala:- https://www.gnpkscollege.org/
- Guru Nanak Dev University, Amritsar:- www.gndu.ac.in
- Punjab University, Chandigarh:- www.puchd.ac.in
- Punjabi University, Patiala:- http://economics.punjabiuniversity.ac.in/

12. B.sc/B.A Statistics
ਬੀ.ਐੱਸ/ਬੀ.ਏ Statistics

12.1 INTRODUCTION/ਜਾਣ-ਪਛਾਣ: -

Statistics ਵਿੱਚ ਅੰਕੜਿਆ ਨੂੰ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਰਸ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੇਤਰਾਂ ਨਾਲ਼ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਵਿੱਤੀ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ, ਖੇਡਾਂ, ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ, ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ਼, ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ, ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮਾਂ, ਜਗ੍ਹਾ, ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤਾਂ, ਆਬਾਦੀ ਅਧਿਐਨ, ਦੁਰਘਟਨਾਵਾਂ, ਬੀਮਾ ਅਤੇ ਮੌਤ – ਅੰਕੜੇ। ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਡਾਟਾ ਨੂੰ ਸੌਖੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਨਾਲ਼ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ।

12.2 COURSE/ਕੋਰਸ:-

- Bachelor of Statistics (Hons.)
- B.Sc. Computer Science, Statistics & Mathematics (Statistics)

12.3 DURATION /ਮਿਆਦ :- 3 years

12.4 ELIGIBILITY CRITERIA / ਯੋਗਤਾ:-

(i) ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਤੋਂ 10 + 2 ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਯੋਗਤਾ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

(ii) ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ ਗਣਿਤ ਨਾਲ਼ ਆਪਣੇ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇ ਵਜੋਂ 10 + 2 ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇਗੀ।

Admission Process/ਦਾਖ਼ਲਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ

Merit/ Direct Admissions:-

- ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤੇ ਕਾਲਜ ਮੈਰਿਟ/ਸਿੱਧੀ ਦਾਖ਼ਲੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।
- ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਯੋਗਤਾ ਪਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

Entrance Based Admission:-

- ਕੁਝ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ, ਬੀ.ਐੱਸ.ਸੀ. Statistics ਲਈ ਦਾਖ਼ਲਾ ਪਰੀਖਿਆਵਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ । ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਲਜ ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਏ ਗਈ ਦਾਖ਼ਲਾ ਪਰੀਖਿਆ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ/ਕਾਲਜ ਦੀਆਂ ਦਾਖ਼ਲਾ ਪਰੀਖਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

12.5 SCHEDULE OF REGISTRATION/ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਮਾਂ ਸੂਚੀ :-

ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ

12.6 COURSE FEES/ਫ਼ੀਸ :-

ਕੋਰਸ ਦੀ ਫ਼ੀਸ ਔਸਤਨ 50,000/- ਤੋਂ 3,00,000/- ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ । ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਕਾਲਜ ਦੀ ਫ਼ੀਸ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ।

12.7 JOB OPPORTUNITIES AND PAY PACKAGE/ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਅਤੇ ਤਨਖਾਹ ਪੈਕੇਜ :-

- Statistician, Assistant Professor, Biostatistician, Biometrician, Data Analyst, Data Interpreter, Econometrician, Lecturer, Research Analyst, Enumerator, Research Scholar
- For candidates with experience - Rs 30,000/- to Rs 60,000/- per month
- Jobs ਨਾਲ਼ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ www.ncs.gov.in ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ

12.8 INSTITUTION/ਸੰਸਥਾ:-

- Government College – Hoshiarpur:- http://online.gchsp.ac.in/, B.sc Statistics
- Punjabi University, Patiala:- www.puchd.ac.in, B.sc Statistics
- Government College for Girls,Patiala, Punjab:- http://gcgpatiala.in/ , BA Statistics
- SR Government College for Women, Rani Ka Bagh, Amritsar, Punjab:- https://srgcwamritsar.org/, BA Statistics
- Indian Statistical Institute - ISI New Delhi:- https://www.isical.ac.in/ , B.sc Statistics; certificate in Statistical Methods and Applications

13. TOURISM & TRAVELS
ਸੈਰ ਸਪਾਟਾ ਅਤੇ ਯਾਤਰਾਵਾਂ

13.1 INTRODUCTION/ਜਾਣ-ਪਛਾਣ- :

ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਅਤੇ ਟ੍ਰੈਵਲਜ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਕੈਰੀਅਰ ਚੋਣ ਹੈ ਜੋ ਘੁੰਮਣ ਫਿਰਨ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਹੋਣ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰਕ, ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪੱਖਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

13.2 COURSE/ਕੋਰਸ

- BBA in Hotel and Tourism Management
- B.Sc in Hospitality and Tourism Studies
- B.Sc in Hospitality and Catering Management
- B.Sc in Hospitality and Hotel Administration
- BA in Hotel Management, Travel and Tourism
- Bachelor of Hotel Management and Catering Technology
- BBA In Hospitality, Travel & Tourism
- B.Sc in Airlines, Tourism and Hospitality
- Bachelor of Tourism Administration
- B.Com Travel and Tourism Management
- BBA in Travel and Tourism Management
- BA Hospitality Administration + Bachelor in Tourism Studies

13.3 DURATION/ ਮਿਆਦ :-

BHMTT ਦੇ ਕੋਰਸ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਚਾਰ ਸਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। Integrated ਕੋਰਸ ਦੀ ਮਿਆਦ 5 ਸਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

13.4 ELIGIBILITY CRITERIA/ਯੋਗਤਾ:-

ਡਿਪਲੋਮਾ ਅਤੇ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਕੋਰਸ:-

ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਬੋਰਡ ਤੋਂ 12 ਵੀਂ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।ਪ੍ਰਾਹੁਣਚਾਰੀ ਅਤੇ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ ਕੋਰਸਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲਾ 12ਵੀਂ ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਬੈਚਲਰ ਕੋਰਸਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲਾ 12 ਵੀਂ ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।ਹਾਲਾਂਕਿ,ਕੁਝ ਕਾਲਜ ਦਾਖ਼ਲੇ ਲਈ ਐੱਨ.ਸੀ.ਐੱਚ.ਐੱਮ. ਜੇ.ਈ.ਈ. ਦਾਖ਼ਲਾ ਪਰੀਖਿਆ ਲਈ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਲਜ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਵਾਧੂ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਮੀਦਵਾਰ ਆਪਣੀ ਕਲਾਸ 12 ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅੰਗਰੇਜੀ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇ ਵਜੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

13.5 SCHEDULE OF REGISTRATION/ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਮਾਂ ਸੂਚੀ :-

ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।ਇਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ,ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਲਜ/ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਵੈਬਸਾਈਟ ਚੈੱਕ ਕਰਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਦਾਖ਼ਲਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

13.6 COURSE FEES/ਫ਼ੀਸ :-

ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜਾਂ ਤੋਂ ਕੋਰਸ ਦੀ ਫ਼ੀਸ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਲਜਾਂ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਹੋਵੇਗੀ।ਔਸਤਨ 3 ਲੱਖ ਤੋਂ 6 ਲੱਖ ਤੱਕ ਫ਼ੀਸ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ । ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਫ਼ੀਸ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ।

➢ ਨੋਟ :- ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਲਜ ਦੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ’ਤੇ ਲਾੱਗ ਇਨ ਕਰੋ ।

13.7 JOB OPPORTUNITIES & PAY PACKAGE/ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਅਤੇ ਤਨਖ਼ਾਹ ਪੈਕੇਜ

- Hotel/Restaurant Sales Manager.
- Hotel Revenue Manager.
- Director of Resort Facilities.
- General Hotel Manager.
- Restaurant Manager.
- Banquet Manager.
- Head of Food and Beverage.
- Meeting, Convention and Event Planners.
- Holiday/ Travel Agent
- Travel Executive
- Tourism Manager
- Travel Officer/ Coordinator
- Airlines/ Ground Staff
- Tourist Guide
- Transport Officer
- Travel Counsellor/ Consultant
- Tour Operator
- Travel Writer
- ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਡਿਪਲੋਮਾ ਜਾਂ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 20,000-25,000 ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਤਨਖਾਹ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ।ਹਵਾਬਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਏਅਰਲਾਇੰਸ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਤਨਖ਼ਾਹ ਪੈਕੇਜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ 60,000 ਤੱਕ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

➢ Jobs ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ www.ncs.gov.in ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ।

13.8 INSTITUTION/ਸੰਸਥਾ:-

1. Indian Institute of Travel & Tourism Management, New Delhi:- https://www.iittmnoida.ac.in/
2. Kota Open University, Rajasthan:- https://www.vmou.ac.in/
3. Indira Gandhi National Open University, New Delhi (http://www.ignou.ac.in/)
4. Panjab University, Chandigarh. www.puchd.ac.in
5. Guru Nanak Dev University, Amritsar. www.gndu.ac.in

14. COMPUTER (Bachelor in Computer Application)
ਕੰਪਿਊਟਰ (ਬੈਚਲਰ ਆਫ਼ ਕੰਪਿਊਟਰ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ)

14.1 INTRODUCTION/ਜਾਣ-ਪਛਾਣ: -

ਨੈੱਟਵਰਕਿੰਗ ਕੋਰਸਾਂ ਲਈ ਕੰਪਿਊਟਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਿੰਗ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕੰਪਿਊਟਰ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਵਿੱਚ ਮਾਹਰ ਬਣਨਾ ਅਤੇ ਆਈ.ਟੀ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਫ਼ਲ ਕੈਰੀਅਰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਕੰਪਿਊਟਰ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨਜ਼ ਕੋਰਸ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਤਕਨੀਕੀ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

14.2 COURSES/ਕੋਰਸ :-

1. Diploma in Computer Application
2. Bachelor in Computer Application

14.3 DURATION/ਮਿਆਦ :-

Diploma in Computer Application -:6-12 months
Bachelor in Computer Application:- 3 years

14.4 ELIGIBILITY /ਯੋਗਤਾ: -

ਲਾਜ਼ਮੀ ਵਿਸ਼ੇ ਵਜੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਟ੍ਰੀਮ ਵਿੱਚ 10 + 2 ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 45- 50% ਅੰਕ (ਪਾਸ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਕਾਲਜ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ)।

14.5 SCHEDULE OF REGISTRATION/ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਮਾਂ ਸੂਚੀ :-

ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਬੀ.ਸੀ.ਏ. ਦਾਖ਼ਲਾ ਪ੍ਰੀਕਿਰਿਆ ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਇਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਲਜ/ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਚੈੱਕ ਕਰਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਦਾਖ਼ਲਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਰਜ਼ੀ ਤੌਰ'ਤੇ, ਬੀ.ਸੀ.ਏ. ਦਾਖ਼ਲੇ ਮਈ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

14.6 COURSE FEES/ਕੋਰਸ ਫ਼ੀਸ :-

- Diploma in Computer Application:- ਫ਼ੀਸ ਲਗਭਗ 5,000-20,000
- Bachelor in Computer Application:- ਫ਼ੀਸ ਲਗਭਗ 1.5 ਲੱਖ ਤੋਂ 6 ਲੱਖ

ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜਾਂ ਤੋਂ BCA ਕੋਰਸ ਦੀ ਫ਼ੀਸ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਲਜਾਂ ਨਾਲ਼ੋਂ ਘੱਟ ਹੋਵੇਗੀ।

➢ ਨੋਟ:- ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲਜਾਂ / ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੀਆਂ official websites 'ਤੇ ਲਾੱਗਇਨ ਕਰੋ।

14.7 JOB OPPORTUNITIES AND PAY PACKAGE/ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਅਤੇ ਤਨਖਾਹ ਪੈਕੇਜ :-

- Software Developer
- Technical Analyst
- System Administrators
- Computer Programmer
- Finance Manager
- Technical Support
- ਬੀ.ਸੀ.ਏ. ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਕੋਲ IT sector, banks, telecom industry, Govt. sector ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਵਿਕਲਪ ਹਨ।

ਤਨਖਾਹ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ – Rs. 9,000 to Rs. 15,000 per month

ਤਜ਼ਰਬੇ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ–Rs.21,000 to Rs.41,000 per month

➢ ਇਹ ਅੰਕੜੇ ਸੰਕੇਤਕ ਹਨ ਅਤੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ *(www.ncs.gov.in)*

14.8 ਸੰਸਥਾ/ Institutions:-

- Government College, Gurdaspur, Punjab
- University College, Ghudda,Bathinda, Punjab
- Government College for Girls, Ludhiana, Punjab
- Guru Nanak Dev University College, Pathankot, Punjab
- Government Shivalik College, Naya Nangal, Punjab
- Government Mohindra College, Patiala, Punjab
- Government College, Dera Bassi, Punjab
- Government College, Hoshiarpur, Punjab
- Saroop Rani Government College for Women, Amritsar, Punjab
- Satish Chandra Dhawan Government College, Ludhiana, Punjab
- Government College, Ropar, Punjab
- Government College, Sri Muktsar Sahib, Punjab
- University College, Benra,Dhuri, Punjab
- University College, Chunni Kalan, Punjab
- University College, Moonak, Punjab
- Shaheed Bhagat Singh State Technical Campus, Ferozepur, Punjab
- University College, Ghanaur, Punjab
- Government College, Malerkotla, Punjab
- Government College, Ajnala, Punjab
- IK Gujral Punjab Technical University, Jalandhar,Kapurthala, Punjab
- University College, Dhilwan,Barnala, Punjab
- Shaheed Udham Singh Government College, Sunam, Punjab
- Giani Kartar Singh Memorial Government College, Hoshiarpur,Urmar Tanda, Punjab
- National Institute of Electronics & Information Technology, New Delhi
- Delhi University, Delhi

➢ *Note: ਵੱਖ ਵੱਖ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੰਪਿਊਟਰ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਕੋਰਸ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਚਾਹਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦਾਖ਼ਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਕੋਰਸਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।*

15.CERTIFIED ACCOUTING TECHNICIAN
ਸਰਟੀਫ਼ਾਈਡ ਅਕਾਊਂਟਿੰਗ ਟੈਕਨੀਸ਼ੀਅਨ (ਸੀ.ਏ.ਟੀ.)

15.1 INTRODUCTION/ਜਾਣ-ਪਛਾਣ- :

ਲੇਖਾਬੰਦੀ ਤਕਨੀਕੀ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ (CAT) ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹੁਨਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀ Theoretical knowledge of Accounting ਨੂੰ practical situations ਵਿੱਚ ਅਪਲਾਈ ਕਰ ਸਕੇ। ਇਹ ਕੋਰਸ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। CAT ਕਰਨ ਵਾਲ਼ੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਖਾਤਿਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ,ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨ,ਕੰਪਨੀਆਂ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਿਟਰਨ ਭਰਨ,ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਿਟਰਨ ਭਰਨ,ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ.,ਕਸਟਮ ਐਕਟ,ਨਿਰਯਾਤ ਅਤੇ ਆਯਾਤ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਆਦਿ ਨਾਲ਼ ਜਾਣੂੰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

15.2 COURSE/ਕੋਰਸ:-

ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ ਇਨ ਅਕਾਊਂਟਿੰਗ ਟੈਕਨੀਸ਼ੀਅਨ (ਸੀ.ਏ.ਟੀ. ਕੋਰਸ) ਇੱਕ ਛੋਟਾ-ਮਿਆਦ ਦਾ ਕੋਰਸ ਹੈ। ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ, ਓਰਲ ਕੋਚਿੰਗ, ਇਸਦੇ ਬਾਅਦ ਆੱਨ-ਲਾਈਨ/ਆੱਫ਼-ਲਾਈਨ ਸਵੈ-ਮੁਲਾਂਕਣ, ਆੱਨ-ਲਾਈਨ ਪਰੀਖਿਆ, ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿਖਲਾਈ, 45 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਇੰਟਰਨਸ਼ਿਪ ਅਤੇ 5 ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਓਰੀਐਂਟੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

A) Foundation Course (Entry Level) Part-I
B) Competency Level – Part-II

15.3 DURATION /ਮਿਆਦ :-

10+2 ਪਾਸ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦਾ ਕੋਰਸ ਹੈ ।

15.4 ELIGIBILITY/ਕੋਰਸ ਲਈ ਯੋਗਤਾ :-

ਜਿਹੜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ 12 ਵੀਂ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਹ CAT ਕੋਰਸ ਦੇ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਐਂਟਰੀ ਲੈਵਲ ਭਾਗ1- ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲਾ ਲੈਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ।

15.5 SCHEDULE OF REGISTRATION/ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਮਾਂ ਸੂਚੀ :-

CAT ਕੋਰਸ ਲਈ ਦਾਖ਼ਲਾ ਪਰੀਖਿਆ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਾਰ - ਜੂਨ ਅਤੇ ਦਸੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

Last Date for Admission:-
For June Term Examination 31st January
For December Term Examination 31st July

15.6 Course Fees/ਕੋਰਸ ਫ਼ੀਸ :- Rs. 9800/-

ਨੋਟ:- ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ https://icmai.in/icmai/cat/admission.php ਵੈੱਬ ਸਾਈਟ 'ਤੇ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

15.7 JOB OPPORTUNITIES AND PAY PACKAGE/ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਅਤੇ ਤਨਖਾਹ ਪੈਕੇਜ :-

ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਸੀ.ਏ.ਟੀ. ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਸਫ਼ਲਤਾਪੂਰਵਕ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਲੇਖਾ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁਨਰ ਹਾਸਲ ਕਰਨਗੇ। ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਲਈ ਕੁਝ ਸੰਭਾਵਿਤ ਸੈਕਟਰ ਹਨ:

i. Small & Medium Enterprises;
ii. Business Processes Outsourcing (BPO)/Knowledge Processes Outsourcing (KPO);
iii. Retail Sector;
iv. Panchayats Accounting and Book-keeping;
v. Tax Return Prepares;
vi. Filing of Returns under Companies Act;
vii. Filing of Returns under Income Tax, GST and Custom Act etc;
viii. Export & Import documentation etc;

- Average Accounting Technician Salary in India ₹381,152 Avg. Salary , BONUS - ₹36,000

https://www.payscale.com/

➢ Jobs ਨਾਲ਼ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ www.ncs.gov.in ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

15.8 INSTITUTION/ਸੰਸਥਾ:-

Northern India Regional Council
The Institute of Cost Accountants of India
Directorate of Certificate in Accounting Technicians
CMA Bhawan, 3, Institutional Area, Lodhi Road, New Delhi-110003
E-mail: catdelhi@icmai.in Website: www.icmai.in
Telephone No: +91 11 24666133/134 Ph: 011-24615788, 2462-6678/3792/93
Comprising of the States of
Delhi, Haryana, Himachal Pradesh,Jammu and Kashmir, Punjab, Rajasthan,Uttar Pradesh, Uttarakhand and the Union Territory Chandigarh.

ਨੋਟਃ- +2 commerce ਤੋ ਬਾਅਦ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਕੋਰਸਾਂ ਦਾ ਸੰਯੋਜਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।ਉਪਰੋਕਤ ਜਾਣਕਾਰੀ Google Search Engine ਰਾਹੀਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਾਈਟਾਂ ਤੋ ਏਕਤ੍ਰਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ www.icmai.in, www.icsi.edu, www.icai.org, www.puchd.ac.in, www.gndu.ac.in, www.payscale.com, www.shiksha.com, www.punjabiuniversity.ac.in, www.collegedekho.com, www.ncs.gov.in, https://consortiumofnlus.ac.in/clat-2020/, http://nchm.nic.in/ ਆਦਿ। ਇਸ Compendium ਦਾ ਮਕਸਦ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ +2 Commerce ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਰਸਾਂ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਵੇਰਵਿਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ : ਕੋਰਸ ਫ਼ੀਸ, ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਪਰੀਖਿਆ ਆਦਿ ਲਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਝਾਅ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਧਿਕਾਰਤ ਵੈੱਬਸਾਈਟਾਂ ਤੋਂ ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਵਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਣ।

COURSES AFTER 10+2 SCIENCE

(MEDICAL & NON-MEDICAL) ?

ਬੀ.ਟੈੱਕ./ਬੀ.ਈ.

2. ਬੀ ਫਰਮਾ

3.ਐਨ.ਡੀ.ਏ./ ਟੀ.ਈ.ਐੱਸ

4.ਐੱਮ. ਬੀ. ਬੀ.ਐੱਸ

5.ਬੀ.ਡੀ.ਐੱਸ.

6.ਬੀ.ਆਰਕ.

7.ਬੀ.ਏ.ਐੱਮ.ਐੱਸ.

8.ਬੀ.ਐੱਚ.ਐੱਮ.ਐੱਸ.

9.ਬੀ.ਐੱਸ.ਸੀ.

10.ਬੀ.ਵੀ.ਐੱਸ.ਸੀ.

11.ਡੀ.ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਟੀ.

ਤਤਕਰਾ

1. ਬੀ.ਟੈੱਕ./ਬੀ.ਈ.(ਬੈਚਲਰ ਆੱਫ਼ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ /ਬੈਚਲਰ ਆਫ਼ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ)

2. ਬੀ ਫਰਮਾ(ਬੈਚਲਰ ਆਫ਼ ਫ਼ਾਰਮੇਸੀ)

3.ਐੱਨ.ਡੀ.ਏ./ ਟੀ.ਈ.ਐੱਸ. (ਨੈਸ਼ਨਲ ਡਿਫੈਂਸ ਅਕੈਡਮੀ/ ਟੈਕਨੀਕਲ ਐਂਟਰੀ ਸਕੀਮ)

4.ਐੱਮ. ਬੀ. ਬੀ.ਐੱਸ. (ਬੈਚਲਰ ਆੱਫ਼ ਮੈਡੀਸਨ ਐਂਡ ਬੈਚਲਰ ਆੱਫ਼ ਸਰਜਰੀ)

5.ਬੀ.ਡੀ.ਐੱਸ. (ਬੈਚਲਰ ਆੱਫ ਡੈਂਟਲ ਸਰਜਰੀ)

6.ਬੀ.ਆਰਕ. (ਬੈਚਲਰ ਆੱਫ ਆਰਕੀਟੈਕਚਰ)

7.ਬੀ.ਏ.ਐੱਮ.ਐੱਸ. (ਬੈਚਲਰ ਆੱਫ਼ ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਮੈਡੀਸਨ ਐਂਡ ਸਰਜਰੀ)

8.ਬੀ.ਐੱਚ.ਐੱਮ.ਐੱਸ.(ਬੈਚਲਰ ਆੱਫ਼ ਹੋਮਿਓਪੈਥਿਕ ਮੈਡੀਸਨ ਐਂਡ ਸਰਜਰੀ)

9.ਬੀ.ਐੱਸ.ਸੀ.(ਬੈਚਲਰ ਆੱਫ਼ ਸਾਇੰਸ)

10.ਬੀ.ਵੀ.ਐੱਸ.ਸੀ.(ਬੈਚਲਰ ਆੱਫ਼ ਵੈਟਨਰੀ ਸਾਇੰਸ)

11.ਡੀ.ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਟੀ.(ਡਿਪਲੋਮਾ ਇਨ ਮੈਡੀਕਲ ਲੈਬੋਰਟਰੀ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ)

ਬੀ .ਟੈੱਕ / .ਬੀ .ਈ.

ਕੋਰਸ:

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਤਕਨੀਕੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੀ.ਟੈੱਕ, ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਕੌਂਸਲ ਫਾਰ ਟੈਕਨੀਕਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੋਰਡ ਅੱਫ਼ ਐਕੇਟੀਏਸ਼ਨ) ਐਨ.ਬੀ.ਏ (.ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਦਾਖ਼ਲਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ:

ਬੀ.ਟੈੱਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ/ਰਾਜ ਪੱਧਰ/ਸੰਸਥਾ-ਪੱਧਰੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਪਰੀਖਿਆਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਹਰ ਸਾਲ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਲਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਚੋਟੀ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਦਾਖ਼ਲਾ ਪਰੀਖਿਆਵਾਂ ਇਹ ਹਨ:

- JEE MAIN
- JEE ADVANCE
- VITEEE
- TS EAMCET

JEE MAIN ਲਈ ਦਾਖ਼ਲਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਵੰਬਰ, JEE ADVANCE ਲਈ ਸਤੰਬਰ, VITEEE ਲਈ ਸਤੰਬਰ ਦਾ ਆਖ਼ਰੀ ਅਤੇ ਅਕਤੂਬਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਹਫ਼ਤਾ, MHT CET ਲਈ ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ ਅਤੇ TS EAMCET ਲਈ ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਅਪਲਾਈ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

BE/BTech ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਮਾਪਦੰਡ:

ਕਿਸੇ ਵੀ B.Tech ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਮੁੱਢਲੀ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਇਹ ਹੈ:

ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ, ਰਸਾਇਣ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਗਣਿਤ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਬੋਰਡ ਤੋਂ 10+2 ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਜੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ।

ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 60% ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹੋਣ।

ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਨੋਟ ਕਰੋ ਕਿ B.Tech ਯੋਗਤਾ ਦੀਆਂ ਕਸੌਟੀਆਂ ਸੰਸਥਾ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਸੰਸਥਾ ਤੱਕ ਭਿੰਨ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕੋਰਸ ਦਾ ਖੇਤਰ:

ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੈਰੀਅਰ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਹੁਨਰਾਂ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗੀ।

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਹਰ ਸਾਲ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਨਾ ਕੇਵਲ ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਨੂੰ ਭਰਤੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਤਨਖਾਹ 20,000 ਤੋਂ 30,000 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ । ਅਨੁਭਵ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਧੀਆਂ ਤਨਖਾਹ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟਾਂ ਦਾ ਮਿਹਨਤਾਨਾ 5 ਲੱਖ ਤੋਂ 10+ ਲੱਖ ਸਾਲਾਨਾ । ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਆਕਰਸ਼ਕ ਤਨਖਾਹ ਪੈਕੇਜ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

Top Recruiters:

- Accenture
- TCS
- Infosys
- Cognizant
- BHEL
- SAIL
- Tata Motors
- DRDO
- Bajaj
- ONGC
- GAIL
- HPCL
- CPCL

ਬੀ .ਫਾਰਮਾ .ਬੈਚਲਰ ਔਫ਼ ਫਾਰਮੇਸੀ

ਕੋਰਸ:

ਬੈਚਲਰ ਔਫ਼ ਫਾਰਮੇਸੀ (B.Pharma) ਇੱਕ ਚਾਰ-ਸਾਲਾ ਅੰਡਰਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦਵਾਈਆਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਸਬੰਧੀ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਜੋ ਅੱਜ ਫਾਰਮਾਸਿਸਟ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਕੋਰਸ ਕਰੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਵਾਈ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਅਤੇ ਡੂੰਘੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਵੇ।

B.ਫਾਰਮਾ ਯੋਗਤਾ ਮਾਪਦੰਡ:

- ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਯੋਗਤਾ ਲੋੜੀਂਦੀ: **10+2** ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ।
- ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਅੰਕ (ਕੁੱਲ): ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ **10+2** ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟ **50%**
- ਉਮਰ ਸੀਮਾ- ਬੀ.ਫਾਰਮ ਲਈ ਉਮਰ ਸੀਮਾ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ **20** ਸਾਲ ਅਤੇ ਰਾਖਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ **22** ਸਾਲ ਹੈ।
- **Important Dates for B.Pharm Entrance Exams 2020**

Exam Name	**Important Date**
BITSAT	2nd week of August
MHT-CET	1st week of October
UPSEE	3rd week of September
TS EAMCET	2nd week of September

ਕੈਰੀਅਰ ਵਿਕਲਪ ਅਤੇ ਨੌਕਰੀ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ:

ਬੀ.ਫਾਰਮ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਫਾਰਮੇਸੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਸਟੇਟ ਫਾਰਮੇਸੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਤਹਿਤ ਖ਼ੁਦ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਫਾਰਮੇਸੀ ਖੋਲ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਨਤਕ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਦੋਨਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਦੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਲੱਭ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤਕਨੀਕੀ ਫਾਰਮੇਸੀ, ਕਲੀਨਿਕਲ ਫਾਰਮੇਸੀ, ਮੈਡੀਕਲ ਡਿਸਪੈਂਸਿੰਗ ਸਟੋਰ, ਸਿਹਤ ਕੇਂਦਰ, ਫੂਡ ਐਂਡ ਡਰੱਗ ਐਡਮਿਨਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ। ਫਰੈਸ਼ਰ ਦੀ ਔਸਤ ਤਨਖਾਹ 2 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ 3 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅਨੁਭਵ ਦੇ ਨਾਲ਼-ਨਾਲ਼ ਵੱਧਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ।

B.Pharm ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨੌਕਰੀ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਇਹ ਹਨ:

- Analytic Chemist
- Drug Inspector
- Medical Transcriptionist
- Teacher
- Professor
- Research Officer/ Manager
- Drug Technician
- Drug Therapist

NDA

ਕੋਰਸ:

10+2 ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਟੈੱਸਟ ਰਾਹੀਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਭਾਰਤੀ ਸੈਨਾ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨੋਂ ਸ਼ਾਖ਼ਾਵਾਂ ਥਲ ਸੈਨਾ (Army) , ਜਲ ਸੈਨਾ (Navy) ਅਤੇ ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ (Air force) ਵਿੱਚ ਬਤੌਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਫ਼ਸਰ ਸਿੱਧਾ ਭਰਤੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਦਾਖ਼ਲਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ:

- 10+2 ਤੋਂ ਬਾਅਦ UPSC ਰਾਹੀਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਪਰੀਖਿਆ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।ਪਹਿਲੀ ਪਰੀਖਿਆ ਹਰੇਕ ਸਾਲ ਮਾਰਚ-ਅਪ੍ਰੈਲ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਪਰੀਖਿਆ ਹਰੇਕ ਸਾਲ ਅਗਸਤ-ਸਤੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਪਰੀਖਿਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੁਣੇ ਗਏ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ **SSB (Service Selection Board**) ਦੁਆਰਾ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤਿੰਨ ਪਹਿਲੂਆਂ {ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ (**Personality**), ਸਰੀਰਕ (**Physical**) ਅਤੇ ਬੌਧਿਕ (**Intelligence**)} ਨੂੰ ਪਰਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਇੰਟਰਵਿਊ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਫ਼ਲ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ 4 ਸਾਲ ਦੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਇਹ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਵੀ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ 3 ਸਾਲ ਦੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ (**B.A., B. Sc. or B. Com.)** ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।ਇਹ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਪੂਨੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਖੜਕਵਾਸਲਾ ਵਿਖੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਖ਼ੀਰਲੇ (ਚੌਥੇ) ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਮਿਲਟਰੀ ਅਕੈਡਮੀ, ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਯੋਗਤਾ:

- ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੇ **10+2** ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ **10+2** ਦੇ ਪੇਪਰ ਦਿੱਤੇ ਹੋਣ। ਜਲ ਸੈਨਾ ਅਤੇ ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਲਈ **10+2** ਵਿੱਚੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੇ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ**,** ਰਸਾਇਣ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਗਣਿਤ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ਼ ਕੁੱਲ **70%** ਅੰਕ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।
- ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਉਮਰ **16 ½** ਤੋਂ **19 ½** ਸਾਲ ਦੇ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ।
- ਉਮੀਦਵਾਰ ਅਣਵਿਆਹਿਆ ਪੁਰਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕੋਰਸ ਦਾ ਖੇਤਰ:

ਇਸ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਸ ਉਮੀਦਵਾਰ ਭਾਰਤੀ ਸੈਨਾ (ਥਲ ਸੈਨਾ / ਨੇਵੀ / ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ) ਵਿੱਚ ਬਤੌਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਆੱਫ਼ੀਸਰ (ਲੈਫ਼ਟੀਨੈਂਟ) ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਵੇਗਾ।

ਅਦਾਰੇ:

National Defence Academy, Dehradun.
Jawahar Lal Nehru University, Khadakwasla, Pune.
Indian Military Academy, Dehradun.

TES (Technical Entry Scheme)

ਕੋਰਸ:

10+2 ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਟੈੱਸਟ ਰਾਹੀਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਭਾਰਤੀ ਸੈਨਾ ਵਿੱਚ ਬਤੌਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਆੱਫ਼ੀਸਰ (ਟੈਕਨੀਕਲ) ਸਿੱਧਾ ਭਰਤੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।ਇਸ 5 ਸਾਲਾ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਉਮੀਦਵਾਰ 4 ਸਾਲ ਦੀ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਉਪਰੰਤ ਲੈਫ਼ਟੀਨੈਂਟ ਵੱਜੋਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1 ਸਾਲ ਦੀ ਪੋਸਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਆੱਫ਼ੀਸਰ ਲੈਵਲ ਦੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ 8785/- ਰੁ: ਵਜੀਫਾ ਪ੍ਰਤੀ ਹਫ਼ਤਾ ਮਿਲੇਗਾ।

ਦਾਖ਼ਲਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ:

ਇਸ ਕੋਰਸ ਦੀ ਦਾਖ਼ਲਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ, ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਭਰਤੀ ਬੋਰਡ ਰਾਹੀਂ, 10+2 ਦੇ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਕੱਟ ਆੱਫ਼ ਲਿਸਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੱਟ ਆੱਫ਼ ਲਿਸਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ 5 ਦਿਨ ਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਟੈੱਸਟ ਅਤੇ ਗਰੁੱਪ ਟੈੱਸਟ, ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਦਾਖ਼ਲਾ ਫ਼ੀਸ ਨਹੀਂ ਹੈ।

Indian Army TES	**Important Dates**
Commencement of **application** form submission	2nd week of August

ਯੋਗਤਾ:

- ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੇ 10+2 ਵਿੱਚੋਂ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ, ਰਸਾਇਣ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਗਣਿਤ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ਼ ਘੱਟੋ - ਘੱਟ ਕੁੱਲ 70% ਅੰਕ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।
- ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਉਮਰ 16 ½ ਤੋਂ 19 ½ ਸਾਲ ਦੇ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ।
- ਉਮੀਦਵਾਰ ਅਣਵਿਆਹਿਆ ਪੁਰਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕੋਰਸ ਦਾ ਖੇਤਰ:

ਇਸ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਸ ਉਮੀਦਵਾਰ ਭਾਰਤੀ ਸੈਨਾ ਵਿੱਚ ਬਤੌਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਆੱਫ਼ੀਸਰ (ਲੈਫ਼ਟੀਨੈਂਟ ਟੈਕਨੀਕਲ) ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਵੇਗਾ। ਬਤੌਰ ਲੈਫ਼ਟੀਨੈਂਟ ਮੁੱਢਲੀ ਤਨਖ਼ਾਹ (56,100 – 1,77,500 ਅਤੇ ਭੱਤੇ ਵੱਖਰੇ) ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਹੋਵੇਗੀ।

ਅਦਾਰੇ:

- Military Engineering College, Bhopal.
- Military Engineering College, Allahabad.
- Military Engineering College, Punjab.
- Military Engineering College, Bengaluru.

MBBS (Bachelor of Medicine and Bachelor of Surgery)

ਕੋਰਸ: ਇਸ ਕੋਰਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਸਰਜਰੀ ਦੇ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦਾ ਕੋਰਸ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਇੰਟਰਨਸ਼ਿਪ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਦਾਖ਼ਲਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ:

ਇਸ ਕੋਰਸ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ’ਤੇ NEET (National Eligibility Cum Entrance Test) ਦੀ ਦਾਖ਼ਲਾ ਪਰੀਖਿਆ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ MBBS ਲਈ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਟੈਸਟ ਦੀ ਫ਼ੀਸ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ

General Category	**= 1500 ਰੁ:**
OBC	**= 1400 ਰੁ:**
SC/ST/PwD/TransGender	**= 800 ਰੁ:**

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਰਸ ਦੀ ਫ਼ੀਸ 10,000 ਰੁ: ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 6,00,000 ਰੁ: ਤੱਕ ਸਾਲਾਨਾ ਹੈ।

NEET Application Dates

Events	**Particulars**
Start **date** for **NEET Registration**	**First week of December.**

ਯੋਗਤਾ: ਇਸ ਟੈਸਟ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੇ **10+2** ਵਿੱਚੋਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ, ਰਸਾਇਣ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਜੀਵ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚੋਂ ਜਨਰਲ ਕੈਟਾਗਰੀ **50%** ਅਤੇ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੈਟਾਗਿਰੀ **40%** ਕੁੱਲ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਉਮਰ **17** ਤੋਂ **25** ਸਾਲ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਕੋਰਸ ਦਾ ਖੇਤਰ:

ਕੋਰਸ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ, ਸਟੇਟ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਊਂਸਲ, ਕੋਲ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ ਜਾਰੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਆਰੰਭ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੋਰਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਖੇਤਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹਨ:

- ਲੈਕਚਰਾਰ (ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ)
- ਵਿਗਿਆਨ
- ਡਾਕਟਰ (ਸਰਕਾਰੀ/ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ)
- ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ

ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਤਨਖ਼ਾਹ **3,00,000** ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ **15,00,000** ਰੁ: ਤੱਕ ਸਾਲਾਨਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਅਦਾਰੇ:

- **Guru Gobind Singh Medical College, Faridkot.**
- **Govt. Medical College, Amritsar.**
- **Govt. Medical College, Faridkot.**
- **Govt. Medical College, Patiala.**
- **AIIMS, Bathinda.**
- **Dayanand Medical College, Ludhiana.**
- **Christian Medical College, Ludhiana.**
- **Adesh Institute of Medical Sciences and Researches, Bathinda.**
- **Shri Guru Ramdas Institute of Medical Sciences and Researches, Amritsar.**
- **Punjab Institute of Medical Sciences, Jalandhar.**
- **Pt. BD Sharma Post Graduate Institute of Medical Sciences and Researches, Rohtak, Haryana.**
- **Kalpana Chawla Govt. Medical College, Karnal, Haryana.**
- **Shaheed Hassan Khan Govt. Medical College, Nalhar, Haryana.**
- **BPS Govt. Medical College for Women, Sonipat, Haryana.**
- **Maharaja Aggarsen Medical College, Agorah, Haryana.**
- **AIIMS New Delhi.**
- **Vardhman Mahavir Medical College, Safderjang, Delhi.**
- **Lady Hardinge Medical College, New Delhi.**
- **Govt. Medical College, Kota, Rajasthan.**
- **Sardar Patel Medical College, Bikaner, Rajasthan.**
- **Jwahar Lal Nehru Medical College, Ajmer, Rajasthan.**
- **SMS Medical College, Jaipur, Rajasthan.**
- **AIIMS Jodhpur, Rajasthan.**
- **And Many More.**

BDS (Bachelor of Dental Surgery)

ਕੋਰਸ:

ਇਹ ਇਕੱਲਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕੋਰਸ ਹੈ ਜੋ ਡੈਂਟਲ ਸਰਜਰੀ ਦਾ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸ਼ਨਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੈ। MBBS ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੋਣ ਦੇ ਪੱਧਰ ’ਤੇ ਇਸਦਾ ਦੂਸਰਾ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੰਦਾਂ ਨਾਲ਼ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ, ਸਰਜਰੀ ਅਤੇ ਦੰਦ ਬੀੜ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਰਸ 5 ਸਾਲ ਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 4 ਸਾਲ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਤੇ 1 ਸਾਲ ਦੀ ਇੰਟਰਨਸ਼ਿਪ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ Dental Council of India ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕੋਲ਼ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕਰਵਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਅਰੰਭ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਦਾਖ਼ਲਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ:

ਇਸ ਕੋਰਸ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ’ਤੇ NEET (National Eligibility Cum Entrance Test) ਦੀ ਦਾਖ਼ਲਾ ਪਰੀਖਿਆ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ **BDS** ਲਈ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਟੈਸਟ ਦੀ ਫ਼ੀਸ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ

General Category	**= 1500 ਰੁ:**
OBC	**= 1400 ਰੁ:**
SC/ST/PwD/TransGender	**= 800 ਰੁ:**

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਰਸ ਦੀ ਫ਼ੀਸ 100,000 ਰੁ: ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 8,00,000 ਰੁ: ਤੱਕ ਸਾਲਾਨਾ ਹੈ।

NEET Application Dates.

Events	**Particulars**
Start **date** for **NEET Registration**	1st week of December

ਯੋਗਤਾ:

ਇਸ ਟੈਸਟ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੇ 10+2 ਵਿੱਚੋਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ, ਰਸਾਇਣ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਜੀਵ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚੋਂ ਜਨਰਲ ਕੈਟਾਗਿਰੀ 50% ਅਤੇ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੈਟਾਗਿਰੀ 40% ਕੁੱਲ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਉਮਰ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 17 ਸਾਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਕੋਰਸ ਦਾ ਖੇਤਰ:

ਕੋਰਸ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ, ਡੈਂਟਲ ਕਾਉਂਸਲ ਆੱਫ਼ ਇੰਡੀਆ, ਕੋਲ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ ਜਾਰੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਅਰੰਭ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੋਰਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਖੇਤਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹਨ:

- ਲੈੱਕਚਰਾਰ (ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ)
- ਵਿਗਿਆਨੀ
- ਡਾਕਟਰ/ਡੈਂਟਿਸਟ (ਸਰਕਾਰੀ/ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ)
- ਡੈਂਟਲ ਸਰਜਨ
- ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ
- ਓਰਲ ਸਰਜਰੀ
- ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰ

ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਤਨਖ਼ਾਹ 4,00,000 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 6,00,000 ਰੁ: ਤੱਕ ਸਾਲਾਨਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਅਦਾਰੇ:

- Shri Guru Ramdas Ji Institute of Dental Science and Research, Amritsar.
- Genesis Institute of Dental Science and Research, Ferozepur.
- Christian Medical College, Ludhiana.
- National Dental College and Hospital, Mohali.
- Baba Jaswant Singh Institute of Dental Science and Research, Ludhiana.
- Guru Nanak Dev Institute of Dental Science and Research, Patiala.
- Adesh University, Bathinda.
- Govt. Medical College, Patiala.
- Baba Farid University, Faridkot.
- Govt. Dental College and Hospital, Patiala.
- Punjab Govt. Dental College and Hospital, Amritsar.
- Pt. BD Sharma Post Graduate Institute of Medical Sciences, Rohtak, Haryana.
- BRS Dental College, Panchkula.
- Kurukshetra University, Kurukshetra.
- HP Dental College and Hospital, Shimla.
- Himachal Dental College, Mandi.

B.V.Sc.(Bachelor of Veterinary Science)

ਕੋਰਸ

ਬੀ.ਵੀ.ਐੱਸ.ਸੀ. ਵੈਟਰਨਰੀ ਸਾਇੰਸ ਦੇ ਬੈਚਲਰ ਕੋਰਸ ਵਜੋਂ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵੈਟਰਨਰੀ ਸਾਇੰਸ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ 5 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਅੰਡਰ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਕੋਰਸ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਪਾਲਣ ਪੋਸ਼ਣ, ਇਲਾਜ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰਜਨਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਬੀ.ਵੀ.ਐੱਸ.ਸੀ. ਸਿਲੇਬਸ ਵਿੱਚ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਸਰੀਰ ਵਿਗਿਆਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਅਤੇ ਸਰਜਰੀ ਤੱਕ ਦੀ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੋਰਸ ਦੀ ਮਿਆਦ 5 ਸਾਲ- $5\frac{1}{2}$ ਸਾਲ

ਐਸਤਨ ਸਲਾਨਾ ਤਨਖਾਹ INR 5 **ਲੱਖ ਸਾਲਾਨਾ**

ਯੋਗਤਾ:

ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਵਿਸ਼ੇ ਵਜੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 50% ਦੇ ਨਾਲ਼ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ, ਰਸਾਇਣ, ਜੀਵ ਵਿਗਿਆਨ ਨਾਲ਼ 12 ਵੀਂ ਕਲਾਸ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ।

ਬੀ.ਵੀ.ਐੱਸ.ਸੀ. ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਉਮਰ 18 ਸਾਲ ਅਤੇ ਦਾਖ਼ਲਾ ਸਾਲ ਦੇ 31 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 25 ਸਾਲ ਹੈ। ਰਾਖਵੇਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਢਿੱਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਦਾਖ਼ਲਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਪਰੀਖਿਆ

B.V.Sc Important **Dates** 2020.

Important Events	**Tentative Dates**
Start **date** of **Application** Form	1st week of September
Last **Date** to submit the **application** form	2nd week of September
Declaration of Merit List	1st week of October
Allotment of Seats	TBA

Total ਐਸਤਨ ਕੁਲ ਫੀਸਾਂ 1,00,000 **ਰੁ:**

ਕੋਰਸ ਦਾ ਖੇਤਰ:

ਨੌਕਰੀ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵੈਟਰਨਰੀ ਡਾਕਟਰ, ਵੈਟਰਨਰੀ ਅਫ਼ਸਰ, ਵੈਟਰਨਰੀ ਰਿਸਰਚ ਅਸਿਸਟੈਂਟ, ਵੈਟਰਨਰੀ ਸਰਜਨ, ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਕ, ਸੋਸ਼ਲ ਵਰਕਰ, ਜੇ.ਆਰ.ਐੱਫ਼ /ਐੱਸ.ਆਰ.ਐੱਫ਼ ਆਦਿ ਕਾਮਨ ਜਾੱਬ ਸੈੱਕਟਰ ਐਨੀਮਲ ਹਸਪਤਾਲ, ਰਿਸਰਚ ਸੈਂਟਰ, ਐਗਰੀਕਲਚਰ ਯੂਨੀਵਰਿਸਟੀ, ਐਨੀਮਲ ਕੇਅਰ ਐੱਨ.ਜੀ.ਓ., ਐਨੀਮਲ ਕੇਅਰ ਕਲੀਨਿਕ, ਆਦ।

ਅਦਾਰੇ

- ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਵੈਟਨਰੀ ਐਂਡ ਐਨੀਮਲ ਸਾਇੰਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ।

BAMS (Bachelor of Ayurvadic Medicine and Surgery)

ਕੋਰਸ:

ਇਸ ਕੋਰਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਦਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਸਰਜਰੀ ਦੇ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦਾ ਕੋਰਸ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਇੰਟਰਨਸ਼ਿਪ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਦਾਖ਼ਲਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ:ਵੱਖ ਦਾਖ਼ਲਾ ਪਰੀਖਿਆਵਾਂ ਲਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ-ਇਸ ਲਈ ਤਿੰਨ ਵੱਖ :

1. **NEET:** ਇਸ ਕੋਰਸ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ’ਤੇ NEET (National Eligibility Cum Entrance Test) ਦੀ ਦਾਖ਼ਲਾ ਪਰੀਖਿਆ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ ’ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ **BAMS** ਲਈ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਟੈਸਟ ਦੀ ਫ਼ੀਸ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ

General Category = 1500 ਰੁ:

OBC = 1400 ਰੁ:

SC/ST/PwD/TransGender = 800 ਰੁ:

NEET Application Dates 2020.

Events	**Particulars**
Start **date** for **NEET Registration**	1st week of December

2. **OJEE (Orissa Joint Entrance Exam):** ਇਸ ਕੋਰਸ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ’ਤੇ **OJEE (Orissa Joint Entrance Exam)** ਦੀ ਦਾਖ਼ਲਾ ਪਰੀਖਿਆ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ ’ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ **BAMS** ਲਈ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਟੈਸਟ ਦੀ ਫ਼ੀਸ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਕੇਵਲ 1000 ਰੁ :ਹੈ।

OJEE 2020 Application Dates

Events	**Dates**
Release of the Application Form	1st week of **February**
Last Date of Fill the Application Form	Last week of **July**
Last Date of Paying the Fee	Last week of **August**

3. KEAM (Kerala Engineering, Agriculture and Medicine): ਇਸ ਕੋਰਸ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ’ਤੇ KEAM (Kerala Engineering, Agriculture and Medicine) ਦੀ ਦਾਖ਼ਲਾ ਪਰੀਖਿਆ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ ’ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ BAMS ਲਈ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਟੈਸਟ ਦੀ ਫ਼ੀਸ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ।

General Category = 700 ਰੁ:

SC = 300 ਰੁ:

ST = 0 ਰੁ: (Annual Income Less than Rs. 40,000)

KEAM Entrance Exam

Registration	February

ਯੋਗਤਾ:

For NEET:

ਇਸ ਟੈਸਟ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੇ 10+2 ਵਿੱਚੋਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ, ਰਸਾਇਣ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਜੀਵ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚੋਂ ਜਨਰਲ ਕੈਟਾਗਰੀ 50% ਅਤੇ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੈਟਾਗਿਰੀ 40% ਕੁੱਲ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਉਮਰ 17 ਤੋਂ 25 ਸਾਲ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

For OJEE:

ਇਸ ਟੈਸਟ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੇ 10+2 ਵਿੱਚੋਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ, ਰਸਾਇਣ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਜੀਵ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚੋਂ ਜਨਰਲ ਕੈਟਾਗਰੀ 50% ਅਤੇ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੈਟਾਗਿਰੀ 40% ਕੁੱਲ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਉਮਰ 17 ਤੋਂ 25 ਸਾਲ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

For KEAM:

ਇਸ ਟੈਸਟ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੇ 10+2 ਵਿੱਚੋਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ, ਰਸਾਇਣ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਗਣਿਤ ਵਿੱਚੋਂ 50% ਕੁੱਲ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਉਮਰ 17 ਤੋਂ 25 ਸਾਲ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਰਸ ਦੀ ਫ਼ੀਸ 2,00,000 ਰੁ: ਤੋਂ ਕੇ 3,00,000 ਰੁ: ਤੱਕ ਸਾਲਾਨਾ ਹੈ।

ਕੋਰਸ ਦਾ ਖੇਤਰ:

ਕੋਰਸ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ, ਸਟੇਟ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਊਂਸਲ, ਕੋਲ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ ਜਾਰੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਅਰੰਭ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੋਰਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਖੇਤਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹਨ:

- ਲੈੱਕਚਰਾਰ (ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ)
- ਵਿਗਿਆਨੀ
- ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਡਾਕਟਰ (ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ/ਸਰਕਾਰੀ)
- ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ

ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਤਨਖ਼ਾਹ 3,00,000 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 15,00,000 ਰੁ: ਤੱਕ ਸਲਾਨਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਅਦਾਰੇ :

- ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ, ਲੁਧਿਆਣਾ
- ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ, ਮੁਕਤਸਰ
- ਦਯਾਨੰਦ ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਕਾਲਜ, ਜਲੰਧਰ
- ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ
- ਬਾਬੇ-ਕੇ ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ, ਮੋਗਾ
- ਬਾਬਾ ਫ਼ਰੀਦ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ

BHMS (Bachelor of Homeopathic Medicine and Surgery)

ਕੋਰਸ:

ਇਸ ਕੋਰਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੋਮੀਓਪੈਥਿਕ ਦਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਸਰਜਰੀ ਦੇ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦਾ ਕੋਰਸ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਇੰਟਰਨਸ਼ਿਪ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਦਾਖ਼ਲਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ:ਵੱਖ ਦਾਖ਼ਲਾ ਪਰੀਖਿਆਵਾਂ ਲਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ-ਇਸ ਲਈ ਤਿੰਨ ਵੱਖ :

1. **NEET:** ਇਸ ਕੋਰਸ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ **NEET (National Eligibility Cum Entrance Test)** ਦੀ ਦਾਖ਼ਲਾ ਪਰੀਖਿਆ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ **BHMS** ਲਈ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਟੈਸਟ ਦੀ ਫ਼ੀਸ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ

General Category = 1500 ਰੁ:

OBC = 1400 ਰੁ:

SC/ST/PwD/TransGender = 800 ਰੁ:

NEET Application Dates 2020.

Events	**Particulars**
Start **date** for **NEET Registration**	1st week of December

2. **PUCET (Panjab University Common Entrance Test):** ਇਸ ਕੋਰਸ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ **PUCET (Panjab University Common Entrance Test)** ਦੀ ਦਾਖ਼ਲਾ ਪਰੀਖਿਆ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ **BHMS** ਲਈ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਟੈਸਟ ਦੀ ਫ਼ੀਸ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ।

General Category = 2175 ਰੁ:

SC/ST/TransGender = 1088 ਰੁ:

1st Year will be held from 2nd week of November onwards.

3. **KEAM (Kerala Engineering, Agriculture and Medicine)**: ਇਸ ਕੋਰਸ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ’ਤੇ **KEAM (Kerala Engineering, Agriculture and Medicine)** ਦੀ ਦਾਖ਼ਲਾ ਪਰੀਖਿਆ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ ’ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ **BHMS** ਲਈ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਟੈਸਟ ਦੀ ਫ਼ੀਸ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ

General Category = 700 ਰੁ:

SC = 300 ਰੁ:

ST = 0 ਰੁ: (Annual Income Less than Rs. 40,000)

KEAM Entrance Exam

Registration 1–28 Feb 2018

4. **IPUCET (Indraprastha University Common Entrance Test):** ਇਸ ਕੋਰਸ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ’ਤੇ **IPUCET (Indraprastha University Common Entrance Test)** ਦੀ ਦਾਖ਼ਲਾ ਪਰੀਖਿਆ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ **BHMS** ਲਈ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਟੈਸਟ ਦੀ ਫ਼ੀਸ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਕੇਵਲ 1200 ਰੁਹੈ। :

IPU CET Important Dates

Event	**Date**
IPU CET Application form	1st week of March
Last **Date** to Submit **IPU CET** Online **Application** Form	2nd week of August
IPU CET Application Correction Window	Mid August
IPU CET Exam	1st week of September

5. BVPCET (Bharti Vidyapeeth Common Entrance Test): ਇਸ ਕੋਰਸ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ’ਤੇ **BVPCET (Bharti Vidyapeeth Common Entrance Test)** ਦੀ ਦਾਖ਼ਲਾ ਪਰੀਖਿਆ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ ’ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ BHMS ਲਈ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਟੈਸਟ ਦੀ ਫ਼ੀਸ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਕੇਵਲ 1700 ਰੁ: (ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਨਾ ਮੋੜਨਯੋਗ) ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਰਸ ਦੀ ਫ਼ੀਸ 80,000 ਰੁ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ :2,00,000 ਰੁ: ਤੱਕ ਸਾਲਾਨਾ ਹੈ।

For **BVP CET** B.Tech:

Events	**Dates**
Starting of online **application** form	3rd week of January
Last **date** to submit **application**	3rd week of August 2020
Exam **date**	Last week of August

ਯੋਗਤਾ:

For NEET:

ਇਸ ਟੈਸਟ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੇ 10+2 ਵਿੱਚੋਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ, ਰਸਾਇਣ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਜੀਵ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚੋਂ ਜਨਰਲ ਕੈਟਾਗਰੀ 50% ਅਤੇ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੈਟਾਗਿਰੀ 40% ਕੁੱਲ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਉਮਰ 17 ਤੋਂ 25 ਸਾਲ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

For PUCET/IPUCET/BVPCET:

ਇਸ ਟੈਸਟ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੇ 10+2 ਵਿੱਚੋਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ, ਰਸਾਇਣ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਜੀਵ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚੋਂ 50% ਕੁੱਲ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਉਮਰ ਘੱਟੋ - ਘੱਟ 17 ਸਾਲ ਦੇ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

For KEAM:

ਇਸ ਟੈਸਟ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੇ 10+2 ਵਿੱਚੋਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ, ਰਸਾਇਣ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਗਣਿਤ ਵਿੱਚੋਂ 50% ਕੁੱਲ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਉਮਰ 17 ਤੋਂ 25 ਸਾਲ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਰਸ ਦੀ ਫ਼ੀਸ 2,00,000 ਰੁ: ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 3,00,000 ਰੁ: ਤੱਕ ਸਾਲਾਨਾ ਹੈ।

ਕੋਰਸ ਦਾ ਖੇਤਰ:

ਕੋਰਸ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ, ਸਟੇਟ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਊਂਸਲ, ਕੋਲ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ ਜਾਰੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਆਰੰਭ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੋਰਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਖੇਤਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹਨ:

- ਲੈੱਕਚਰਾਰ (ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ)
- ਵਿਗਿਆਨੀ
- ਹੋਮਿਓਪੈਥਿਕ ਡਾਕਟਰ (ਸਰਕਾਰੀ/ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ)
- ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ
- ਥੈਰੇਪਿਸਟ
- ਫਾਰਮਾਸਿਸਟ
- ਕੰਸਲਟੈਂਟ

ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਤਨਖ਼ਾਹ 25,000 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 50,000 ਰੁ: ਤੱਕ ਸਾਲਾਨਾ (ਤਜ਼ਰਬੇ ਸਮੇਤ) ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਅਦਾਰੇ:

- ਰਜਿੰਦਰਾ ਸਰਕਾਰੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ, ਪਟਿਆਲਾ
- ਬਾਬਾ ਫ਼ਰੀਦ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਹੈਲਥ ਸਾਇੰਸਜ਼, ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ
- ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਹੋਮੀਓਪੈਥਿਕ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ, ਲੁਧਿਆਣਾ
- ਲਾਰਡ ਸ਼ਿਵਾ ਹੋਮੀਓਪੈਥਿਕ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ, ਲੁਧਿਆਣਾ
- ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਸ਼ਿਮਲਾ
- ਸੋਲਨ ਹੋਮਿਓਪੈਥਿਕ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ, ਸੋਲਨ
- ਜੇ ਆਰ ਕਿਸਾਨ ਹੋਮਿਓਪੈਥਿਕ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ, ਰੋਹਤਕ
- ਨਹਿਰੂ ਹੋਮਿਓਪੈਥਿਕ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ
- ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਇੰਦਰਪ੍ਰਸਥ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ

Bachelor of Architecture

ਕੋਰਸ:

ਇਹ ਇੱਕ 5 ਸਾਲਾ ਬੈਚਲਰ ਕੋਰਸ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਥਿਓਰੈਟੀਕਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਗਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭੌਤਿਕ ਢਾਂਚਿਆਂ ਦੀ ਪਲਾਨਿੰਗ, ਡਿਜ਼ਾਇਨਿੰਗ ਅਤੇ ਕੰਸਟ੍ਰੱਕਸ਼ਨ ਦੀ ਕਲਾ ਸਿਖਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਿਲਡਿੰਗ ਬਣਤਰ ਨਾਲ਼ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਰ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ (ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸੁੰਦਰੀਕਰਨ ਤੱਕ) ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਯੋਗਤਾ:

- **AAT** ਲਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ 10+2 ਵਿੱਚੋਂ 50% ਅੰਕ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।
- **NATA** ਲਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ, ਰਸਾਇਣ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਗਣਿਤ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ਼ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਕੁੱਲ 50% ਅੰਕ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਦਾਖ਼ਲਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ:

ਇਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਦਾਖ਼ਲਾ ਪਰੀਖਿਆਵਾਂ ਹਨ

NATA (National Aptitude Test in Architecture).

ਇਸ ਦੀ ਫ਼ੀਸ ਅਤੇ ਪਰੀਖਿਆ ਦੋ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ

ਜਨਰਲ ਕੈਟਾਗਰੀ ਫੇਜ਼ 1	= 2000ਰੁ:
ਫੇਜ਼ 2	= 2000ਰੁ:
ਇਕੱਠੀ	=3800ਰੁ:
ਐੱਸ.ਸੀ./ਐੱਸ.ਟੀ. ਫੇਜ਼ 1	= 1700ਰੁ:
ਫੇਜ਼ 2	= 1700ਰੁ:
ਇਕੱਠੀ	= 3100ਰੁ:

AAT (Architecture Aptitude Test)

- ਇਹ ਟੈੱਸਟ ਕੇਵਲ IIT ਲਈ ਹੈ।
- ਇਸ ਟੈੱਸਟ ਲਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦਾ JEE Advance ਕਲੀਅਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪਰੀਖਿਆ ਫ਼ੀਸ:

ਜਨਰਲ ਕੈਟਾਗਰੀ ਦੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਲਈ	=2600 + GST ਰੁ:
ਐੱਸ.ਸੀ./ਐੱਸ.ਟੀ. ਔਰਤਾਂ ਲਈ	= 1300 + GST ਰੁ:

ਇਸਦੀ ਕੋਰਸ ਫ਼ੀਸ 50,000 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 2,00,000 ਰੁ: ਤੱਕ ਸਾਲਾਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

B.Arch Entrance Exam Schedule.

Name of Exam	JEE Main (Paper-II)
Date of Exam (New Dates Released)	From 1st week of September
Application Form Release Date	1st week of February
Last Date of Submit Application Form	Last week of May
Exam Mode	Online

ਕੋਰਸ ਦੇ ਖੇਤਰ:

ਇਸਦੀ ਮੰਗ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ:

- Achrological Department.
- National Building Organisation.
- Ministry of Defence.
- Railway
- Private Builders
- PWD
- Housing and Urban Development Corporation.
- Lecturer after Master Degree.

ਅਦਾਰੇ:

- Lovely Professional University, Jalandhar.
- Chitkara University, Patiala.
- Desh Bhagat University, Gobindgarh.
- Indoglobal College of Architecture, Mohali.
- College of Architechture, Ropar.
- PTU Jalandhar.
- Giani Jail Singh Campus College, Bathinda.
- RIMT Gobindgarh.
- GNDU, Amritsar.
- Chandigarh Technical University, Ludhiana.
- Govt. Polytechnic College, Bathinda.
- Mai Bhago Polytechnic College for Girls, Amritsar.
- Govt. Polytechnic College for Girls, Patiala.

- Sushant University, Gurgaon.
- Lingaya's Vidyapeeth, Faridabad.
- Amity University, Gurgaon.
- National Institute of Technology, Hamirpur.
- Rajiv Gandhi Govt. Engineering College, Kangra.
  HP Technical University, Hamirpur.

B. Sc. (Bachelor of Science)

ਕੋਰਸ:

ਬੈਚਲਰ ਔੱਫ਼ ਸਾਇੰਸ (ਬੀ.ਐੱਸ.ਸੀ.) ਇੱਕ ਅੰਡਰ ਗ੍ਰੈਜੁਏਟ ਡਿਗਰੀ ਕੋਰਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ 12ਵੀਂ ਕਲਾਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਇੰਸ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕੋਰਸ ਹੈ। ਬੀ.ਐੱਸ.ਸੀ. ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਮ ਬੈਚਲਰ ਔੱਫ਼ ਸਾਇੰਸ ਹੈ। ਕੋਰਸ ਉਹਨਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦ ਕੋਰਸ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਇੰਸ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਕਰੀਅਰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਬਹੁਗਿਣਤੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬੀ.ਐੱਸ.ਸੀ. ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ :

B. Sc. (Medical/ Non Medical)
B. Sc. (IT & Software)
B. Sc. (Computer Science)
B. Sc. (Nursing)
B. Sc. (Fashion Designing)
B. Sc. (Agriculture)
B. Sc. (Biotechnology)
B. Sc. (Hospitality)
B. Sc. (Animation)
B. Sc. (PhysioTherapy)

ਬੀ.ਐੱਸ.ਸੀ. ਦਾ ਕੋਰਸ ਪੂਰੇ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਪਾਰਟ-ਟਾਈਮ ਕੋਰਸ ਵਜੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਧਾਰਨ ਬੀ.ਐੱਸ.ਸੀ. ਜਾਂ ਬੀ.ਐੱਸ.ਸੀ. (ਆਨਰਜ਼) ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕੋਰਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਗਣਿਤ ਵਿੱਚ ਮਜ਼ਬੂਤ ਰੁਚੀ ਅਤੇ ਪਿਛੋਕੜ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਰਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਵੀ ਲਾਭਕਾਰੀ ਹੈ ਜੋ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਅੰਤਰ-ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਵਿਗਿਆਨ ਕੈਰੀਅਰ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਬੀ.ਐੱਸ.ਸੀ. ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਮੀਦਵਾਰ ਮਾਸਟਰ ਔੱਫ਼ ਸਾਇੰਸ (ਐਮ.ਐੱਸ.ਸੀ.) ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਨੌਕਰੀ-ਮੁਖੀ ਕੋਰਸ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਦਾਖ਼ਲਾ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਯੋਗਤਾ

ਬੀ.ਐੱਸ.ਸੀ. ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਇੰਸ ਸਟਰੀਮ ਵਿਚ ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਜਮਾਤ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 50% - 60% ਕੁਲ ਅੰਕ ਨਾਲ਼ ਪਾਸ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੀ.ਐੱਸ.ਸੀ. ਦੇ ਦਾਖ਼ਲਿਆਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਘੱਟੋ ਘੱਟ

ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਇੱਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ / ਕਾਲਜ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਿਨੈ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬੀ.ਐੱਸ.ਸੀ. ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਐਮ.ਐੱਸ.ਸੀ. ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨ।

B.Sc Application Dates

Event	**Date**
Online **registration** starts (UG Programmes)	3rd week of June
Online **Registration** starts (For PG Programmes)	3rd week of June
Last **date** of online **application** submission (UG/ PG)	Last week of August (For UG only)
Application correction	Mid September to 1st week of October

ਕੋਰਸ ਦਾ ਖੇਤਰ:

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨੌਕਰੀ ਪ੍ਰੋਫ਼ਾਈਲ ਹਨ ਜੋ ਬੀ.ਐੱਸ. ਸੀ. ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਕੋਰਸ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ:

- ਰਿਸਰਚ ਸਾਇੰਟਿਸਟ
- ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਹਾਇਕ
- ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਮਾਹਿਰ
- ਕੁਆਲਟੀ ਕੰਟਰੋਲ ਮੈਨੇਜ਼ਰ
- ਅੰਕੜਾ ਵਿਗਿਆਨੀ
- ਅਧਿਆਪਕ
- ਤਕਨੀਕੀ ਲੇਖਕ
- ਲੈੱਬ ਕੈਮਿਸਟ

ਅਦਾਰੇ

ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਨਾਲ਼ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਾਰੇ ਕਾਲਜ

- ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
- ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ
- ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
- ਸੀ ਟੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ
- ਚਿਤਕਾਰਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ
- ਲਵਲੀ ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸ਼ਨਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਜਲੰਧਰ ਆਦਿ..........

DMLT (Diploma in Medical Laboratory Technology)

ਕੋਰਸ: ਮੈਡੀਕਲ ਲੈਬਾਰਟਰੀ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ (ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਟੀ.) ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਇਕ ਸ਼ਾਖਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕਲੀਨੀਕਲ ਲੈਬਾਰਟਰੀ ਟੈਸਟਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ, ਇਲਾਜ ਅਤੇ ਰੋਕਥਾਮ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਵਿਚ ਸਰੀਰ ਦੇ ਤਰਲਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਟਿਸ਼ੂ ਅਤੇ ਲਹੂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮੈਡੀਕਲ ਲੈਬਾਰਟਰੀ ਟੈਕਨੋਲੋਜਿਸਟ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕਾਰਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਲਾਇਡਾਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਟਿਸ਼ੂਆਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਨਮੂਨੇ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ, ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਦੇ ਉਪਕਰਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਖ਼ੂਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਖ਼ੂਨ ਦੀ ਟਾਈਪਿੰਗ ਵਰਗੇ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਯੋਗਤਾ:

ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਕਲਾਸ 12 ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 45-50% ਅੰਕ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ , ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ, ਰਸਾਇਣ ਅਤੇ ਜੀਵ ਵਿਗਿਆਨ ਵਰਗੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ।

ਦਾਖ਼ਲਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ: ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਡੀ.ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਟੀ. ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਕੋਈ ਉਮਰ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ. ਆਪਣੇ ਉੱਚ ਸੈਕੰਡਰੀ ਪਰੀਖਿਆ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਡੀ.ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਟੀ. ਕੋਰਸ ਲਈ ਵੀ ਬਿਨੈ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਕੋਰਸ ਦੀ ਫ਼ੀਸ **30** ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ **80** ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਹੈ।

DMLT Admissions Important **Dates**.

Event	**Date (Tentative)**
Start **Date** of **Application** Form	May 2020
Last **Date** of **Application** Form	July 2020

ਕੋਰਸ ਦਾ ਖੇਤਰ:

- ਹਸਪਤਾਲਾਂ/ਲੈਬਾਰਟਰੀ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ
- ਖ਼ੁਦ ਦੀ ਲੈਬਾਰਟਰੀ

ਅਦਾਰੇ:

- ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆੱਫ਼ ਮੈਡੀਕਲ ਤਕਨਾਲੋਜੀ, ਪਟਿਆਲਾ
- ਲਾਲਾ ਲਾਜਪਤ ਰਾਏ ਕਾਲਜ ਆੱਫ਼ ਫਾਰਮੇਸੀ, ਮੋਗਾ
- ਸਰਕਾਰੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
- ਸਰਕਾਰੀ ਪੋਲੀਟੈਕਨਿਕ ਕਾਲਜ, ਮੁਹਾਲੀ
- ਆਦੇਸ਼ ਗਰੁੱਪ ਆੱਫ਼ ਇੰਸੀਟਿਊਸ਼ਨ ਬਠਿੰਡਾ
- ਜੀ. ਐੱਚ. ਜੀ ਕਾਲਜ ਆੱਫ਼ ਫਾਰਮੇਸੀ, ਸੁਧਾਰ

COURSES AFTER 10+2 VOCATIONAL?

1. Vocational Education
2.Group Wise & Trades Wise
3. Group &Trade Wise Introduction
4. Agriculture Group
4.1 Horticulture
5. Engineering and Technology Group
6. Home Science Group
7. Buisness & Commerce Group
8. Eligibility of Admission in Diploma Colleges

Apprenticeship

Index (ਤਤਕਰਾ)

1.Vocational Education (ਕਿੱਤਾ ਮੁਖੀ ਸਿੱਖਿਆ)

2.Group Wise & Trades Wise (ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਟਰੇਡਾਂ ਦੀ ਗਰੁੱਪਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵੰਡ)

3. Group &Trade Wise Introduction (ਗਰੁੱਪ ਅਤੇ ਟਰੇਡ ਵਾਈਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ)

4. Agriculture Group (ਐਗਰੀਕਲਚਰ ਗਰੁੱਪ)

4.1 **Horticulture** (**ਹੌਰਟੀਕਲਚਰ**)

5. Engineering and Technology Group (ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਅਤੇ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਗਰੁੱਪ)

5.1 Auto Mobile Engineering (**ਆਟੋ ਮੋਬਾਈਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ**)

5.2 Architecture (***ਆਰਕੀਟੈਕਚਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ***)

5.3 Computer Science(**ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ**)

5.4 Electrical (**ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕਲ**)

5.5 Electronics (ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕਸ)

5.6 Mechanical (ਮਕੈਨੀਕਲ)

6. Home Science Group (ਹੋਮ ਸਾਇੰਸ ਗਰੁੱਪ)

6.1 Food preservation (**ਭੋਜਨ ਦੀ ਸੰਭਾਲ**)

6.2 Garment Making (**ਗਾਰਮੈਂਟ ਮੈਕਿੰਗ**)

6.3Textile Designing (***ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਡਿਜ਼ਾਈਨਿੰਗ***)

6.4 Textile Weaving (ਟੈਕਸਟਾਈਲ **ਵੀਵਿੰਗ**)

6.5 Knitting Technology (**ਨਿਟਿੰਗ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ**)

7. Buisness & Commerce Group (ਬਿਜ਼ਨੈੱਸ ਅਤੇ ਕਾੱਮਰਸ ਗਰੁੱਪ)

7.1 Banking Financial Services (**ਬੈਂਕਿੰਗ ਵਿੱਤੀ ਸੇਵਾਵਾਂ**)

7.2 Taxation Practice (**ਕਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ**)

7.3 Insurance (**ਬੀਮਾ**)

7.4 Marketing (**ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ**)

7.5 Modern Office Practice (**ਮਾਡਰਨ ਆਫ਼ਿਸ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ**)

7.6 Cooperative Management (**ਸਹਿਕਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ**)

7.7 Import and Export Management (**ਆਯਾਤ ਅਤੇ ਨਿਰਯਾਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ**)

8. Eligibility of Admission in Diploma Colleges (ਡਿਪਲੋਮਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲੇ ਲਈ ਮੁੱਢਲੀ ਯੋਗਤਾ)

9.Apprenticeship (ਅਪ੍ਰੈਂਟਿਸਸ਼ਿਪ)

ਕਿੱਤਾ ਮੁਖੀ ਸਿੱਖਿਆ Vocational Education

ਕਿੱਤਾ ਮੁਖੀ - ਕਿੱਤਾ ਮੁਖੀ ਸਿੱਖਿਆ ਉਹ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ ਜੋ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਟੈਕਨੀਸ਼ੀਅਨ Semi Skilled Worker/ਕਾਰੀਗਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਿੱਤਾ ਮੁਖੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਕੈਰੀਅਰ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੈਕੰਡਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਿੱਤਾ ਮੁਖੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਚੱਕਣ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਨੂੰ ਠੱਲ ਪਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਮੇਂ **19** ਟਰੇਡਾਂ ਜੋ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਨੂੰ **04** ਮੇਜਰ ਗਰੁੱਪਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਟਰੇਡਾਂ ਦੀ ਗਰੁੱਪਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵੰਡ:

1.ਐਗਰੀਕਲਚਰ ਗਰੁੱਪ

2. ਟੈਕਨੀਕਲ ਗਰੁੱਪ

3. ਹੋਮ ਸਾਇੰਸ ਗਰੁੱਪ

4. ਬਿਜ਼ਨੈੱਸ ਗਰੁੱਪ

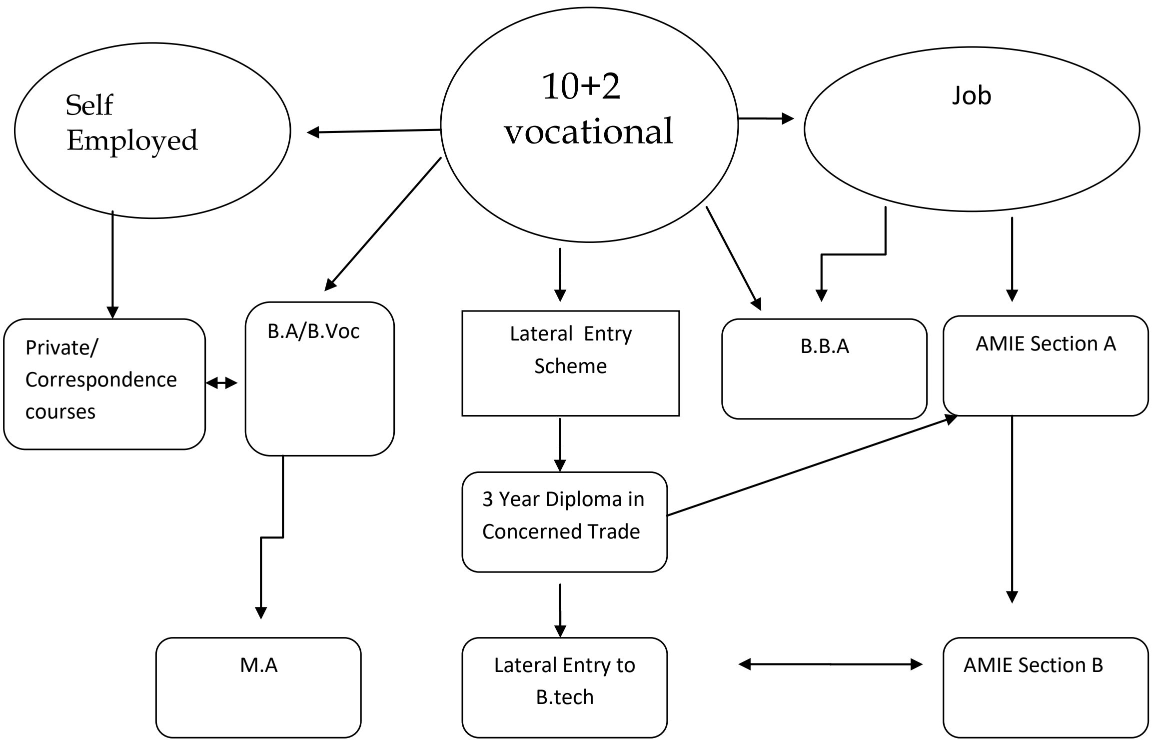

Group Wise & Trades Wise
ਗਰੁੱਪ ਵਾਈਜ਼ ਅਤੇ ਟਰੇਡ ਵਾਈਜ਼

Agriculture Group	Engineering & Technology Group	Home Science Group	Business And Commerce Group
1. Horticulture	1. Auto Mobile 2. Architecture 3. Computer Science 4. Electrical 5. Electronics 6. Mechanical	1. Food preservation 2. Garment Making 3. Textile Designing 4. Textile Weaving 5. Knitting Technology	1. Banking and Financial Services 2. Taxation Practice 3. Insurance 4. Marketing 5. Office Practice 6. Cooperative Management 7. Import and Export Management

ਐਗਰੀਕਲਚਰ ਗਰੁੱਪ (Agriculture Group)

Trade : Horticulture (ਹੋਰਟੀਕਲਚਰ)

- ਬਾਗ਼ਬਾਨੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੀ ਇਕ ਸ਼ਾਖਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਫ਼ਲ, ਸਬਜ਼ੀਆਂ, ਫ਼ੁੱਲ, ਸਜਾਵਟੀ ਪੌਦਿਆਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰਕ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਮਸਾਲੇ, ਦਵਾਈਆਂ , ਫਸਲਾਂ, ਮਧੂ ਮੱਖੀ ਪਾਲਣ ਦੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ, ਮਸ਼ਰੂਮ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਅਤੇ ਵਰਮੀਕਲਚਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਅੱਜ ਇਹ ਲੈਂਡਸਕੇਪਿੰਗ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- HORTICULTURE IS A BRANCH OF AGRICULTURAL SCIENCE. IT DEALS WITH FRUITS, VEGETABLES, FLOWERS AND LANDSCAPE GARDENING. THUS HORTICULTURE IS AN ART OF AND PRACTICE OF GARDENING, CULTIVATING PLANTS, TREES, DECORATIVE INDOOR AND LANDSCAPE PLANTS.
- **HORTICULTURE IS DIVIDED INTO FOUR BRANCHES**
  - **A. POMOLOGY**
  - **B. OLERICULTURE**
  - **C. FLORICULTURE**
  - **D. LANDSCAPE**

SUBJECTS IN HORTICUTURE TRADE

10+1	10+2
GENERAL ENGLISH	GENERAL ENGLISH
GENERAL PUNJABI	GENERAL PUNJABI
COMPUTER SCIENCE	COMPUTER SCIENCE
E.V.S	E.V.S
WELCOME LIFE	WELCOME LIFE
GENERAL FOUNDATION COURSE --1	GENERAL FOUNDATION COURSE--2
FUNDAMENTAL OF HORTICULTURE	LAND SCAPE AND FLORICULTURE
POMOLOGY	COMMERCIAL CROPS
OLERICULTURE	POST HARVEST TECHNOLOGY AND PRESERVATION

COURSES AVAILABLE

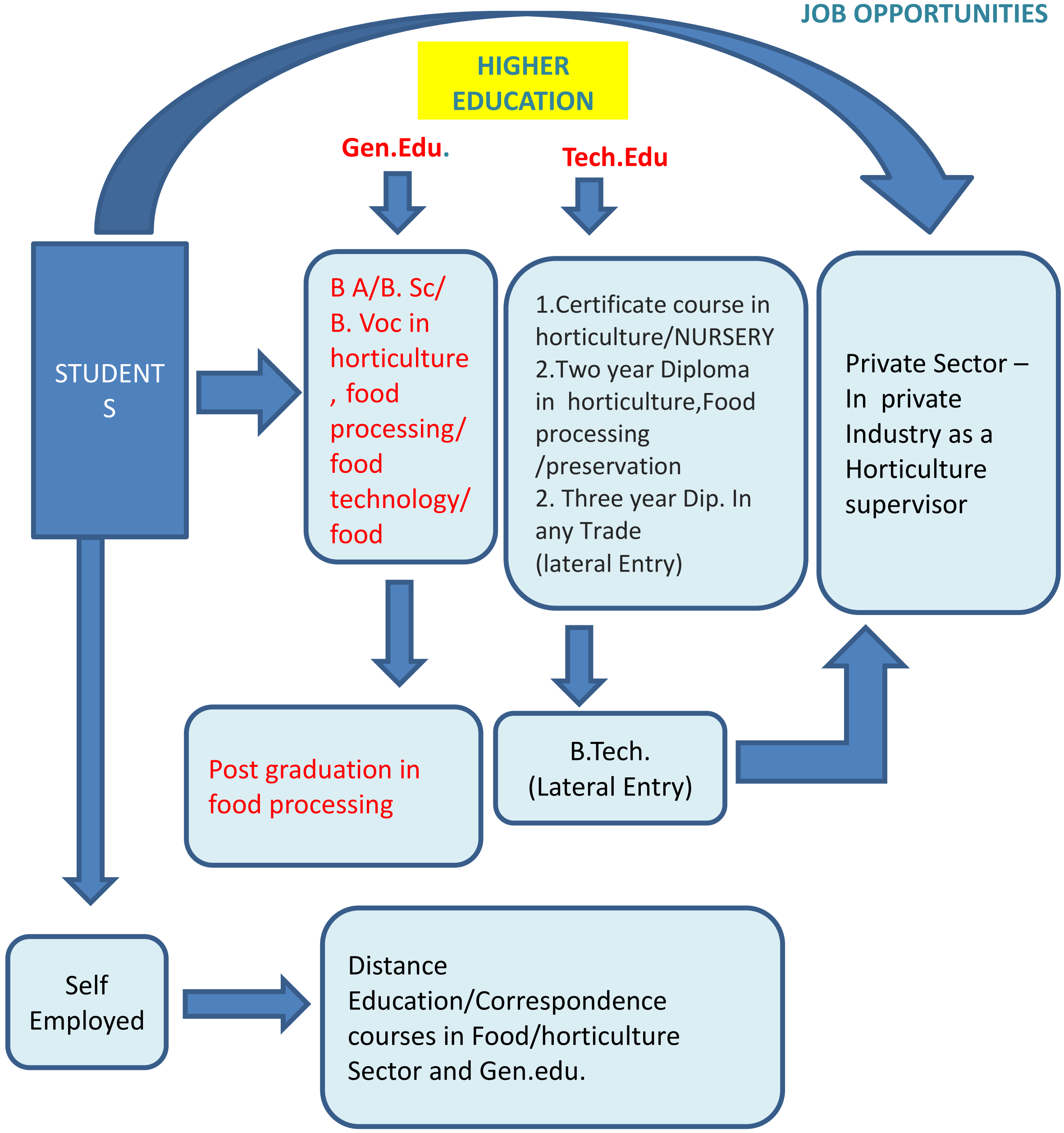

Job Opportunity

Students can set up their own Food Industry Like Apiculture, Production of Mushroom by help of banks and other different program run by government.

ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ’ਤੇ ਆਪਣੀ ਨਰਸਰੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ਼ ਉਹ ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜੋ ਵੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੌਰਟੀਕਲਚਰ supervisor ਦਾ ਕੋਰਸ PAU ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰੀ ’ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਵਜ਼ੀਫਾ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖ਼ਰਚ ਵੀ ਬਹੁਤ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਟਰੇਨਿੰਗ ਉਪਰੰਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਨਿਜੀ ਖੇਤਰ ਅਦਾਰੇ ਵਿਚ ਹੌਰਟੀਕਲਚਰ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਕਲੀਨਿਕ ਵੀ ਖੋਲ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਬਾਗ਼ਵਾਨੀ ਸੰਬੰਧੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਮਸਿਆ ਦਾ ਹਾਲ ਦੱਸ ਕੇ ਪੈਸੇ ਕਮਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇੰਜੀਨਿੰਰਿੰਗ ਅਤੇ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਗਰੁੱਪ

Engineering & Technology Group

1. **Trade : Auto Mobile Engineering (ਆਟੋ ਮੋਬਾਈਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ)**

- **ਇਹ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕੋਰਸਾਂ ਦੀ ਇਕ ਸ਼ਾਖਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ 12ਵੀਂ ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਕੋਰਸਾਂ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਵਾਹਨ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਦੀ ਇਕ ਬ੍ਰਾਂਚ ਹੈ। ਵਾਹਨ, ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ, ਟਰੱਕ, ਬੱਸਾਂ ਆਦਿ ਨਾਲ਼ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ।**
- It is a branch of engineering courses comes under courses after 12th VOCATIONAL which deals with designing, operating and constructing automobiles. It is also a branch of Vehicle Engineering which works with automobiles, motorcycles, trucks, buses, etc.

SUBJECTS IN AUTO MOBILE ENGINEERING TRADE

10+1	10+2
GENERAL ENGLISH	GENERAL ENGLISH
GENERAL PUNJABI	GENERAL PUNJABI
COMPUTER SCIENCE	COMPUTER SCIENCE
E.V.S	E.V.S
WELCOME LIFE	WELCOME LIFE
GENERAL FOUNDATION COURSE --1	GENERAL FOUNDATION COURSE--2
ENGINEERING DRAWING	WORKSHOP TECHNOLOGY
AUTOMOBILE ENGINE	GARAGE PRACTICE AND MANAGEMENT
TRANSMISSION SYSTEM	AUTOMOBILE SUSPENSION AND CONTROL

COURSES AVAILABLE

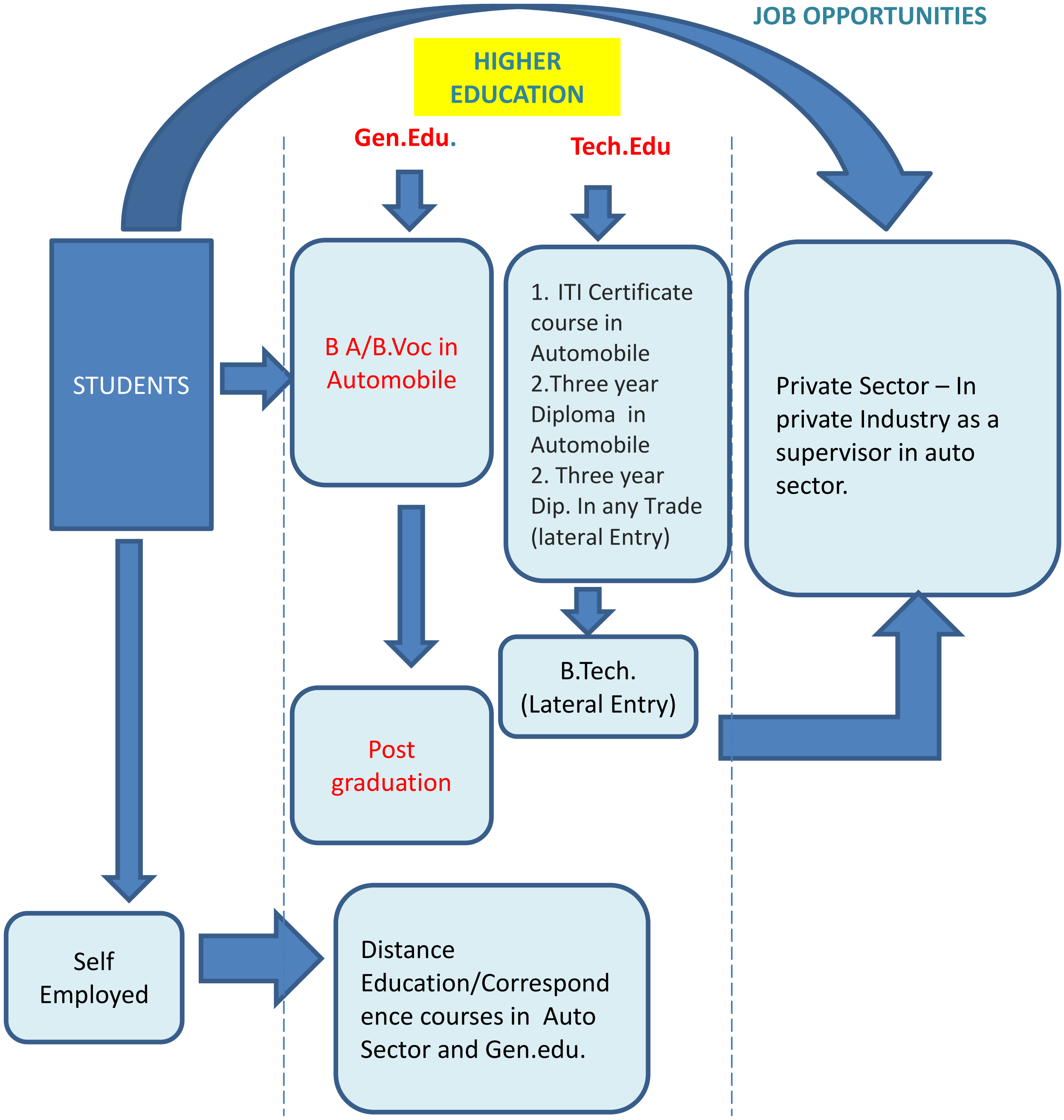

JOB OPPORTUNITIES

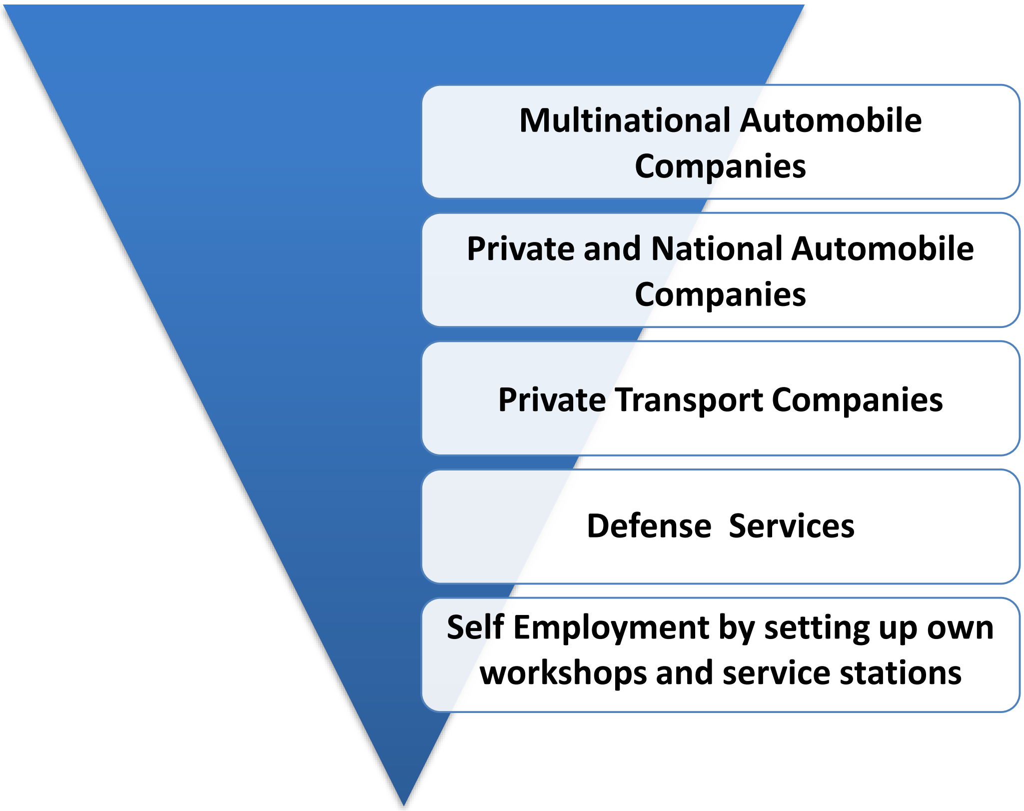

2. Trade : Architecture (*ਆਰਕੀਟੈਕਚਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ*)

ਆਰਕੀਟੈਕਚਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਅਤੇ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ. ਇਹ ਛੋਟੇ ਮਕਾਨਾਂ, ਹੋਟਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸਕਾਈਸਕੈਰਾਪਰਾਂ ਅਤੇ ਮਾਲਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮਕੈਨੀਕਲ ਅਤੇ ਸਟਰਕਚਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਤ ਹੈ। ਆਰਕੀਟੈਕਚਰਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਬਿਲਡਿੰਗ ਦੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨਿੰਗ ਅਤੇ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਦੂਜੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਨਾਲ਼ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ।ਇਹ ਇਕ ਵਿਲੱਖਣ ਕੋਰਸ ਹੈ ਜੋ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਨੂੰ ਕਲਾਵਾਂ ਨਾਲ਼ ਮਿਲਾਉਂਦਾ ਹੈ।

Architecture Engineering and application of engineering principles and technology for construction.

- It is focused on designing the mechanical and structural systems of building from small houses, hotels to large skyscrapers and malls. Architectural engineers work with other engineers for the designing and construction of building. It is a unique course which blends technology with arts.

SUBJECTS IN ARCHITECTURE TRADE

10+1	10+2
GENERAL ENGLISH	GENERAL ENGLISH
GENERAL PUNJABI	GENERAL PUNJABI
COMPUTER SCIENCE	COMPUTER SCIENCE
E.V.S	E.V.S
WELCOME LIFE	WELCOME LIFE
GENERAL FOUNDATION COURSE --1	GENERAL FOUNDATION COURSE--2
ENGINEERING DRAWING -1	ENGINEERING DRAWING -2
WORKSHOP PRACTICE-1	WORKSHOP PRACTICE-2
BASIC OF BUILDING CONSTRUCTION	CONSTRUCTION MATERIAL AND ESTIMATION

COURSES AVAILABLE

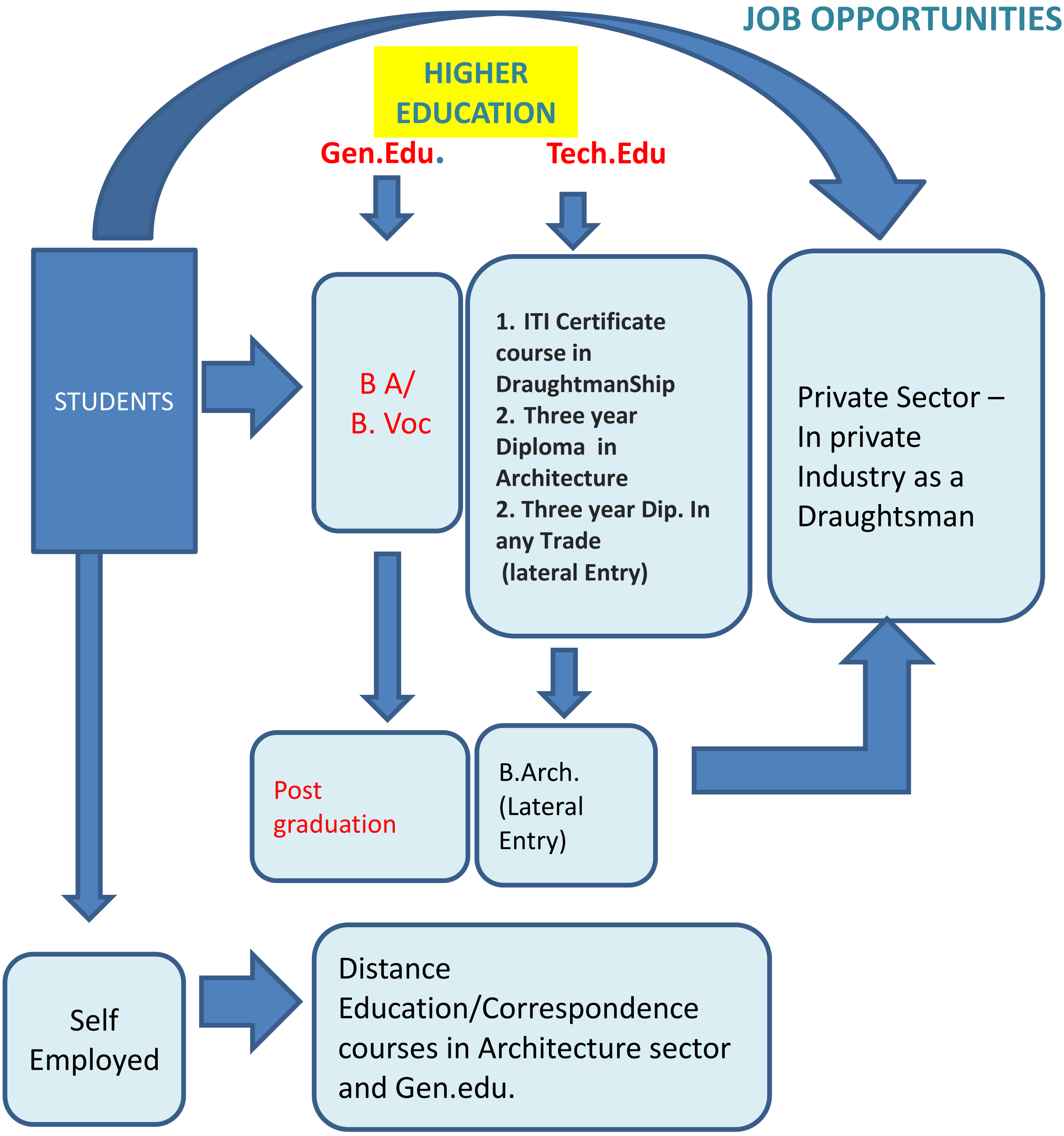

3.Trade Computer Science(ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ)

ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ (CS) **ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਅਤੇ ਐਲਗੋਰਿਦਮਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਹੈ ,ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਅਤੇ ਸਾੱਫ਼ਟਵੇਅਰ ਡਿਜ਼ਾਈਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਅਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਕੁਝ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਖੇਤਰ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅਜੋਕੇ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਆਉਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਬਿਹਤਰੀਨ ਦਿਮਗਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।**

Computer science (CS) is the study of computers and algorithmic processes including their principles, their hardware and software designs, their applications. The expertise of computer scientists and computer engineers overlap in certain areas but computer science is a profession in its own right and one that attracts some of the world's brightest minds.

SUBJECTS IN COMPUTER SCIENCE TRADE

10+1	10+2
GENERAL ENGLISH	GENERAL ENGLISH
GENERAL PUNJABI	GENERAL PUNJABI
COMPUTER SCIENCE	COMPUTER SCIENCE
E.V.S	E.V.S
WELCOME LIFE	WELCOME LIFE
GENERAL FOUNDATION COURSE --1	GENERAL FOUNDATION COURSE--2
COMPUTER FUNDAMENTALS	DESKTOP PUBLISHING
PROGRAMMING IN C	OBJECT ORIENTED PROGRAMMING IN C++
BASIC OF WEB DESIGNING	NETWORKING

COURSES AVAILABLE

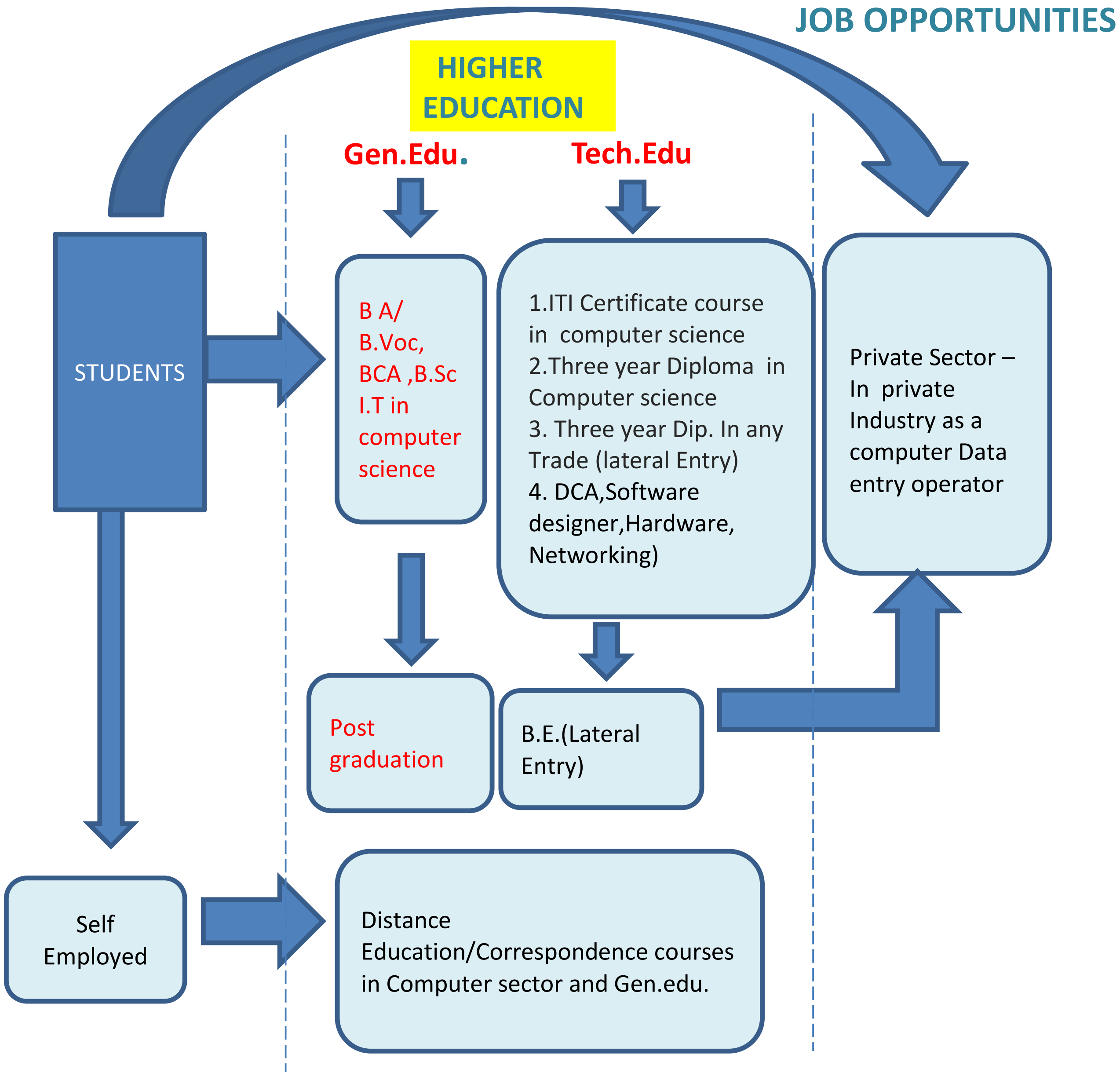

4.Electrical (ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕਲ)

ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕਲ ਇੰਜ਼ੀਨੀਅਰਿੰਗ ਦੀ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਾਖਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਪਕਰਨਾਂ, ਯੰਤਰਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ, ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨਾਲ਼ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਜੋ ਬਿਜਲੀ, ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕਸ ਅਤੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਮੈਗਨੈਟਿਜ਼ਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।ਇਹ 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਅੱਧ ਵਿਚ ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਫ਼, ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਉਤਪਾਦਨ, ਵੰਡ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਵਪਾਰੀਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਪਛਾਣਯੋਗ ਕਿੱਤੇ ਵਜੋਂ ਉੱਭਰਿਆ।

Electrical Engineering is an engineering discipline concerned with the study, design and application of equipment, devices and systems which use electricity, electronics , and electromagnetism. It emerged as an identifiable occupation in the latter half of the 19th century after commercialization of the electric telegraph, the telephone, and electrical power generation , distribution and Use.

SUBJECTS IN ELECTRICAL TRADE

10+1	10+2
GENERAL ENGLISH	GENERAL ENGLISH
GENERAL PUNJABI	GENERAL PUNJABI
COMPUTER SCIENCE	COMPUTER SCIENCE
E.V.S	E.V.S
WELCOME LIFE	WELCOME LIFE
GENERAL FOUNDATION COURSE --1	GENERAL FOUNDATION COURSE--2
BASIC ELECRICITY	ELEMENTS OF ELECTRICAL TECHNOLOGY
ELECRICAL DOMESTIC APPLIANCES-1	ELECRICAL DOMESTIC APPLIANCES-2
MATERIAL AND WORKSHOP PRACTICE-1	MATERIAL AND WORKSHOP PRACTICE-2

COURSES AVAILABLE

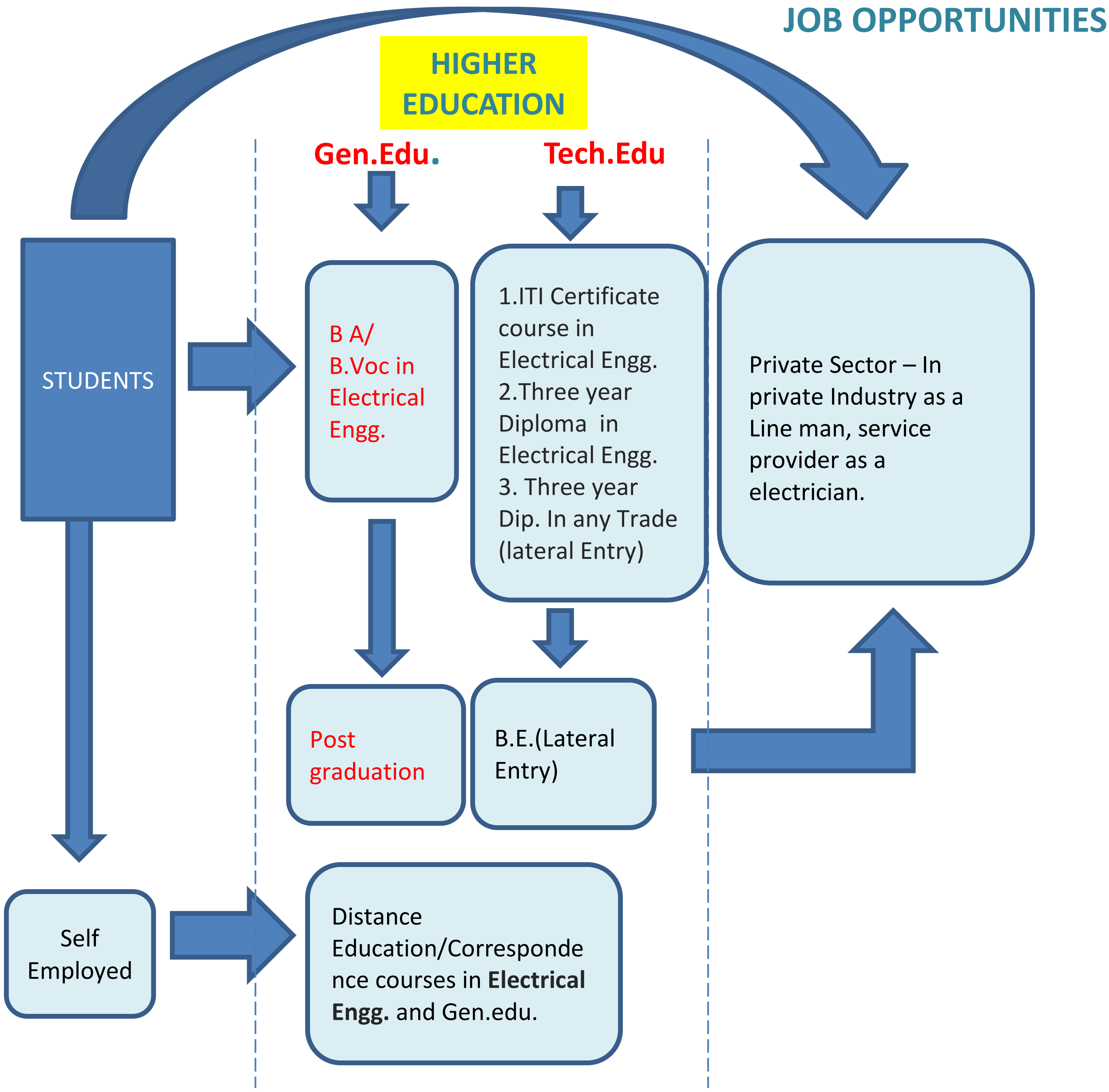

5.Electronics (ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕਸ)

- ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕਸ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਇੰਜ਼ੀਨੀਅਰਿੰਗ ਹੈ ਜੋ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ਼ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੈਰੀਅਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਵਿਕਲਪ ਹਨ।ਇਹ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਸਰਕਟਾਂ, ਯੰਤਰਾਂ, ਉਪਕਰਣਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਨਾਲ਼ ਜੁੜੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਦਾ ਇੱਕ ਰੂਪ ਹੈ। ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਈ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਖੇਤਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਡਿਜੀਟਲ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕਸ, ਐਨਾਲਾਗ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕਸ, ਖਪਤਕਾਰ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕਸ, ਏਮਬੇਡਡ ਸਿਸਟਮ ਅਤੇ ਪਾਵਰ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕਸ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।
- ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕਸ ਵਿਚ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ, ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕਸ, ਬਿਜਲੀ ਅਤੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਮੈਗਨੈਟਿਜ਼ਮ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨਾਲ਼ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ।
- Electronics engineering is one type of engineering which is growing rapidly and has enormous career options. It is a form of engineering associated with electronic circuits, devices and the equipment and systems that use them. The field of electronic engineering is so vast that includes a variety more specific electronic engineering fields that it include digital electronics, analogue electronics, consumer electronics, embedded systems and power electronics.
- Engineering in electronics deals with the study and application of electronics, electricity and electromagnetism.

SUBJECTS IN ELECTRONICS TRADE

10+1	10+2
GENERAL ENGLISH	GENERAL ENGLISH
GENERAL PUNJABI	GENERAL PUNJABI
COMPUTER SCIENCE	COMPUTER SCIENCE
E.V.S	E.V.S
WELCOME LIFE	WELCOME LIFE
GENERAL FOUNDATION COURSE --1	GENERAL FOUNDATION COURSE--2
BASIC ELECTRONICS	DIGITAL ELECTRONICS AND COMMUNICATION
ELETRONIC CIRCUITS	TEST AND MEASURING INSRUMENTS
AM/FM RADIO RECIEVER AND FAULT ANALYSIS	ELECTRONICS DEVICES AND CIRCUITS

COURSES AND ELIGIBILITY CRITERIA

↓

D0 +2 Vocational in Electronics

↓

Do 2 Years Diploma in Electronics

↓

Do 3 Years B.Tech in Electronics

↓

Do M.Tech in same Trade

6.Mechanical (ਮਕੈਨੀਕਲ)

- ਮਕੈਨੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਇਕ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਸ਼ਾਖਾ ਹੈ ਜੋ ਮਕੈਨੀਕਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਦੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ, ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ, ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਗਣਿਤ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿਗਿਆਨ ਨਾਲ਼ ਜੋੜਦੀ ਹੈ. ਇਹ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ।
- ਮਕੈਨੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨਵੀਆਂ ਬੈਟਰੀਆਂ, ਐਥਲੈਟਿਕ ਉਪਕਰਣਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੈਡੀਕਲ ਉਪਕਰਨਾਂ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਕੰਪਿਊਟਰ , ਏਅਰ ਕੰਡੀਸ਼ਨਰਾਂ, ਆਟੋਮੋਬਾਈਲ ਇੰਜਣਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕ ਪਾਵਰ ਪਲਾਂਟ ਤਕ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

- **Mechanical engineering** is an **engineering** branch that combines **engineering** physics and mathematics principles with material science to design, analyze, manufacture, and maintain **mechanical** systems. It is one of the oldest and broadest of the **engineering** branches.
- Mechanical engineers design everything from new batteries, athletic equipment to medical devices and from personal computers, air conditioners, automobile engines to electric power plants.

SUBJECTS IN MECHANICAL TRADE

10+1	10+2
GENERAL ENGLISH	GENERAL ENGLISH
GENERAL PUNJABI	GENERAL PUNJABI
COMPUTER SCIENCE	COMPUTER SCIENCE
E.V.S	E.V.S
WELCOME LIFE	WELCOME LIFE
GENERAL FOUNDATION COURSE --1	GENERAL FOUNDATION COURSE--2
LATHE MACHINE AND OPERATIONS	FITTING AND WELDING
ENGINEERING MATERIAL	MACHINE TOOL OPERATION
MECHANICAL DRAWING-1	MECHANICAL DRAWING-2

COURSES AVAILABLE

- Do +2 Vocational course in Mechanical Stream.
- Then do 2 Years Diploma in same trade.
- After that ,do 3 Years B.Tech.
- Then do M.Tech
- OTHERWISE ;Do any Post Graduation course
- Course like ETT, BA,
- B Sc, ITI
- After +2 Vocational course
- In Mechanical Engg.

JOB OPPORTUNITIES

- various sectors /types of industries in which mechanical engineers can be absorbed
- Mechanical Engineers can suitably be employed in the following sectors:
- Manufacturing industries
- Maintenance work
- Automobile manufacturing and maintenance industries
- Refrigeration industries / Air conditioning industries

ਹੋਮ ਸਾਇੰਸ ਗਰੁੱਪ

Home Science Group

1.Food preservation (ਭੋਜਨ ਦੀ ਸੰਭਾਲ)

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਵੇਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮੌਲਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਨਿਰਯਾਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭੋਜਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਭੋਜਨ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਪੇਂਡੂ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇ ਕੇ ਪੇਂਡੂਆਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਮਿਆਰ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਭੋਜਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਕਈ ਫ਼ਾਇਦੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਮੌਜੂਦ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਹੋਰ ਲਾਹੇਵੰਦ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਰਬਾਦੀ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ:-

- ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਡੱਬਾਬੰਦ ਕਰਕੇ।
- ਟਮਾਟਰ ਯੁਕਤ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਪੇਸਟ, ਸਾੱਸ/ਸੌਸ, ਕੈਚਅੱਪ, ਜੂਸ, ਸੂਪ ਆਦਿ
- ਖੁੰਭਾਂ ਯੁਕਤ ਪਦਾਰਥ ਡੱਬਾ-ਬੰਦ, ਸੂਪ ਆਦਿ।
- ਫ਼ਲ ਅਧਾਰਥ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਜੂਸ, ਸੁੱਕੇ ਫ਼ਲ, ਜੈਮ, ਜੈਲੀਜ਼, ਮੁਰੱਬੇ, ਸ਼ਰਬਤ, ਸੁਕੈਸ਼, ਜੂਸ ਪਾਊਡਰ ਆਦਿ।

- Food preservation includes food processing practices which prevent the growth of microorganisms (such as yeasts), or other microorganisms (although some methods work by introducing benign bacteria or fungi to the food), and slow the oxidation of fats that cause rancidity. Food preservation may also include processes that inhibit visual deterioration, such as the enzymatic browning reaction in apples after they are cut during food preparation. By preserving food, human communities are able to increase their food security through food storage and reduce food waste, thus increasing the resilience of local food systems and reducing their environmental impact of food production.

SUBJECTS IN FOOD PRESERVATION TRADE

10+1	10+2
GENERAL ENGLISH	GENERAL ENGLISH
GENERAL PUNJABI	GENERAL PUNJABI
COMPUTER SCIENCE	COMPUTER SCIENCE
E.V.S	E.V.S
WELCOME LIFE	WELCOME LIFE
GENERAL FOUNDATION COURSE --1	GENERAL FOUNDATION COURSE--2
FUNDAMENTAL OF FOOD PRESERVATION	FOOD PROCESSING
FOOD MICROBIOLOGY AND QUALITY CONTROL	PLANT MANAGEMENT
FOOD PRESERVATION TECHNIQUES	FOOD PACKING

COURSES AVAILABLE

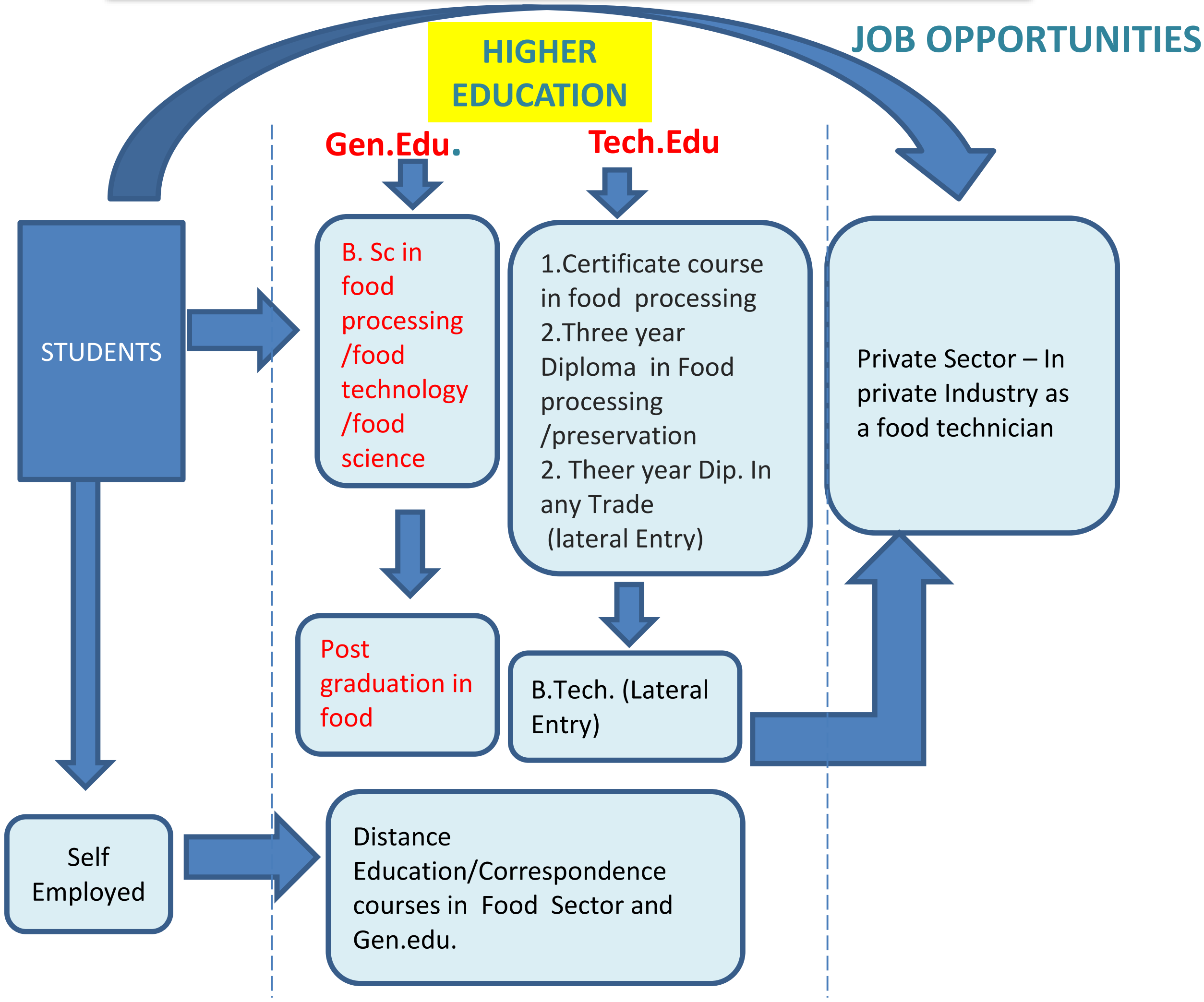

JOB OPPORTUNITIES

Self-Employment opportunities

Students can set up their own FOOD INDUSTRY by help of banks and other different program run by government.

Food technology can take up jobs in different domains such as hospitals; restaurants; food processing companies; catering establishments; soft drink manufacturing firms; spice, cereal and rice mills; quality control organisations, food research laboratories; and packaging industries. Students with a postgraduate degree can also secure jobs at places such as biotechnology and bioinformatics companies, water conservation and research institutes, and pharmaceutical industry.

2. GARMENT MAKING

ਫੈਸ਼ਨ ਡਿਜ਼ਾਇਨਿੰਗ ਮਨਮੋਹਕ ਵੱਧ ਅਦਾਇਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲ਼ਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਤੇ ਦਿਲਚਸਪ ਖੇਤਰ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਹਰ ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਫ਼ੈਸ਼ਨ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਹੈ। ਡਿਪਲੋਮੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ (ਪੀਐੱਚ.ਡੀ.) ਤੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਾ ਹੈ। ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵਿਕਲਪ ਹਨ।ਪਰ ਫ਼ੈਸ਼ਨ ਡਿਜ਼ਾਇਨਿੰਗ ਜਾ ਗਾਰਮੈਂਟ ਮੇਕਿੰਗ ਦਾ ਖੇਤਰ ਅਪਨਾ ਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਗ਼ੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ (ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ ਯੁਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ) ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀਆਂ ਅਪਲਾਈ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਗਾਰਮੈਂਟ ਇੰਡਸਟਰੀ ਵਿਚ ਫ਼ੈਸ਼ਨ ਡਿਜ਼ਾਈਨਰ , ਮਾਡਲ ,ਇੰਡਸਟਰੀ ਜਾ ਬੁਟੀਕ ਕਿੱਤੇ ਵਜੋਂ(ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ) ਅਪਣਾਉਣਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਭਵਿੱਖ ਉਜਵੱਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

Fashion designing is a huge and exciting field . Fashion is present not only in India but in every corner of the globe. From Diploma to Directorate (PhD) is a huge educational institution. Nowadays there are many options. But by adopting the field of fashion designing or garment making, one can apply for jobs in government and non-government organizations (schools, colleges, universities). Brighten your future in the garment industry by pursuing a career as a fashion designer, model, industry or boutique (self-employed).

SUBJECTS IN GARMENT TRADE

10+1	10+2
GENERAL ENGLISH	GENERAL ENGLISH
GENERAL PUNJABI	GENERAL PUNJABI
COMPUTER SCIENCE	COMPUTER SCIENCE
E.V.S	E.V.S
WELCOME LIFE	WELCOME LIFE
GENERAL FOUNDATION COURSE --1	GENERAL FOUNDATION COURSE--2
TEXTILE SCIENCE	DRESS MAKING
DESIGNING AND PATTERN MAKING	COMMERCIAL CLOTHING
CLOTHING CONSTRUCTION	UNIT MANAGEMENT

COURSES AVAILABLE

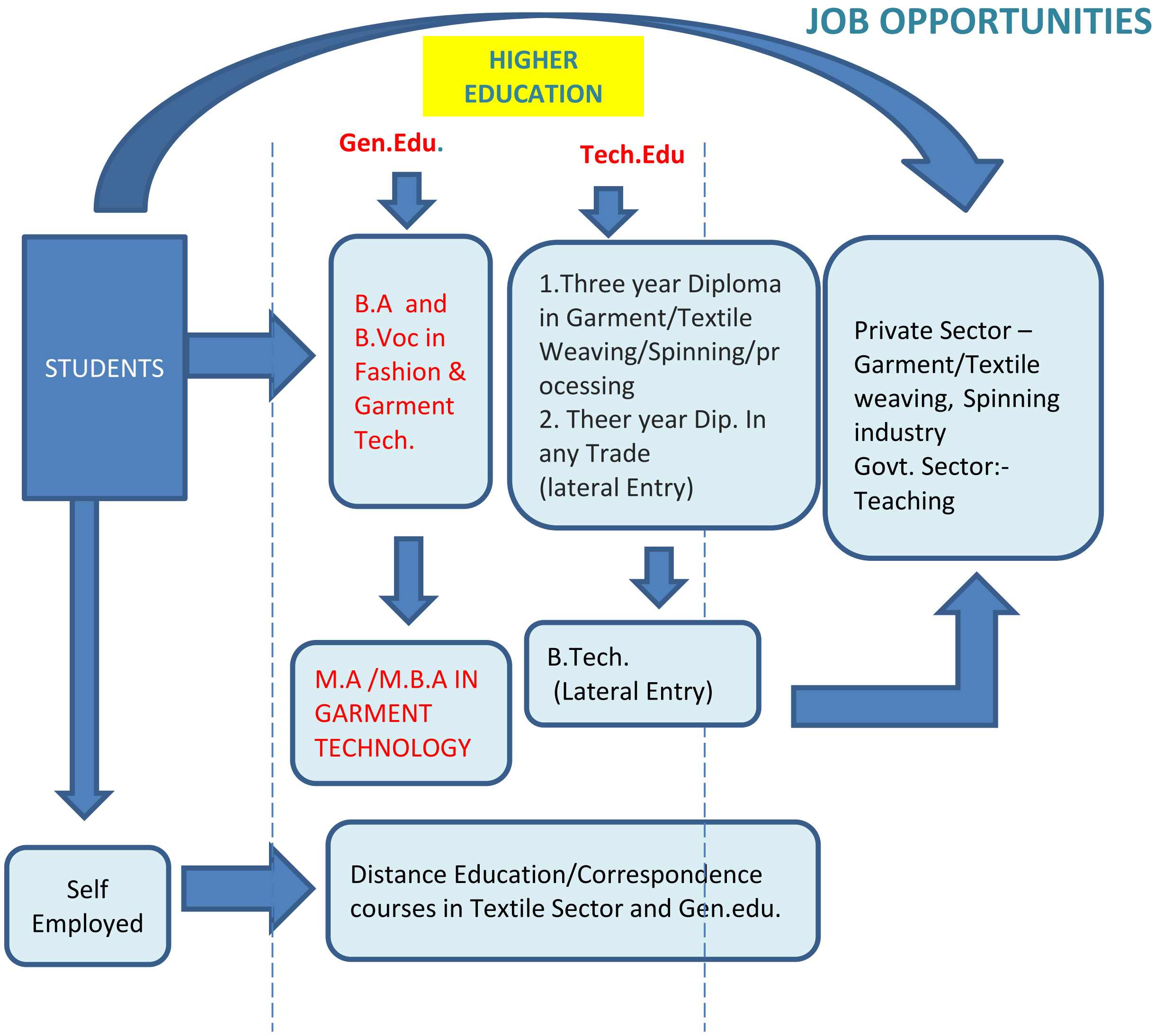

JOB OPPORTUNITIES

Job Oppurtunities after passing 10+2 Course :

A. Garment Technician
B. Spinning Technician
C. Weaving Technician

Self Employment Oppurtunities :

- Students can set up their own garment center by help of banks and ministry of textiles different program.

Job opportunities after passing Diploma Course:

- Eligible for Junior Engineer Post in Govt. Service.
- Supervisor/ Maintenance Engineer/ production in PVT sector.
- Approximate Salary After Completion Of The Course: Eligible Foe Junior Engineer In Govt. Sector Jobs With Pay Scale Of Rs. 10300-34800 +G.P Rs 4800 .
- Private Sector Salaries May Start From 15000/- And Goes To 5-6Lac With Experience.

3.TEXTILE DESIGNING (*ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਡਿਜ਼ਾਈਨਿੰਗ*)

- ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਡਿਜ਼ਾਈਨਿੰਗ ਇੱਕ ਫ਼ੈਬਰਿਕ ਦੀ ਦਿੱਖ ਦੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਬਣਤਰ ਨਾਲ਼ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕਰਨ ਵਾਲ਼ੇ ਕਪੜੇ ਵਿੱਚ ਬੁਣਾਈ ਜਾਂ ਪ੍ਰਿੰਟ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਫ਼ੈਬਰਿਕ 'ਤੇ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕਰਦੇ ਇੱਕ ਖਾਸ ਦਿੱਖ ਅਤੇ ਮਹਿਸੂਸ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਬੁਣਨ ਲਈ ਧਾਗੇ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ, ਪੈਟਰਨ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ , ਜੋ ਫੈਬਰਿਕ ਸਤਹ ਨੂੰ ਸ਼ਿੰਗਾਰਦੇ ਹਨ । ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਡਿਜ਼ਾਈਨਰ ਰੇਸ਼ੇਦਾਰ ਫੈਬਰਿਕ ਜਾਂ ਫੈਬਰਿਕ ਸਤਹ 'ਤੇ ਰੰਗਾਈ ਦੇ ਰੰਗਾਂ ਨਾਲ਼ ਇੱਕ ਲੋੜੀਂਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਢਾਂਚਾ ਬਣਾਉਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ: ਇਹ ਨਿਰਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਰੇਸ਼ੇ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਲੋੜੀਂਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਧਾਗੇ ਇਕੱਠੇ ਬੁਣਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਵਿੱਚ ਰੇਸ਼ੇ ਨੂੰ ਧਾਗੇ ਅਤੇ ਧਾਗੇ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਰੇਸ਼ਾ-ਧਾਗਾ -ਕੱਪੜਾ ਗਾਰਮੈਂਟ
ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਡਿਜ਼ਾਈਨਿੰਗ ਵਿੱਚ - ਡਾਇੰਗ, ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਅਤੇ ਫਿਨਿਸ਼ਿੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

- Textile designing is the process of planning and producing a fabric's appearance and structure. Textile designers dream up designs that are woven or knitted into cloth or printed on fabric. They might suggest types of thread to weave together for a specific look and feel or create patterns that adorn a fabric surface. Textile designers might also specify a dyeing method, or the use of dyes to colour fibers or fabric surfaces to achieve a desired effect. It includes creating textile structure: deciding what kinds of fibers a textile should be made of or what kinds of threads to weave together for a desired effect.
Textile includes conversion of fibre to yarn and yarn to fabric and fabric to garment.
FIBRE-- YARN –FABRIC-- GARMENT
Textile designing includes process of - DYEING , PRINTING & FINISHING.

SUBJECTS IN TEXTILE DESIGNING TRADE

10+1	10+2
GENERAL ENGLISH	GENERAL ENGLISH
GENERAL PUNJABI	GENERAL PUNJABI
COMPUTER SCIENCE	COMPUTER SCIENCE
E.V.S	E.V.S
WELCOME LIFE	WELCOME LIFE
GENERAL FOUNDATION COURSE --1	GENERAL FOUNDATION COURSE--2
TEXTILE TESTING SCIENCE	TEXTILE TESTING AND FINISHING
TEXTILE DESIGNING AND PRINTING-1	TEXTILE DESIGN AND PRINTING -2
TEXTILE DYING-1	TEXTILE DYING-2

COURSES AVAILABLE

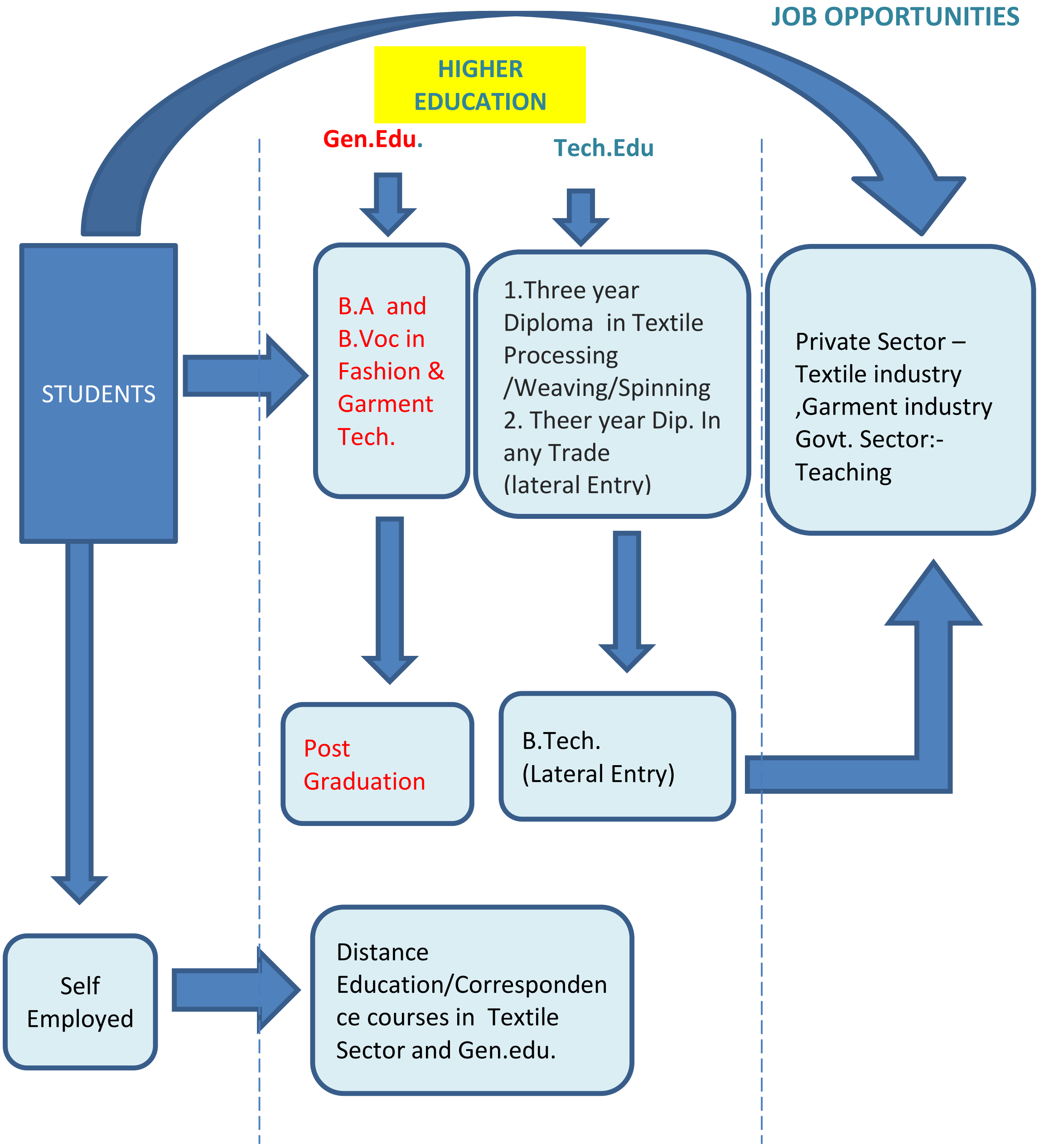

Job opportunities After Passing 10+2 Course

- A . Dying technician
- B . Weaving Technician
- C . Wet processing technician

Self Employment opportunities

- Students can set up their own handloom center by help of banks and Ministry of textiles different program

Job opportunities After Passing Diploma Course

- **ਡਿਪਲੋਮਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਮੋਜੂਦਾ ਚੰਗੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਟਰੇਨਿੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਮੋਕਾ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ਼ ਇੰਡਸਟਰੀ ਐਸਪੋਸਰ ਅਤੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਨਿਪੁੰਨਤਾ ਆਉਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ਼ ਹੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਸਟਾਇਫਨ ਵੀ ਮਿਲਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਬਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣੀ ਟਰੇਨਿੰਗ ਵਾਲ਼ੀ ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਜਾੱਬ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ**
- Eligible for Junior Engineer Post in Govt. Service.
- Supervisor/Maintenance Engineer/Production in Private Sector.
- APPROXIMATE SALARY AFTER COMPLETION OF THE COURSE : ELEGIBLE FOR JUNIOR ENGINEER IN GOVT SECTOR JOBS WITH PAY SCALE OF Rs. 10300-34800 + G.P Rs. 4800.
- PRIVATE SECTOR SALARIES MAY START FROM 150000/-AND GOES UPTO 5 TO 6 LACS WITH EXPERIENCE.

4.TEXTILE WEAVING (ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਵੀਵਿੰਗ)

TEXTILE WEAVING ਹੋਮ ਸਾਇੰਸ ਦੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਧਾਗੇ ਦੀ ਤਿਆਰੀ, ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ ਉੱਤੇ ਡਿਜ਼ਾਇਨਿੰਗ ਅਤੇ ਰੰਗਾਈ ਦੇ ਕੰਮ ਬਾਰੇ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਈ ਜਾਦੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਲੋੜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੱਪੜਾ ਇੱਕ ਮੁਖ ਲੋੜ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਉਦਯੋਗ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵਿਕਾਸ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕੱਪੜਾ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਈ ਪੜਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੱਚੇ ਮਾਲ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਛਾਪਣ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਸਮਾਨ- ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਸ਼ਾਖਾ ਵਿੱਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰਸਾਇਣਕ, ਮਕੈਨੀਕਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ - ਨਿਰਮਾਣ ਕਾਰਜ ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਉਪਕਰਣ, ਰਸਾਇਣ, ਰੇਸ਼ੇ, ਪੌਲੀਮਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਿੰਥੈਟਿਕ ਸਮਗਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕੱਪੜਾ ਬਣਾਉਣ ਸੰਬੰਧੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ, ਸਿੰਥੈਟਿਕ ਸਮਗਰੀ, ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਉਤਪਾਦਨ ਨਾਲ਼ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਕੰਪਿਊਟਰ ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਅਤੇ ਨਿਰਮਾਣ (ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ) ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਾਖਾ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ, ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਪੱਖ ਵੱਲ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਵਿੱਚ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ, ਰਸਾਇਣ, ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਉਪਕਰਣਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਧੇਰੇ ਲਾਭਕਾਰੀ ਅਤੇ ਅਨੁਕੂਲਤਾ, ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ, ਆਰ. ਐਂਡ. ਡੀ. ਸੈਕਟਰ ਵੱਲ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

Textile engineering is a discipline of engineering that focuses on various stages involved in textile manufacturing. Right from the production and processing of raw materials to printing and merchandising- all topics are covered by this engineering branch. Various chemical, mechanical and physical processes are involved throughout the textile manufacturing process. Textile equipment, chemicals, fibres, polymers and other synthetic materials are involved in it. Textile engineering deals with these processes, synthetic materials, machinery and overall production. These days, computers play a prominent role in textile industry. Computers are used to design and manufacture (process control) textile products. This branch also gives attention to the marketing, management and merchandising side of textile industry. Research and Development is another integral part covered by this branch.

In short, textile engineering uses principles of engineering, chemistry, textile processes and textile equipment in the process of textile production/manufacturing. Thanks to this unique combination, textile production has become more productive and optimized. To further boost this efficiency, adequate attention is also given to the R&D sector associated with textile engineering.

SUBJECTS IN TEXTILE WEAVING TRADE

10+1	10+2
GENERAL ENGLISH	GENERAL ENGLISH
GENERAL PUNJABI	GENERAL PUNJABI
COMPUTER SCIENCE	COMPUTER SCIENCE
E.V.S	E.V.S
WELCOME LIFE	WELCOME LIFE
GENERAL FOUNDATION COURSE --1	GENERAL FOUNDATION COURSE--2
TEXTILE FIBRE SCIENCE	FABRIC STRUCTURE AND DESIGNING
YARN PREPARATION AND FABRIC STRUCTURE	TEXTILE TESTING AND DYEING
HANDLOOM MECHANICS AND OPERATIONS	POWERLOOM MECHANICS AND OPERATIONS

COURSES AVAILABLE

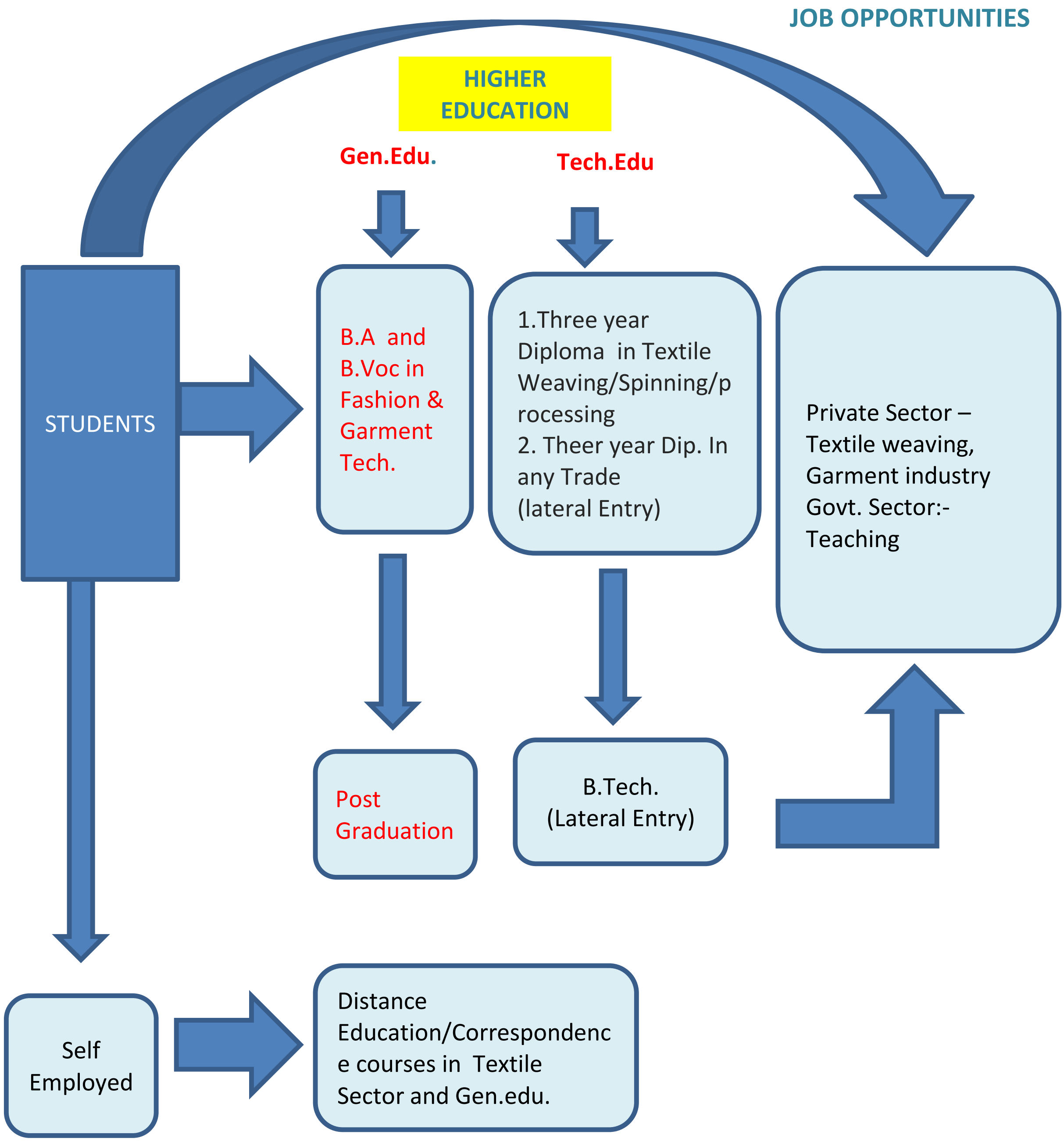

Job opportunities After Passing 10+2 Course

A . Weaving Technician

B . Spinning Technician

C . Wet processing technician

Self Employment opportunities

Students can set up their own handloom center by help of banks and Ministry of textiles different program.

Job opportunities After Passing Diploma Course

ਡਿਪਲੋਮਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਮੋਜੂਦਾ ਚੰਗੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਟਰੇਨਿੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਇੰਡਸਟਰੀ ਸਪੌਂਸਰ ਅਤੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਨਿਪੁਨਤਾ ਆਉਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ਼ ਹੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਵਜ਼ੀਫਾ ਵੀ ਮਿਲਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣੀ ਟਰੇਨਿੰਗ ਵਾਲ਼ੀ ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਜਾੱਬ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

- Eligible for Junior Engineer Post in Govt. Service.
- Supervisor/Maintenance Engineer/Production in pvt.Sector.
- APPROXIMATE SALARY AFTER COMPLETION OF THE COURSE : ELEGIBLE FOR JUNIOR ENGINEER IN GOVT SECTOR JOBS WITH PAY SCALE OF Rs. 10300-34800 + G.P Rs. 4800.
- PRIVATE SECTOR SALARIES MAY START FROM 150000/-AND GOES UPTO 5 TO 6 LACS WITH EXPERIENCE.

5. KNITTING TECHNOLOGY (ਨਿਟਿੰਗ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ)

ਬੁਣਾਈ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕੱਪੜੇ ਅਤੇ ਹੌਜ਼ਰੀ ਨਾਲ਼ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ । ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬੁਣਾਈ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਕੋਰਸ ਬਹੁਤ ਹਨ। ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਖੇਡ ਕੱਪੜੇ, ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਪਹਿਰਾਵੇ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ, ਦਸਤਾਨੇ ਆਦਿ ਹੱਥ ਅਤੇ ਪਾਵਰ ਡ੍ਰਾਈਵ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਉਤੇ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹੌਜ਼ਰੀ ਉਤਪਾਦ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਯਾਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬੁਣਾਈ ਉਦਯੋਗ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਅਤੇ ਜੀ.ਡੀ.ਪੀ. ਵਿਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ।

Knitting is a method by which yarn is manipulated to create a textile or fabric ; it is used in many types of garments. Knitting may be done by hand or by machine . Knitting engineering is a discipline of engineering that focuses on various stages involved in knit fabric manufacturing. Right from the production and processing of raw materials to knit and merchandising- all topics are covered by this engineering branch. This branch also gives attention to the marketing, management and merchandising side of knitting industry. Research and Development is another integral part covered by this branch.

SUBJECTS IN KNITTING TRADE

10+1	10+2
GENERAL ENGLISH	GENERAL ENGLISH
GENERAL PUNJABI	GENERAL PUNJABI
COMPUTER SCIENCE	COMPUTER SCIENCE
E.V.S	E.V.S
WELCOME LIFE	WELCOME LIFE
GENERAL FOUNDATION COURSE --1	GENERAL FOUNDATION COURSE--2
TEXTILE FIBRE AND TESTING	TEXTILE CALCULATION AND GARMENT MAKING
HAND FLAT KNITTING MECHANISM	CIRCULAR KNITTING
HAND DRIVEN CIRCULAR KNITTING	FASHIONED KNITWEAR

COURSES AVAILABLE

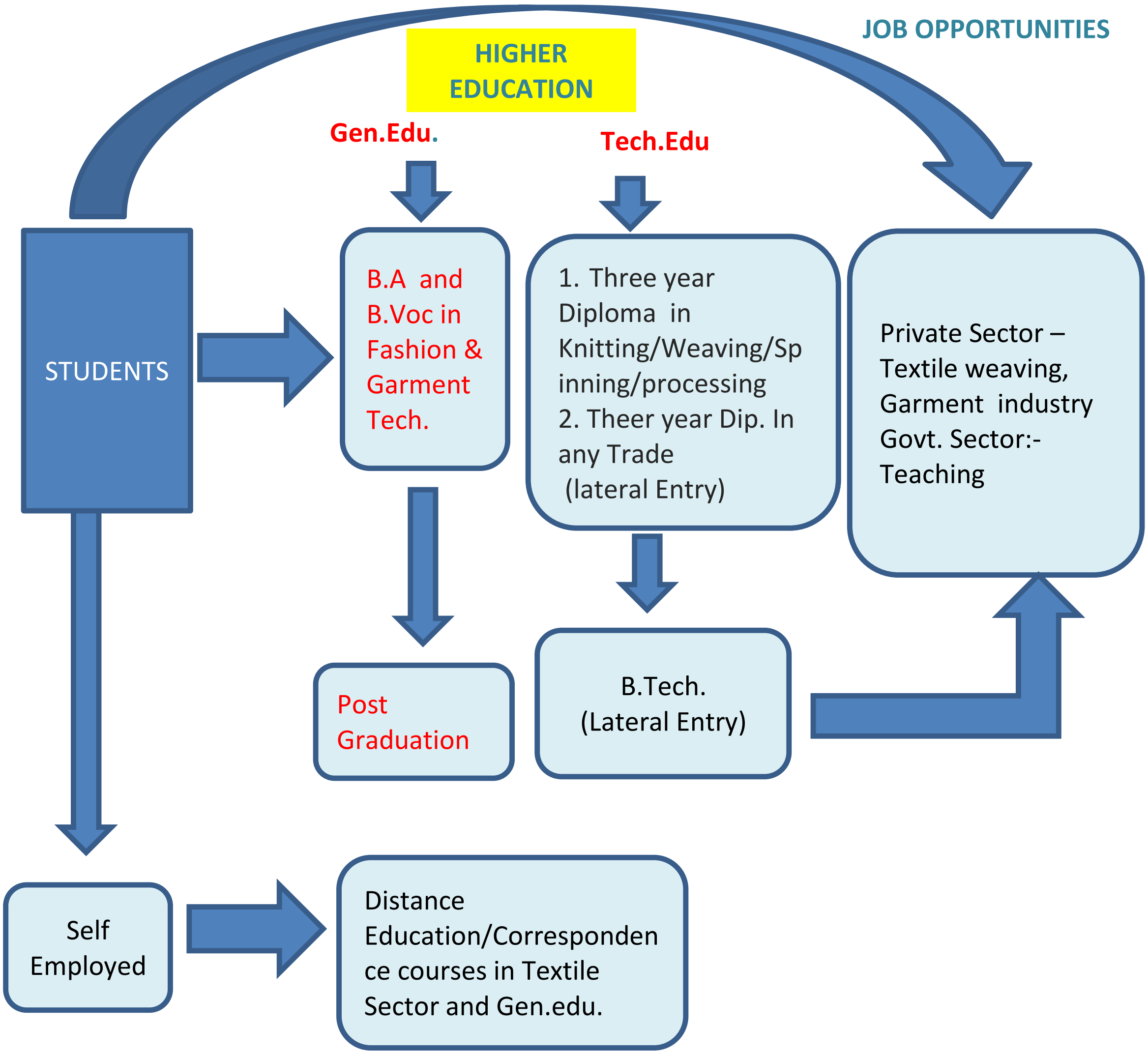

JOB OPPORTUNITIES

Job opportunities After Passing 10+2 Course

A . Knitting Technician

B . Spinning Technician

C . Wet processing technician

Self Employment opportunities

Students can set up their own knitting industry by help of banks and Ministry of textiles different program.

ਬਿਜ਼ਨਿਸ ਅਤੇ ਕਮਰਸ ਗਰੁੱਪ
Business & Commerce Group

1. BANKING FINANCIAL SERVICES (ਬੈਂਕਿੰਗ ਵਿੱਤੀ ਸੇਵਾਵਾਂ)

ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਕੁਸ਼ਲ, ਸਮਰਪਿਤ ਅਤੇ ਊਰਜਾਵਾਨ ਸਟਾਫ਼ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਹੁਨਰ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਭਰਪੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਸਕਣ| ਇਸ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਜਵਾਨ ਤੇ ਊਰਜਾਵਾਨ ਸਟਾਫ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਨਵੀਨਤਮ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਤੋਂ ਜਾਣੂ, ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੱਗਤਾ ਨਾਲ਼ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹੋਣ ਇਸ ਲਈ, ਬੈਂਕਿੰਗ ਅਤੇ ਵਿੱਤ ਖੇਤਰ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ| ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬੈਂਕਾਂ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਵਿੱਤ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਲਈ ਭਰਤੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਹੈ| ਇਹ ਕੋਰਸ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਬੈਂਕਿੰਗ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਖੇਤਰ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੁਨਰਾਂ, ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਕੰਮ ਪ੍ਰਤੀ ਰਵੱਈਏ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬੈਂਕਿੰਗ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ | ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿੱਤ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ, ਬੈਂਕਿੰਗ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ, ਨੈਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਂਕਿੰਗ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਗਿਰਵੀਨਾਮੇ, ਨੈਤਿਕਤਾ, ਜਮ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ, ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਕਨੂੰਨ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਉਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਆਪਕ ਅਧਾਰਤ ਗਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ | ਇਹ ਵਿਆਪਕ ਅਧਾਰਤ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੈਂਕਿੰਗ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਲੱਭਣ ਦੇ ਯੋਗ ਕਰਦਾ ਹੈ

Time is needed to equip efficient, dedicated and energetic staff with the required knowledge and skills so that they can meet the challenges. That is why financial institutions need young and energetic staff who are aware of the latest technology, ready to accept challenges and are able to handle the business situations created with expertise. Therefore, the banking and finance sector is open to provide employment to new entrants Many banks and financial institutions have launched recruitment campaigns for bank and finance employees This course covers all aspects of banking and finance while preparing the students for special skills, knowledge and attitude towards banking and financial sector. Students are taught a comprehensive knowledge of the role of finance and systems, banking systems, security and public relations, negotiable instruments, specialized banking services, mortgages, ethics, credit flows, credit law and commercial lending. This comprehensive curriculum enables them to find opportunities to work in various fields of banking and financial services.

SUBJECTS IN BANKING FINANCIAL SERVICES TRADE

10+1	10+2
GENERAL ENGLISH	GENERAL ENGLISH
GENERAL PUNJABI	GENERAL PUNJABI
COMPUTER SCIENCE	COMPUTER SCIENCE
E.V.S	E.V.S
WELCOME LIFE	WELCOME LIFE
GENERAL FOUNDATION COURSE --1	GENERAL FOUNDATION COURSE--2
ELEMENTS OF BANKING AND BOOK KEEPING	ADVANCE AND FOREIGN EXCHANGE
DEPOSIT ACCOUNTS AND FINANCIAL SERVICES	MANAGEMENT ECONOMICS AND STATISTICS
HOUSE KEEPING IN BANKS	INTRODUCTION TO COMPUTER APPLICATION

COURSES AVAILABLE

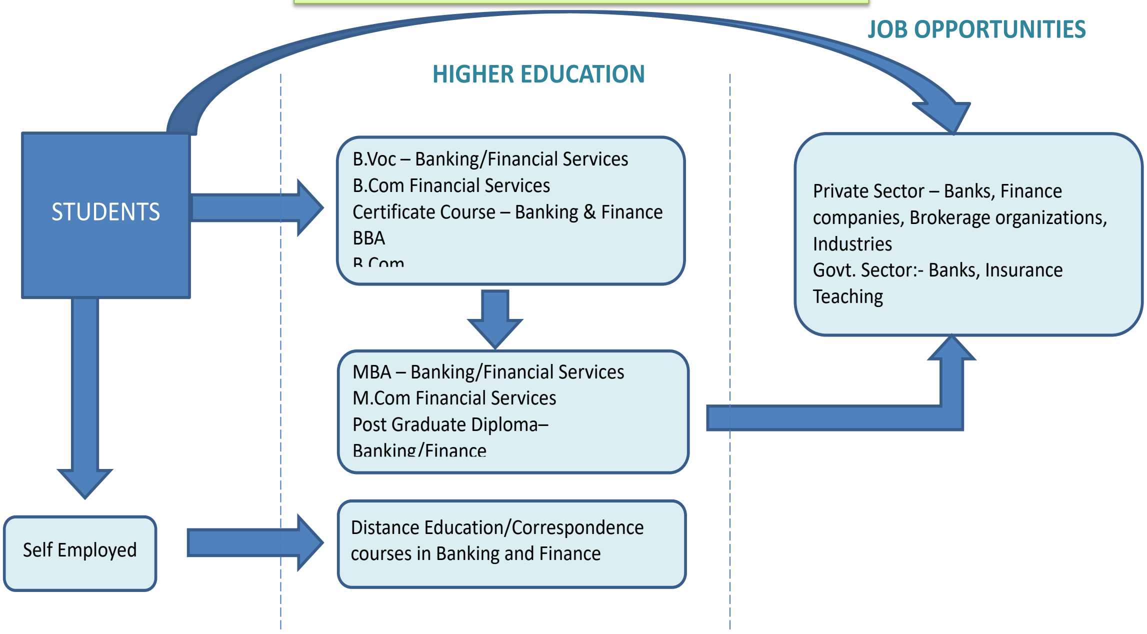

2. TAXATION PRACTICE (ਕਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ)

ਇਹ ਇੱਕ ਵਣਜ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਿੱਤਾ ਮੁਖੀ ਟਰੇਡ ਹੈ, ਜੋ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਸਾਲ 2009 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ 10+1 ਅਤੇ 10+2 ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਿੱਤਾਮੁਖੀ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਵਿਵਹਾਰਕ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਫ਼ਲਦਾਇਕ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਟੈਕਸ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸਾਂ ਵਿਚ ਜੀ.ਐੱਸ.ਟੀ. ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਲੇਖਾਕਾਰ ਅਤੇ ਮਾਹਰਾਂ ਜੋ ਖਾਤਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ ਰਿਟਰਨ ਔਨਲਾਈਨ ਭਰ ਸਕਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਵਪਾਰ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲੇਖਾ ਬਾਰੇ ਖ਼ਾਸ ਗਿਆਨ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨ ਅਤੇ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ ਰਿਟਰਨ ਆਦਿ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਔਨਲਾਈਨ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ|ਟੈਕਸ ਇਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਵਿੱਤੀ ਚਾਰਜ ਹੈ ਜਾਂ ਕਰਦਾਤਾ 'ਤੇ ਥੋਪਿਆ ਗਿਆ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਿਸਮ ਦਾ ਟੈਕਸ (ਇਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਸਤੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਗਠਨ ਦੁਆਰਾ ਸਰਕਾਰੀ ਖ਼ਰਚਿਆਂ ਅਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਜਨਤਕ ਖ਼ਰਚਿਆਂ ਲਈ ਫੰਡ ਦੇਣ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫ਼ਲਤਾ, ਟੈਕਸ ਚੋਰੀ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਨਾਲ਼) ਟੈਕਸ ਕਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਟੈਕਸਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਲੇਬਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਜਨਤਕ, ਆਮ, ਜਾਂ ਸਹਿਮਤ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸਲਾਨਾ ਆਮਦਨੀ 'ਤੇ ਟੈਕਸਾਂ ਦੀ ਫਲੈਟ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਰ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਕੇਲ ਟੈਕਸ ਸਾਲਾਨਾ ਆਮਦਨੀ ਰਕਮਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤੇ ਦੇਸ਼ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਮਦਨੀ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਆਮਦਨ ਘਰਾਂ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਧਨ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਵੇਲੇ, ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹਨ, ਜੋ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਭਲਾਈ ਨੂੰ ਵਧਾ ਅਤੇ ਘਟਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

It is a Commerce and Management Vocational Trade which was started by the Education Department in the year 2009 in various Senior Secondary Schools of Punjab. It provides a fruitful platform for imparting vocational education and hands-on training to students at the level of 10 1 and 10 2 [GST in tax practices. There has been a huge increase in the scope of GST for those accountants and experts who can keep accounts or file GST returns online. Students in this business have special knowledge of accounting and can work online to file income tax returns and GST returns etc. Tax is a mandatory financial charge or some other type of tax imposed on the taxpayer (an individual or legal entity). In order to fund government expenditures and various public expenditures by a government organization. Failure to pay, including tax evasion or objection. And may be paid in money or the equivalent of its labor [for some public, general, or agreed national needs and government functions. Some individuals impose a flat percentage rate of tax on annual income, but most scale taxes are based on annual incomes. Most countries tax a person's income and corporate [income when transferring money from homes or businesses to the government. It has effects that can increase and decrease economic growth and economic well-being.

SUBJECTS IN TAXATION PRACTICE TRADE

10+1	10+2
GENERAL ENGLISH	GENERAL ENGLISH
GENERAL PUNJABI	GENERAL PUNJABI
COMPUTER SCIENCE	COMPUTER SCIENCE
E.V.S	E.V.S
WELCOME LIFE	WELCOME LIFE
GENERAL FOUNDATION COURSE --1	GENERAL FOUNDATION COURSE--2
ELEMENTS OF BOOK KEEPING-1	ELEMENTS OF BOOK KEEPING-2
PRINCIPAL OF MANAGEMENT-1	PRINCIPAL OF MANAGEMENT-2
FUNDAMENTALS OF INCOME TAX-1	FUNDAMENTALS OF INCOME TAX-2

COURSES AVAILABLE

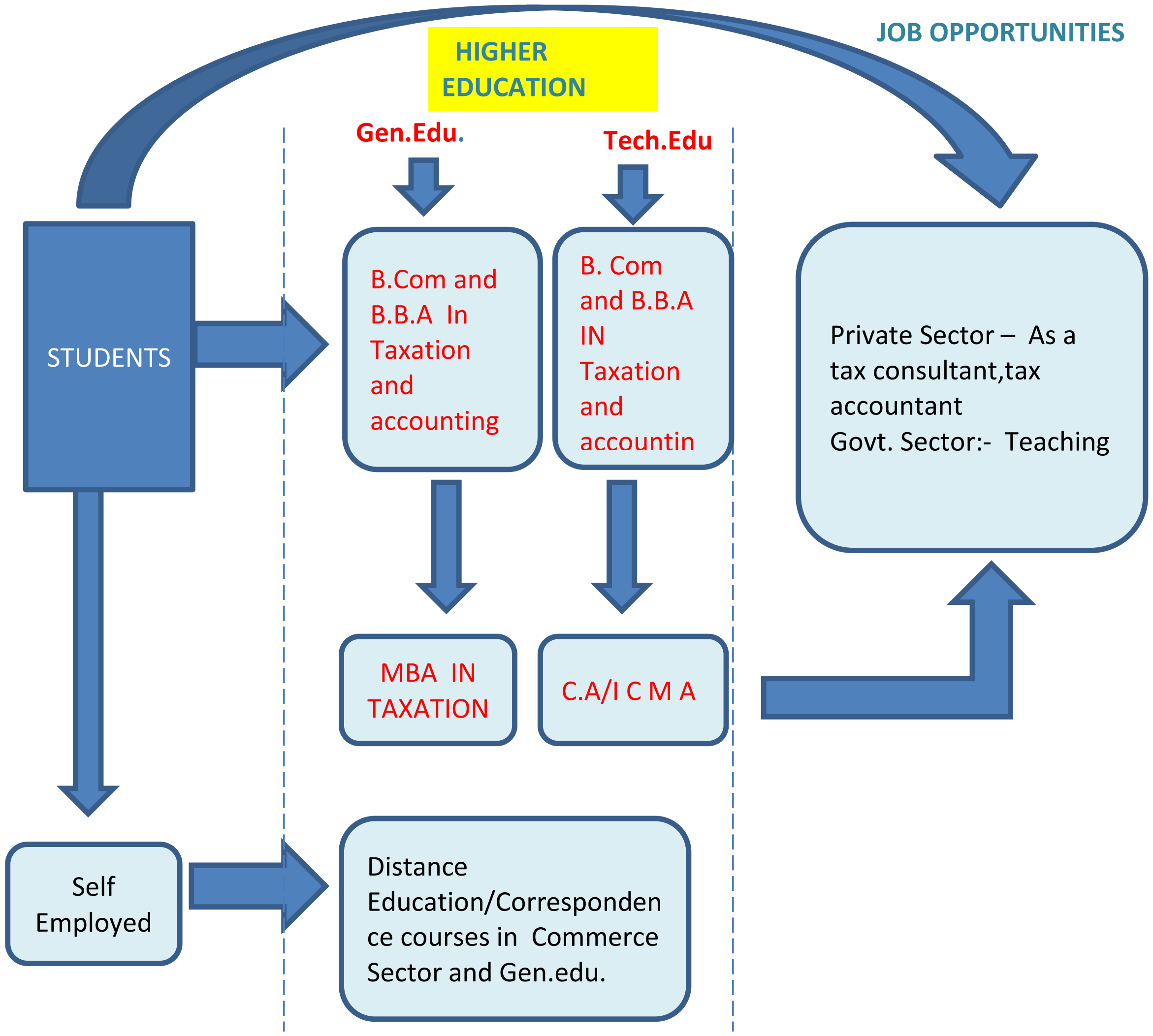

JOB OPPORTUNITIES

- Taxation jobs are available everywhere in the world. Tax professionals work at several levels, such as tax accountants, tax analysts, tax advisors, tax recruiters, tax examiners, tax managers, tax collectors, revenue managers, business tax consultants, income tax consultants, property tax consultants etc. Then, there are tax lawyers, counsels and defense attorneys that help you fight tax-related cases in court.

3. INSURANCE (ਬੀਮਾ)

Insurance is a means of protection from financial loss. It is a form of risk management, primarily used to hedge against the risk of a contingent or uncertain loss.

An entity which provides insurance is known as an insurer, insurance company, insurance carrier or underwriter. A person or entity who buys insurance is known as an insured or as a policyholder. The insurance transaction involves the insured assuming a guaranteed and known relatively small loss in the form of payment to the insurer in exchange for the insurer's promise to compensate the insured in the event of a covered loss. The loss may or may not be financial, but it must be reducible to financial terms, and usually involves something in which the insured has an insurable interest established by ownership, possession, or pre-existing relationship.

ਬੀਮਾ ਵਿੱਤੀ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਦਾ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਇਹ ਜੋਖਮ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦਾ ਇੱਕ ਰੂਪ ਹੈ। ਇਹ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਸੰਕਟ ਜਾਂ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਜੋਖਮ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕਾਈ ਜੋ ਬੀਮਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ- ਬੀਮਾਕਰਤਾ, ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ, ਬੀਮਾ ਕੈਰੀਅਰ ਜਾਂ ਅੰਡਰਰਾਈਟਰ ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਇਕਾਈ ਜੋ ਬੀਮਾ ਖ਼ਰੀਦਦੀ ਹੈ, ਬੀਮਾਯੁਕਤ ਜਾਂ ਪਾਲਸੀ ਧਾਰਕ ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬੀਮਾਯੁਕਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਬੀਮੇ ਅਧੀਨ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਹਿਸ਼ੁਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ , ਜਿਸ ਨਾਲ਼ ਬੀਮਾਯੁਕਤ ਕੰਪਨੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਨਿਸਚਿਤ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਜੋਖ਼ਿਮ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿੱਤੀ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਬਚਾ ਅਤੇ ਉਭਾਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

SUBJECTS IN INSURANCE TRADE

10+1	10+2
GENERAL ENGLISH	GENERAL ENGLISH
GENERAL PUNJABI	GENERAL PUNJABI
COMPUTER SCIENCE	COMPUTER SCIENCE
E.V.S	E.V.S
WELCOME LIFE	WELCOME LIFE
GENERAL FOUNDATION COURSE --1	GENERAL FOUNDATION COURSE--2
PRINCIPAL PRACTICES OF INSURANCE-1	PRINCIPAL PRACTICES OF INSURANCE-2
INSURANCE LEGISLATION-1	INSURANCE LEGISLATION-2
INSURANCE SALESMANSHIP-1	INSURANCE SALESMANSHIP-2

COURSES AVAILABLE

- BBA in Banking and Insurance.
- BBA in Insurance and Risk Management.
- BA in Banking and Insurance.
- B.Com. in Banking and Insurance Management.
- B.Com. in Risk and Insurance Management.
- BBA in Insurance Management.
- BBA in Finance and Insurance Management

JOB OPPORTUNITIES

- CLAIM ANALYST
- CLAIM REPRESENTATIVE
- ESTIMATOR
- BOOK KEEPER
- SALES AGENT
- CONSULTANT
- CUSTOMER SERVICE ASSOCIATE
- CLERK
- POLICY PROCESSING CLERK

4. MARKETING (ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ)

ਟਰੇਡ ਦਾ ਨਾਮ ਅਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇੱਕ ਕਿੱਤਾ ਹੈ। ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਦਾ ਅਰਥ ਉਹ ਗਤੀਵਿਧਿਆਂ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਨਾਲ਼ ਕੰਪਨੀ ਸੰਭਾਵਿਤ ਗ੍ਰਾਹਕਾਂ ਦੀਆਂ ਇਛਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਖ਼ਰੀਦ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਪਨੀ ਵਧੀਆ ਵਸਤੂਆਂ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਗ੍ਰਾਹਕਾਂ ਤੱਕ ਉਹਨਾਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਹੀ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ਼ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਅਤੇ ਸੇਲ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹੀ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਅੰਸ਼ਕ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਉੱਤੇ ਕੰਪਨੀਆਂ ਅਪਣੀ ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ ਦਾ 25% ਤੋਂ 30% ਤੱਕ ਖ਼ਰਚ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

The name of Trade in itself is a career. Marketing refers to activities a company undertakes to promote the buying and selling of a product or service. Any business can offer the best products or services in the industry but none of the potential customers would know about it if they had not been marketed properly. It is the marketing and sales executives which make the difference and are considered to be the most important ingredient for the success of any Business. The percentage of revenue spent by companies on marketing is often over 25% to 30%.

SUBJECTS IN MARKETING TRADE

10+1	10+2
GENERAL ENGLISH	GENERAL ENGLISH
GENERAL PUNJABI	GENERAL PUNJABI
COMPUTER SCIENCE	COMPUTER SCIENCE
E.V.S	E.V.S
WELCOME LIFE	WELCOME LIFE
GENERAL FOUNDATION COURSE --1	GENERAL FOUNDATION COURSE--2
BASIC MANAGEMENT	ADVANCE MANAGEMENT-2
MARKETING MANAGEMENT-1	MARKETING MANAGEMENT-2
SALESMANSHIP-1	SALESMANSHIP-2

COURSES AVAILABLE

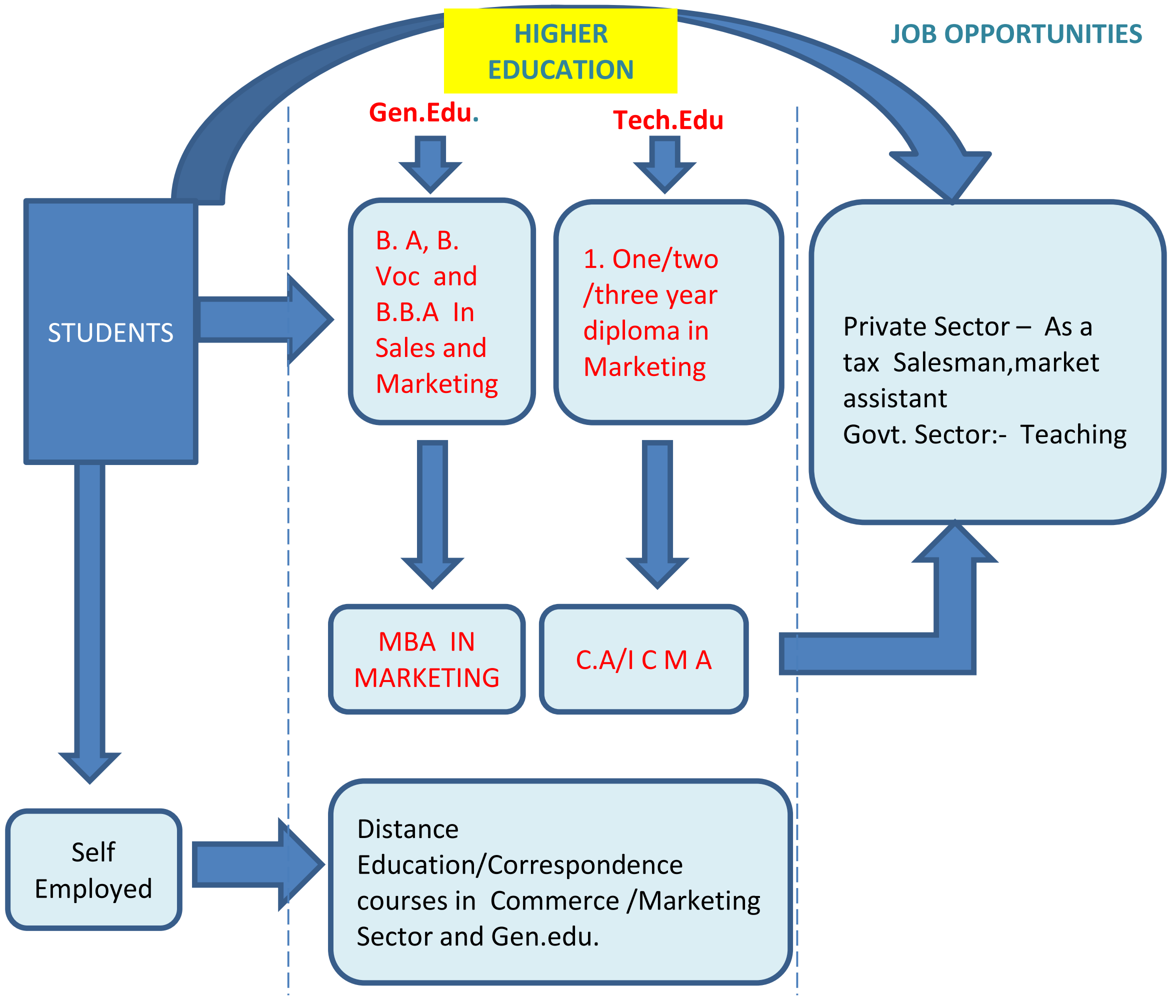

JOB OPPORTUNITIES

- A degree in Banking and financial services is a favorable career option with ever expanding opportunities.
- Persons who attain a degree in the field will be grounded in the skills and competencies and need to serve a dynamic banking and financial services industry.
- Graduates will find opportunities to work in the different subsectors in banking and finance and also outside the industry.
- Persons with advanced professional and personal competencies will have better opportunities for wage and career progression.
- Recruiters
- Banks – ICICI Bank, HDFC, SBI, INDUSLAND, PNB etc.
- Financial Institutions – LIC, HDFC Mutual Funds, Finance & Leasing Companies, Share market brokers and companies and Accounting firms etc.

5.MODERN OFFICE PRACTICE (ਮਾਡਰਨ ਆਫ਼ਿਸ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ)

- In common parlance, an office is a place where clerical work is performed and all other kinds of paperwork (letters, files, record correspondence) is main pained . The modern approach to study term office is to view it as function rather than a particular place. When an office is regarded as a function, " It can plan, organize coordinate, standardize and supervise paperwork.
- To conclude it may be said that an " office" refers to function performed by certain set of person rather than place , where clerical work is done and act of collecting, processing, sorting and distributing information comprise the function of office.

ਆਮ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਦਫ਼ਤਰ ਉਹ ਜਗ੍ਹਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਲੈਰੀਕਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਗਜ਼ੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ (ਚਿੱਠੀਆਂ, ਫ਼ਾਇਲਾਂ, ਰਿਕਾਰਡ ਪੱਤਰ ਵਿਹਾਰ) ਮੁੱਖ ਅਧਾਰਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਫ਼ਿਸ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸਿਜ਼ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਖੇਤਰ ਹੈ ਜੋ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਹੁਨਰ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਉੱਦਮੀ ਜਾਂ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲਈ ਜਨਤਕ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰ ਜਿਵੇਂ ਵਪਾਰਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਹਸਪਤਾਲਾਂ, ਵਿੱਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ, ਰੇਲਵੇ, ਏਅਰਲਾਈਨਜ਼, ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਅੰਡਰਟੇਕਿੰਗ, ਬੈਂਕ, ਬੀਮਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ, ਸ਼ਾਪਿੰਗ ਮਾਲਜ਼ ਆਦਿ ਦੇ ਰਸਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕੋਰਸ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ, ਅਕਾਊਂਟਿੰਗ ਜਾਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨਾਲ਼ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨੌਕਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

SUBJECTS IN MODERN OFFICE PRACTICE TRADE

10+1	*10+2*
GENERAL ENGLISH	GENERAL ENGLISH
GENERAL PUNJABI	GENERAL PUNJABI
COMPUTER SCIENCE	COMPUTER SCIENCE
E.V.S	E.V.S
WELCOME LIFE	WELCOME LIFE
GENERAL FOUNDATION COURSE --1	GENERAL FOUNDATION COURSE--2
OFFICE MANAGEMENT-1	OFFICE MANAGEMENT-2
TYPOGRAPHY-1	TYPOGRAPHY-2
ACCOUNTING AND E-COMMERCE OR SHORTHAND-1	ACCOUNTING AND E-COMMERCE OR SHORTHAND-2

COURSE AVAILABLE

+2 vocational ਪਾਸ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਉੱਚ ਵਿੱਦਿਆ ਦੇ ਵਿਕਲਪ

- ਇਸ ਤੋ ਇਲਾਵਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ I.T.I ਤੋ ਸਰਟੀਫਿ ਕੋਰਸ ਜਿਵੇਂ ਕਿ : computer application, Modern office practice, Mechanical, Electrical, hardware course etc.
- ਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਕਾਲਜ ਤੋਂ B.COM, BCA, BBA,BA, B.voc ਅਤੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾ MBA ਅਤੇ MCA ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ
- ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਬਹੁਤਕਨੀਕੀ ਕਾਲਜ਼ਾਂ ਤੋ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੂਜੇ ਸਾਲ ਵਿੱਚ lateral entry ਦਾਖ਼ਲਾ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

- **B.A. (Vocational Studies) Office Management & Secretarial Practice Three-Year (6-Semester) CBCS Programme.**

JOB OPPORTUNITIES

- Personal secretary/personal assistant to the executive and office executive in the organization .
- Office executive / supervisors .
- Documentation executive / supervisor in public and private sector enterprises.
- Vocational teachers in ITI/ polytechnics/ schools.

6.COOPERATIVE MANAGEMENT (ਸਹਿਕਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ)

- Cooperative management, also co-management, tries to achieve more effective and equitable systems of resource management. In cooperative management, representatives of user groups, the scientific community, and government agencies should share knowledge, power, and responsibility.
- ਕੋਆਪਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਅੱਖਰੀ ਅਰਥ ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਮਿਲ਼-ਜੁਲ਼ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸਹਿਕਾਰੀ ਲਹਿਰ ਦੀਆਂ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਅੱਖਰ ਦੇ ਭਾਵ ਡੂੰਘੇ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਹਿਕਾਰਤਾ ਇੱਕ ਆਰਥਿਕ ਉੱਦਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ਼ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਜੀਵਨ ਪੱਧਰ ਉੱਚਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਹਿਕਾਰਤਾ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਜੱਥੇਬੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝੀਆ ਲੋੜਾਂ ਵਾਲ਼ੇ ਲੋਕ, ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ਼ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਰਥਿਕ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਉੱਨਤੀ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸਹਾਇਤਾ ਆਪ ਅਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ਼ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।

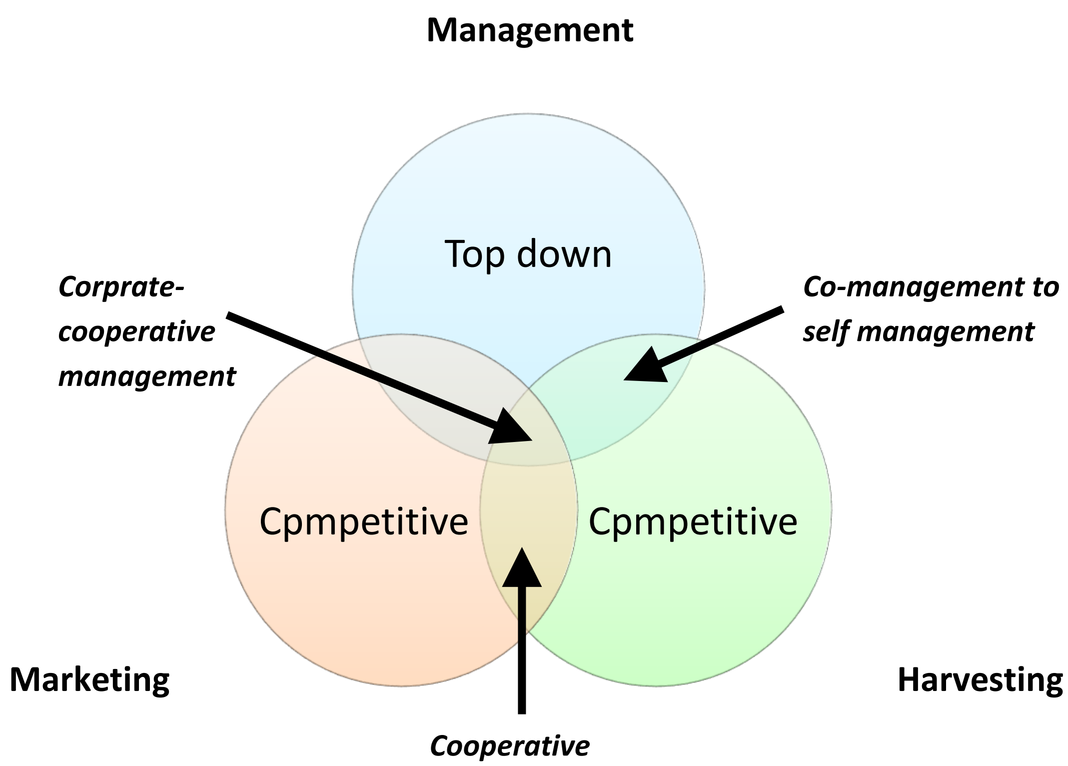

SUBJECTS IN COOPERATIVE MANAGEMENT TRADE

10+1	10+2
GENERAL ENGLISH	GENERAL ENGLISH
GENERAL PUNJABI	GENERAL PUNJABI
COMPUTER SCIENCE	COMPUTER SCIENCE
E.V.S	E.V.S
WELCOME LIFE	WELCOME LIFE
GENERAL FOUNDATION COURSE --1	GENERAL FOUNDATION COURSE--2
BOOK KEEPING-1	BOOK KEEPING-2
APPLICATION OF MANAGEMENT	APPLICATION OF MANAGEMENT
CO-OPERATIVE MANAGEMENT-1	CO-OPERATIVE MANAGEMENT-2

COURSES AVAILABLE

- Diploma Courses in Cooperative Management
- Retailers' Cooperative.
- Worker Cooperative.
- Social Cooperative.
- Consumers' Cooperative.
- Business and employment Co-operative.

COURSES AVAILABLE

Human Resource (HR) Management
Finance Management
Telecom Management
Retail Management
Textile Management
Sports Management
Entrepreneurship Management
Tourism Management
IT Management
Infrastructure and Real Estate Management
Oil and Gas Management
Supply Chain Management
Marketing Management
Hospital Management
Facility Management
Fashion Management
Healthcare Management
Communication Management

JOB OPPORTUNITIES

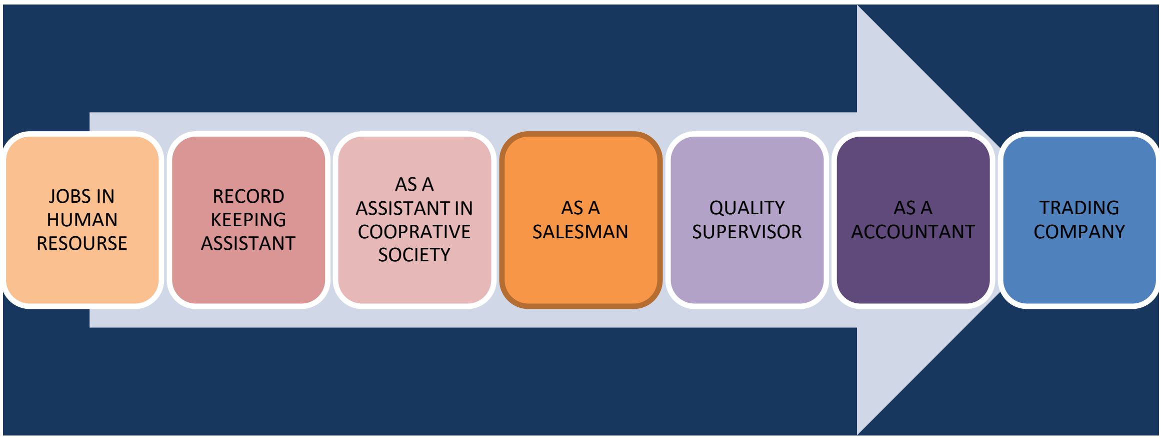

7. IMPORT AND EXPORT MANAGEMENT (ਆਯਾਤ ਅਤੇ ਨਿਰਯਾਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ)

ਆਯਾਤ ਅਤੇ ਨਿਰਯਾਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਖੇਤਰ ਹੈ ਜੋ ਉਦਮੀ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਸੰਗਠਨ ਲਈ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੈ। ਅਯਾਤ ਅਤੇ ਨਿਰਯਾਤ ਵਪਾਰ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ਼ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੂਚਨਾ, ਤਕਨੀਕ ਅਤੇ ਆਵਾਜ਼ਾਈ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਕਰ ਕੇ ਦੁਨੀਆ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਬਣ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਪਾਰ ਸੁਖਾਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ਼ ਵਿਕਾਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ ਦੇ ਕੈਰੀਅਰ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ ਲਈ ਅਕਾਦਮਿਕ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਹੁਨਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ਼-ਨਾਲ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੂਚਨਾ ਤਕਨੀਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਨਵੇਂ ਪਹਿਲੂਆਂ ਜਿਵੇਂ ਈ-ਕਾੱਮਰਸ, ਈ- ਸੁਰੱਖਿਆ, ਈ-ਬੈਂਕਿੰਗ ਅਤੇ ਈ- ਵਪਾਰ ਆਦਿ ਦੇ ਗਿਆਨ ਲਈ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ, ਈ-ਕਾੱਮਰਸ ਵਿਸ਼ਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕਿੱਤੇ ਵਿਚ ਹੋਰ ਪਰਪੱਕ ਹੋ ਸਕਣ।

Import & export courses give foundation to a career in international markets and trade. ... Candidates after pursuing the course are inducted in global firms in domains like pricing, sourcing, costing, export market research, distribution, freight marketing, export finance, documentation and foreign exchange.

10+1	10+2
GENERAL ENGLISH	GENERAL ENGLISH
GENERAL PUNJABI	GENERAL PUNJABI
COMPUTER SCIENCE	COMPUTER SCIENCE
E.V.S	E.V.S
WELCOME LIFE	WELCOME LIFE
GENERAL FOUNDATION COURSE --1	GENERAL FOUNDATION COURSE--2
MANAGEMENT-1	MANAGEMENT-2
TECHNOLOGY AND E COMMERCE-1	TECHNOLOGY AND E COMMERCE-2
EXPORT MANAGEMENT	IMPORT MANAGEMENT

COURSES AVAILABLE

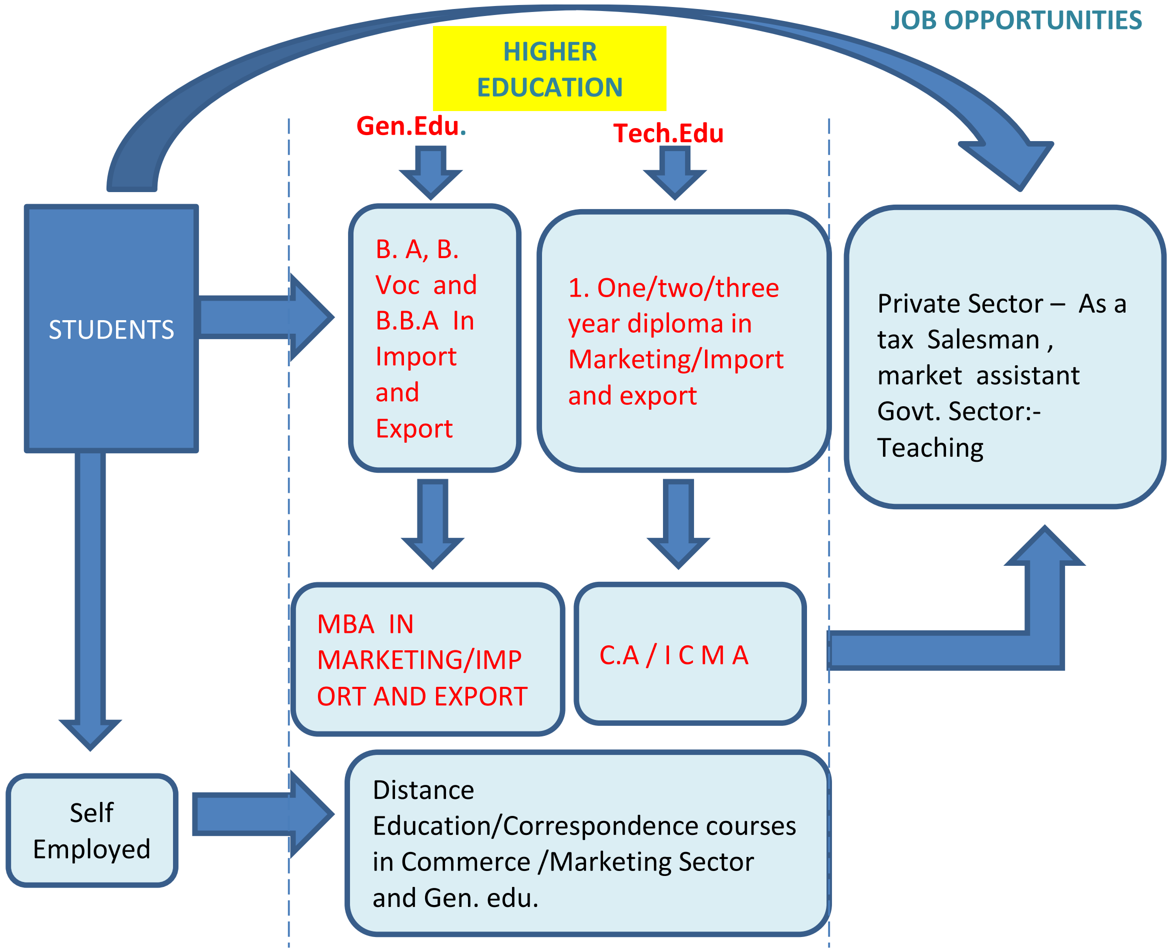

COURSES AVAILABLE

- Diploma in Export and Import management is a basic level course in export/ import and its related areas.
- One can pursue the course after completing their 10+2 education in Vocational Education from PSEB.
- Few institutes also offer the course to 12th pass candidates based on their performance in the class 12th board examination.

ਡਿਪਲੋਮਾ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲੇ ਲਈ ਮੁੱਢਲੀ ਯੋਗਤਾ

Eligibility of Admission in Diploma Colleges

ਯੋਗਤਾ ਮਾਪਦੰਡ (ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ)

- 10 + 2 ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ (ਤਕਨੀਕੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ) ਜਾਂ 10 + 2 (ਨਾੱਨ-ਮੈਡੀਕਲ) ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਬੋਰਡ / ਕੌਂਸਲ ਤੋਂ ਬਰਾਬਰ। ਜਾਂ
- ਆਈ.ਟੀ.ਆਈ. (ਤਕਨੀਕੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ) ਵਿਚ 50% ਕੁੱਲ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ 1 ਸਾਲ / 2 ਸਾਲ ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ ਕੋਰਸ 10 ਵੀਂ ਜਾਂ 2 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਐੱਸ. ਐੱਲ. ਈ .ਈ .ਟੀ .ਤੋਂ ਡਿਪਲੋਮਾ ਪਾਸ ਕਰੋ।
- ਡਿਪਲੋਮਾ ਇਨ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ (ਲੇਟ੍ਰਲ ਐਂਟਰੀ) ਅੰਡਰਗ੍ਰੈਜੁਏਟ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਇਕ ਤਕਨੀਕੀ ਯੋਗਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ **Basic Engineering** ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ, ਵਿਗਿਆਨ, ਕੰਪਿਉਟਿੰਗ, ਗਣਿਤ ਦੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਚਾਰ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਗਿਆਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੈ।

JOB OPPORTUNITIES

- SHIPMENT OF GOODS
- TRANPORTATION
- DISTRIBUTION OF GOODS
- MARKETING
- AS A EXPORT CLERK/ASSISTANT
- CUSTMER RELATION OFFICER
- GET A JOB IN PRIVATE INDUSTRY

INTRODUCTION

- An **apprenticeship** is a system for training a new generation of practitioners of a trade or profession with on-the-job training and often some accompanying study (classroom work and reading). Apprenticeships can also enable practitioners to gain a license to practice in a regulated profession. Most of their training is done while working for an employer who helps the apprentices learn their trade or profession, in exchange for their continued labor for an agreed period after they have achieved measurable competencies. Apprenticeship lengths vary significantly across sectors, professions, roles and cultures. In some cases, people who successfully complete an apprenticeship can reach the "journeyman" or professional certification level of competence. In other cases, they can be offered a permanent job at the company that provided the placement. Although the formal boundaries and terminology of the apprentice/journeyman/master system often do not extend outside guilds and trade unions, the concept of on-the-job training leading to competence over a period of years is found in any field of skilled labor.

Types of apprenticeships

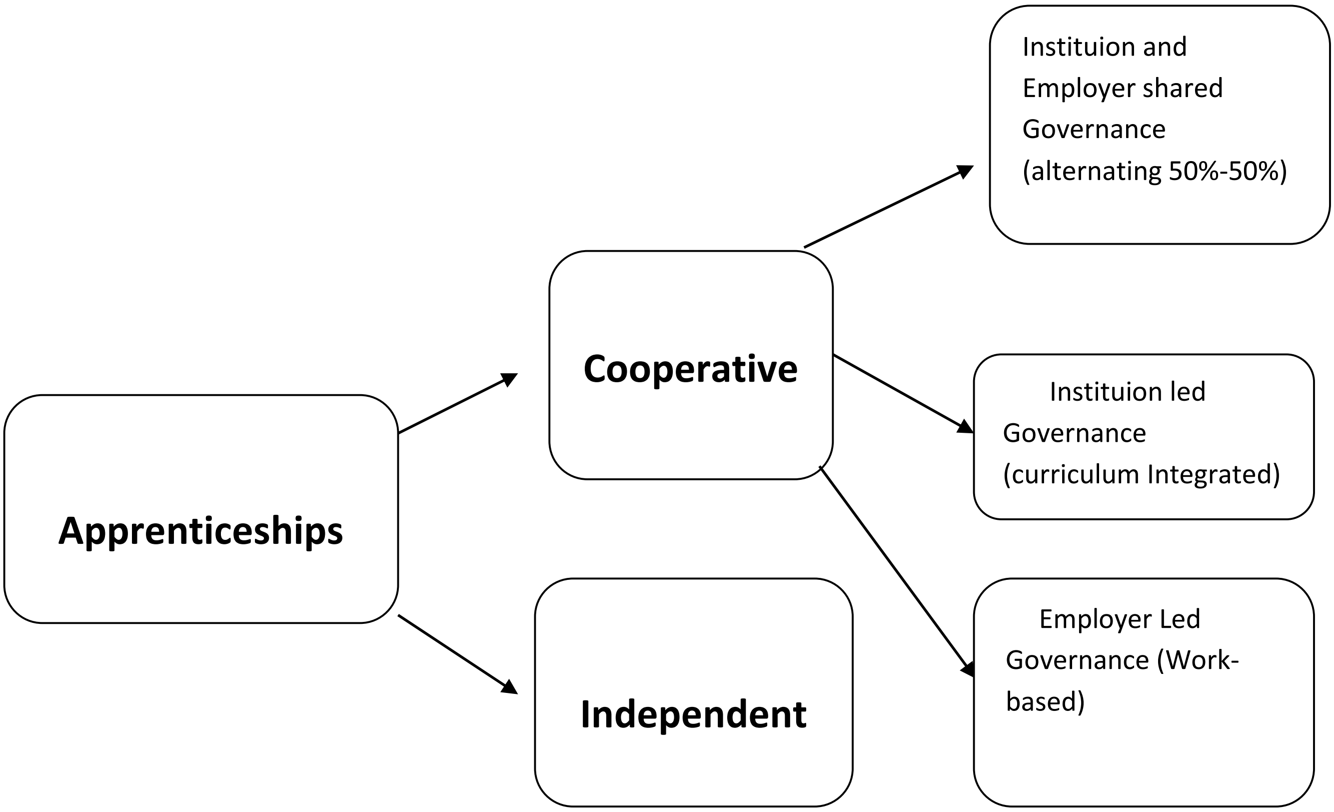

TYPES OF APPRENTICESHIP

- Apprenticeships can be divided into two main categories: Independent and Cooperative.

A. **Independent apprenticeships** are those organized and managed by employers, without any involvement from educational institutions. They happen dissociated from any educational curricula, which means that, usually, the apprentices are not involved in any educational programme at the same time but, even if they are, there is no relation between the undergoing studies and the apprenticeship.

Cooperative apprenticeships are those organized and managed in cooperation between educational institutions and employers. They vary in terms of governance, some being more employer lead and others more educational institution lead, but they are always associated with a curriculum and are designed as a mean for students to put theory in practice and master knowledge in a way that empowers them with professional autonomy

Architecture Courses

How To Choose The Best
Import and Export Course in 2021?
Import
Export

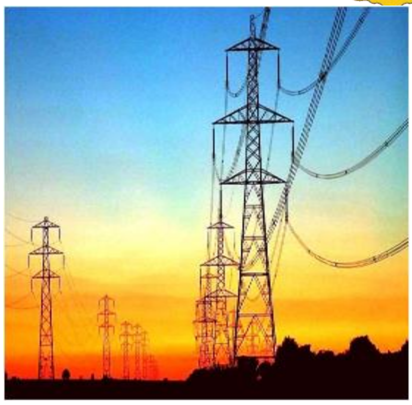

INSURANCE
HEALTH
CARE
LIFE
HOUSE

COOPERATIVE MANAGEMENT

wiseGEEK

References:-
www.wikipedia.org
www.shiksha.com
www.ncs.gov.in/content-repository/pages/browsebysector.aspx

Agriculture Group:

Manjinder Singh (GSSS PAU Ludhiana)

Technical Group:

S.Satinderjit Singh(GMSSS 3B1 Mohali)
Amandeep Singh(GMSSS 3B1 Mohali)

Home Science Group:

Varinder Kaur(GMSSS 3B1 Mohali)
Rohit Kumar(GSSSS Nurpur Bedi Roopnagar)
Anil Attri(GSSSS Bhumbli Gurdaspur)

Business & Commerce Group:

Harpreet Singh (GSSSS Morinda)
Simerpreet Kaur(GSSS Badshapur Kalike Patiala)
Mani Arora(GSSSS Lalru)

Technical Support:

Harpreet Singh District Coordinator Vocational Roopnagar
Neetu Gupta Computer Faculity(GMSSS 3B1 Mohali)
Narinder Singh Vocational Trainer (GMSSS 3B1Mohali)

NSQF ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖਿਆ

ਹੁੱਨਰ ਹੈ ਤਾਂ ਕਦਰ ਹੈ।

ਕਿੱਤਾ ਯੋਜਨਾ - ਕਿਉਂ ਅਤੇ ਕਿਵੇ ?

ਅੱਜ ਸਮੂਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਰਗ ਅਜਿਹੀ ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਵਿੱਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਆਣੇ ਜਾਂ ਵੱਡੇ ਤੋਂ , ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੰਨਦਾ ਹੈ , ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਅਗਵਾਈ ਅਤੇ ਸਲਾਹ ਲੈਣ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੱਤਪਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਦਾ ਨੌਜਵਾਨ ਸਿੱਖਿਆ -ਖੇਤਰ ਜਾਂ ਕਿੱਤਾ- ਖੇਤਰ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਖ਼ੁਦ ਨੂੰ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਲਝਣ ਵਿੱਚ ਫਸਿਆ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਮੂਹ ਮਾਪੇ ਵੀ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਘਿਰੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਆਖ਼ਰੀ ਪੜਾਅ ਭਾਵ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਮੁਹਾਜ ’ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵੇਲ਼ੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਅਤੇ ਤਰਕਸੰਗਤ ਸੋਚ ਦਾ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਹਿਮ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਵਿੱਦਿਅਕ ਢਾਂਚਾ ਅਜਿਹੇ ਪੜ੍ਹਾਕੂ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿੱਤਾ ਅਗਵਾਈ ਦੀ ਸੋਚ ਦੀ ਘਾਟ ਵਿੱਚ ਬਿਨ ਪੈਂਦੇ ਦੇ ਲੋਟੂ ਵਾਂਗੂੰ ਘੁੰਮਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਸਲਾਹ ਅਤੇ ਅਗਵਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਲਗਾਤਾਰ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਭਰ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਜਦਕਿ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਲਾਹ ਦੀ ਲੋੜ ਕੁਝ ਮੌਕਿਆਂ ’ਤੇ ਹੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਕੈਰੀਅਰ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਅਜਿਹਾ ਕਿੱਤਾ ਅਪਣਾਉਣਾ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ਼-ਨਾਲ਼ ਤਰੱਕੀ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇ। ਇਕੱਲੇ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣਾ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਕਿੱਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ। ਇੱਕ ਚੰਗੇ ਕਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਹੋਣਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਕਿੱਤਾ- ਅਗਵਾਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਰੁਚੀ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿੱਤਾ ਅਪਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦਸਵੀਂ ਜਾਂ ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਪਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਕੋਲ਼ ਕਈ , ਵਿਕਲਪ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਭਾਲ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ , ਮੈਡੀਕਲ ਲਾਈਨ ਚੁਣ ਸਕਦਾ ਹੈ , ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ , ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਪਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅੱਗੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲਈ ਜੀਵਨ ਦੇ ਪੜਾਅ ’ਤੇ ਇਹ ਅਹਿਮ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਵਿਕਲਪ ਚੁਣੇ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿੱਤਾ- ਅਗਵਾਈ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਂਦੀ ਹੈ , ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿੱਤੇ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰੇ। ਇਹ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵਾਲ਼ਾ ਕੰਮ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ’ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਕਿੱਤਾ ਅਗਵਾਈ ਦੀ ਲੋੜ

ਨਵੀਂ ਪੀੜੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣੇ ਭਵਿਖ ਬਾਰੇ ਸੁਚੇਤ ਤਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਭਵਿਖ ਬਾਰੇ ਯੋਜਨਾ ਵੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਤਾਂ ਹਨ ਪਰ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲਗ ਕੇ ਗ਼ਲਤ ਕਿੱਤੇ ਚੁਣ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਖ਼ੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ। ਕੁਝ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਥੋਪੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਮਾਪੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਰੁਚੀ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ਼ ਛੱਡ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿੱਤਾ ਚੁਣਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਮਨਮੋਹਕ ਵਿਗਿਆਪਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕਿੱਤਾ ਚੁਣ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਅਸਲੀਅਤ ਤੋਂ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲਈ ਕਿੱਤਾ- ਅਗਵਾਈ ਦੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ਼ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣੀ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਰੁਚੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿੱਤਾ ਚੁਣ ਸਕਦਾ

ਹੈ। ਸਹੀ ਪੇਸ਼ੇ ਦੀ ਚੋਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੋ -ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਜੀਵਨ ਆਪਣੀ ਦਿਸ਼ਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਹੀ ਪੇਸ਼ੇ ਨੂੰ ਚੁਣਨਾ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਉੱਨਤੀ , ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇ ਮਿਆਰ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮੋੜ 'ਤੇ ਜੋ ਸਵਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਨ ਵਿੱਚ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਾਂ ਬੱਚੇ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਢੁੱਕਵਾਂ ਕੋਰਸ ਜਾਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਰਸਤਾ ਕੀ ਹੈ , ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਚੱਲ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਨ ਚਾਹੀ ਮੰਜ਼ਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਚੋਣ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਤ ਹਨ –

1. ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਜਾਂ ਝੁਕਾਅ।
2. ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਸਿਖਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ।
3. ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਮਾਲੀ ਹਾਲਤ।
4. ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ।
5. ਸਿਖਲਾਈ ਕੋਰਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ।
6. ਸਿਖਲਾਈ ਕੋਰਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਵਿੱਖ।

ਸਫ਼ਲਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜਾਅ : ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਸਫ਼ਲਤਾ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

1. ਟੀਚਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨਾ।
2. ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਕਰਨਾ।
3. ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰਨਾ।
4. ਰਾਹੀਂ ਜਾਣਕਾਰੀ।
5. ਆਤਮ –ਵਿਸ਼ਵਾਸ।।
6. ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਿੰਮਤ ਰੱਖਣਾ।।

1. **ਟੀਚਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨਾ** : ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਅਤੇ ਸਮਝਦਾਰੀ ਵਾਲ਼ਾ ਕਦਮ ਹੈ। ਬਹੁਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਇਹੋ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੂਰੀ ਕਰ ਲਈਏ ਫਿਰ ਸੋਚਾਂਗੇ ਕੀ ਬਣਨਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਗ਼ਲਤ ਹੈ। ਨੌਂਵੀ ਜਮਾਤ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲੈ ਲੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲ਼ੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਮਿੱਥੇ ਟੀਚੇ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

2. ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਕਰਨਾ : ਟੀਚਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਗਲਾ ਪੜਾਅ ਹੈ ਉਸ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ। ਜਿਵੇਂ ਮੰਨ ਲਈਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਕਰੀਅਰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀ ਵਿੱਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਹੜੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਿਵੇਂ ਕਰਨੀ ਹੈ ? ਇਸ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਸਮਾਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨਾ ਆਦਿ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅਗਲੇਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ਼ ਹੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਾਲ਼ੀਆਂ ਪਰੀਖਿਆਵਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨੀ ਵੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਭ ਲਈ ਚੰਗੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਹੋਣੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

3. ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰਨਾ : ਅਕਸਰ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲੇ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤਾਂ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਅੱਗੇ ਅਮਲ ਕਰਨਾ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਸਾਡੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਰੋੜਾ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ਼ ਤਿਆਰੀ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾਹੈ।

4. ਸਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ : ਟੀਚੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਹੀਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਣੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਧੀਆ ਰੱਖੇ।

5. ਆਤਮ- ਵਿਸ਼ਵਾਸ : ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੇ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆਤਮ- ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ , ਆਪਣੇ- ਆਪ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਹਿ ਕੀਤੇ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜੇਕਰ ਸਾਡਾ ਆਤਮ- ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਡੋਲ਼ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੰਜ਼ਲ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਆਤਮ- ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਅਣਥੱਕ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ਼ ਹੀ ਮੰਜ਼ਲ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

6. ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਮਹਣਾ ਕਰਨਾ : ਕਈ ਵਾਰ ਮੰਜ਼ਲ ਵੱਲ ਵਧਦਿਆਂ ਔਕੜਾਂ ਸਾਨੂੰ ਭਟਕਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਸ਼ ਕਰਨਗੀਆ । ਸਾਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਮੁਸਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਮਹਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਖਿੜ੍ਹੇ ਮੱਥੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ ਤਾਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਲ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਕੈਰੀਅਰ ਗਾਈਡ ਕੌਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ?

ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਰੀਅਰ ਗਾਈਡ ਉਹ ਆਪ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਰੁਚੀ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ਼ ਸਮਝ ਅਤੇ ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਅਤੇ ਤਜ਼ਰਬੇਕਾਰ ਅਧਿਆਪਕ ਵੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਸੇਧ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਕੈਰੀਅਰ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਚੰਗਾ ਮਾਰਗ- ਦਰਸ਼ਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮਾਤਾ- ਪਿਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰੇਲੂ ਹਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ NSQF ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਅਧਿਆਪਕ ਤੋਂ ਕਿੱਤੇ ਕੋਰਸ ਸੰਬੰਧੀ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸਕੂਲਾਂ ਅਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੈਰੀਅਰ ਕਾਊਂਸਲਿੰਗ ਸੈੱਲ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਕਰੀਅਰ ਅਤੇ ਅਗਲੇਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਸੇਧ ਦੇ ਸਕੇ ਤੁਹਾਡਾ ਕੈਰੀਅਰ ਗਾਈਡ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਬਿਊਰੋ ਵੱਖ -ਵੱਖ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਹਨ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮਾਹਰ ਕੈਰੀਅਰ ਕਾਊਂਸਲਰ ਕਿੱਤੇ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਆ ਰਹੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮੱਰਥ ਹੈ। ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਉਤਪਤੀ ਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਸਕੂਲਾਂ , ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿੱਤਾ-ਭਾਸ਼ਣ , ਕਿੱਤਾ-ਕਾਨਫੰਰਸਤੇ ਕਿੱਤਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀਆਂ ਵੀ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਕਿੱਤਿਆਂ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਬੇਰਜਗਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜੇਕਰ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਬਿਊਰੋ ਵਿਖੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਮਾਹਰਾਂ ਤੋਂ ਅਗਵਾਈ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।
ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਮੁਫ਼ਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮੀਡੀਆ :-

- ਪ੍ਰਿੰਟ ਮੀਡੀਆ :ਹਰ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦਿਨ ਕਿੱਤਿਆਂ /ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਪੰਨੇ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ , ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਵੱਖ- ਵੱਖ ਮੌਕਿਆਂ /ਕੋਰਸਾਂ / ਵਜ਼ੀਫ਼ਿਆਂ / ਦਾਖ਼ਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- ਰੇਡੀਓ , ਟੀ.ਵੀ : ਖ਼ਾਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਿੱਤਿਆਂ ਨਾਲ਼ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

- ਇੰਟਰਨੈੱਟ : ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਮਾਤਾਵਾਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਪੰਡਿਤ ਜਾਂ ਜੋਤਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਦੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਅੱਜ ਦੁਨੀਆ ਮੇਰੀ ਮੁੱਠੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਭਾਵ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਇਕਜੁੱਟ ਕਰਕੇ ਸਾਰੀ ਸੂਚਨਾ ਇਕਦਮ ਮਿੰਟਾਂ ਸਕਿੰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਉਪਲੱਬਧ ਕਰਵਾਉਣਾ ਸੌਖਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਅੱਜ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੰਸਥਾਂ ਅਧਾਰ /ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਵੀ ਚੈੱਕ ਕਰਕੇ ਹੀ ਅੰਤਿਮ ਨਿਰਨਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
- ਘਰ-ਘਰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ, ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਉਸਦਾਤੀ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ।

Index (ਤਤਕਰਾ)

1. NSQF Vocational Education (NSQF ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖਿਆ)
2. Motive (ਉਦੇਸ)
3. NSQF Vocational Trades (NSQF ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਟ੍ਰੇਡ)
4. NSQF Vocational Trades with Job Role (ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਭੁਮਿਕਾ ਦੇ ਨਾਲ਼ NSQF ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਟ੍ਰੇਡ)
5. NSQF Vocational Education at Different Levels (NSQF ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਧਰਾਂ ’ਤੇ)
6. Introduction of NSQF Vocational Trades (NSQF ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਟ੍ਰੇਡਾਂ ਨਾਲ਼ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ)

Trade 6.1:- Automobile (ਆਟੋਮੋਬਾਈਲ)

Trade 6.2:- Agriculture (ਖੇਤੀ-ਬਾੜੀ)

Trade 6.3:- Apparel (ਅਪੈਰਲ)

Trade 6.4:- Beauty and Wellness (ਖ਼ੂਬਸੂਰਤੀ ਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤੀ)

Trade 6.5:- Construction (ਉਸਾਰੀ)

Trade 6.6:- Health Care (ਸਿਹਤ– ਸੰਭਾਲ਼)

Trade 6.7:- Information Technology (ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ)

Trade 6.8:- Private Security (ਨਿੱਜੀ ਸੁਰੱਖਿਆ)

Trade 6.9:- Physical Education and sports (ਸਰੀਰਕ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ)

Trade 6.10:- Plumbing (ਪਲੰਬਿੰਗ)

Trade 6.11:- Retail (ਪਰਚੂਨ)

Trade 6.12:- Travel and Tourism (ਯਾਤਰਾ ਅਤੇ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ)

1. NSQF ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖਿਆ

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹੁਨਰ ਯੋਗਤਾ ਫਰੇਮਵਰਕ (NSQF) ਗਿਆਨ, ਹੁਨਰ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਪੱਧਰਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੱਧਰਾਂ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਸਿੱਖਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਰਸਮੀ, ਗੈਰਰਸਮੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਐੱਨ.ਐੱਸ.ਕਿਉ.ਐੱਫ. ਇੱਕ ਗੁਣਵਤਾ ਵਾਲਾ ਢਾਂਚਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਅਧਾਰਤ ਹੁਨਰ ਫਰੇਮਵਰਕ ਹੈ । ਕਿੱਤਾਮੁਖੀ ਸਿਖਿਆ, ਅਤੇ ਕਿੱਤਾਮੁਖੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇ ਆਮ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਕਈ ਰਸਤੇ, ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ । ਸਿਖਲਾਈ ਦਾ ਇੱਕ ਪੱਧਰ ਦੂਸਰੇ ਉੱਚ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਲੁੜੀਂਦੇ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ, ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿੱਚ ਆਵਾਜ਼ਾਈ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਤੇ, ਆਪਣੀ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਵਾਧੂ ਹੁਨਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਏਗਾ। NSQF ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਹੁਨਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਉਚਾਈ ਦੇ ਨਵੀਂ ਸਿੱਖਰਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੁਨਰ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਸਕੀਲ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਪਲੈਟਫੋਰਮ ਦੇ ਥੱਲੇ NSQF ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਹੁਨਰ ਨੂੰ ਸਵਾਰਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਰੁਚੀ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ 9ਵੀ, 10ਵੀ ਅਤੇ ਫਿਰ 11ਵੀ, 12ਵੀ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ NSQF ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਪੂਰਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਦੇ ਹਨ।

2. ਉਦੇਸ਼ :

- ਤਕਨੀਕੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਸਿਖਲਾਈ
- ਨੌਕਰੀਆਂ ਅਤੇ ਪਲੇਸਮੈਂਟ
- ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਜ਼ਿਟ ਅਤੇ ਗੈੱਸਟ ਲੈਕਚਰ
- ਕੰਮ Job ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣਾ
- ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਪ੍ਰਤੀ ਨਿਪੁਣਤਾ
- ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਟੀਫਾਇਡ ਕੋਰਸ
- SSC ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ
- ਸਮਾਰਟ ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਲੈੱਬ
- 100% ਨਤੀਜੇ

3. NSQF Vocational Trades (NSQF ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਟ੍ਰੇਡ)

1) Automobile (ਆਟੋਮੋਬਾਈਲ)
2) Agriculture (ਖੇਤੀ-ਬਾੜੀ)
3) Apparel (ਅਪੈਰਲ)
4) Beauty and Wellness (ਖ਼ੂਬਸੂਰਤੀ ਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤੀ)
5) Construction (ਉਸਾਰੀ)
6) Health Care (ਸਿਹਤ– ਸੰਭਾਲ਼)

7) Information Technology (ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ)

8) Private Security (ਨਿੱਜੀ ਸੁਰੱਖਿਆ)

9) Physical Education and sports (ਸਰੀਰਕ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ)

10) Plumbing (ਪਲੰਬਿੰਗ)

11) Retail (ਪਰਚੂਨ)

12) Travel and Tourism (ਯਾਤਰਾ ਅਤੇ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ)

4. NSQF Vocational Trades with Job Role (ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਨਾਲ਼ NSQF ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਟ੍ਰੇਡ)

ਲੜੀ ਨੰ:	ਟ੍ਰੇਡ	ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ
1	**ਆਟੋਮੋਬਾਇਲ**	ਆਟੋਮੋਟਿਵ ਸਰਵਿਸ ਟੈਕਨੀਸ਼ੀਅਨ
2	ਖੇਤੀ- ਬਾੜੀ	ਸੋਲਨੇਸੀਅਸ ਫ਼ਸਲ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰ ਅਤੇ ਡੇਅਰੀ ਵਰਕਰ
3	ਅਪੈਰਲ	SMO- ਸਿਖਲਾਈ ਮਸ਼ੀਨ ਚਾਲਕ
4	ਖ਼ੂਬਸੂਰਤੀ ਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤੀ	ਇੱਕ ਬਿਉਟੀਸ਼ੀਅਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਊਟੀ ਥ੍ਰੈਪੀ
5	ਉਸਾਰੀ	ਜਨਰਲ ਮੈਸਨ
6	ਸਿਹਤ- ਸੰਭਾਲ਼	ਘਰੇਲੂ ਸਿਹਤ ਸਹਾਇਤਾ ਜਨਰਲ ਡਿਊਟੀ ਸਹਾਇਕ
7	ਸੂਚਨਾ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ	ਘਰੇਲੂ ਬਾਇਓਮੀਟ੍ਰਿਕ ਡਾਟਾ ਓਪਰੇਟਰ ਅਤੇ ਘਰੇਲੂ ਆਈਟੀ ਹੈਲਪਡੈਸਕ ਅਟੈਂਡੈਂਟ
8	ਨਿੱਜੀ ਸੁਰੱਖਿਆ	ਹਥਿਆਰ ਰਹਿਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮੀ
9	ਸਰੀਰਕ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ	ਅਰੰਭਿਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਾਲਾਂਸਰੀਰਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣ ਵਾਲਾ
10	ਪਲੰਬਿੰਗ	ਇੱਕ ਪਲੰਬਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ
11	ਸੰਗਠਿਤ ਪ੍ਰਚੂਨ	ਇੱਕ ਸੇਲਜ਼ਮੈਨ ਵਜੋਂ
12	ਸੈਰਸਪਾਟਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਹੁਣਚਾਰੀ-	ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਪੀਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਟੂਰ ਗਾਈਡ

5. **NSQF Vocational Education at Different Levels (NSQF ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵੱਖ- ਵੱਖ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ)**

NSQF ਪੱਧਰ	ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਬਰਾਬਰੀ	ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਯੋਗਤਾ
ਪੱਧਰ 10	ਡਾਕਟਰ	ਮਾਸਟਰ ਜਾਂ ਪੱਧਰ 9
ਪੱਧਰ 9	ਮਾਸਟਰ	ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਜਾਂ ਪੱਧਰ 8
ਪੱਧਰ 8	ਪੀ ਜੀ ਡਿਪਲੋਮਾ	ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਜਾਂ ਪੱਧਰ 7
ਪੱਧਰ 7	ਬੈਚਲਰ	12 ਵੀਂ
ਪੱਧਰ 6	ਐਡਵਾਂਸਡ ਡਿਪਲੋਮਾ	12 ਵੀਂ
ਪੱਧਰ 5	ਡਿਪਲੋਮਾ	12 ਵੀਂ
ਪੱਧਰ 4	ਐਡਵਾਂਸਡ ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ	12 ਵੀਂ
ਪੱਧਰ 3	ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ	12 ਵੀਂ
ਪੱਧਰ 2	ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ	10 ਵੀਂ
ਪੱਧਰ 1	ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ	10ਵੀਂ

6. Introduction of NSQF Vocational Trades (NSQF ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਟ੍ਰੇਡਾਂ ਨਾਲ਼ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ)

Trade 6.1 :- Automobile (ਆਟੋਮੋਬਾਈਲ)

Introduction (ਜਾਣ-ਪਛਾਣ):- ਆਟੋਮੋਬਾਈਲ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਦਾ ਇੱਕ ਖੇਤਰ ਹੈ ਜੋ ਆਟੋਮੋਬਾਈਲ ਡਿਜ਼ਾਈਨ, ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਦੇਖਭਾਲ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨਾਲ਼ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਵਾਹਨਾਂ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵੱਧ ਰਹੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਹਰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਬਣ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ਼-ਨਾਲ਼ ਵਾਹਨਾਂ ਦੀ ਸਰਵਿਸ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਟੋਮੋਬਾਇਲ ਸਰਵਿਸ ਤਕਨੀਸ਼ਨ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਟੋਮੋਬਾਇਲ ਇੰਡਸਟਰੀ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਹ ਕੋਰਸ ਬਹੁਤ ਜਰੂਰੀ ਹੈ।

NSQF ਆਟੋਮੋਬਾਈਲ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਪੈਟਰਨ :

NSQF ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਚੋਣ

- 9 ਵੀਂ ਪੱਧਰ 1
- 10 ਵੀਂ ਪੱਧਰ 2 ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ

NSQF ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਚੋਣ

- 11 ਵੀਂ ਪੱਧਰ 3
- 12 ਵੀਂ ਪੱਧਰ 4 ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ

➢ ਆਟੋਮੋਬਾਈਲ ਸੈੱਕਟਰ ਦੇ ਖਾਸ ਜੋਬ ਰੋਲ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ - ਆਟੋਮੋਟਿਵ ਸਰਵਿਸ ਟੈਕਨੀਸ਼ੀਅਨ

ਉਪਲਭਧ ਕੋਰਸ :

ਆਟੋਮੋਬਾਇਲ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੋਰਸ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖ-2 ਕਾਲਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।ਤੁਸੀਂ ਆਟੋਮੋਬਾਈਲ ਟੈਕਨੀਸ਼ੀਅਨ ਦੇ ਮਾਹਰ ਬਣਨ ਲਈ ਡਿਪਲੋਮਾ, ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ, ਡਿਗਰੀ ਅਤੇ ਡਾਕਟੋਰਲ ਕੋਰਸਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ. ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੋਰਸ ਕਾਲਜਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ’ਤੇ ਵੱਖਰੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕੋਰਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:

- ❖ ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ ਕੋਰਸ: ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ ਕੋਰਸ ਆਟੋਮੋਟਿਵ, ਹੁਨਰ ਕੋਰਸਾਂ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕੌਂਸਲ ਕੇਂਦਰ ਯੋਜਨਾ।
- ❖ ਡਿਪਲੋਮਾ ਕੋਰਸ:ਡਿਪਲੋਮਾ ਇਨ ਆਟੋਮੋਬਾਈਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਅਤੇ ਮਕੈਨੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ (ਲੈਟਰਲ ਐਂਟਰੀ)ਬੈਚਲਰ ਕੋਰਸ : (ਚਾਰ ਸਾਲ / ਤਿੰਨ) ਬੀ .ਏ ,ਬੀ ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ,ਆਟੋਮੋਬਾਈਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਅਤੇ ਮਕੈਨੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ (ਲੈਟਰਲ ਐਂਟਰੀ(ਵਿੱਚ ਬੀ.ਟੈੱਕ .)

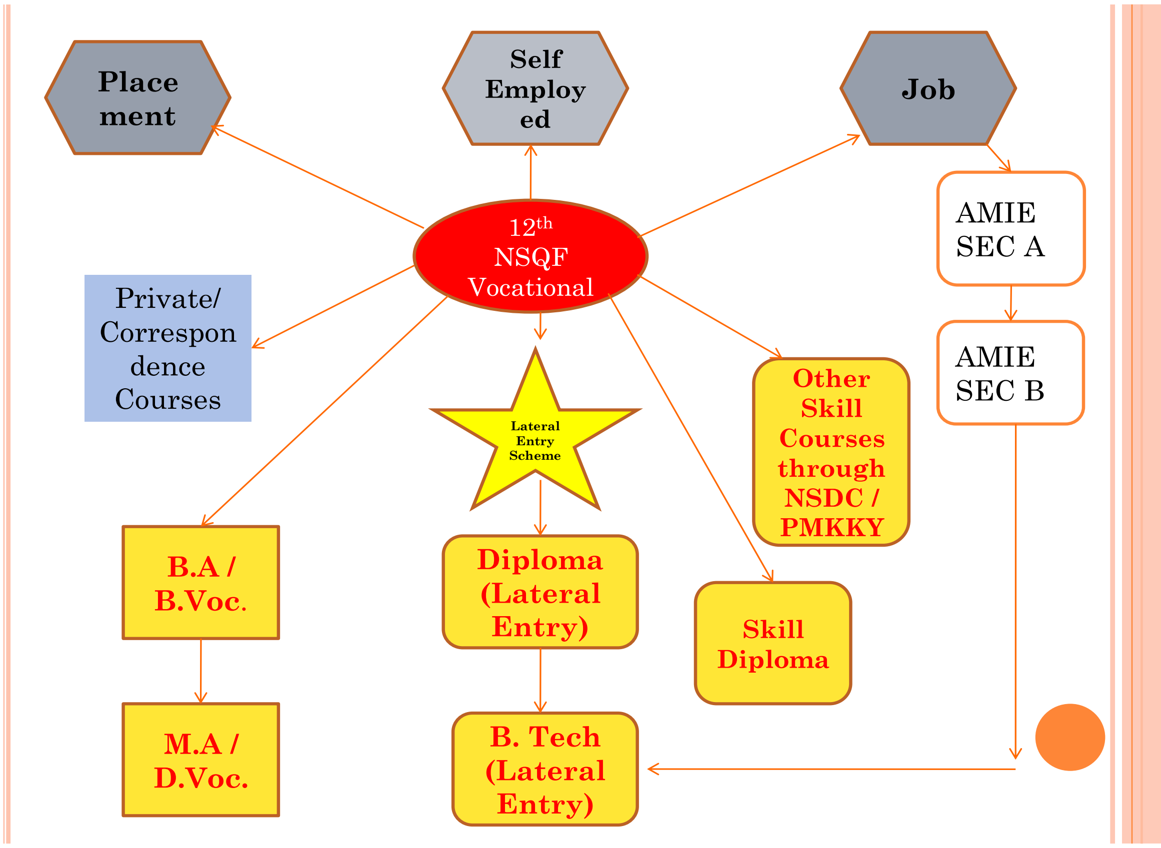

ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ

- ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬੈਂਕਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋਰ ਵੱਖ ਵੱਖ-ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ਼ ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।
- ਆਟੋਮੋਬਾਈਲ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਵਾਲ਼ਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਡੋਮੇਨਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਾਹਨ ਉਦਯੋਗਾਂ, ਵੱਖ- ਵੱਖ ਵਾਹਨ ਏਜੰਸੀਆਂ, ਸਰਵਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ, ਆਟੋਮੋਬਾਈਲ ਸਪੇਅਰ ਪਾਰਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀਆਂ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

Trade 6.2 :- Agriculture (ਖੇਤੀ-ਬਾੜੀ)

Introduction (ਜਾਣ-ਪਛਾਣ):- ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਪੌਦੇ ਅਤੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਕਲਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਸੱਭਿਅਤਾ ਦੇ ਉਭਾਰ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ-ਬਾੜੀ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਕਾਸ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ਼ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਵਾਲ਼ੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਅਨਾਜ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ਼ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ। ਖੇਤੀ-ਬਾੜੀ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਘੱਟੋ- ਘੱਟ 105,000 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜੰਗਲੀ ਅਨਾਜ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਨੇੜਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਲਗ-ਭਗ 11,500 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੀਜਣ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸੂਰ, ਭੇਡਾਂ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂ 10,000 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਲਤੂ ਸਨ। ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਘੱਟੋ- ਘੱਟ 11 ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੌਦੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਏਨੋਕਲਚਰ ' ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਉਦਯੋਗਿਕ ਖੇਤੀ-ਬਾੜੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਉਤਪਾਦਾਂ 'ਤੇ ਹਾਵੀ ਰਹੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਲਗ-ਭਗ 2 ਅਰਬ ਲੋਕ ਅਜੇ ਵੀ 21 ਵੀਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਭਰ ਖੇਤੀ'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

NSQF ਖੇਤੀ-ਬਾੜੀ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਪੈਟਰਨ :

NSQF ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਚੋਣ
- 9 ਵੀਂ ਪੱਧਰ 1
- 10 ਵੀਂ ਪੱਧਰ 2 ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ

NSQF ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਚੋਣ
- 11 ਵੀਂ ਪੱਧਰ 3
- 12 ਵੀਂ ਪੱਧਰ 4 ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ

ਖੇਤੀ-ਬਾੜੀ ਸੈਕਟਰ ਦੇ ਲਈ ਖਾਸ ਜਾੱਬ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ :- ਸੋਲਨੇਸੀਅਸ ਫ਼ਸਲ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰ ਅਤੇ ਡੇਅਰੀ ਵਰਕਰ

ਉਪਲੱਬਧ ਕੋਰਸ :ਖੇਤੀ-ਬਾੜੀ ਕਈ ਕੋਰਸਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖਵੱਖ ਕਾਲਜਾਂ - ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਡਿਪਲੋਮਾ, ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ, ਡਿਗਰੀ ਅਤੇ ਡਾਕਟੋਰਲ ਕੋਰਸਾਂ ਨੂੰ ਖੇਤੀ-ਬਾੜੀ ਦੇ ਮਾਹਰ ਬਣਨ ਲਈ ਚੁਣ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੋਰਸ ਕਾਲਜਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ / ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕੋਰਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਰ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:

- ❖ ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ ਕੋਰਸ :ਜੈਵਿਕ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਸਿਮਟ ਵਿਚ ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ ਕੋਰਸ.
- ❖ ਖੇਤੀ-ਬਾੜੀ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ
- ❖ ਬੈਚਲਰ ਕੋਰਸ ਤਿਨ / ਚਾਰ ਸਾਲ
  - ਬੀ .ਐੱਸ-ਸੀ.
  - ਬੀ .ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ
  - ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਚ ਬੀ. ਟੈੱਕ.

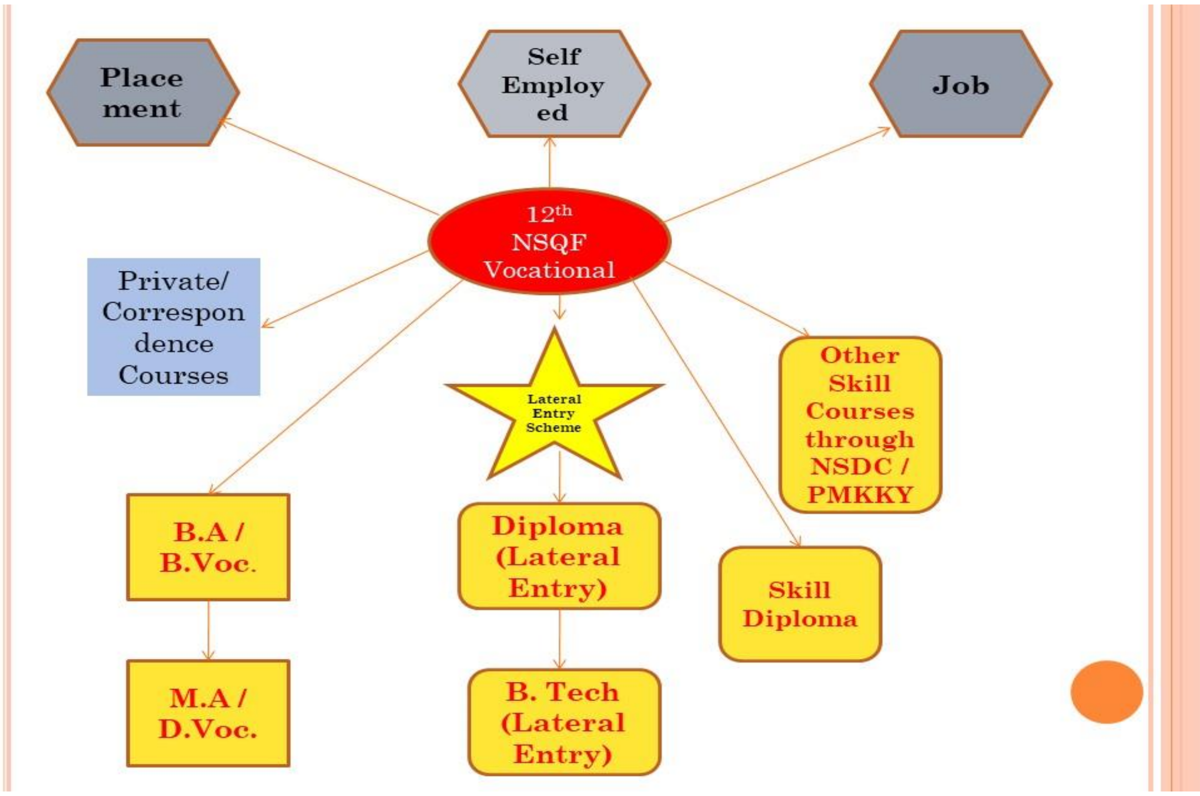

ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ

ਸਵੈ- ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ:

- ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬੈਂਕਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ਼ ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।
- ਖੇਤੀ-ਬਾੜੀ ਕੋਰਸ ਵੱਖ- ਵੱਖ ਡੋਮੇਨਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਖੇਤੀ ਉਦਯੋਗਾਂ ਅਤੇ ਵੱਖ- ਵੱਖ ਸਰਕਾਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀਆਂ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

Trade 6.3 :- Apparel (ਅਪੈਰਲ)

Introduction (ਜਾਣ-ਪਛਾਣ):- ਅਪੈਰਲ ਉਦਯੋਗ ਫੈਸ਼ਨ ਉਦਯੋਗ,ਗਾਰਮੈਂਟ ਜਾਂ ਕੱਪੜਾ ਉਦਯੋਗ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕੋ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲ ਨਾਮ ਹਨ . ਜੇ ਅਸੀਂ ਸਾਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਦਯੋਗ ਕੱਪੜੇ, ਜੁੱਤੇ ਅਤੇ ਫ਼ੈਸ਼ਨ ਉਪਕਰਨਾਂ ਦੀ ਡਿਜ਼ਾਈਨ, ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ, ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਅਤੇ ਪਰਚੂਨ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫ਼ੈਸ਼ਨਇੱਕ ਖਾਸ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਜਗ੍ਹਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਖਾਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਕੱਪੜੇ, ਜੁੱਤੇ, ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ, ਉਪਕਰਨ, ਮੇਕਅਪ, ਹੇਅਰ ਸਟਾਈਲ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੁਹਜਤਮਿਕ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਇੱਕ ਰੁਝਾਨ ਅਕਸਰ ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਸੁਹਜਵਾਦੀ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਕਸਰ ਇੱਕ ਮੌਸਮ ਨਾਲੋਂ ਛੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਫੈਸ਼ਨ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗ-ਸਮਰਪਿਤ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ ਜੋ ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫ਼ੈਸ਼ਨ ਸੀਜ਼ਨ ਅਤੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

NSQF ਅਪੈਰਲ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਪੈਟਰਨ:-

NSQF ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਚੋਣ
- 9 ਵੀਂ ਪੱਧਰ 1
- 10 ਵੀਂ ਪੱਧਰ 2 ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ

NSQF ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਚੋਣ
- 11 ਵੀਂ ਪੱਧਰ 3
- 12 ਵੀਂ ਪੱਧਰ 4 ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ

ਅਪੈਰਲ ਸੈੱਕਟਰ ਦੇ ਖਾਸ ਜਾੱਬ ਰੋਲ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ :-

ਗਾਰਮੈਂਟ ਇੰਡਸਟਰੀ ਵਿੱਚ ਹੁਨਰਮੰਦ ਵਰਕਰ,ਸਿਖਲਾਈ ਮਸ਼ੀਨ ਚਾਲਕ

ਉਪਲਬਧ ਕੋਰਸ :

- ਫੈਸ਼ਨ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ (1 ਤੋਂ 3 ਸਾਲ) :- ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ 12ਵੀਂ ਪਾਸ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ- ਘੱਟ 50% ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।
- ਫ਼ੈਸ਼ਨ ਡਿਜ਼ਾਈਨਿੰਗ ਵਿੱਚ ਕੰਪਿਊਟਰ-ਏਡਿਡ ਡਿਪਲੋਮਾ (4 ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ 1 ਸਾਲ) :- ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ 12ਵੀਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਵੀ ਅਪਲਾਈ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ

ਸਵੈ-ਅਵਸਰ

- ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬੈਂਕਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ਼ ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।
- ਫ਼ੈਸ਼ਨ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕਰਨ ਵਾਲ਼ਿਆਂ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਕੁਝ ਕੰਮ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫ਼ਾਈਲ ਹਨ। ਜਿਸ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ - :

- ਰੀਟੇਲ ਮੈਨੇਜ਼ਰ
    - ਫ਼ੈਸ਼ਨ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰਜ਼
    - ਫ਼ੈਸ਼ਨ ਸਟਾਈਲਿਸਟ
    - ਫ਼ੈਸ਼ਨ ਸਲਾਹਕਾਰ
- ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਡਿਜ਼ਾਈਨਰ
- ਸਕੈਚਿੰਗ ਸਹਾਇਕ
    - ਫ਼ੈਸ਼ਨ ਪੱਤਰਕਾਰ

Trade 6.4 :- Beauty and Wellness (ਖ਼ੂਬਸੂਰਤੀ ਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤੀ)

Introduction (ਜਾਣ-ਪਛਾਣ):- ਸੁੰਦਰਤਾ ਅਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਵਿੱਚ, ਤੁਸੀਂ ਅਰਾਮਦਾਇਕ ਭਾਅ 'ਤੇ ਅਰਾਮਦਾਇਕ , ਆਧਾਰਤਵਾਲ਼ਾ, ਨਹੁੰ, ਚਮੜੀ ਅਤੇ ਸਪਾ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਸਾਡੇ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੇਅਰ ਸਟਾਈਲਿਸਟ ਅਤੇ ਸਪਾ ਥੈਰੇਪਿਸਟ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੰਤੁਲਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉੱਚਛੋਹਵੇਂ ਪਹੁੰਚਾਂ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਸੰਵੇਦਨਾਤ-ਮਿਕ ਤਜ਼ਰਬਿਆਂ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਦੇਣਗੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਵਾਲ਼ਾ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਆਮ ਨਿਯਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦਾ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ਼ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਵਧੇਰੇ ਸੰਬੰਧ ਹੈ। ਸੁੰਦਰਤਾ ਸੇਵਾਵਾਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਕਾਸਮੈਟਿਕ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਆਮ ਤੌਰ'ਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਸਿਹਤ ਨਾਲ਼ ਜੁੜੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

NSQF ਖ਼ੂਬਸੂਰਤੀ ਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਪੈਟਰਨ:-

NSQF ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਚੋਣ	• 9 ਵੀਂ	ਪੱਧਰ 1	
	• 10 ਵੀਂ	ਪੱਧਰ 2	ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ
NSQF ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਚੋਣ	• 11 ਵੀਂ	ਪੱਧਰ 3	
	• 12 ਵੀਂ	ਪੱਧਰ 4	ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ

ਸੁੰਦਰਤਾ ਅਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਸੈਕਟਰ ਦੇ ਖਾਸ ਜਾੱਬ ਰੋਲ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ :-

ਇੱਕ ਬਿਊਟੀਸ਼ੀਅਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਊਟੀ ਥੈਰੇਪਿਸਟ

ਉਪਲਬਧ ਕੋਰਸ :

ਸੁੰਦਰਤਾ ਅਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਵੱਖ- ਵੱਖ ਕੋਰਸਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਲਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਬਿਊਟੀ ਅਤੇ ਵੈੱਲਨੈਸ ਕੋਰਸ ਦੇ ਮਾਹਰ ਬਣਨ ਲਈ ਡਿਪਲੋਮਾ, ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ, ਡਿਗਰੀ ਅਤੇ ਡਾਕਟੋਰਲ ਕੋਰਸਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੋਰਸ ਕਾਲਜਾਂ / ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕੋਰਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਰ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:

- ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ ਕੋਰਸ : ਸੁੰਦਰਤਾ ਅਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਵਿੱਚਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ ਕੋਰਸ
- ਡਿਪਲੋਮਾ ਕੋਰਸ:
  - ਕੋਸਮੇਟੋਲੋਜੀ ਵਿੱਚ ਪੋਸਟ ਗ੍ਰੈਜੁਏਟ ਡਿਪਲੋਮਾ
  - ਮੇਕਅਪ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ-
  - ਬਿਊਟੀ ਕਲਚਰ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ
- ਬੈਚਲਰ ਕੋਰਸ :(ਚਾਰ ਸਾਲ / ਤਿੰਨ)
  - ਬੀ.ਏ.
  - ਬੀ .ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ

ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ

- ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬੈਂਕਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ-ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।
- ਬਿਊਟੀ ਅਤੇ ਵੈੱਲਨੈਸ ਕੋਰਸ ਪਾਸ ਆਊਟ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਡੋਮੇਨਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਿਊਟੀ ਸੈੱਕਟਰ, ਫ਼ੈਸ਼ਨ ਵਰਲਡ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀਆਂ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ।

Trade 6.5 :- Construction (ਉਸਾਰੀ)

Introduction (ਜਾਣ-ਪਛਾਣ):- ਉਸਾਰੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਤਕਨੀਕਾਂ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗ ਜੋ ਸੰਯੋਜਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਅਤੇਢਾਂਚਿਆਂ ਦਾ ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ, ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਪਨਾਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬਿਲਡਿੰਗ ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਅਸਲ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਢਾਂਚਾ ਜੋੜਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬਿਲਡਿੰਗ ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਛੋਟੇ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਕਮਰਾ ਜੋੜਨਾਜਾਂ ਬਾਥਰੂਮ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ। ਅਕਸਰ, ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਪੂਰੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲਈ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਤਨਖਾਹਦਾਤਾ, ਅਤੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਟੀਮ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

NSQF ਉਸਾਰੀ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਪੈਟਰਨ

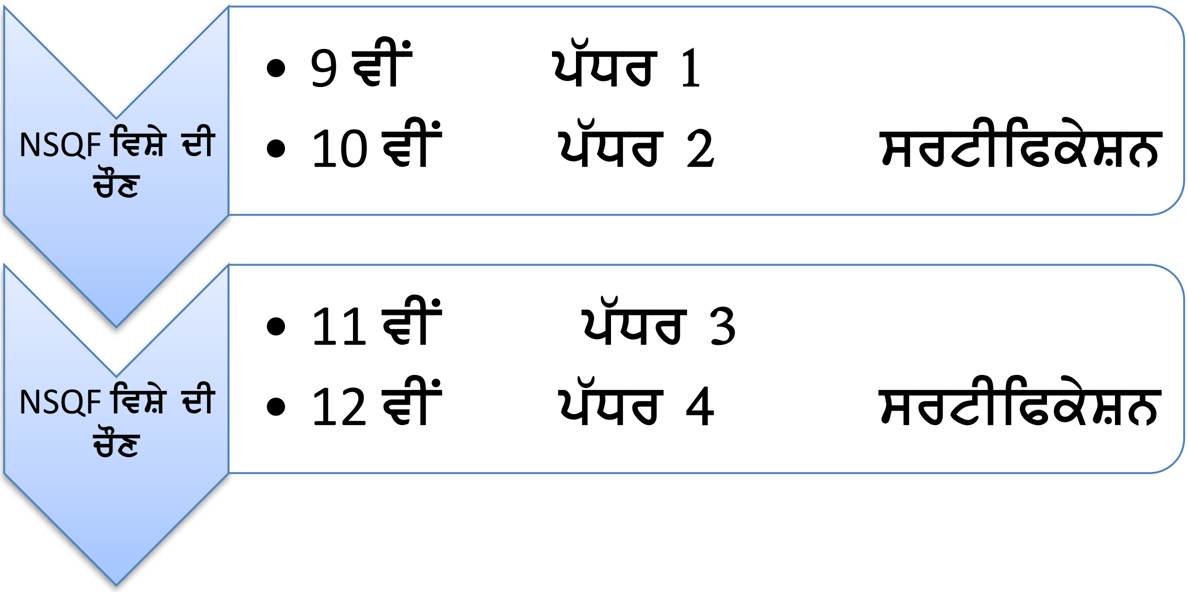

ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਸੈੱਕਟਰ ਦੀ ਖਾਸ ਜਾੱਬ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ

- ਸਹਾਇਕ ਮੇਸਨ
- ਮੇਸਨ ਜਨਰਲ

ਮਨ ਭਾਉਂਦੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ :

- ਸਹਾਇਕ ਮੇਸਨ :NOS ਸਹਾਇਕ ਮੈਸਨ ਪੱਧਰ -2 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਹਾਰ, ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਹੁਨਰਾਂ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਿਤ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਲੁੜੀਂਦੇਟੈਂਸਟਾਂ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੋਣਾ।
- ਮੇਸਨ ਜਨਰਲ :ਸਧਾਰਨ ਮੇਸਨ ਪੱਧਰ - 4 ਦੇ ਲਈ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧਿਤ NOS ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਹਾਰ, ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਹੁਨਰ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਿਤ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ।

ਉਪਲਬਧ ਕੋਰਸ

ਉਸਾਰੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੋਰਸਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਲਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ - ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਮਾਹਰ ਬਣਨ ਲਈ ਡਿਪਲੋਮਾ, ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ, ਡਿਗਰੀ ਅਤੇ ਡਾਕਟੋਰਲ ਕੋਰਸਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੋਰਸ ਕਾਲਜਾਂ / ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ’ਤੇ ਵੱਖਰੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕੋਰਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਰ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:

- ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ ਕੋਰਸ: ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ ਕੋਰਸ, ਹੁਨਰ ਕੋਰਸ, ਪੀ.ਵਾਈ.ਕੇ.ਕੇ.ਐੱਮ
- ਡਿਪਲੋਮਾ ਕੋਰਸ: ਸਿਵਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ
- ਬੈਚਲਰ ਕੋਰਸ (ਤਿੰਨ / ਚਾਰ ਸਾਲ):ਬੀ.ਏ. , ਬੀ. ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ

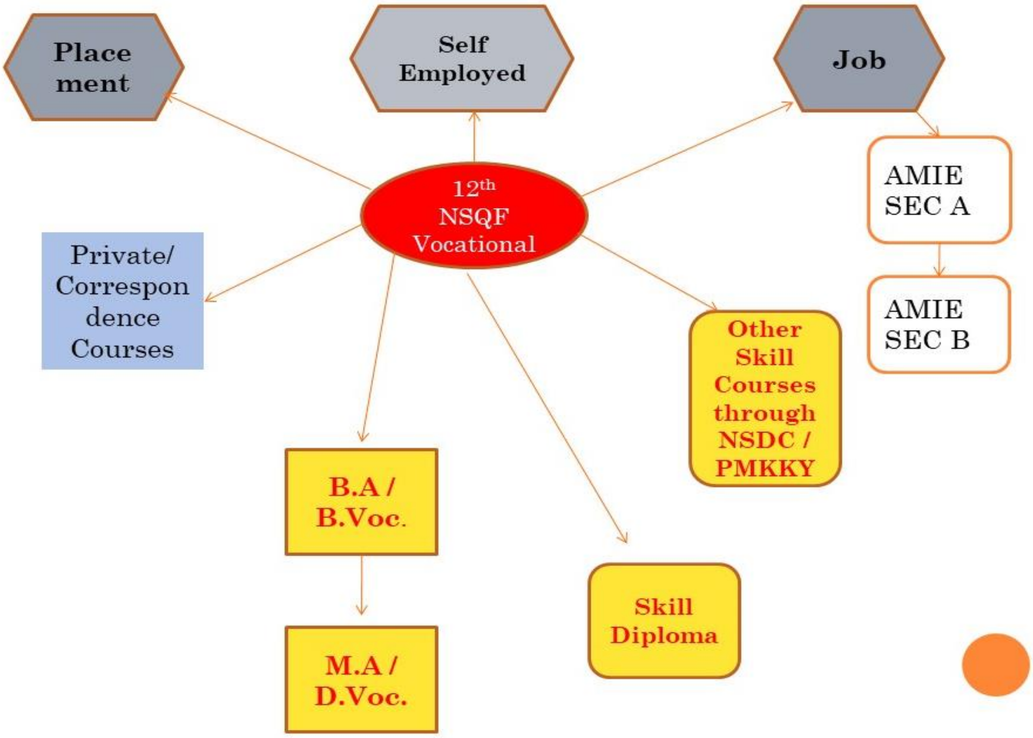

ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ

ਸਵੈ- ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ

- ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬੈਂਕਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ਼ ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।
- ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਕੋਰਸ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਡੋਮੇਨਾਂ, ਵੱਖ -ਵੱਖ ਕੰਪਨੀਆਂ, ਠੇਕੇਦਾਰ, ਸਲਾਹਕਾਰ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀਆਂ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

Trade 6.6 :- Health Care (ਸਿਹਤ- ਸੰਭਾਲ)

Introduction (ਜਾਣ-ਪਛਾਣ):- ਸਿਹਤ-ਸੰਭਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ, ਸੱਟ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਰੀਰਿਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ, ਤਸ਼ਖ਼ੀਸ, ਇਲਾਜ਼, ਰਿਕਵਰੀਜਾਂ ਇਲਾਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਸਿਹਤ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਜਾਂ ਸੁਧਾਰ ਹੈ . ਸਿਹਤ ਦੇਖਭਾਲ ਸਿਹਤ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਸਿਹਤ ਖੇਤਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਦਵਾਈ, ਦੰਦਾਂ ਦੀ ਦਵਾਈ, ਫਾਰਮੇਸੀ, ਦਾਈ, ਨਰਸਿੰਗ, ਆਪਟੋਮੈਟਰੀ, ਆਡਿਓਲਾਜੀ, ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ, ਕਿੱਤਾਮਈ ਥੈਰੇਪੀ, ਸਰੀਰਕ ਥੈਰੇਪੀ, ਅਥਲੈਟਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਿਹਤ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸਿਹਤ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਮੁੱਢਲੀ ਦੇਖ-ਭਾਲ, ਸੈਕੰਡਰੀ ਦੇਖ-ਭਾਲ, ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਦਰਜੇ ਦੀ ਦੇਖ-ਭਾਲ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜਨਤਕ ਸਿਹਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੰਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

NSQF ਸਿਹਤ– ਸੰਭਾਲ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਪੈਟਰਨ:-

NSQF ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਚੋਣ
- 9 ਵੀਂ ਪੱਧਰ 1
- 10 ਵੀਂ ਪੱਧਰ 2 ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ

NSQF ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਚੋਣ
- 11 ਵੀਂ ਪੱਧਰ 3
- 12 ਵੀਂ ਪੱਧਰ 4 ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ

ਖੇਤੀ-ਬਾੜੀ ਸੈੱਕਟਰ ਦੇ ਲਈ ਖਾਸ ਜਾੱਬ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ

- ਘਰੇਲੂ ਸਿਹਤ ਸਹਾਇਤਾ
- ਸਧਾਰਨ ਡਿਊਟੀ ਅਸਿਸਟੈਂਟ

ਕੰਮ ਦਾ ਬਿਓਰਾ:

- ਹੋਮ ਹੈਲਥ ਏਡ - ਹੋਮ ਹੈਲਥਕੇਅਰ ਲੈਵਲ -2 ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- ਸਧਾਰਨ ਡਿਊਟੀ ਸਹਾਇਕ - ਉਹ ਕੰਮ ਜਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਨਰਲ ਡਿਊਟੀ ਸਹਾਇਕ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ :
    - ਕੈਰੀਅਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਮਾਰਗ- :
    - ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ
    - ਹੋਮ ਹੈਲਥ ਏਡ
    - ਹੈਡ ਨਰਸ
    - ਕਲੀਨਿਕਲ ਨਰਸ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ
    - ਜਨਰਲ ਡਿਊਟੀ ਸਹਾਇਕ

Trade 6.7 :- Information Technology (ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ)

Introduction (ਜਾਣ-ਪਛਾਣ):- ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ(ਆਈ.ਟੀ.) ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਡਾਟਾ ਜਾਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਟੋਰ ਕਰਨ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ, ਸੰਚਾਰਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੋਧਣ ਲਈ ਹੈ । ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ ’ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਿੱਜੀ ਜਾਂ ਮਨੋਰੰਜਨ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਆਈ ਟੀ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਤਕਨਾਲੋਜੀ (ਆਈਸੀਟੀ) ਦਾ ਉਪ-ਵਰਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਪ੍ਰਨਾਲੀ (ਆਈ ਟੀ ਸਿਸਟਮ ਆਮ ਤੌਰ ’ਤੇ ਇੱਕ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ, ਇੱਕ ਸੰਚਾਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ’ਤੇ ਬੋਲਣ ਵਾਲ਼ਾ ਇੱਕ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿਸਟਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਹਾਰਡਵੇਅਰ, ਸਾਫ਼ਟਵੇਅਰ ਅਤੇ ਪੈਰੀਫਿਰਲ ਉਪਕਰਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸੀਮਿਤ ਸਮੂਹ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

NSQF ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਪੈਟਰਨ :

NSQF ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਚੋਣ

- 9 ਵੀਂ ਪੱਧਰ 1
- 10 ਵੀਂ ਪੱਧਰ 2 ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ

NSQF ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਚੋਣ

- 11 ਵੀਂ ਪੱਧਰ 3
- 12 ਵੀਂ ਪੱਧਰ 4 ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ

➢ ਇੰਫਰਮੇਸ਼ਨ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਸੈੱਕਟਰ ਦੇ ਲਈ ਖਾਸ ਜਾੱਬ ਰੋਲ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ :-
ਘਰੇਲੂ ਬਾਇਓਮੀਟ੍ਰਿਕ ਡਾਟਾ ਓਪਰੇਟਰ ਅਤੇ ਘਰੇਲੂ ਆਈਟੀ ਹੈਲਪਡੈਸਕ ਅਟੈਂਡੈਂਟ

➢ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਖ ਵੱਖ-ਜਾੱਬ-:ਰੋਲ

- ਡੋਮੇਸਟਿਕ ਬਾਇਓਮੀਟ੍ਰਿਕ ਡਾਟਾ ਓਪਰੇਟਰ
- ਡੋਮੇਸਟਿਕ ਆਈ.ਟੀ. ਹੈਲਪਡੈਸਕ ਅਟੈਂਡੈਂਟ

ਕੰਮ ਦਾ ਬਿਓਰਾ -:

ਡੋਮੇਸਟਿਕ ਬਾਇਓਮੀਟ੍ਰਿਕ ਡੇਟਾ ਓਪਰੇਟਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲ਼ੇ ਕੰਮ :

- ਬਾਇਓਮੀਟ੍ਰਿਕ ਡਾਟਾ ਕੈਪਚਰ ਕਰਨਾ
- ਉਪਭੋਗੀ ਦਾ ਵੱਧ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ

- ਕੰਪਿਊਟਰ ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਓਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਅਤੇ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨਾਂ ਇੰਸਟਾਲ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਕਫਿਗਰ ਕਰਨਾ
- ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿਸਟਮ ਅਤੇ ਨੈੱਟਵਰਕ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ
- ਬਾਇਓਮੈਟ੍ਰਿਕ ਸਿਸਟਮ ਅਤੇ ਨੈੱਟਵਰਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨਾ
- ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਸਾਫ਼ਟਵੇਅਰ ਨੁਕਸ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰਨਾ

ਘਰੇਲੂ ਆਈ. ਟੀ. ਹੈਲਪ ਡੈੱਸਕ ਅਟੈਂਡੈਂਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੰਮ :

- ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿਸਟਮ ਚਲਾਉਣਾ
- ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾਕਿ ਉਪਭੋਗਤਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਾਭ ਲੈਣ
- ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਓਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਅਤੇ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨਾਂ ਇੰਸਟਾਲ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਕਫਿਗਰ ਕਰਨਾ
- ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਤੇ ਨੈੱਟਵਰਕਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਦੇਖਭਾਲ
- ਕਈ ਕਾਰਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਟਾਫ਼ ਕਲਾਇੰਟਾਂਨਾਲ਼ ਗੱਲ ਕਰਨਾ /
- ਸਿਸਟਮ ਸੈੱਟ-ਅਪ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨੀ
- ਸਿਸਟਮ ਅਤੇ ਨੈੱਟਵਰਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨਾ
- ਹਾਰਡਵੇਅਰ /ਸਾਫ਼ਟਵੇਅਰ ਨੁਕਸਾਂ ਦਾ ਨਿਦਾਨ ਅਤੇ ਹੱਲ ਕਰਨਾ

ਕੰਮ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਨ:

- ਇਹ ਡੈਸਕ ਜਾੱਬ ਨਹੀਂ ਹੈ
- ਘਰ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਉਪਲਭਧ ਨਹੀਂ ਹੈ।
- ਕੁਝ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਪਾਰਟ ਟਾਈਮ ਕੰਮ ਅਤੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ-ਵਾਲ਼ੀਆਂਨੌਕਰੀਆਂ ਉਪਲਭਧ ਹਨ
- ਸਥਾਨਿਕ ਯਾਤਰਾ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੋਵੇਗਾ
- ਇੱਕ ਟੀਮਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ
- ਸਥਾਨਿਕ ਯਾਤਰਾ ਇਸ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।
- ਘਰ 'ਚ ਬੈਠ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਉਪਲਭਧ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਕੈਰੀਅਰ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਰਸਤਾ-:

- ਹੋਰ ਕਿੱਤਿਆਂ ਦਾ ਬਦਲਾਅ
- ਡੋਮੇਸਟਿਕ ਬਾਇਓਮੀਟ੍ਰਿਕ ਡਾਟਾ ਓਪਰੇਟਰ
- ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਮੁਖੀ / ਸੀ.ਈ.ਓ.
- ਸੀ.ਆਈ.ਓ
- ਆਈ.ਟੀ. ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਮੈਨੇਜ਼ਰ
- ਟੀਮ ਲੀਡਰ– ਤਕਨੀਕੀ ਸਹਾਇਤਾ
- ਸੀਨੀਅਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰ
- ਤਕਨੀਕੀ ਸਹਾਇਤਾ
- ਇੰਜੀਨੀਅਰ – ਤਕਨੀਕੀ ਸਹਾਇਤਾ

Trade 6.8 :- Private Security (ਨਿੱਜੀ ਸੁਰੱਖਿਆ)

Introduction (ਜਾਣ-ਪਛਾਣ):- ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਮਾਲਕੀ ਵੱਜੋਂ ਅਤੇ ਸੰਚਾਲਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਨਤਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਉਲਟ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਿਲਟਰੀ ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਸਧਾਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਿੱਜੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ਼ਸਖ਼ਤ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਮਿਆਰ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਜਨਤਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਮਾਰਤ ਜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਜਾਂ ਵੱਡੀ ਧੰਨ ਰਾਸ਼ੀ ਇੱਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਣ ਲਈ ਨੌਕਰੀ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

NSQF (ਨਿੱਜੀ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਦੋ ਸਾਲਾ ਪੈਟਰਨ:-

NSQF ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਚੋਣ

- 9 ਵੀਂ ਪੱਧਰ 1
- 10 ਵੀਂ ਪੱਧਰ 2 ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ

NSQF ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਚੋਣ

- 11 ਵੀਂ ਪੱਧਰ 3
- 12 ਵੀਂ ਪੱਧਰ 4 ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ

ਨਿੱਜੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੈੱਕਟਰ ਦੇ ਲਈ ਖ਼ਾਸ ਜਾੱਬ ਰੋਲ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ :-

ਹਥਿਆਰ ਰਹਿਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮੀ

ਵੱਖ- ਵੱਖ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ - ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਟ੍ਰੇਡ ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ ਨਿੱਜੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਗਾਰਡ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਪੁੰਨ ਸੁਰੱਖਿਆਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਾਲ਼ੀਫਰਮ ਵਿੱਚ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨਾਲ਼ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤਕਨੀਕਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋਣਾ ਹੈ।

ਕੰਮ ਦਾ ਬਿਓਰਾ -:ਕੋਰਸ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲ਼ੇ ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਦੂਸਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਣਗੇ।

ਕੈਰੀਅਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਮਾਰਗ-:

- ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਸੰਗਠਨ ਦਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਇੰਚਾਰਜਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਜੋਂ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ਼ ਵੀ ਜੁੜ ਸਕਦਾ ਹੈ ।
- ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ
- ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀ
- ਨਿਜੀ ਜਸੂਸ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਕਰਤਾ
- ਆਰਮੀ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ
- ਸਟੇਟ ਪੁਲਿਸ ਫੋਰਸ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ
- CCTV ਆਪਰੇਟਰ
- ਫਾਇਰ ਸੇਫ਼ਟੀ ਸਰੁੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ

Trade 6.9 :- Physical Education and sports (ਸਰੀਰਕ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ)

Introduction (ਜਾਣ-ਪਛਾਣ):- ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਦੇਖ-ਭਾਲ਼ ਦੀਆਂ ਹਿਦਾਇਤਾਂ ਸਧਾਰਨ ਕੈਲਿਸਥੇਨਿਕ ਅਭਿਆਸਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਕੋਰਸ ਤੱਕ ਜੋ ਹਾਈਜੀਨ, ਜਿਮਨਾਸਟਿਕਸ, ਅਤੇ ਐਥਲੈਟਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਰੀਰਿਕ ਸਿਖਿਆ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਇੱਕ ਕੋਰਸ ਹੈ, ਜੋ ਸਰੀਰਿਕ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸਰੀਰਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਲੈਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਬੱਚੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁਨਰ ਵੀ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫ਼ੁਟਬਾਲ, ਬਾਸਕਟਬਾਲ ਜਾਂ ਤੈਰਾਕੀ. ਨਿਯਮਿਤ ਸਰੀਰਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰੀਰਿਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ, ਤੰਦਰੁਸਤ ਅਤੇ ਜਵਾਨੀ ਵਿੱਚ ਸਿਹਤਮੰਦ ਹੋਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸਰੀਰਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲ਼ੇ ਪਾਠ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਪੀ.ਟੀ.ਆਈ. ਅਧਿਆਪਕ, ਲੁੜੀਂਦੀਆਂ ਹਿਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

NSQF ਸਰੀਰਕ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਪੈਟਰਨ:-

NSQF ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਚੋਣ

- 9 ਵੀਂ ਪੱਧਰ 1
- 10 ਵੀਂ ਪੱਧਰ 2 ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ

NSQF ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਚੋਣ

- 11 ਵੀਂ ਪੱਧਰ 3
- 12 ਵੀਂ ਪੱਧਰ 4 ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ

ਸਰੀਰਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਪੋਰਟਸ ਸੈੱਕਟਰ ਦੇ ਲਈ ਖਾਸ ਜਾੱਬ ਰੋਲ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ-:

ਅਰੰਭਿਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਾਲਾਂਦੌਰਾਨ ਸਰੀਰਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣ ਵਾਲ਼ਾ

ਉਪਲਭਧ ਕੋਰਸ -:ਸਰੀਰਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੋਰਸਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਲਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਫਿਜ਼ੀਕਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਮਾਹਰ ਬਣਨ ਲਈ ਡਿਪਲੋਮਾ, ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ, ਡਿਗਰੀ ਅਤੇ ਡਾਕਟੋਰਲ ਕੋਰਸਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੋਰਸ ਕਾਲਜਾਂ/ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ’ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਕੋਰਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਰ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:

- ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ ਕੋਰਸ: ਸਰੀਰਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ ਕੋਰਸ, ਹੁਨਰ ਕੋਰਸ, ਪੀ.ਵਾਈ.ਕੇ.ਕੇ.ਐੱਮ.
- ਬੈਚਲਰ ਕੋਰਸ (ਦੋ / ਚਾਰ ਸਾਲ):
  - ਬੀ .ਪੀ .ਐੱਡ (ਦੋ ਸਾਲ)
  - ਬੀ .ਪੀ .ਐੱਡ (ਚਾਰ ਸਾਲ)
  - ਬੀ .ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ
  - ਐੱਮ.ਪੀ. ਐੱਡ (ਫਿਜ਼ੀਕਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਮਾਸਟਰ ਦੀ ਡਿਗਰੀ)

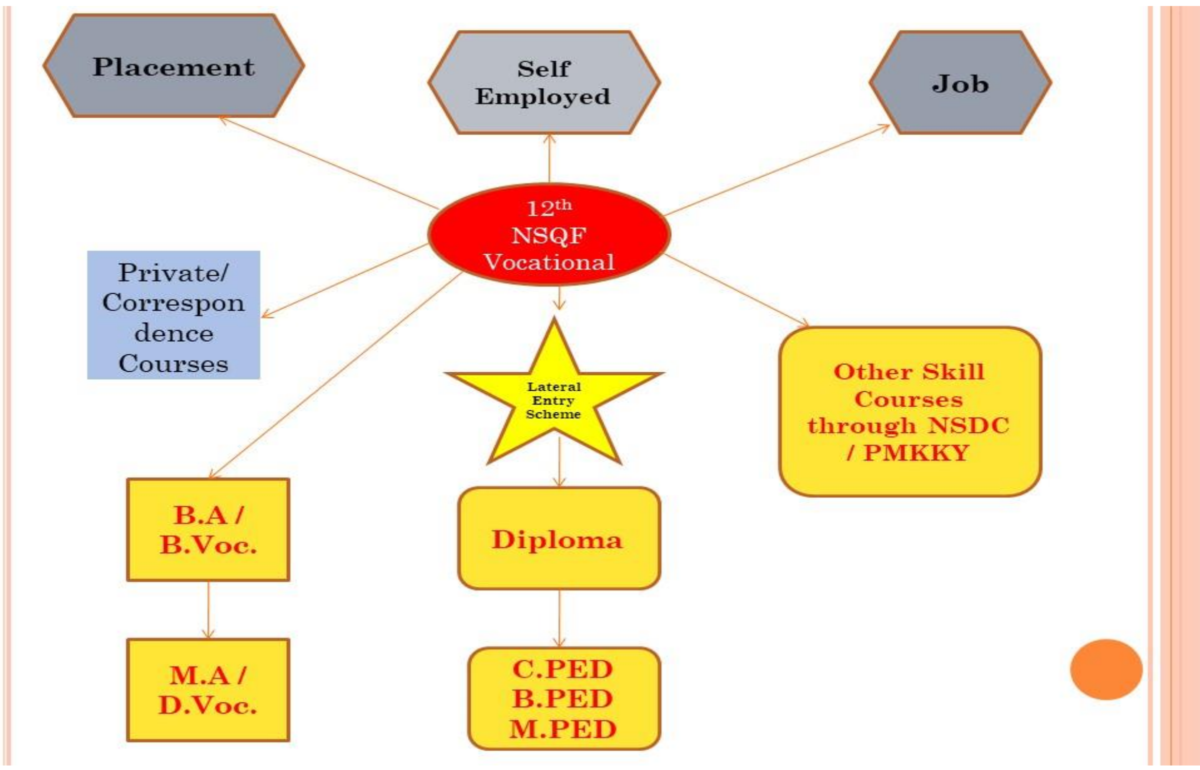

ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ

- ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬੈਂਕਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋਰ ਵੱਖ ਵੱਖ-ਪੋਗ੍ਰਾਮਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ਼ ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।
- ਸਰੀਰਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਕੋਰਸ ਵੱਖ- ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀਆਂ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ
  ਅਧਿਆਪਕ, ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸਰ, ਸਪੋਰਟਸ ਮੈਨੇਜਰ, ਫਿਜ਼ੀਕਲ ਥੈਰੇਪਿਸਟ, ਫਿਜ਼ੀਕਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਟ੍ਰੇਨਰ, ਹੈਲਥ ਐਜੂਕੇਟਰਕੋਚ, ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਇੰਸਟ੍ਰਕਟਰ, ਖੇਡ ਪੱਤਰਕਾਰ।

Trade 6.10 :- Plumbing (ਪਲੰਬਿੰਗ)

Introduction (ਜਾਣ-ਪਛਾਣ):- ਇੱਕ ਪਲੰਬਰ ਦਾ ਕਿੱਤਾ ਜਾਂ ਟ੍ਰੇਡ. ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਕੰਮ ਜੋ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਪਾਈਪਾਂ, ਟੂਟੀਆਂ, ਆਦਿ ਫਿੱਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਇਮਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵੰਡ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਉਪਕਰਨ(ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਾਈਪਾਂ ਅਤੇ ਫਿਕਸਚਰ) ।ਇੱਕ ਅੰਦਰੂਨੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਜਿਹੜੀ ਪਲੰਬਿੰਗ ਵਰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਖ਼ਾਸਕਰ ਤਰਲ ਪਦਾਰਥ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਚੈਨਲਾਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਲੰਬਿੰਗ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਇੱਕਠਾ ਕਰਨਾ, ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਅਤੇ ਵੰਡਣਾ ਅਤੇ ਤਰਲ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਰਹਿੰਦਖੂੰਹਦ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਹੈ-। ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਅਤੇ ਸਹੀ ਸਵੱਛਤਾ ਦੇ ਲਾਭ ਜੋਖਮ ਨਾਲ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਗੰਦਗੀ, ਕਰਾਸ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ, ਸਕੇਲਿੰਗ ਅਤੇ ਥਰਮਲ ਸਦਮਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਉਮੀਦਵਾਰ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪਲੰਬਿੰਗ ਵਿਚ ਡਿਗਰੀ, ਡਿਪਲੋਮਾ ਜਾਂ ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ ਕੋਰਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

NSQF ਪਲੰਬਿੰਗ ਦੋ ਸਾਲਾ ਦਾ ਪੈਟਰਨ:-

NSQF ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਚੋਂਣ

- 9 ਵੀਂ ਪੱਧਰ 1
- 10 ਵੀਂ ਪੱਧਰ 2 ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ

NSQF ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਚੋਂਣ

- 11 ਵੀਂ ਪੱਧਰ 3
- 12 ਵੀਂ ਪੱਧਰ 4 ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ

ਪਲੰਬਿੰਗ ਸੈੱਕਟਰ ਦੇ ਖਾਸ ਜਾੱਬ ਰੋਲ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ :-
ਇੱਕ ਪਲੰਬਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ
ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਭੂਮਿਕਾ

ਪਲੰਬਰ, ਜਨਰਲ; ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ, ਇੱਕਠੀਕਰਨ, ਇੰਸਟਾਲ ਅਤੇ ਸੈਨੀਟਰੀ ਫਿਟਿੰਗ, ਸੀਵਰੇਜ ਅਤੇ ਨਿਕਾਸੀ ਸਿਸਟਮ, ਹੀਟਿੰਗ ਅਤੇ ਰੋਗਾਣੂ ਸਿਸਟਮ, ਗੈਸ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਪਾਈਪ ਲਾਈਨ ਆਦਿ ਫਿੱਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੈਨਟਰੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਸਿਵਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਤੱਕ ਪਾਈਪ ਵਿਛਾਉਣ, ਗੈਸ ਤੇ ਪਾਣੀ ਸਪਲਾਈ, ਫਿਕਸਚਰਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਫਿਟਿੰਗਜ਼ਆਦਿ। ਡਰਾਇੰਗ ਜਾਂ ਖੇਤਰ ਦੇ ਆਕਾਰ ਅਤੇ ਮਾਪ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਸੈਨੇਟਰੀ ਫਿਟਿੰਗਜ਼ ਜਾਂ ਪਾਈਪ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾਂ ਲਾਈਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਹਨਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।ਬ੍ਰੈੱਕਟਾਂ ਅਤੇ ਪਾਈਪਾਂ ਵਿਛਾਉਣ ਦੀ ਸਹੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਕੈਰੀਅਰ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਮੌਕੇ -:

ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ-

- ਪਾਈਪ ਫਿਟਰਸ
- ਪਲੰਬਿੰਗ ਟੈਕਨੀਸ਼ੀਅਨ
- ਸਿੰਜਾਈ ਸਥਾਪਕ
- ਲਾਇਸੰਸਸ਼ੁਦਾ ਪਲੰਬਰ

ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ -: ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਸਿਵਲ / ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਮਕੈਨੀਕਲ / ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਦੀਆਂ ਕਈ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ. ਜਾਂ ਪਲੰਬਰ ਜਾਂ ਇਸ ਨਾਲ਼ ਜੁੜੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਟ੍ਰੇਡ ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ. ਜਾਂ ਪਲੰਬਰ ਜਾਂ ਇਸ ਨਾਲ਼ ਜੁੜੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਪ੍ਰੈਂਟਿਸਸ਼ਿਪ ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ।

Trade 6.11 :- Retail (ਸੰਗਠਿਤ ਪਰਚੂਨ)

Introduction (ਜਾਣ-ਪਛਾਣ):- ਪਰਚੂਨ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਦੁਕਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਆਦਿ। ਇੱਕ ਪਰਚੂਨ ਵਿਕਰੀ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਇੱਕ ਉਤਪਾਦ ਜਾਂ ਸੇਵਾ ਵੇਚਦਾ ਹੈ। ਸੌਦਾ ਖ਼ੁਦ ਕਈ ਵਿਕਰੀ ਚੈਨਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਨਲਾਈਨ, ਇੱਟ-ਅਤੇ-ਚੂਨਾ ਸਟੋਰਫਰੰਟ ਵਿੱਚ, ਸਿੱਧੀ ਵਿਕਰੀ ਜਾਂ ਸਿੱਧੀ ਮੇਲ ਦੁਆਰਾ। ਵਿਕਰੀ ਦਾ ਉਹ ਪਹਿਲੂ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਪਰਚੂਨ ਲੈਣ -ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਖਰੀ ਉਪਭੋਗਤਾ ਖ਼ਰੀਦਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

NSQF ਸੰਗੰਕੀਤ ਪਰਚੂਨ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਪੈਟਰਨ:-

NSQF ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਚੋਣ

- 9 ਵੀਂ ਪੱਧਰ 1
- 10 ਵੀਂ ਪੱਧਰ 2 ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ

NSQF ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਚੋਣ

- 11 ਵੀਂ ਪੱਧਰ 3
- 12 ਵੀਂ ਪੱਧਰ 4 ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ

ਪਰਚੂਨ ਸੈੱਕਟਰ ਦੇ ਖਾਸ ਜਾੱਬ ਰੋਲ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ :-

ਪਰਚੂਨ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀਆਂ

ਉਪਲਬਧ ਕੋਰਸ -:

ਸੰਗਠਿਤ ਰੀਟੇਲ ਨੂੰ ਵੱਖ- ਵੱਖ ਕੋਰਸਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖ- ਵੱਖ ਕਾਲਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਰੀਟੇਲ ਕੋਰਸ ਦੇ ਮਾਹਰ ਬਣਨ ਲਈ ਡਿਪਲੋਮਾ, ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ, ਡਿਗਰੀ ਅਤੇ ਡਾਕਟੋਰਲ ਕੋਰਸਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੋਰਸ ਕਾਲਜਾਂ / ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ’ਤੇ ਵੱਖਰੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕੋਰਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਰ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:

- ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ ਕੋਰਸ: ਰੀਟੇਲ ਵਿੱਚ ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ ਕੋਰਸ
- ਡਿਪਲੋਮਾ ਕੋਰਸ :ਰੀਟੇਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ
- ਬੈਚਲਰ ਕੋਰਸ, ਏ.ਬੀ. (ਤਿੰਨ / ਚਾਰ ਸਾਲ) ਬੀ. ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ
- ਬੈਚਲਰ ਕੋਰਸ (ਤਿੰਨ / ਚਾਰ ਸਾਲ):ਬੀ.ਏ. ,

ਜੌਬ ਦੇ ਅਵਸਰ :

- ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬੈਂਕਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋਰ ਵੱਖ ਵੱਖ-ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ਼ ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।
    - ਰੀਟੇਲ ਦਾ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਕੁਝ ਜਾੱਬ ਪ੍ਰੋਫ਼ਾਈਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਚੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

- ਰੀਟੇਲ ਮੈਨੇਜਰ
- ਕੈਸ਼ੀਅਰ
- ਸਟੋਰ ਉਪਰੇਸ਼ਨ ਸਹਾਇਕ
- ਗਾਹਕ ਸੇਵਾ ਕਾਰਜਕਾਰੀ

Trade 6.12 :- Travel and Tourism (ਯਾਤਰਾ ਅਤੇ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ)

Introduction (ਜਾਣ-ਪਛਾਣ):- ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਯਾਤਰਾ ਅਤੇ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਉਦਯੋਗ ਇਸ ਸਮੇਂ ਬੇਮਿਸਾਲ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।ਇਹ ਉਦਯੋਗ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਾਭਕਾਰੀ ਉਦਯੋਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਕਮਾਈ ਵਿਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਧਿਐਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, 2025 ਤੱਕ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ 45 ਮਿਲੀਅਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੌਕਰੀਆਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਇਸ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ਼ ਵਧ ਰਹੇ ਯਾਤਰਾ ਅਤੇ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਕਰੀਅਰ ਦੇ ਬੇਅੰਤ ਮੌਕੇ ਹਨ। ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਕੈਰੀਅਰ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਉਮੀਦਵਾਰ ਟ੍ਰੈਵਲ ਏਜੰਸੀਆਂ, ਸਰਕਾਰੀ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਵਿਭਾਗ, ਟੂਰ ਓਪਰੇਸ਼ਨ, ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕਸਟਮ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਏਅਰਲਾਈਨਾਂ, ਹੋਟਲ, ਅਤੇ ਸੂਚੀ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਮੀਦਵਾਰ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਜਾਂ ਪੋਸਟ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਯਾਤਰਾ ਅਤੇ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਵਿੱਚ ਡਿਗਰੀ, ਡਿਪਲੋਮਾ, ਜਾਂ ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ ਕੋਰਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ. ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੋਜ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਕੈਰੀਅਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਚੁਣੇ ਗਏ ਯਾਤਰਾ ਅਤੇ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ.ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

NSQF ਯਾਤਰਾ ਅਤੇ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਦੋ ਸਾਲਾ ਦਾ ਪੈਟਰਨ:-

NSQF ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਚੋਣ

- 9 ਵੀਂ ਪੱਧਰ 1
- 10 ਵੀਂ ਪੱਧਰ 2 ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ

NSQF ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਚੋਣ

- 11 ਵੀਂ ਪੱਧਰ 3
- 12 ਵੀਂ ਪੱਧਰ 4 ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ

ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਖ -ਵੱਖ ਨੌਕਰੀਆਂ

- ਲੈਵਲ-2 : ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਪੀਣ ਵਾਲ਼ੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਿਖਲਾਈ
- ਲੈਵਲ-4 : ਟੂਰ ਗਾਈਡ

ਕੰਮ ਦਾ ਬਿਓਰਾ -:

ਸਰਵਿਸ ਟ੍ਰੇਨੀ - ਇੱਕ ਵੇਟਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲ਼ੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ-:

- ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ
- ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦੇ ਸੁਆਗਤ ਅਤੇ ਬੈਠਣ ਵਿੱਚ ਕਪਤਾਨ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨਾ
- ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਰਾਮ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਵਾਉਣਾ
- ਰਸੋਈ ਅਤੇ ਪੀਣ ਵਾਲ਼ੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਆਰਡਰ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਕਿ ਆਦੇਸ਼ ਰਸੋਈ ਦੇ ਸਹੀ ਪਿਕ ਅੱਪ ਖੇਤਰ-ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ
- ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਫੀਡਬੈਕ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਕਪਤਾਨ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨਾ
- ਬਿਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਕਾਇਆ ਵਾਪਸ ਕਰਨਾ

ਟੂਰ ਗਾਈਡ --- ਟੂਰ ਗਾਈਡ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲ਼ੇ ਕੰਮ -:

- ਲੋਕਾ ਨਾਲ਼ ਗੱਲ-ਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੁਨਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ
- ਟੂਰ ਪੈਕੇਜ ਦੇ ਬਾਰੇ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇਣਾ
- ਟੂਰਿਸਟ ਨੂੰ ਖੇਡਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨਾ
- ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਲਈ ਸਾਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ

ਕੰਮ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਨ -:

ਸਰਵਿਸ ਟ੍ਰੇਨੀ ਲਈ -:

- ਇਹ ਇੱਕ ਸੰਗਠਨਾਤਮਿਕ ਕੰਮ ਹੈ
- ਪਾਰਟਟਾਇਮ ਕੰਮ ਉਪਲਭਧ ਹੈ
- ਘਰੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ
- ਨਿਯਮਿਤ ਅਤੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਾਲ਼ੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਉਪਲਭਧ ਹਨ

ਟੂਰ ਗਾਈਡ -:

- ਉਹ ਸੈਲਾਨੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ
- ਪੂਰਾ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਪਾਰਟਟਾਈਮ ਕੰਮ ਉਪਲਭਧ ਹੈ
- ਘਰ ਤੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਉਪਲਭਧ ਨਹੀਂ ਹੈ
- ਇਹ ਇੱਕ ਫੀਲਡ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ

ਕੈਰੀਅਰ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਮੌਕੇ -:

- F&B ਸਰਵਿਸ ਟ੍ਰੇਨੀ
- F&B ਸਰਵਿਸ ਵੇਟਰ
- F&Bਸਰਵਿਸ ਟ੍ਰੇਨੀ ਕਪਤਾਨ
- ਸਹਾਇਕ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਮੈਨੇਜ਼ਰ
- ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਮੈਨੇਜਰ
- ਟ੍ਰੈਵਲ ਏਜੰਟ
- ਟ੍ਰੈਵਲ ਏਜੰਸੀ ਮੈਨੇਜ਼ਰ
- ਟੂਰ ਐਡਵਾਈਜ਼ਰ
- ਟੂਰ ਗਾਈਡ

References:-

www.wikipedia.org
www.shiksha.com
www.passive.ac.in
www.nsda.gov.in

NSQF Vocational and Technical Group:

➢ Er.Sandeep Kumar (Vocational Teacher, GSSS BOYS RUPNAGAR)
Dilraj Kaur (Vocational Teacher, GSSSS SAMGOLI, SAS NAGAR)